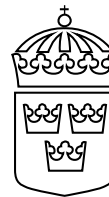

Regeringens proposition

2022/23:34

Utbetalningsmyndigheten

Prop.
2022/23:34

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 15 december 2022

Ebba Busch

Elisabeth Svantesson
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I denna proposition lämnar regeringen förslag till lagstiftning med anledning av inrättandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten ska inleda sin verksamhet den 1 januari 2024.

Regeringen föreslår bl.a. att Utbetalningsmyndigheten ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Myndigheten ska också administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från vissa statliga myndigheter. Utbetalningsmyndigheten ska arbeta med granskningar baserade på dataanalyser och urval från bl.a. utbetalningar som myndigheten gör, i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar. Regeringen föreslår vidare att Utbetalningsmyndigheten ska vara skyldig att underrätta andra myndigheter och berörda aktörer om felaktiga utbetalningar, men också andra felaktigheter. Statliga myndigheter, arbetslöshetskassorna och kreditinstitut föreslås vara skyldiga att under vissa förhållanden lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Regeringen föreslår att fyra nya lagar införs, som reglerar Utbetalningsmyndighetens uppgifter. I övrigt medför Utbetalningsmyndighetens verksamhet behov av ändringar i bl.a. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Lagtext	8
2.1	Förslag till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.....	8
2.2	Förslag till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar	10
2.3	Förslag till lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.....	13
2.4	Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.....	16
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	20
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.....	21
2.7	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	22
3	Ärendet och dess beredning	24
4	Bakgrund.....	25
4.1	Omfattningen av felaktiga utbetalningar.....	25
4.2	Regeringens arbete mot felaktiga utbetalningar	25
4.3	En ny myndighet ska inrättas	27
5	Ett system med transaktionskonto för statliga utbetalningar från välfärdssystemen	29
5.1	Utbetalningar från centrala välfärdssystem och Skatteverket ska omfattas av transaktionskontot.....	29
5.2	Ett transaktionskonto för varje mottagare av utbetalningar.....	33
5.3	När ska en utbetalning ske och när är den verkställd?.....	35
5.4	Utbetalningar till konto hos kreditinstitut.....	36
5.5	Ett tillgodohavande som inte kan betalas ut ska stå kvar på transaktionskontot.....	39
5.6	Utmätning av fordran på transaktionskonto	41
5.7	Systemet med transaktionskonto innebär ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten.....	44
6	Inledande och fördjupade granskningar av felaktiga utbetalningar	46
6.1	Granskning för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar.....	46
6.2	Inledande granskning	49
6.2.1	Inledande granskning behövs för att hantera och sortera myndighetens urvalsträffar	49
6.2.2	Vad ska en inledande granskning leda till?	50
6.3	Fördjupad granskning.....	51

6.3.1	När ska en fördjupad granskning få inledas?	51
6.3.2	Vad ska särskilt beaktas vid bedömningen av vilka urvalsträffar som väljs ut för fördjupad granskning?	53
6.3.3	När ska en fördjupad granskning avslutas?	55
6.3.4	Fördjupade granskningar ska dokumenteras.....	55
6.3.5	Fördjupade granskningar utgör ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten.....	56
6.4	Underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten.....	57
6.4.1	Underrättelseskyldighet i samband med fördjupade granskningar	57
6.4.2	Underrättelseskyldighet för annat än felaktiga utbetalningar	61
6.4.3	När behöver en underrättelse inte lämnas?	65
6.4.4	Vad ska framgå av underrättelsen?.....	66
6.4.5	Uppgifter från Utbetalningsmyndigheten till betalningsförmedlande banker	67
6.4.6	Underrättelseskyldigheten utgör ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten.....	68
6.5	Utbetalningsmyndigheten ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.....	69
7	Offentlighets- och sekretessfrågor	71
7.1	Om sekretess och sekretessbrytande bestämmelser.....	71
7.2	Sekretess till skydd för enskilda intressen.....	72
7.2.1	Uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden ska skyddas av sekretess.....	72
7.2.2	Sekretessen ska gälla i 20 år	75
7.2.3	Tystnadsplikten ska ha företräde framför meddelarfriheten.....	76
7.2.4	Överföring av sekretess	78
7.3	Vissa uppgifter som hänför sig till dataanalyser och urval ska skyddas av sekretess	79
8	Uppgiftsskyldighet i förhållande till Utbetalningsmyndigheten	82
8.1	Behovet av uppgiftsskyldighet i förhållande till Utbetalningsmyndigheten.....	82
8.2	Uppgifter av betydelse för utbetalningar via systemet med transaktionskonto.....	83
8.3	Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval	85
8.3.1	Det finns behov av att införa en skyldighet att lämna uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval.....	85
8.3.2	Det ska finnas ett behov av uppgifterna	89

	8.3.3	Uppgiftsskyldighet för vålfärdsmyndigheter och arbetslöshetskassor	90
	8.3.4	Uppgiftsskyldighet för Bolagsverket.....	93
	8.3.5	Uppgiftsskyldighet för Inspektionen för vård och omsorg	94
	8.3.6	Uppgiftsskyldighet för Migrationsverket	96
	8.3.7	Uppgiftsskyldighet för Skatteverket.....	98
	8.4	Uppgifter för fördjupad granskning.....	100
	8.5	Uppgiftsskyldigheten utgör ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten.....	107
9		Frågor om personuppgiftsbehandling	108
	9.1	Dataskyddsrättsligt ramverk för Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter.....	108
	9.2	Det kommer att finnas rättslig grund för behandlingen av personuppgifter	113
	9.3	Reglering av behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.....	115
	9.3.1	Behovet av en lagreglering av behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.....	115
	9.3.2	Tillämpningsområdet för lagregleringen av personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten.....	119
	9.3.3	Rätten att göra invändningar ska inte gälla....	121
	9.3.4	Myndigheten ska vara personuppgiftsansvarig.....	123
	9.4	Ändamålsbestämmelser.....	123
	9.4.1	De primära ändamålen för myndighetens personuppgiftsbehandling.....	123
	9.4.2	Behandling av personuppgifter för att tillhandahålla information till andra	126
	9.4.3	Finalitetsprincipen	127
	9.5	Behandling av känsliga personuppgifter	129
	9.6	Särskilda skydds- och säkerhetsåtgärder	132
	9.6.1	Vissa sökbegränsningar ska gälla	132
	9.6.2	Tillgången till personuppgifter inom myndigheten ska begränsas och kontrolleras	135
	9.7	Ett transaktionskontoregister.....	137
	9.7.1	Transaktionskontoregistret	137
	9.7.2	Elektroniskt utlämnande av uppgifter.....	139
	9.8	En uppgiftssamling för dataanalyser och urval	142
	9.8.1	Uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.....	142
	9.8.2	Begränsningar av vilka slags uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen bör finnas i förordning.....	143

9.8.3	Ytterligare skyddsåtgärder avseende behandling av personuppgifter i uppgiftssamlingen.....	145
9.9	Längsta tid för behandling av personuppgifter.....	147
9.9.1	En generell bestämmelse om längsta tid för behandling.....	147
9.9.2	Personuppgiftsbehandling i transaktionskontoregistret ska upphöra efter tio år	151
9.9.3	Vid en fördjupad granskning ska personuppgiftsbehandlingen upphöra efter två år	152
9.9.4	Behov av undantag från bestämmelserna om längsta tid för behandling	154
9.10	Personuppgiftsbehandlingen hos berörda myndigheter och aktörer.....	155
9.10.1	Personuppgiftsbehandlingen hos utlämnande myndigheter och andra aktörer.....	155
9.10.2	Personuppgiftsbehandling hos mottagande myndigheter och aktörer.....	159
9.11	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning	161
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	167
11	Konsekvenser.....	168
11.1	Offentligfinansiella effekter	168
11.2	Samhällsekonomiska effekter.....	169
11.3	Konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet och brottsligheten.....	170
11.4	Konsekvenser för skyddet av den personliga integriteten.....	171
11.5	Konsekvenser till följd av att utbetalningar sker via systemet med transaktionskonto.....	171
11.6	Konsekvenser för statliga myndigheter	173
11.7	Konsekvenser för arbetslöshetskassorna	177
11.8	Konsekvenser för parterna på arbetsmarknaden.....	178
11.9	Konsekvenser för företag	178
11.10	Konsekvenser för kommuner och regioner samt övriga konsekvenser	179
12	Författningskommentar.....	180
12.1	Förslaget till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.....	180
12.2	Förslaget till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar	186
12.3	Förslaget till lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten	193
12.4	Förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.....	202

Prop. 2022/23:34	12.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	214
	12.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.....	215
	12.7	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	215
	Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35).....	217
	Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	226
	Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	242
	Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	243
	Bilaga 5	Lagrådets yttrande	258
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 december 2022		272

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens system med transaktionskonto och om de utbetalningar som ska ske genom detta system.

2 § Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från statliga myndigheter. De myndigheter som omfattas av systemet är Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.

3 § Med beslutande myndighet avses i lagen den myndighet som har beslutat att en utbetalning som omfattas av systemet med transaktionskonto ska ske.

Med kreditinstitut avses i lagen kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt utländska kreditinstitut enligt samma lag om institutet har filial i Sverige.

Transaktionskonto

4 § Utbetalningsmyndigheten ska registrera ett transaktionskonto för den som ska ta emot en utbetalning från systemet med transaktionskonto.

5 § Ett belopp ska registreras på mottagarens transaktionskonto så snart Utbetalningsmyndigheten får ett underlag för utbetalningen från den beslutande myndigheten.

6 § Det belopp som har registrerats på ett transaktionskonto ska betalas ut den dag som den beslutande myndigheten har bestämt.

7 § En utbetalning ska anses verkställd av den beslutande myndigheten den dag som beloppet ska betalas ut, även om utbetalningen inte har kunnat genomföras.

8 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto ska betalas till ett konto hos ett kreditinstitut. Kontot ska tillhöra mottagaren av utbetalningen.

Om Utbetalningsmyndigheten saknar uppgift om ett sådant konto, eller om det annars på grund av särskilda förhållanden finns behov av det, får utbetalning ske på annat sätt.

9 § Ett belopp på ett transaktionskonto får inte överlåtas innan det ska betalas ut. Prop. 2022/23:34

Preskription

10 § Ett tillgodohavande som inte kan betalas ut ska stå kvar på transaktionskontot.

Ett tillgodohavande preskriberas tio år från den tidpunkt som anges i 6 §, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Ett tillgodohavande som har preskriberats tillfaller staten.

Utmätning

11 § Ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto får utmätas trots att det inte får överlåtas enligt 9 §.

Rätt att meddela föreskrifter

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om

1. vilka slags utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto, och

2. hur utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto ska göras.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Senast den 1 januari 2027 ska alla utbetalningar som omfattas av lagen administreras via systemet med transaktionskonto.

2.2 Förslag till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar som sker via systemet med transaktionskonto.

Lagen innehåller även bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten.

2 § Med en felaktig utbetalning avses i denna lag en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp.

Med urvalsträff avses i denna lag en träff som myndighetens data-analyser och urval har lett till.

2 kap. Granskning av utbetalningar

Inledande granskning

1 § Utbetalningsmyndigheten ska vid en inledande granskning gå igenom urvalsträffar i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar.

2 § En inledande granskning ska leda till

1. att granskningen avslutas utan åtgärd,
2. att en underrättelse om en urvalsträff lämnas till en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för hantering, eller
3. att en fördjupad granskning inleds.

Fördjupad granskning

3 § Om det finns anledning för Utbetalningsmyndigheten att anta att det har skett en felaktig utbetalning får myndigheten inleda en fördjupad granskning genom att göra en närmare analys av urvalsträffen.

I 9 och 10 §§ lagen (2023:000) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten finns bestämmelser om skyldighet för statliga myndigheter, arbetslöshetskassor och kreditinstitut att lämna vissa uppgifter när Utbetalningsmyndigheten har inlett en fördjupad granskning.

4 § Vid bedömningen av vilka urvalsträffar som väljs ut för en fördjupad granskning ska Utbetalningsmyndigheten prioritera urvalsträffar där

1. det finns anledning att anta att fler än en myndighet eller arbetslöshetskassa berörs av det förhållande som ligger till grund för antagandet att det har skett en felaktig utbetalning, och
2. effektivitetsskäl talar för att granskningen utförs av Utbetalningsmyndigheten i stället för av berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

5 § En fördjupad granskning ska avslutas om

1. det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett, eller

2. det är mer effektivt att granskningen fortsätter vid berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

En fördjupad granskning får också avslutas om det finns andra skäl för det.

6 § Utbetalningsmyndigheten ska dokumentera inledandet, avslutandet och resultatet av den fördjupade granskningen.

3 kap. Underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten

Underrättelser om fördjupad granskning

1 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen när en fördjupad granskning inleds och avslutas samt om resultatet av granskningen.

Underrättelser om felaktiga uppgifter eller andra förhållanden

Bolagsverket

2 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift i verkets offentliga register om en enskild näringsidkare eller en juridisk person är felaktig. Motsvarande gäller i fråga om en uppgift om en företrädare eller en huvudman.

Inspektionen för vård och omsorg

3 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att lämpligheten att bedriva verksamhet med personlig assistans kan ifrågasättas när det gäller någon som har tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Migrationsverket

4 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Migrationsverket om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen (2005:716) är felaktigt.

Skatteverket

5 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att en registrering i beskattningsverksamheten är felaktig eller att ett beslut om skatt eller avgift är felaktigt.

Vad som ska framgå av en underrättelse

6 § Av en underrättelse enligt 1–5 §§ ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om

Prop. 2022/23:34 felaktigheten och andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning.

Undantag från underrättelseskyldigheten

7 § Underrättelseskyldigheten enligt 1–5 §§ gäller inte om det finns särskilda skäl.

Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

8 § I lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen finns ytterligare bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2.3 Förslag till lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Prop. 2022/23:34

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skyldigheter för statliga myndigheter och andra aktörer att i vissa fall lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Uppgifter av betydelse för utbetalningar via systemet med transaktionskonto

2 § De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:000) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera utbetalningarna.

Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

3 § Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd,
2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
3. arbetsgivare, intyggivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, i de fall uppgifterna gäller arbetsgivarintyg.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som sökanden har lämnat vid en anmälan om arbetslöshet samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

4 § Bolagsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. vem som har lämnat uppgifter till Bolagsverket och uppgiftslämnarens kontaktuppgifter,
2. vem som har gjort en viss inbetalning till Bolagsverket, och
3. förseningsavgifter beslutade av Bolagsverket.

5 § Inspektionen för vård och omsorg ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. tillstånd till och anmälan om att yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans samt om ägare och ledning för sådan verksamhet, och

2. anmälan av den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning enligt 23 § femte stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

6 § Migrationsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd och uppehållskort,
2. ansökan om förlängning av uppehållstillstånd och arbetstillstånd,
3. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, och
4. anställningsavtal i ärende om arbetstillstånd.

7 § Skatteverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. registrering för arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt samt godkännande för F-skatt,
2. redovisad omsättning i inkomstdeklaration för juridiska personer och enskilda näringsidkare,
3. redovisning av skatter och avgifter i skattedeklaration samt individuppgifter i arbetsgivardeklaration,
4. betalning av skatter och avgifter för betalningsskyldiga som ska lämna skattedeklaration eller är godkända för F-skatt,
5. beslut om debiterad preliminär skatt,
6. omprövningsbeslut till nackdel för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt beslut om återkallelse av godkännande för F-skatt,
7. beslut om företrädaransvar och ansvar för delägare i ett svenskt handelsbolag,
8. kontaktuppgifter till juridiska personer och enskilda näringsidkare samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
9. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, den som har gjort anmälan, kontaktuppgifter till dessa och intyg om arbete som har getts in i ärende om folkbokföring.

8 § Uppgiftsskyldigheten i 3–7 §§ gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

Uppgifter av betydelse för fördjupad granskning

9 § Statliga myndigheter och arbetslöshetskassorna ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk person som behövs vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

10 § Kreditinstitut ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet om uppgifterna är nödvändiga vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Uppgifterna ska lämnas snarast och i elektronisk form.

Med kreditinstitut avses kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt utländska kreditinstitut enligt samma lag om institutet har filial i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2.4 Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag tillämpas vid behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Lagen gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

Bestämmelserna i 6–8, 10 och 11 §§ samt 2–4 kap. gäller även vid behandling av uppgifter om avlidna.

Förhållandet till annan reglering

3 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandlingen av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Rätten att göra invändningar

4 § Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Personuppgiftsansvar

5 § Utbetalningsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt denna lag.

Ändamål

6 § Utbetalningsmyndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter att

1. administrera ett system med transaktionskonto, och

2. förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen i första stycket.

7 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

8 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med de ändamål som uppgifterna samlades in för.

Känsliga personuppgifter

9 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får behandlas, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Sökbegränsningar

10 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning (fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott).

Förbudet omfattar inte sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på sådan uppgift om hälsa som hänför sig till en förmån eller ett stöd. Det omfattar inte heller sökningar i en viss handling.

Tillgång till personuppgifter

11 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

12 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt, dock inte genom direktåtkomst.

2 kap. Transaktionskontoregistret

1 § För att administrera systemet med transaktionskonto ska det finnas en uppgiftssamling, benämnd transaktionskontoregistret.

2 § I transaktionskontoregistret får sådana uppgifter behandlas som behövs för att administrera systemet med transaktionskonto.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registret.

3 kap. Uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval

1 § För att göra dataanalyser och urval, i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, ska det vid Utbetalningsmyndigheten finnas en uppgiftssamling, benämnd uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

2 § Endast de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval får behandlas i uppgiftssamlingen. Personuppgifterna som behandlas för att göra dataanalyser och urval får inte behandlas någon annanstans än i uppgiftssamlingen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen.

3 § Sökning och annan behandling i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval ska genomföras med respekt för enskildas personliga integritet.

4 § Metoder för att ta fram urval och de sökbegrepp som används vid sökningar i uppgiftssamlingen ska dokumenteras på ett sådant sätt att de kan kontrolleras i efterhand. Utbetalningsmyndigheten ska regelbundet följa upp de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen.

4 kap. Längsta tid som personuppgifter får behandlas

Allmän bestämmelse

1 § Personuppgifter får inte behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen, dock som längst den tid som följer av 2 och 3 §§.

Uppgifter i transaktionskontoregistret

2 § Personuppgifter som behandlas i transaktionskontoregistret får inte behandlas längre än tio år efter utgången av det år då betalningsuppdraget för den utbetalning som uppgifterna hänför sig till registrerades.

Uppgifter för fördjupad granskning

3 § Personuppgifter som behandlas vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar får inte behandlas längre än två år efter utgången av det år då den fördjupade granskningen avslutades.

Rätt att meddela föreskrifter och beslut

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter som avses i 1–3 §§ får behandlas under viss tid eller att sådana uppgifter får fortsätta att behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål.

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer får också i det enskilda fallet besluta om sådan behandling som avses i 4 §. Prop. 2022/23:34

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken av i vilken utsträckning en galdenär har utmätningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., *och*

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, *och*

8. *Utbetalningsmyndighetens verksamhet.*

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Prop. 2022/23:34

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

2 §¹

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, *Utbetalningsmyndigheten*, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

¹ Senaste lydelse 2019:653.

2.7 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 40 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 17 kap. 1 a § och 40 kap. 7 d §, och närmast före 17 kap. 1 a § och 40 kap. 7 d § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

Dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar

1 a §

Sekretess gäller för uppgift om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar, om det kan antas att det allmännas syfte med verksamheten motverkas om uppgiften röjs.

40 kap.

Verksamheten vid Utbetalningsmyndigheten

7 d §

Sekretess gäller hos Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

8 §¹

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4 och 5 §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5 och 7 d §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

¹ Senaste lydelse 2018:1919.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 14 juni 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka hur en samordnande funktion för statliga utbetalningar från välfärdssystemen kan bidra till att öka möjligheterna att förhindra felaktiga utbetalningar, effektivisera utbetalningsprocessen och förbättra servicen till medborgarna (dir. 2018:50). Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen överlämnade i juni 2020 betänkandet Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*, och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2020/02668). Utöver detta har ett förslag till ändring i den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten som avviker från utredningens förslag beretts under hand med Integritetsskyddsmyndigheten (tidigare Datainspektionen).

I budgetpropositionen för 2022 aviserade regeringen bildandet av en ny myndighet för systemövergripande kontroller av utbetalningar från välfärdssystemen och beräknade medel för den nya myndigheten (prop. 2021/22:1 utg.omr. 2 avsnitt 6, bet. 2021/22:FiU2, rskr. 2021/22:119). Regeringen har därefter den 3 mars 2022 gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag och vidta nödvändiga åtgärder i syfte att förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten, som bl.a. ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (dir. 2022:8). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2023. Myndigheten ska vara bemannad för att kunna inleda sin verksamhet 2024.

I denna proposition behandlas de lagförslag som lämnades i betänkandet Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 1 september 2022 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande, som finns i *bilaga 5*, innehåller synpunkter på dels lagförslagets sakliga innehåll, dels deras språkliga utformning och uppbyggnad. Regeringen följer delvis Lagrådets synpunkter. Lagrådets synpunkter i sak och de synpunkter av språklig karaktär som har medfört justeringar i lagtexten behandlas i avsnitt 5.2, 6.4.2, 8.3.7 och i författningskommentaren. I förhållande till lagrådsremissen har dessutom vissa språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

4.1 Omfattningen av felaktiga utbetalningar

De svenska välfärdssystemen utgör en ekonomisk trygghet för individer som behöver stöd på grund av t.ex. sjukdom, arbetslöshet, ålderdom eller föräldraskap. De statliga välfärdsutbetalningar som avsåg enskilda, som t.ex. sjukpenning, studiemedel, anställningsstöd och bostadstillägg, uppgick 2020 sammanlagt till närmare 350 miljarder kronor. Utöver detta uppgick de inkomstgrundande ersättningarna från ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget till 340 miljarder kronor (se Ekonomistyrningsverkets rapport 2021:37 Underlag inför 2022 års omfattningsstudier s. 8). I välfärdssystemen kan också vissa ersättningar som betalas ut från kommuner och arbetslöshetskassor sägas ingå. År 2018 bedömdes kommunerna stå för ca 10 procent av de totala offentliga utbetalningarna och arbetslöshetsförsäkringen för ca 2 procent (se dir. 2018:50).

Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen uppskattade i sitt betänkande Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen sammantaget uppgick till ca 18 miljarder kronor i 2018 års utgifter. Felaktiga uppgifter i ansökan om ersättning och att den sökande inte anmäler ändrade förhållanden bedömdes orsaka drygt tre fjärdedelar av de felaktiga utbetalningarna (jfr SOU 2019:59 s. 20).

Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden har uppskattat att den anmälda bidragsbrottsligheten omfattade drygt 600 miljoner kronor under perioden 2011–2015 för de nio största aktörerna, däribland Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Centrala studiestödsnämnden (CSN) och kommunerna (SOU 2017:37 s. 263 och 264).

4.2 Regeringens arbete mot felaktiga utbetalningar

Regeringen har under senare år vidtagit flera åtgärder i syfte att förstärka arbetet mot felaktiga utbetalningar. På förslag av regeringen har riksdagen beslutat ett mål om att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, andelen felaktiga utbetalningar ska minska och fel ska motverkas (prop. 2020/21:1 utg.omr. 2, bet. 2020/21:FiU2, rskr. 2020/21:150). För att uppnå en samlad styrning och uppföljning av arbetet har regeringen beslutat förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Enligt förordningen ska Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF), Migrationsverket och Pensionsmyndigheten återkommande bl.a. analysera riskerna för och studera omfattningen av felaktiga utbetalningar. Ekonomistyrningsverket (ESV) ska stödja berörda myndigheter och samordna det arbete som utförs enligt förordningen. ESV ska årligen för regeringen redovisa en samlad lägesbeskrivning av det arbete som har bedrivits av berörda myndigheter och aktörer och föreslå vilka åtgärder som bör vidtas i syfte att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. ESV ska vidare vart tredje år för regeringen bl.a.

redovisa analyser av orsakerna till felaktiga utbetalningar samt vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa korrekta utbetalningar och vilken effekt de har haft. Arbetet förväntas bidra med kunskap om de felaktiga utbetalningarnas omfattning och orsaker samt om åtgärdernas effekter, vilket kommer att göra det möjligt att prioritera resurser till rätt åtgärder och bedriva ett målinriktat och effektivt arbete.

Regeringen har också inrättat ett råd för korrekta utbetalningar vid ESV. Rådet ska främja samverkan mellan de myndigheter som representeras i rådet, vara ett forum för informations- och erfarenhetsutbyte samt diskutera åtgärder mot felaktiga utbetalningar.

I budgetpropositionen för 2021 presenterade regeringen ett omfattande åtgärds paket på över 200 miljoner kronor per år för att stärka arbetet mot felaktiga utbetalningar och fusk (se prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Efter förslag i budgetpropositionen för 2022 anvisades ytterligare drygt 200 miljoner kronor per år mot fusk och överutnyttjande av välfärdssystemen. Medlen ska bl.a. användas för att stärka samverkan mot arbetslivskriminalitet och myndigheternas arbete för att motverka etablering av oseriösa aktörer i välfärden (prop. 2021/22:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4, bet. 2021/2:FiU1, rskr. 2021/22:46).

Flera lagändringar har beslutats på området, bl.a. för att stärka kvaliteten i folkbokföringen. Skatteverket har fått utökade möjligheter att säkerställa en korrekt folkbokföring, bl.a. genom utökade möjligheter till kontrollbesök (prop. 2021/22:217, bet. 2021/22:SkU28, rskr. 2021/22:372). Försäkringskassan och kommunerna kan vidare sedan den 1 november 2021 neka utbetalning till personer som anlitar assistansbolag utan giltigt tillstånd (prop. 2020/21:205, bet. 2021/22:SoU2, rskr. 2021/22:8).

Regeringen arbetar på flera sätt med att ta fram ytterligare förslag som kan motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Regeringen har tillsatt en utredning som ska göra en översyn av möjligheterna att stärka arbetet med att bekämpa bidragsbrott mot Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, CSN, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Syftet med utredningen är att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv hantering för att därigenom minska antalet felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i de ekonomiska förmåner och stöd som hanteras av myndigheterna (dir. 2021:39). Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 augusti 2023. Utredningen, som har tagit namnet 2021 års bidragsbrottsutredning (S 2021:03), redovisade sitt delbetänkande (Stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott – Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott, SOU 2022:37) den 15 juni 2022. I betänkandet föreslås bl.a. att det införs ett system med administrativa sanktionsavgifter som regleras i en ny lag och att ansvaret för att utreda bidragsbrott flyttas till Ekobrottsmyndigheten och att förundersökningar där bedrivs under ledning av åklagare. Förslagen har remitterats.

Regeringen har vidare gett en särskild utredare i uppdrag att undersöka hur ett särskilt straffrättsligt skydd, motsvarande det som finns i bidragsbrottslagen (2007:612) för ekonomiska förmåner och stöd till enskilda personer, kan införas även för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Utredaren ska samtidigt överväga om lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utvidgas (dir. 2022:25). Uppdraget, som delvis var en följd av ett till-

Regeringskansliet (Finansdepartementet) har även tillsatt en intern utredning, en s.k. bokstavsutredning, som haft i uppdrag att utvärdera möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor (Fi 2021:B). Utredningen slutredovisade sitt uppdrag den 30 juni 2022 i rapporten Utökad informationsutbyte (Ds 2022:13). Utredningen föreslår bl.a. en ny generell sekretessbrytande bestämmelse och en utökad möjlighet att utbyta offentliga uppgifter. Förslagen har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

4.3 En ny myndighet ska inrättas

Regeringen uttalade i direktiven till Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen att myndigheter i stor utsträckning samarbetar i syfte att förebygga och förhindra felaktiga utbetalningar inom sina respektive ansvarsområden men att ingen myndighet har i uppgift att på ett samordnat och systematiskt sätt arbeta med kontroller av statliga utbetalningar från välfärdssystemen som helhet. Genom att samordna information om och kontroll av olika utbetalningar kan både avsiktliga och oavsiktliga felaktigheter i högre grad upptäckas. Samordning gör det också möjligt att utföra systemövergripande riskanalyser, urval och kontroller av utbetalningarna, och därigenom uppmärksamma var riskerna för felaktiga utbetalningar är som störst, samt var det eventuellt uppstår konflikter mellan utbetalningar från olika utbetalningssystem.

I juni 2020 lämnade Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen sitt betänkande Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. I betänkandet föreslås att det ska inrättas en ny myndighet som ska ha i uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från de statliga välfärdssystemen. Myndigheten föreslås även ha i uppgift att administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar. Syftet med förslagen är att minska de felaktiga utbetalningarna och därigenom förebygga brottslighet som drabbar välfärdssystemen.

Som framgår av avsnitt 3 har regeringen aviserat bildandet av en ny myndighet i budgetpropositionen för 2022 och tillsatt en organisationskommitté med uppdrag att lämna förslag och vidta nödvändiga åtgärder i syfte att förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten ska bl.a. förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Myndigheten ska även ansvara för att genomföra utbetalningar av förmåner och stöd från de anslutna statliga välfärdssystemen, samt utbetalningar från skattekontot hos Skatteverket, genom ett system med transaktionskonto. Myndighetens verksamhet ska enligt direktiven bedrivas på ett sådant sätt att det går att säkerställa skyddet av Sveriges säkerhet, informations säkerhet, skyddet av personlig integritet och skyddet av uppgifter som kan skada företag om de sprids. Vid myndigheten ska det finnas ett integritetsskyddsråd, med upp-

gift att utöva fortlöpande insyn i de åtgärder som myndigheten vidtar för att säkerställa integritetsskyddet i verksamheten. Vidare ska det finnas en personalansvarsnämnd. Organisationskommittén ska bl.a. föreslå hur Utbetalningsmyndighetens instruktion och regleringsbrev ska utformas, bemanna myndigheten och vidta de ytterligare åtgärder som krävs för att myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet. Uppdraget ges med förbehåll för riksdagens beslut i nödvändiga delar. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2023.

Enligt direktiven till kommittén ska Utbetalningsmyndigheten administrera ett system med transaktionskonto som innebär att varje betalningsmottagare ska ha ett eget konto, från vilket utbetalningarna ska göras. Systemet ska omfatta utbetalningar från Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, samt utbetalningar från skattekontot hos Skatteverket. Utbetalningsmyndigheten ska från dessa myndigheter ta emot betalningsuppdrag med bl.a. information om mottagare, betalningsdatum, belopp och vad utbetalningen avser.

Utbetalningsmyndigheten ska behandla uppgifter från de välfärdssystem som är anslutna till systemet och från skattekontot hos Skatteverket samt uppgifter från arbetslöshetskassorna. Det skapar enligt direktiven förutsättningar för att identifiera felaktiga utbetalningar som är svåra att upptäcka för de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna i deras eget kontrollarbete. Utbetalningsmyndigheten ska vidare kunna ta del av och bearbeta uppgifter från myndigheter, arbetslöshetskassor och andra aktörer på annat sätt än vad dessa kan göra var för sig. Utbetalningsmyndigheten ska därigenom kunna komplettera det kontrollarbete som genomförs inom ramen för myndigheternas och arbetslöshetskassornas ansvar.

Inom ramen för uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska myndigheten genomföra dataanalyser och urval i syfte att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar. Genom inledande respektive fördjupad granskning av urvalsträffar ska myndigheten vidare analysera misstänkta felaktigheter som har valts ut i dataanalyserna.

De beslutande myndigheternas och arbetslöshetskassornas ansvar för såväl kontroller som handläggning ska vara oförändrat. Utbetalningsmyndigheten ska komplettera, men inte ersätta, existerande kontrollarbete hos beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor, och myndigheten kommer inte heller att kunna överpröva de beslut om förmåner och stöd som de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna har fattat.

Utbetalningsmyndigheten kommer i arbetet med dataanalyser och urval av utbetalningar och den följande granskningen av misstänkta felaktiga utbetalningar att kunna upptäcka fel som även har betydelse för andra myndigheter än den som fattat beslut om en viss utbetalning. Myndigheten ska i vissa fall underrätta berörda myndigheter om sådana fel. Det kan t.ex. röra sig om uppgifter om felaktigheter som ligger till grund för ett uppehållstillstånd beslutat av Migrationsverket eller en registrerad företrädare hos Bolagsverket. Därigenom ges berörda myndigheter och andra aktörer möjlighet att agera inom ramen för sitt ansvarsområde.

5 Ett system med transaktionskonto för statliga utbetalningar från välfärdssystemen

Regeringen avser, som anføres i avsnitt 3 och 4, att inrätta en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten. En av myndighetens huvuduppgifter ska vara att administrera ett system med transaktionskonto, genom vilket utbetalningar från vissa uppräknade myndigheter ska göras.

Systemet med transaktionskonto är tänkt att fungera på så sätt att varje mottagare av en utbetalning ska ha ett eget transaktionskonto, till vilket utbetalningarna ska göras. Från detta konto ska sedan utbetalning ske till betalningsmottagaren. Utbetalningsmyndigheten ska från de myndigheter som är anslutna till systemet ta emot betalningsuppdrag med bl.a. information om mottagare, betalningsdatum, belopp och vad utbetalningen avser. I systemet ska mottagna betalningsuppdrag från de anslutna myndigheterna registreras, och det ska finnas information om vilka utbetalningar som har gjorts till mottagarens bankkonto. Utbetalningsmyndigheten ska även ansvara för att genomföra utbetalningar som sker på annat sätt än till bankkonto. Utbetalningsmyndigheten ska dessutom kunna ge service till mottagarna av utbetalningar i frågor som faller inom myndighetens verksamhetsområde. Servicen ska kunna ges på olika sätt och anpassat efter mottagarnas behov. Det kommer att vara Utbetalningsmyndighetens uppgift att bygga upp sin verksamhet och bestämma de närmare formerna för den.

5.1 Utbetalningar från centrala välfärdsmyndigheter och Skatteverket ska omfattas av transaktionskontot

Regeringens förslag: Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket ska omfattas av systemet med transaktionskonto. Detta ska anges i lag.

Regeringens bedömning: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka slags utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto och hur det ska ske.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har föreslagit att det ska regleras i förordning vilka myndigheter som ska omfattas av lagen.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget. Av de som yttrar sig är det en överväldigande majoritet som tillstyrker förslaget, t.ex. *Ekobrottsmyndigheten*, *IAF*, *Kammarkollegiet*, *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, *Migrationsverket*, *Sveriges kommuner och regioner (SKR)*, *Södertälje kommun*, *Sveriges a-kassor*, *Transportstyrelsen* och *Växjö kommun*.

Pensionsmyndigheten och *Försäkringskassan* är positiva till förslaget, men framhåller att *Försäkringskassan* för närvarande hanterar uppgifter åt *Pensionsmyndigheten* som inte ryms inom det ansvar som utredningen föreslår att *Utbetalningsmyndigheten* ska ha. *Pensionsmyndigheten* anser att myndighetens utbetalningar även fortsättningsvis bör administreras av *Försäkringskassan*. *Försäkringskassan* efterfrågar en analys av vilka register och uppgifter den nya funktionen ska omfatta och behandla, samt framhåller att systemet med transaktionskonto bör omfatta samtliga utbetalningar från de myndigheter som omfattas av systemet. *Åklagarmyndigheten*, som tillstyrker förslaget, anser att det är otydligt om utbetalningar som hanteras av andra myndigheter än Skatteverket, men som bokförs på skattekontot, ska omfattas av systemet, t.ex. utbetalningar från Tillväxtverket avseende korttidsarbete. *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* har inga invändningar mot förslaget, men framhåller att utbetalningar av bidrag och projektmedel till föreningar, organisationer och enskilda privatpersoner också borde omfattas av systemet med transaktionskonto.

Skatteverket anser att det bör utredas huruvida fler utbetalningar kan omfattas, i synnerhet utbetalningar av garantibelopp enligt lönegarantilagen (1992:497). *Skatteverket* föreslår att det förtydligas att det av myndighetens utbetalningar endast är utbetalningar från skattekontot som ska omfattas av systemet med transaktionskonto. Även SKR, IAF, Södertälje kommun, Växjö kommun, Transportstyrelsen och Kammarkollegiet efterfrågar möjligheter för fler att ansluta sig till systemet med transaktionskonto. SKR menar vidare att det behöver tydliggöras om förslaget påverkar möjligheten till uttag av data om statliga myndigheters utbetalningar, specifikt sådan data som i dag tas ut för den digitala tjänsten Sammansatt bastjänst för ekonomiskt bistånd (SSBTEK).

CSN påpekar att *Försäkringskassan* betalar ut studiehjälp i de fall *Försäkringskassan* bedömer att det rör sig om en familjeförmån enligt EU-rätten, och förutsätter att denna ordning kommer att kvarstå.

Datainspektionen (numera *Integritetsskyddsmyndigheten*) efterfrågar en reglering i lag av frågan om vilka myndigheters utbetalningar som ska ingå i systemet med transaktionskonto, eftersom en eventuell framtida utvidgning av systemet till att omfatta fler myndigheter än vad utredningen föreslår skulle innebära en inte obetydlig utvidgning av den behandling av personuppgifter som *Utbetalningsmyndigheten* utför.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Systemet med transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska regleras i en särskild lag

Systemet med transaktionskonto omfattar bl.a. en reglering av frågor om utsökning. Sådana föreskrifter ska enligt 8 kap. 2 § regeringsformen meddelas genom lag. Det är vidare angeläget att det finns en tydlig reglering av ansvarsförhållandet mellan beslutande myndigheter och *Utbetalningsmyndigheten*. Regeringen föreslår därför att systemet med transaktionskonto regleras i en särskild lag, lagen om transaktionskonto vid *Utbetalningsmyndigheten*.

För att kunna uppnå samordningsvinster bör systemet med transaktionskonto byggas upp kring de välfärdsutbetalningar som görs från de myndigheter som gör flest sådana utbetalningar. Regeringen föreslår därför att Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, som administrerar ett mycket stort antal utbetalningar, ska ingå i systemet. Vidare bör även utbetalningar från Skatteverket ingå, även om verket huvudsakligen inte gör utbetalningar från välfärdssystemen. Skatteverket bör omfattas då det är en av de statliga myndigheter som gör flest utbetalningar till enskilda. Flertalet av Skatteverkets utbetalningar kommer från skattekontosystemet, som regleras i skatteförfarandelagen (2011:1244), men myndigheten genomför också utbetalningar som hanteras utanför detta system. Genom att Skatteverket ansluts till systemet med transaktionskonto ökar möjligheterna att få en fullständig bild av de samlade utbetalningarna till enskilda. Det bidrar också till att åstadkomma en effektiv hantering av betalningar för staten som helhet. Det blir t.ex. lättare att byta utbetalande bank för en stor andel av statens betalningar på en och samma gång.

Skatteverket administrerar utbetalningar av vissa statliga stöd via krediteringar på skattekotot. Detta gäller exempelvis de stöd för anställning som beslutas av Arbetsförmedlingen. Ett av skälen till att de aktuella stöden krediteras på skattekotot är att de inte ska betalas ut till mottagare som har skatteskulder. Det är en väl fungerande ordning, som inte bör ändras i och med införandet av Utbetalningsmyndigheten. Dessa stöd bör därför även fortsättningsvis betalas ut först om det finns ett utbetalningsbart överskott på mottagarens skattekonto. En närmare beskrivning av skattekotots funktion och av vilka utbetalningar som sker via skattekotot finns i betänkandet (SOU 2020:35 s. 175 och 176). Skatteförfarandelagens och skatteförfarandeförordningens (2011:1261) bestämmelser om när det finns ett utbetalningsbart överskott kommer att gälla även fortsättningsvis, och därmed styra över när ett överskott kan lämnas till Utbetalningsmyndigheten för utbetalning. Det innebär att enskilda, precis som i dag, kommer att kunna lägga en s.k. utbetalningsspärr på skattekotot i syfte att överskottet på kontot ska finnas kvar för att täcka framtida skatter och avgifter.

Regeringen anser, till skillnad från utredningen, men i likhet med *Datainspektionen*, att regleringen av vilka myndigheter som ska ingå i systemet med transaktionskonto ska regleras i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Det innebär att en anslutning av fler aktörer till systemet med transaktionskonto förutsätter en lagändring.

Regeringen bedömer, i likhet med *IAF*, *Kammarkollegiet*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*, *Skatteverket*, *SKR*, *Södertälje kommun*, *Transportstyrelsen* och *Växjö kommun*, att det kan finnas skäl att på sikt möjliggöra för fler aktörer att ansluta till systemet med transaktionskonto. Regeringen anser dock att det kan bli aktuellt med ytterligare anslutningar först efter det att Utbetalningsmyndighetens verksamhet har kommit i gång. Vidare instämmer regeringen i utredningens bedömning om att det behövs mer kunskap om felaktiga utbetalningar från den kommunala välfärden innan det kan bli aktuellt med en frivillig anslutning för kommunerna.

Införandet av ett system med transaktionskonto medför inte att förmåner och stöd från de berörda myndigheterna behöver hanteras på något annat sätt än i dagsläget. Regeringen instämmer därmed i *Pensionsmyndighetens* och *CSN:s* bedömning att deras utbetalningar, liksom Arbetsförmedlingens, även fortsättningsvis bör hanteras av Försäkringskassan i aktuella fall. I stället för att Försäkringskassan vidareförmedlar betalningsuppdraget till en bank kommer myndigheten att vidareförmedla uppdraget till Utbetalningsmyndigheten, som sedan administrerar utbetalningen. De uppgifter som Försäkringskassan utför åt Pensionsmyndigheten, t.ex. skatteavdrag, kommer dock även fortsättningsvis att utföras av Försäkringskassan.

Införandet av ett system med transaktionskonto bör inte påverka tjänsten SSBTEK, som SKR befarar. SSBTEK är en digital tjänst som handläggare inom socialtjänsten kan använda för en säker, effektiv och förenklad handläggning av ärenden inom ekonomiskt bistånd. Genom tjänsten får handläggaren information från statliga myndigheter och organisationer som används vid prövning av ansökningar om ekonomiskt bistånd. Det är beslutande myndigheter, inte Utbetalningsmyndigheten, som lämnar uppgifter till SSBTEK om förmåner, stöd m.m. som de har beslutat om.

Utbetalningsmyndigheten ska även hantera utlandsbetalningar

Regeringen anser att Utbetalningsmyndigheten även bör administrera utlandsbetalningar. Det bör ske inom ramen för de ramavtal för banktjänster som Riksgäldskontoret upphandlar för statens räkning.

Statliga myndigheter, särskilt Pensionsmyndigheten, gör många betalningar till utlandet. En stor del av dessa utbetalningar görs till andra länder inom EU. Utlandsbetalningar kräver i många fall särskilda rutiner och systemlösningar, särskilt när det gäller betalningar till privatpersoner utanför EU.

På samma sätt som för inhemska utbetalningar är det viktigt att staten kan säkerställa att utbetalningar till andra länder går till rätt mottagare. Regeringen bedömer att det finns samordningsfördelar med att Utbetalningsmyndigheten även hanterar utlandsbetalningar. Bland annat kan myndigheten uppjobba en kompetens rörande denna typ av betalningar.

Känsliga uppgifter ska hanteras säkert

Vissa betalningsuppdrag innehåller känsliga uppgifter. Det kan exempelvis handla om betalningsuppdrag avseende personer med skyddade personuppgifter. Det är särskilt viktigt att sådana uppgifter skyddas. Behovet av hög informationssäkerhet medför särskilda krav på myndigheternas avtal med banker och innebär extra kostnader. Informationssäkerheten kommer att vara viktig även i Utbetalningsmyndighetens arbete. En fördel med regeringens förslag är att frågor om informationssäkerhet kan hanteras på ett mer enhetligt sätt framöver.

Den största skillnaden som systemet med transaktionskonto innebär i förhållande till nuvarande hantering är att mer information samlas på ett ställe, vilket ställer höga krav på informationssäkerheten. Samtidigt är en fördel med förslaget att känslig information kommer att hanteras av färre aktörer, vilket är att föredra ur ett säkerhetsperspektiv. Dessutom blir känslig

Det ska anges i förordning eller föreskrifter vilka utbetalningar som ska omfattas av systemet med transaktionskonto

Utgångspunkten bör, i linje med vad *Försäkringskassan* anför, vara att samtliga utbetalningar av förmåner och stöd från Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten samt utbetalningar från Skatteverkets skattekonto ska administreras via systemet med transaktionskonto. Vad gäller Skatteverket betyder detta att såväl utbetalningsbart överskott avseende skatter och avgifter på skattekonto som de stöd som i dag utbetalas via krediteringar på mottagarens skattekonto kommer att omfattas av systemet med transaktionskonto. Den typen av utbetalningar som *Åklagarmyndigheten* efterfrågar förtydliganden om, dvs. stöd och ersättningar som krediteras på skattekontot efter beslut av en annan myndighet, kommer därmed att betalas ut via Utbetalningsmyndigheten, om det finns ett utbetalningsbart överskott på skattekontot.

Vilka utbetalningar som ska administreras via Utbetalningsmyndighetens system med transaktionskonto bör regleras av regeringen i förordning eller i föreskrifter som beslutas av Utbetalningsmyndigheten, för att snabbt kunna anpassas efter exempelvis beslutade förändringar av välfärdssystemen. Regeringen kommer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kunna meddela föreskrifter om vilka utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto och hur sådana utbetalningar ska göras.

5.2 Ett transaktionskonto för varje mottagare av utbetalningar

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska registrera ett transaktionskonto för den som ska ta emot en utbetalning från systemet med transaktionskonto.

Ett belopp ska registreras på transaktionskontot så snart Utbetalningsmyndigheten har fått ett underlag för en utbetalning från den beslutande myndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens. Utredningen har föreslagit att ett tillgodohavande ska registreras på transaktionskontot.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser yttrar sig särskilt över förslaget. *CSN* anser att det i vissa fall ska finnas möjlighet att genomföra utbetalningar direkt till den studerandes bankkonto och stoppa utbetalningar innan de betalas ut till bankkontot. Myndigheten anser också att det kan bli otydligt till vem den enskilde ska vända sig med frågor om exempelvis utbetalningar till fel konto. *Pensionsmyndigheten* anser att förslaget saknar ett medborgar- och konsumentperspektiv.

Skälen för regeringens förslag: Systemet med transaktionskonto förutsätter att det för varje mottagare av en utbetalning via systemet finns ett enskilt transaktionskonto. På det enskilda transaktionskontot bör belopp

som framgår av mottagna betalningsuppdrag samt genomförda utbetalningar registreras. Utredningen har föreslagit att ett tillgodohavande ska registreras på transaktionskontot så snart myndigheten har underlag för det. *Lagrådet* har dock anfört att ordet tillgodohavande bör ersättas med något annat, förslagsvis betalningsuppdrag, eftersom det inte är fråga om ett tillgodohavande som den enskilde har rådighet över förrän den dag som angetts som utbetalningsdag. Eftersom det betalningsuppdrag som Utbetalningsmyndigheten får från den beslutande myndigheten kommer att innehålla fler uppgifter än vad som registreras på transaktionskontot anser regeringen att ordet belopp är mer ändamålsenligt. Ett belopp bör registreras på kontot så snart den beslutande myndigheten har försett Utbetalningsmyndigheten med nödvändigt underlag. I detta ligger ett visst skyndsamhetskrav. Detta kan innebära att ett beslutat stöd eller en beslutad förmån registreras på den enskildes transaktionskonto flera dagar före dagen för utbetalning. Att beloppet registreras på transaktionskontot så snart som möjligt är av betydelse både för Utbetalningsmyndighetens möjligheter att förbereda utbetalningen och för de enskilda mottagarna, som genom registreringen kan se att det finns ett beslut om att en utbetalning ska ske.

Transaktionskontot innebär en förenkling, särskilt för privatpersoner. Enskilda kommer enkelt att kunna få en överblick över alla anslutna statliga utbetalningar. Om en utbetalning till den enskildes bankkonto inte har skett kan den enskilde snabbt kontrollera om kontouppgifterna är korrekta. Den enskilde kan också kontrollera om en utbetalning kommer att ske inom kort, dvs. om det finns ett registrerat belopp på transaktionskontot. Systemet med transaktionskonto kan även innebära viss minskad administration för den enskilde, eftersom kontouppgifter som utgångspunkt endast behöver lämnas till en myndighet i stället för till flera.

Regeringen anser, till skillnad från CSN, att alla utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto och att det inte behövs någon möjlighet för CSN att göra utbetalningar direkt till den studerandes bankkonto. Behovet av att även i fortsättningen kunna stoppa utbetalningar, som CSN framhåller, bör enligt regeringen kunna tillgodoses även i det nya systemet, under förutsättning att berörd myndighet underrättar Utbetalningsmyndigheten i tid. En enskild som har frågor om en utbetalning bör i första hand vända sig till den beslutande myndigheten, vilket t.ex. kan framgå av de beslut som myndigheterna kommunicerar med den enskilde. Det bör således vara möjligt att förebygga de eventuella oklarheter om vilken myndighet en enskild ska vända sig till med frågor om en viss utbetalning som CSN pekar på.

Regeringen anser, till skillnad från *Pensionsmyndigheten*, att förslaget har ett tydligt medborgar- och konsumentperspektiv. Genom att inrätta en samordnad funktion för utbetalningar från anslutna myndigheter bedöms fler betalningar komma rätt mottagare tillhanda. De enskilda kommer vidare på ett enkelt sätt kunna få en överblick över utbetalningarna från de anslutna myndigheterna och aktörerna.

5.3 När ska en utbetalning ske och när är den verkställd?

Prop. 2022/23:34

Regeringens förslag: Det belopp som har registrerats på ett transaktionskonto ska betalas ut den dag som den beslutande myndigheten har bestämt.

En utbetalning ska anses vara verkställd av den beslutande myndigheten den dag som beloppet ska betalas ut, även om utbetalningen inte kan genomföras.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har inte föreslagit någon uttrycklig reglering om att utbetalningen ska anses verkställd även om utbetalningen inte kan genomföras.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Statens tjänstepensionsverk* anser att Utbetalningsmyndigheten bör kunna ges möjlighet att förhindra uppenbart felaktiga utbetalningar efter att dessa har registrerats på transaktionskontot. *Åklagarmyndigheten* framhåller att tidpunkten för när utbetalning sker är av betydelse eftersom det styr när ett bedrägeri fullbordas. Enligt myndigheten är det inte heller helt tydligt om det ska finnas en möjlighet för Utbetalningsmyndigheten att före utbetalning ändra eller stoppa ett till myndigheten skickat betalningsuppdrag, vilket kan få straffrättsliga konsekvenser på grund av reglerna om frivilligt tillbakaträdande. *CSN* anser att det finns frågetecken kring när en fordran avseende t.ex. studiemedel, studielån eller körkortslån kan anses uppkommen och när en sökande kan anses ha tagit emot en utbetalning. Det finns vidare enligt myndigheten en risk att förslaget försvårar möjligheterna att driva in fordringar från utlandet.

Skälen för regeringens förslag: En utbetalning av det belopp som registrerats på transaktionskontot bör ske på den dag som den beslutande myndigheten bestämmer. En förutsättning för att det ska vara möjligt är att betalningsuppdraget lämnas till Utbetalningsmyndigheten med rimlig framförhållning. En utbetalning bör anses ha verkställts denna dag, även om utbetalningen av någon anledning inte har kunnat genomföras. Det innebär att en beslutande myndighet inte behöver vidta någon åtgärd när utbetalningen inte har kunnat genomföras, t.ex. på grund av att uppgivet bankkonto inte längre är aktivt eller att en utbetalningsavi inte löses in av mottagaren. Den beslutande myndigheten behöver då inte utreda varför utbetalningen inte kunnat genomföras och behöver t.ex. inte ändra i sin ekonomiska redovisning.

Beloppet är fr.o.m. dagen för utbetalning ett tillgodohavande för den enskilde och inte längre tillgängligt för den beslutande myndigheten. Detta följer av att utbetalningen därefter anses verkställd för den beslutande myndigheten. Utbetalningsmyndigheten är ansvarig för att en utbetalning kommer mottagaren tillhanda på det datum som den beslutande myndigheten anger.

Ett belopp som inte har kunnat betalas ut till mottagaren på den bestämda dagen för utbetalning kommer således att vara registrerat på transaktionskontot som ett tillgodohavande (se avsnitt 5.5).

Utbetalningsmyndigheten kommer inte att ha möjlighet att stoppa utbetalningar som är felaktiga på det sätt som *Statens tjänstepensionsverk* föreslår. En sådan möjlighet skulle innebära ett avsteg från förvaltningsrättsliga principer om att en myndighet inte ska överpröva en annan myndighets beslut och arbetsformer. Det måste även fortsättningsvis vara den beslutande myndighetens ansvar att ompröva tidigare beslut, besluta om återkrav och liknande i de fall myndigheten får information från Utbetalningsmyndigheten om att det kan antas ha begåtts ett fel (se även avsnitt 6.4.1).

Både *Åklagarmyndigheten* och *CSN* efterfrågar ett förtydligande av när den enskilde kan anses ha tagit emot betalningen. I enlighet med vad som ovan anförs kommer utbetalningen fr.o.m. dagen för betalningen anses verkställd för den beslutande myndigheten, och det är därefter mottagaren som förfogar över tillgodohavandet, även om Utbetalningsmyndigheten av något skäl inte har kunnat betala ut beloppet. I de fall en utbetalning t.ex. avser ett studielån kommer *CSN* att ha en fordran mot den enskilde från den dag som myndigheten har angett som dag för utbetalning i betalningsuppdraget till Utbetalningsmyndigheten. Vid samma tidpunkt bör ett bedrägeri kunna bedömas som fullbordat på grund av att en förmögenhetsöverföring har skett från den beslutande myndigheten till den enskilde.

5.4 Utbetalningar till konto hos kreditinstitut

Regeringens förslag: Utbetalningar av tillgodohavanden på ett transaktionskonto ska göras till ett konto hos ett kreditinstitut. Kontot ska tillhöra mottagaren av utbetalningen.

Utbetalningsmyndigheten får genomföra utbetalningar på annat sätt om uppgifter om ett konto hos ett kreditinstitut saknas eller om det på grund av särskilda förhållanden finns behov av det.

Ett belopp på ett transaktionskonto får inte överlåtas innan det ska betalas ut.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har inte föreslagit någon bestämmelse om att kontot ska tillhöra mottagaren av utbetalningen.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser yttrar sig särskilt över förslaget. *CSN*, som tillstyrker förslaget om att utbetalningar ska göras till ett konto hos ett kreditinstitut, anser bl.a. att det ska framgå av lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten att kontot hos kreditinstitutet ska tillhöra innehavaren av transaktionskontot. *Arbetsförmedlingen* anser att det i fråga om företag eller juridiska personer endast bör vara möjligt att betala ut till ett konto hos ett kreditinstitut. *Pensionsmyndigheten* anser att förslaget innebär att Pensionsmyndigheten respektive Försäkringskassan fortsatt kommer att behöva lagra en del information avseende utbetalningskonton i de fall då utbetalningen ska gå till någon annan än den enskilde, exempelvis en ställföreträdare eller en kommun. Pensionsmyndigheten föreslår därför att Utbetalningsmyndigheten ska ansvara för att lagra all information om den som är betalningsmottagare och dess kontoinformation, oavsett om betalningsmottagaren är den enskilde själv eller någon annan.

Hur utbetalningar sker i dag

Det stora flertalet utbetalningar från statliga myndigheter med löpande utbetalningar av ekonomiska förmåner och stöd eller återbetalning av överskott på skattekonto sker för närvarande till konton hos svenska kreditinstitut. En klart övervägande majoritet av alla utbetalningar från myndigheterna genomförs på önskat datum. Dock finns ett antal utbetalningar som beslutande myndigheter inte kan verkställa. Ett skäl till det kan vara att mottagaren inte har meddelat några kontouppgifter. I den situationen kan myndigheten t.ex. skicka en utbetalningsavi eller försöka kontakta mottagaren för att få kontouppgifter. I vissa fall är det svårt att få kontakt med mottagaren, exempelvis när det saknas en adressuppgift.

Utbetalning med avi innebär en betydligt högre kostnad för myndigheterna än utbetalning till ett konto hos ett kreditinstitut. En hel del avier kommer i retur till myndigheterna och måste hanteras manuellt, vilket också bidrar till ökade kostnader. Utbetalning med avi innebär också ofta en extra kostnad för mottagaren, som får betala en avgift för att lösa in avin. Det kan även vara förenat med vissa administrativa svårigheter för enskilda att lösa in en avi, särskilt för invånare i mindre städer och på landsbygden, där det kan krävas att avimottagaren bokar tid hos en bank eller motsvarande på annan ort för att kunna lösa in den. Utbetalningar som inte kan genomföras kräver administration och tar resurser i anspråk från myndigheterna. En utbetalning som inte genomförts betyder också att ett myndighetsbeslut inte har kunnat verkställas fullt ut och att det finns en enskild som inte fått sin utbetalning.

Varje år sker ca 1 miljon utbetalningar via utbetalningsavi (SOU 2020:35 s. 187). I många fall orsakas detta av att det är den första utbetalningen från den aktuella myndigheten till mottagaren och att mottagaren ännu inte har lämnat uppgift om bankkonto. Det kan t.ex. inträffa när en nybliven förälder ska få barnbidrag eller föräldrapenning utbetald för första gången, eller när en nybliven student ska få den första utbetalningen av studiemedel. En annan orsak kan vara att mottagaren har bytt bank, men inte har meddelat myndigheten sina nya kontouppgifter.

Utbetalning av tillgodohavande ska ske till konto hos kreditinstitut

Myndigheterna har under lång tid verkat för att öka andelen elektroniska betalningar, eftersom det är säkrare, billigare och mer effektivt (se även SOU 2020:35 s. 188 och prop. 2010/11:165 s. 562–564). Regeringen anser därför att huvudregeln ska vara att en utbetalning ska ske elektroniskt till ett konto hos ett kreditinstitut (bankkonto).

De allra flesta som bor i Sverige har möjlighet att skaffa ett konto hos ett kreditinstitut. Vid utbetalning till konto hos kreditinstitut i Sverige har Utbetalningsmyndigheten möjlighet att säkerställa att utbetalningen går till rätt mottagare. Huvudregeln bör därför vara att utbetalning ska ske till ett konto i ett svenskt kreditinstitut eller i ett utländskt kreditinstitut med filial i Sverige. I lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten bör kreditinstitut ha samma innebörd som i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Med kreditinstitut avses därmed banker och kreditmarknadsföretag, samt utländska kreditinstitut om institutet har filial i Sverige (1 kap. 5 § 10 och 21 lagen om bank- och finansieringsrörelse).

Kan det inte på ett tillförlitligt sätt verifieras vem kontot tillhör bör Utbetalningsmyndigheten genomföra utbetalningen på annat sätt (se vidare nedan).

Att ett företag eller en annan juridisk person saknar konto hos kreditinstitut kan vara ett tecken på oegentligheter. Det är en omständighet som myndigheten bör beakta när den bedömer om en utbetalning till ett företag eller en annan juridisk person ska genomföras på annat sätt än till ett konto hos ett kreditinstitut.

Kontot ska tillhöra mottagaren

Utbetalningsmyndigheten ska endast göra utbetalningar till ett konto som tillhör mottagaren. Det är viktigt för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna säkerställa att betalningen verkställs i enlighet med uppdraget från den beslutande myndigheten. Den enskilde kan sedan vid behov i sin tur föra betalningen vidare till en annan mottagare.

Regeringen anser, i likhet med CSN, att det av lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten bör framgå att kontot ska tillhöra mottagaren av utbetalningen. På så sätt kan det säkerställas att utbetalningen når rätt mottagare och att myndigheten kan betala med befriande verkan.

Regeringen delar *Arbetsförmedlingens* uppfattning att det kan finnas anledning att kontrollera varför ett företag eller en juridisk person inte har ett konto hos ett kreditinstitut. Regeringen anser dock att ett företag eller en juridisk person måste ha rätt att få en utbetalning även om ett sådant konto saknas. Utbetalningsmyndigheten ska exempelvis hantera utbetalningar från Skatteverkets skattekonto. En återbetalning av överskjutande mervärdesskatt är en rättighet som grundar sig på mervärdesskatte-direktivet (rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt). I direktivet finns inget krav på att ett företag ska ha ett konto för att ha rätt till återbetalning. Att ett företag eller en juridisk person saknar ett konto hos ett kreditinstitut skulle, i enlighet med vad som ovan anför, däremot kunna få betydelse i Utbetalningsmyndighetens arbete med dataanalyser och urval för att identifiera misstänkta felaktiga utbetalningar.

Att kontot ska tillhöra mottagaren innebär att utbetalning ska ske till den som den beslutande myndigheten har angett som mottagare av utbetalningen i sitt betalningsuppdrag till Utbetalningsmyndigheten. Om en utbetalning ska ske till någon annan än den enskilde som är berättigad till ett visst ekonomiskt stöd eller en viss ekonomisk förmån, t.ex. en ställföreträdare, på det sätt som *Pensionsmyndigheten* anför, behöver ställföreträdaren anges som mottagare av betalningen i betalningsuppdraget till Utbetalningsmyndigheten. Regeringen kommer vidare i vissa fall att kunna besluta att undanta utbetalningar från systemet med transaktionskonto.

Andra sätt för utbetalning

Även om utbetalningar som administreras av Utbetalningsmyndigheten i huvudsak ska verkställas genom elektroniska betalningar till konton hos kreditinstitut i Sverige behöver det finnas alternativa sätt för utbetalning. Personer som av någon anledning saknar ett konto hos ett svenskt kreditinstitut måste också kunna ta del av utbetalningar.

Utbetalningsmyndigheten bör även kunna genomföra utbetalningar till ett konto hos ett utländskt kreditinstitut. Det kan dock i vissa fall vara svårt för Utbetalningsmyndigheten att verifiera att ett konto hos ett kreditinstitut utomlands verkligen tillhör mottagaren av utbetalningen. Om en enskild inte har ett konto hos kreditinstitut, eller om det inte går att verifiera vem som är innehavare av ett konto, kan utbetalningen i stället göras genom en utbetalningsavi, ett förbetalt bankkort, en check eller på något annat sätt som möjliggör för Utbetalningsmyndigheten att säkerställa att utbetalningen når rätt mottagare. Sättet för att genomföra utbetalningar till utlandet kan komma att ändras allteftersom den tekniska utvecklingen möjliggör nya och säkra utbetalningsmetoder även till konton utanför Sverige.

Utbetalningsmyndigheten bör även, trots att myndigheten har tillgång till nödvändiga uppgifter, kunna besluta om utbetalning på annat sätt, om det på grund av särskilda förhållanden finns behov av det. Det kan exempelvis handla om att betala ut en ersättning via ett förbetalt bankkort för att minimera risken att uppgifter om en person i utsatt ställning röjs.

Ett belopp på ett transaktionskonto får inte överlåtas innan det ska betalas ut

Regeringen anser att ett belopp inte bör få överlåtas mellan tidpunkten då det har registrerats på transaktionskontot och tidpunkten då utbetalningen ska genomföras. En enskild som har skulder hos Kronofogdemyndigheten skulle i annat fall kunna överlåta beloppet till någon annan för att hindra utmätning. En bestämmelse om att ett belopp som registrerats på ett transaktionskonto inte får överlåtas innan det ska betalas ut bör därför tas in i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. I avsnitt 5.6 föreslås att ett belopp ska få utmätas när det finns registrerat på ett transaktionskonto, även om det inte får överlåtas.

5.5 Ett tillgodohavande som inte kan betalas ut ska stå kvar på transaktionskontot

Regeringens förslag: Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto som inte kan betalas ut ska stå kvar på kontot.

Ett tillgodohavande preskriberas tio år från den tidpunkt som angetts som dag för betalning, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Ett tillgodohavande som har preskriberats tillfaller staten.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har inte föreslagit någon bestämmelse om preskriptionsavbrott.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. CSN anser att förslaget om att utbetalningar ska tillfalla staten efter tio år behöver förtydligas. Skatteverket anser att möjligheten till preskriptionsavbrott behöver framgå av lagtexten. Pensionsmyndigheten påpekar att tillgodohavanden på transaktionskontot i form av premiepension måste kunna återföras till den enskildes premiepensions-

konto, eftersom premiepensionen inte omfattas av huvudregeln om preskription i 107 kap. 12 § socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag

En utbetalning som inte kan genomföras bör stå kvar som ett tillgodohavande på transaktionskontot

Om nödvändiga uppgifter om betalningsmottagaren saknas kan det hända att ett betalningsuppdrag inte kan genomföras. Tillgodohavandet bör i dessa fall stå kvar på transaktionskontot, vilket bör framgå av lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.

Av effektivitetsskäl bör alla transaktioner hanteras på samma sätt och enligt samma regler. För det stora flertalet av de utbetalningar som är tänkta att ingå i systemet med transaktionskonto saknas i dag rätt till intäktsränta. Majoriteten av utbetalningarna kan vidare förväntas genomföras utan fördröjning. En enskild kan också säkerställa att utbetalning sker omgående genom att se till att Utbetalningsmyndigheten har tillgång till nödvändiga uppgifter. Regeringen anser därför att ränta inte bör utgå på tillgodohavanden på ett transaktionskonto.

Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto som inte har kunnat betalas ut på tio år ska tillfalla staten

Sannolikt kommer det att finnas ett mindre antal utbetalningar som även efter lång tid inte går att genomföra. Sådana fordringar kan med tiden komma att preskriberas.

Preskriptionslagen (1981:130) gäller i fråga om preskription av fordringar i allmänhet om inget annat är särskilt föreskrivet. Preskription innebär att borgenären förlorar rätten att kräva ut sin fordran. Preskription av en huvudfordran omfattar även fordran på ränta och annan tilläggsförpliktelse samt fordran på grund av borgen (8 § andra stycket preskriptionslagen).

Huvudregeln är att en fordran preskriberas tio år efter tillkomsten. Preskriptionstiden är dock i vissa fall tre år när det gäller fordringar mot en konsument. För fordran på pension räknas preskriptionstiden från den dag fordringen tidigast kan göras gällande (2 § tredje stycket preskriptionslagen). Om fordringsägaren under tiden som preskriptionstiden löper gör klart för motparten att han eller hon gör anspråk på den aktuella fordran sker ett s.k. preskriptionsavbrott. Det innebär att en ny preskriptionstid, räknat från dagen för preskriptionsavbrottet, börjar löpa (2 § första stycket och 6 § preskriptionslagen).

Det är viktigt att det är enkelt för den enskilde att förstå vilka bestämmelser som gäller för tillgodohavanden på transaktionskonton. Samma preskriptionsbestämmelser bör därför gälla för alla tillgodohavanden, oavsett vilken myndighet som har beslutat om utbetalningen. Det underlättar även administrationen för Utbetalningsmyndigheten.

Regeringen föreslår att ett tillgodohavande preskriberas tio år från den tidpunkt som angetts som dag för betalning, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Denna frist överensstämmer med vad som gäller i fråga om preskription av fordringar enligt preskriptionslagen. Regeringen föreslår även att ett tillgodohavande som har preskriberats tillfaller staten. Det bör

i sammanhanget framhållas att det troligen kommer att vara ytterst få utbetalningar som inte kommer att kunna genomföras under en tioårsperiod. Under en så lång tidsperiod bör de flesta enskilda haft behov av att ta kontakt med någon av de beslutande myndigheterna, kanske för att ansöka om sjukersättning eller få skatteåterbäring, och i samband med den kontakten kunnat lämna kontaktuppgifter som möjliggör en utbetalning.

Mot bakgrund av att en utbetalning ska anses verkställd av den beslutande myndigheten den dag som tillgodohavandet ska betalas ut, delar regeringen inte *Pensionsmyndighetens* bedömning att tillgodohavanden i form av premiepension bör kunna återföras till den enskildes premiepensionskonto.

Författningsförslaget har efter lagrådsremittering förtydligats i linje med vad CSN har anfört. Regeringens förslag medför en balans mellan Utbetalningsmyndighetens skyldighet att försöka betala ut tillgodohavandet och den enskildes eget ansvar att ta tillvara sin rätt. Utbetalningsmyndigheten ska försöka att göra utbetalningar i enlighet med myndighetens uppdrag fram till dess att kravet preskriberas. Utbetalningsmyndigheten bör dokumentera vilka försök till utbetalning som har gjorts.

Om den enskilde anser att en fordran har preskriberats felaktigt får det hanteras i enlighet med vad som följer av allmänna förvaltningsrättsliga principer och ytterst prövas av domstol.

Möjlighet till att avbryta preskription

I likhet med *Skatteverket* anser regeringen att lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten bör innehålla en bestämmelse om möjlighet till att avbryta preskription, även om det framstår som mindre sannolikt att en enskild skulle göra ett preskriptionsavbrott utan att samtidigt lämna uppgifter som möjliggör utbetalning. Med avbrott avses t.ex. att innehavaren av transaktionskontot kontaktar Utbetalningsmyndigheten och gör anspråk på tillgodohavandet eller på annat sätt åberopar fordringen gentemot Utbetalningsmyndigheten.

5.6 Utmätning av fordran på transaktionskonto

Regeringens förslag: Ett belopp som finns registrerat på ett transaktionskonto ska få utmätas trots att det inte får överlåtas.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Kronofogdemyndigheten* framför att det inom regelverken för respektive ekonomiska ersättningar och stöd kan finnas bestämmelser som förhindrar utmätning eller tillåter utmätning fullt ut utan beaktade av beneficium, dvs. utan att egendom undantas från utmätning med hänsyn till gäldenärens behov av t.ex. bostad, kläder och förnödenheter. *Kronofogdemyndigheten* anser även att hanteringen skulle bli mer effektiv om tillgångsutredning och utmätningsbeslut skulle kunna utföras genom ett automatiserat förfarande, med en upplysnings- och undersökningsskyldighet för Utbetalningsmyndigheten. *Kronofogdemyndigheten* saknar en analys av om det borde vara möjligt att avräkna ett tillgodo-

havande på ett transaktionskonto före eventuell utmätning eller utbetalning. CSN anser att det behöver förtydligas om nuvarande utmättningsförbud i 6 kap. 3 § studiestödslagen (1999:1395) även ska gälla i de fall studiestödet inestår på transaktionskonto. *Skatteverket* anser att det är angeläget att utreda om kvittning kan ske, exempelvis genom att Utbetalningsmyndigheten får tillgång till uppgifter om återkrav och underskott.

Skälen för regeringens förslag

Kronofogdemyndigheten hanterar verkställighet och utmätning av en fordran

Den som har ett beslut eller en dom som ger rätt till betalning kan begära verkställighet av betalningen hos Kronofogdemyndigheten. Det innebär att myndigheten tvångsvis genomför den betalning som följer av beslutet eller domen. När Kronofogdemyndigheten verkställer ett beslut eller en dom tillämpas bestämmelserna i utsökningsbalken. Utmätning får enligt 4 kap. 1 § utsökningsbalken äga rum när verkställighet som avser betalningsskyldighet är medgiven enligt 3 kap. samma balk. Av 4 kap. 2 § utsökningsbalken följer att Kronofogdemyndigheten genom utmätning får ta egendom i anspråk, om den inte är undantagen från utmätning på grund av bestämmelser i utsökningsbalken eller på grund av särskild föreskrift.

Utsökningsbalkens bestämmelser ska tillämpas

Utsökningsbalkens bestämmelser om utmätning kommer att vara tillämpliga även vid utmätning av ett belopp på transaktionskontot.

Om det finns bestämmelser i annan lag som avviker från utsökningsbalkens regler gäller enligt 1 kap. 2 § utsökningsbalken den avvikande bestämmelsen. I regelverken som tillämpas av de beslutande myndigheterna kan det finnas bestämmelser som förhindrar utmätning (se t.ex. 6 kap. 3 § studiestödslagen) eller tillåter utmätning fullt ut, utan beaktande av beneficium (se t.ex. 71 kap. 3 § tredje stycket skatteförfarandelagen). Som *Kronofogdemyndigheten* och *CSN* påpekar påverkas inte denna typ av specialreglering av införandet av systemet med transaktionskonto.

De regler som gäller för en fordran när den inestår hos den beslutande myndigheten enligt denna myndighets regelverk ska tillämpas även när fordran har registrerats på transaktionskontot. Detta innebär t.ex. att ett belopp som registrerats på transaktionskontot och avser fordran på studiestöd inte får utmätas på grund av bestämmelsen i 6 kap. 3 § studiestödslagen. Likaså är en fordran på skatt utmätningsskyldig enligt 71 kap. 3 § tredje stycket skatteförfarandelagen utan beaktande av beneficium, även när denna inestår på transaktionskontot.

Ett belopp får utmätas även om det inte får överlåtas

Ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto bör få utmätas, trots att det inte får överlåtas. Det innebär att Kronofogdemyndigheten kommer att kunna besluta om utmätning av ett belopp hos Utbetalningsmyndigheten fr.o.m. det att beloppet registreras på mottagarens transaktionskonto, även om den enskilde inte får överlåta beloppet. En särskild bestämmelse om detta bör tas in i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Därmed förhindras att en gäldenär gör sig av med

tillgångar för att förhindra Kronofogdemyndighetens utmätning för skulder som finns registrerade i indrivnings- och utsökningsdatabasen. En sådan bestämmelse är nödvändig för att Kronofogdemyndigheten ska kunna fatta beslut om utmätning redan fr.o.m. det att beloppet registreras på transaktionskontot. För den enskilde kommer situationen i princip att vara oförändrad jämfört med i dag. En fordran som skulle kunna utmätas hos den beslutande myndigheten kommer i stället att kunna utmätas hos Utbetalningsmyndigheten.

Regeringen anser att utmätning av månatliga utbetalningar som pension och sjukpenning m.m. även i fortsättningen bör göras genom att Kronofogdemyndigheten ålägger beslutande myndighet att innehålla och betala ut en viss del av ersättningen till Kronofogdemyndigheten. Det kan gälla beslutad men ännu inte utbetald ersättning och även framtida utbetalningar (se 7 kap. 1–3 §§ utsökningsbalken). Regeringen delar därför inte Kronofogdemyndighetens bedömning att det finns skäl att analysera möjligheten till avräkning hos Utbetalningsmyndigheten. Avräkning enligt skatteförfarandelagen och lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter ska ha gjorts innan Skatteverket skickar ett betalningsuppdrag till Utbetalningsmyndigheten. Avräkningen görs alltså på Skatteverkets skattekonto innan beloppet registreras på transaktionskontot. Regeringen bedömer därför att det inte finns behov av den typen av reglering som Kronofogdemyndigheten pekar på avseende avräkning. Vad gäller Kronofogdemyndighetens synpunkt om att verkställigheten skulle bli mer effektiv om tillgångsutredning och utmätningsbeslut kunde utföras genom ett automatiserat förfarande, med en undersöknings- eller upplysningsskyldighet för Utbetalningsmyndigheten, bedömer regeringen att sådana bestämmelser inte kan föreslås inom ramen för detta lagstiftningsärende, då det saknas beredningsunderlag för detta. Kronofogdemyndigheten är en betydelsefull länk i kedjan för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och i arbetet mot den organiserade brottsligheten. Regeringen instämmer i bedömningen att verkställighetsförfarandet skulle bli mer effektivt med ett automatiserat förfarande vid utmätning av belopp på transaktionskonton. Detta bör övervägas efter det att Utbetalningsmyndighetens verksamhet har kommit i gång.

Kvittning av statliga fordringar mot belopp på ett transaktionskonto, som *Skatteverket* anser bör övervägas, skulle förutsätta att Utbetalningsmyndigheten hade en förfallen fordran på den enskilde som myndigheten kunde kvitta mot, eller att myndigheten fick i uppgift att ta del av anslutna myndigheters förfallna fordringar på enskilda och rätt att företräda staten i ett kvittningsförfarande. Det finns enligt regeringens mening inte skäl att ge Utbetalningsmyndigheten i uppdrag att genomföra kvittningar avseende andra myndigheters fordringar.

5.7 Systemet med transaktionskonto innebär ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten

Regeringens bedömning: Det intrång i den personliga integriteten som systemet med transaktionskonto medför är motiverat och proportionerligt.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt över bedömningen. *Datainspektionen* anser att det generellt sett saknas fullständiga integritetsanalyser i utredningens betänkande.

Skälen för regeringens bedömning: Förslaget om ett system med transaktionskonto innebär att en stor del av de statliga välfärdsutbetalningarna, samt utbetalningarna av skatter och avgifter, kommer att administreras av Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten kommer att ha en samlad bild av alla utbetalningar till enskilda som den administrerar. Myndigheten ska också behandla de enskildas kontouppgifter. Denna sammanställning av personuppgifter medför intrång i enskildas personliga integritet. Systemet innebär samtidigt att enskildas egna kontouppgifter behöver behandlas av färre myndigheter än om respektive myndighet ska administrera sina utbetalningar, vilket kan sägas medföra ett mindre intrång. Det handlar vidare om uppgifter som i sig inte kan anses vara särskilt känsliga, t.ex. uppgifter om namn och person-, samordnings- eller organisationsnummer samt kontaktuppgifter och bankkontouppgifter. Även uppgifter rörande respektive utbetalning, dvs. belopp, datum för utbetalning och vad utbetalningen avser, kommer sannolikt att behandlas (se SOU 2020:35 s. 203 och 204). Informationen om vad utbetalningen avser kan innehålla känsliga personuppgifter.

Den personliga integriteten skyddas bl.a. genom bestämmelser i regeringsformen, den europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU:s rättighetsstadga), samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), förkortad dataskyddsförordningen. En närmare beskrivning av detta regelverk finns i avsnitt 9.

Den samling av utbetalningsrelaterade uppgifter som myndigheten ska hantera utgör en risk för den personliga integriteten, bl.a. eftersom uppgifterna kan vara av intresse för utomstående och riskerar att bli föremål för otillbörlig spridning. Detta gäller såväl när uppgifterna hanteras inom Utbetalningsmyndigheten som vid överföring av uppgifter om utbetalningar till myndigheten och från myndigheten till betalningsförmedlande bank.

Uppgifter från transaktionskontot kommer att användas i Utbetalningsmyndighetens arbete med dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar.

Den sambearbetning som föreslås ske hos Utbetalningsmyndigheten innebär att myndigheten utifrån uppgifterna kan få tillgång till en omfattande bild av den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden, vilket utgör ett integritetsintrång och kan anses medföra särskilda risker ur integritetssynpunkt (för mer om detta, se avsnitt 9.3.1). Det handlar om varierande slag av uppgifter, såväl uppgifter som i sig inte kan anses vara särskilt känsliga som uppgifter som kan anses vara känsliga. Dessa risker kan begränsas genom olika skyddsåtgärder. Uppgiften att administrera systemet med transaktionskonto innebär en behandling av personuppgifter. Denna behandling kommer att omfattas av en särskild reglering (se avsnitt 9.7) som måste uppfylla de krav som följer av dataskyddsregleringen, t.ex. i fråga om uppgiftsminimering och skyddsåtgärder. Utöver detta är det av vikt att det tas fram säkra och robusta it-lösningar för systemet med transaktionskonto.

Av avsnitt 4.3 framgår att ett av skälen till myndighetens bildande och de uppgifter som den tilldelas, däribland att administrera systemet med transaktionskonto, är att det genom att samordna information om och kontroll av olika utbetalningar kommer vara möjligt att i högre grad än tidigare upptäcka både avsiktliga och oavsiktliga felaktigheter. Det är såväl i det allmännas som i enskildas intresse att utbetalningar från välfärdssystemen sker endast till dem som har rätt till det. Att samla utbetalningarna till en utbetalande myndighet bedöms också medföra effektivitetsvinster för staten samt en ökad säkerhet för betalningarna. Som framgår av avsnitt 5.2 bedöms systemet vara till fördel för den enskilde även på så sätt att denne t.ex. får en enklare överblick över sina utbetalningar från välfärdssystemen. Starka allmänintressen talar således för den ordning som föreslås. Regeringen bedömer att det inte finns andra alternativ till det föreslagna systemet som skulle kunna medföra ett mindre intrång i den personliga integriteten. De personuppgifter som kommer att behandlas av Utbetalningsmyndigheten i samband med utförandet av denna uppgift är sådana personuppgifter som redan behandlas hos beslutande myndigheter eller betalningsförmedlande bank. Det är således inte fråga om nya eller andra slags uppgifter.

Med hänsyn till bl.a. syftet med införandet av systemet och karaktären av uppgifterna som kommer att behandlas, anser regeringen, i likhet med utredningen, att det intrång som verksamheten innebär i enskildas personliga integritet är motiverat. Med de skyddsåtgärder som föreslås anser regeringen också att intrånget är proportionerligt. I avsnitt 9.11 finns en samlad integritetsbedömning av samtliga förslag.

6 Inledande och fördjupade granskningar av felaktiga utbetalningar

6.1 Granskning för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska granska utbetalningar som sker via systemet med transaktionskonto.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av de remissinstanser som yttrar sig i denna del, däribland *Ekobrottsmyndigheten*, *Försäkringskassan*, *Pensionsmyndigheten*, *Polismyndigheten*, *Skatteverket* och *SKR*, tillstyrker förslaget. Pensionsmyndigheten anser att granskningarna sammantaget utgör en solid grund som bidrar till att uppfylla grundsyftet med Utbetalningsmyndigheten. Försäkringskassan ser fördelar med en myndighetsövergripande granskning, och Polismyndigheten välkomnar en möjlighet till centraliserad granskning. Skatteverket ser ett behov av en tydlig ansvarsfördelning för att minska risken för dubbelarbete, och efterlyser en dialog om hur beslutsunderlaget behöver se ut för att passa myndigheternas behov och sekretesskrav, det sistnämnda för att undvika att myndigheten röjer sekretessbelagda uppgifter. *CSN* anser att oklarheter i vad förslaget innebär i praktiken gör att myndigheten inte kan bedöma hur förslaget skulle påverka den eller dess stödtagare. *Västmanlands tingsrätt* framhåller vikten av att Utbetalningsmyndigheten, i större utsträckning än vad som föreslås, vid granskningen fokuserar på det inledande skedet av en ansökan för att på så sätt tidigt förhindra ett utnyttjande av systemet.

Skälen för regeringens förslag

Utbetalningar som har valts ut vid myndighetens dataanalyser ska granskas

Som framgår av avsnitt 3 och 4 ska Utbetalningsmyndigheten förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Utbetalningsmyndigheten ska komplettera den kontrollverksamhet som sker vid beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor. Det inledande arbetet med detta kommer att utgöras av Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

Dataanalyser och urval är en naturlig del i bl.a. myndigheters kontrollverksamhet. Under de senaste åren har Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten i viss mån använt denna typ av verktyg för att upptäcka felaktiga utbetalningar (se SOU 2020:35 s. 214). Vid dataanalyserna används data om transaktioner, tidigare kända fel och andra relevanta uppgifter för att kunna upptäcka mönster, avvikelser och samband. Försäkringskassan har exempelvis i allt större utsträckning börjat använda dataanalyser och urval för att välja ut ärenden för fördjupad handläggning och kontrollutredning.

Det kommer att vara Utbetalningsmyndighetens uppgift att utveckla de närmare formerna för sitt arbete med dataanalyser och urval. Det kommer

dock sannolikt att handla om att analysera samband, mönster och avvikelser.

Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval kommer att leda till urvalsträffar som kan ligga till grund för granskningar. Resultatet av dessa kommer att vara en viktig del av myndighetens uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, men kommer också att vara ett användbart underlag vid motsvarande arbete hos de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna. I samband med en inledande granskning kan det finnas skäl för Utbetalningsmyndigheten att kontrollera att urvalen håller hög kvalitet och tillförlitlighet. Det innebär bl.a. att myndigheten behöver säkerställa att arbetet med dataanalyser och urval inte leder till urvalsträffar som vid en närmare granskning inte visar sig indikera en felaktighet. De utbetalningar som omfattas av myndighetens urvalsträffar kommer sannolikt att behöva bedömas manuellt för att säkerställa att en utbetalning granskas vidare endast i de fall då det är motiverat.

Utbetalningsmyndigheten kommer vid sin granskning av urvalsträffar i vissa fall omgående att kunna avgöra om en utbetalning som urvalsträffen rör är felaktig. I andra fall kan det vara nödvändigt att utreda frågan vidare, och efter en inledande granskning även göra en fördjupad granskning. Det finns en tydlig effektivitetsvinst med att dela in granskningar i inledande och fördjupade, eftersom det inte skulle vara ekonomiskt försvarbart att regelmässigt göra fördjupade granskningar av urvalsträffar som mer effektivt kan hanteras av berörda myndigheter och arbetslöshetskassor. Vid en fördjupad granskning kan myndigheten behöva begära in ytterligare underlag från den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan, men också från andra myndigheter eller arbetslöshetskassor (se vidare avsnitt 8.4). Även integritetsskäl talar för att en mer omfattande informationsinhämtning begränsas till fördjupade granskningar. Av dessa skäl bör granskningen därför regleras särskilt och ske i två steg, inledande respektive fördjupad granskning.

Såväl den inledande som den fördjupade granskningen kan ge skäl för Utbetalningsmyndigheten att lämna information om resultatet av granskningen till berörda myndigheter och arbetslöshetskassor (se vidare avsnitt 6.2.2 och 6.4).

Myndighetens granskning ska regleras i lag

Som framgår ovan kan Utbetalningsmyndigheten vid sina granskningar ha behov av att inhämta kompletterande information från myndigheter och arbetslöshetskassor. Syftet med myndighetens granskning är att kunna ge berörda myndigheter och arbetslöshetskassor värdefull information om misstänkta felaktigheter, varför Utbetalningsmyndigheten också kommer att behöva lämna upplysningar till dessa (se avsnitt 6.4). Utbetalningsmyndighetens granskningar innebär att personuppgifter behöver behandlas och utgör ett intrång i den personliga integriteten (se avsnitt 6.3.5).

Regeringen anser att det är viktigt att det blir tydligt för enskilda under vilka förutsättningar Utbetalningsmyndigheten får genomföra inledande och fördjupade granskningar samt förmedla information. Bestämmelser om ramarna för myndighetens granskning, och om de underrättelser som myndigheten ska lämna, bör därför regleras i lag. Regeringen föreslår att

Prop. 2022/23:34 regleringen tas in i en särskild lag, lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

Utbetalningsmyndighetens granskning ska vara ett komplement till övriga myndigheters kontrollverksamhet

För att Utbetalningsmyndighetens granskning ska vara effektiv och minska de felaktiga utbetalningarna behöver det finnas en struktur för överlämnandet av underrättelser avseende såväl de inledande som de fördjupade granskningarna som Utbetalningsmyndigheten gör. Regeringen anser, i likhet med *Skatteverket*, att det finns behov av en tydlig ansvarsfördelning mellan berörda aktörer. Den grundläggande ansvarsfördelningen tydliggörs i lag och förordning som styr respektive myndighets verksamhet. Utbetalningsmyndigheten ska därutöver, i enlighet med vad som framgår av 6 § myndighetsförordningen (2007:515), närmare bestämma formerna för sin verksamhet och vid behov i samverkan med beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor utarbeta rutiner för denna.

Regeringen anser till skillnad från *CSN* att den föreslagna regleringen ger en god bild av vad förslaget faktiskt kommer att innebära.

Regeringens förslag innebär som helhet att verksamheten vid Utbetalningsmyndigheten kommer att vara ett komplement till de beslutande myndigheternas och arbetslöshetskassornas befintliga kontrollverksamheter. De fel som Utbetalningsmyndigheten upptäcker kommer, i enlighet med vad *Västmanlands tingsrätt* efterfrågar, att stärka de beslutande myndigheternas och arbetslöshetskassornas möjligheter att förhindra fel även tidigt i ansökningsprocessen. Det är samtidigt viktigt att påminna om att Utbetalningsmyndighetens verksamhet inte innebär att de beslutande myndigheternas och arbetslöshetskassornas kontrollarbete ska minska, i synnerhet inte det viktiga arbetet med att säkerställa att förutsättningarna för ersättning eller stöd är uppfyllda.

De granskningar som utförs vid Utbetalningsmyndigheten kommer endast att utgöra ett komplement till berörda myndigheters och arbetslöshetskassors kontrollverksamhet. Granskningarna kommer inte att resultera i något beslut med rättsverkan mot någon enskild, en myndighet eller en arbetslöshetskassa, och det kan därför ifrågasättas om granskningarna utgör ärendehandläggning i förvaltningslagens (2017:900) mening. Detsamma gäller för andra delar av myndighetens verksamhet, såsom administrationen av systemet med transaktionskonto eller dataanalyser och urval.

Innebörden av vissa uttryck

Lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar kommer att reglera myndighetens arbete med inledande och fördjupad granskning. Granskningens fokus bör vara felaktiga utbetalningar. Med felaktig utbetalning bör avses en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller för lågt belopp.

Uttrycken ekonomisk förmån och ekonomiskt stöd bör omfatta såväl bidrag, ersättning, pensioner och lån som betalas ut till eller tillgodo-

6.2 Inledande granskning

6.2.1 Inledande granskning behövs för att hantera och sortera myndighetens urvalsträffar

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska vid en inledande granskning gå igenom urvalsträffar i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Av remissinstanserna är det endast *Skatteverket* som yttrar sig särskilt över förslaget. Myndigheten tolkar förslaget om inledande granskning som att det inte finns ett obligatoriskt krav på manuell hantering.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 6.1 behöver de urvalsträffar som tas fram inom ramen för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval granskas. En inledande granskning bör därför ske i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar och ta ställning till om ytterligare åtgärder bör vidtas. Vid den inledande granskningen kan även andra typer av felaktigheter än felaktiga utbetalningar upptäckas. Det kan handla om felaktigheter som kan utgöra en risk för felaktiga utbetalningar, t.ex. en felaktig registrering i Bolagsverkets register. En urvalsträff kan alltså avse även andra felaktigheter än utbetalningar, och Utbetalningsmyndigheten bör kunna granska även sådana träffar.

Vid den inledande granskningen bör Utbetalningsmyndigheten gå igenom alla urvalsträffar från dataanalyserna. I samband med detta kan urvalsträffar behöva kontrolleras och kompletteras genom t.ex. sökning i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

När urvalsträffarna sorteras kommer de träffar som inte är relevanta eller som myndigheten av någon annan orsak inte anser sig behöva gå vidare med att kunna sällas bort. För dessa urvalsträffar kommer granskningen inte att resultera i någon åtgärd. Det kan t.ex. handla om en träff som indikerar att en person får s.k. kolliderande utbetalningar, dvs. oförenliga ersättningar, men att det vid en genomgång av urvalsträffen visar sig att det inte är fråga om ersättningar för samma period.

Den inledande granskningen kan mynna ut i att uppgifter lämnas över till berörda myndigheter och arbetslöshetskassor eller att uppgifterna blir föremål för en fördjupad granskning av Utbetalningsmyndigheten eller att granskningen avslutas utan åtgärd (se avsnitt 6.2.2). Den inledande granskningen innebär enligt regeringens bedömning i sig inte något större intrång i den enskildes personliga integritet. De uppgifter som kommer att behandlas i samband med granskningen är sådana uppgifter som redan behandlas hos Utbetalningsmyndigheten i myndighetens dataanalyser och urval.

Som *Skatteverket* konstaterar uppställs vid den inledande granskningen inte något krav på manuell hantering. Om utvecklingen av analysmetoder leder till att urvalsträffar utan vidare åtgärder visar på felaktigheter och

kan ge beslutande myndigheter tillräckligt underlag, bör det finnas utrymme för att underrätta berörd myndighet utan krav på manuell hantering. En sådan hantering bör inte innebära att det blir fråga om ett sådant automatiserat individuellt beslutsfattande, inbegripet profilering, som avses i artikel 22 i dataskyddsförordningen, bl.a. då åtgärderna som kan komma att vidtas inte utgör ett sådant beslut som avses i artikeln. Många gånger bör sannolikt den inledande granskningen ha inslag av manuell hantering för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna ta ställning till om ytterligare åtgärder bör vidtas. Det är upp till myndigheten att hitta formerna för detta arbete.

6.2.2 Vad ska en inledande granskning leda till?

Regeringens förslag: En inledande granskning ska leda till att granskningen avslutas utan åtgärd, att en underrättelse om en urvalsträff lämnas till en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för hantering eller att en fördjupad granskning inleds.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Som anförs i avsnitt 6.2.1 syftar den inledande granskningen bl.a. till att utifrån resultatet av arbetet med dataanalyser och urval ta ställning till om ytterligare åtgärder bör vidtas. Den inledande granskningen bör kunna resultera i tre olika åtgärder, nämligen att granskningen avslutas utan åtgärd, att en underrättelse om en urvalsträff lämnas till en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för hantering eller att en fördjupad granskning inleds.

Granskningen avslutas utan åtgärd

Om det vid den inledande granskningen av urvalsträffen framgår eller framstår som troligt att det inte finns någon felaktighet, finns det inte skäl för Utbetalningsmyndigheten att gå vidare med urvalsträffen. Granskningen bör då avslutas utan åtgärd. Under den period då myndighetens urvalsmodeller utvecklas är det troligt att relativt många urvalsträffar kommer att avslutas utan åtgärd. I takt med att modellerna förfinas kommer träffsäkerheten att bli högre. Andelen urvalsträffar som inte resulterar i någon åtgärd kommer då sannolikt att minska. Det kan även finnas andra skäl till att en granskning avslutas utan åtgärd.

Berörd myndighet eller arbetslöshetskassa underrättas

Utbetalningsmyndigheten kan i vissa fall först behöva genomföra kompletterande kontroller inom ramen för den inledande granskningen, för att kunna bedöma om det finns anledning att anta att det finns felaktigheter eller för att kunna identifiera berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor. De kompletterande kontrollerna kan i så fall ske genom sökningar i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

I de fall då det direkt, eller efter sökningar i uppgiftssamlingen, finns anledning att anta att det finns en felaktighet bör en underrättelse om detta lämnas över till den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan. Det kan exempelvis handla om kolliderande ersättningar, dvs. ersättningar som inte får kombineras (exempelvis arbetslöshetsersättning, föräldrapenning och sjukersättning för samma tidsperiod), eller om misstänkt identitetsmissbruk. Utbetalningsmyndigheten bör i dessa fall avsluta den inledande granskningen genom att överlämna information om urvalsträffen till berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för hantering.

Sådana underrättelser till andra myndigheter och arbetslöshetskassor kommer i regel att kunna ske med stöd av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen som Utbetalningsmyndigheten föreslås omfattas av (se avsnitt 6.5), eller med stöd av de föreslagna bestämmelserna om underrättelseskyldighet i lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (se avsnitt 6.4 och 6.5). Underrättelse till andra myndigheter skulle i enskilda fall även kunna ske med stöd av annan bestämmelse, t.ex. den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL (se avsnitt 7.1).

Urvalsträffen lämnas vidare för fördjupad granskning på Utbetalningsmyndigheten

Utbetalningsmyndigheten kan vid den inledande granskningen identifiera utbetalningar som myndigheten bör utreda närmare vid en s.k. fördjupad granskning. Det kan exempelvis behöva göras om det krävs närmare utredning kring om en utbetalning är felaktig, om det är oklart vilken myndighet som är berörd av felaktigheten, om den bakomliggande orsaken till felaktigheten är komplicerad eller om det är flera olika myndigheter eller arbetslöshetskassor som berörs. Ett annat skäl kan vara att myndigheten behöver analysera en ny företeelse i form av misstänkta felaktigheter som inte har identifierats tidigare. Urvalsträffen kan i det senare fallet väljas ut för fördjupad granskning i samband med att Utbetalningsmyndigheten underrättar en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa om träffen. Att myndigheten lämnar en urvalsträff till en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för hantering utesluter således inte att Utbetalningsmyndigheten inleder en fördjupad granskning av urvalsträffen.

6.3 Fördjupad granskning

6.3.1 När ska en fördjupad granskning få inledas?

Regeringens förslag: Om det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning ska Utbetalningsmyndigheten få inleda en fördjupad granskning genom att göra en närmare analys av en urvalsträff.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens. Utredningen har dock valt en annan författningsteknisk lösning.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)* påtalar att det saknas skyndsamhetskrav för beslut om att inleda en fördjupad

granskning, och menar att det bör övervägas om ett sådant krav ska införas. ISF konstaterar också att beviskravet ”anledning att anta” även förekommer i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, och att det bör tolkas som ett lågt ställt beviskrav för att en felaktig utbetalning har skett.

Sveriges advokatsamfund anför bl.a. att skrivningen ”finns anledning att anta att det skett en felaktig utbetalning” är alltför oprecis, och att den riskerar att leda till godtyckliga bedömningar i fråga om när fördjupad granskning kan inledas. Därmed riskeras den enskildes rättssäkerhet. Advokatsamfundet anser att det förhållandet att det lågt ställda kravet kommer att leda till att information lämnas över i situationer där det senare visar sig att det inte har varit fråga om en felaktighet får anses försvarligt, eftersom ett högre ställt krav skulle leda till att effektiviteten i myndigheternas verksamhet starkt skulle begränsas. Det finns dock enligt samfundet skäl att i första hand inrikta förslagen på att bekämpa allvarliga upplägg, där företag och identitetsmissbruk används som verktyg i omfattande brottsupplägg. Det bör i dessa fall ställas motsvarande straffprocessuella krav för fördjupad granskning som i dag ställs för utredning av allvarlig brottslighet. *Åklagarmyndigheten* har också synpunkter på att utredningen använder begreppet ”anledning att anta”, då detta är samma begrepp som används i bestämmelsen om när förundersökning ska inledas (23 kap. 1 § rättegångsbalken).

Skälen för regeringens förslag

En fördjupad granskning får inledas när det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning

För vissa urvalsträffar kommer det att finnas behov av en närmare analys för att bedöma vilka myndigheter eller arbetslöshetskassor som är berörda eller för att kunna göra en mer samlad utredning av en felaktighet som rör flera myndigheter. En fördjupad granskning är en förutsättning för att Utbetalningsmyndighetens arbete ska kunna utgöra ett effektivt stöd för de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna i deras kontrollarbete.

En fördjupad granskning bör få inledas om det finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett. Att det ska finnas anledning att anta innebär att tröskeln för att inleda en fördjupad granskning är relativt lågt satt. Det bör dock finnas konkreta omständigheter i det enskilda fallet som tyder på att det har skett en felaktig utbetalning. Det kan exempelvis handla om att ett bolag använder sig av olika kontaktuppgifter i förhållande till myndigheter, samtidigt som företrädaren förekommer i ett stort antal bolagsledningar och är hårt skuldsatt, vilket skulle kunna vara indikatorer på att bolaget använder sig av en s.k. målvakt. De olika indikationerna kan sammantaget ge anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning.

Regeringen anser, till skillnad från *ISF*, inte att det behöver införas något skyndsamhetskrav för när en fördjupad granskning ska inledas. Ett skyndsamhetskrav avseende fördjupad granskning skulle kunna uppfattas som att andra delar av myndighetens arbete inte är lika prioriterade.

Regeringen anser, till skillnad från *Sveriges advokatsamfund* och *Åklagarmyndigheten*, att kriteriet ”anledning att anta” är ett väl avvägt krite-

rium för när en fördjupad granskning ska få inledas. Det överensstämmer bl.a. med det krav som ställs upp för att en myndighet ska meddela en annan myndighet om en misstänkt felaktig utbetalning enligt 3 § lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, när myndigheter enligt 17 § skattebrottslagen (1971:69) ska anmäla misstänkta brott och när en åklagare ska inleda förundersökning enligt 23 kap. 1 § rättegångsbalken. Utbetalningsmyndigheten kommer inte att fatta beslut som har rättsverkan för enskilda. Om den myndighet eller arbetslöshetskassa som får del av en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten fattar ett beslut som får rättsverkan för den enskilde ska den enskildes rätts-säkerhet garanteras inom ramen för det förfarandet. Förslaget innebär därmed ingen risk för rättssäkerhetsförluster för den enskilde.

Den fördjupade granskningen innebär inte en överprövning av de beslutande myndigheternas eller arbetslöshetskassornas beslut och utgör inte heller någon tillsynsverksamhet. Granskningen syftar primärt till att identifiera fel och ta fram underlag avseende dessa, som sedan kan lämnas till de berörda myndigheterna och arbetslöshetskassorna. Beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor ansvarar därefter för eventuella återkrav, omprövningar och liknande åtgärder med anledning av det identifierade felet. Dessa beslutsbefogenheter kommer således att ligga kvar hos beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor.

I den fördjupade granskningen kan även andra typer av fel än felaktiga utbetalningar upptäckas, exempelvis en felregistrering i register hos Bolagsverket. Information om felaktigheten bör även i dessa fall lämnas till berörda myndigheter, och det är upp till dessa att åtgärda felet. Regeringen föreslår sekretessbrytande bestämmelser som möjliggör att denna typ av uppgifter kan lämnas (se avsnitt 6.4.2).

6.3.2 Vad ska särskilt beaktas vid bedömningen av vilka urvalsträffar som väljs ut för fördjupad granskning?

Regeringens förslag: Vid bedömningen av vilka urvalsträffar som väljs ut för fördjupad granskning ska Utbetalningsmyndigheten prioritera urvalsträffar där

- det finns anledning att anta att fler än en myndighet eller arbetslöshetskassa berörs av det förhållande som ligger till grund för antagandet att det har skett en felaktig utbetalning, och
- effektivitetsskäl talar för att granskningen utförs av Utbetalningsmyndigheten, i stället för av berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Vägledande principer för myndighetens prioritering av vad som ska granskas

Avsikten är att endast vissa urvalsträffar från en inledande granskning ska resultera i en fördjupad granskning. Regeringen anser att det i lagen bör anges vad som särskilt ska beaktas vid bedömningen av vilka urvalsträffar som ska prioriteras för ytterligare granskning.

Utbetalningsmyndigheten kommer genom sina dataanalyser och urval att ha bättre förutsättningar att upptäcka felaktigheter som berör flera myndigheter eller arbetslöshetskassor än vad de enskilda myndigheterna eller arbetslöshetskassorna har. Regeringen anser därför att urvalsträffar som indikerar denna typ av felaktigheter ska prioriteras vid valet av vilka urvalsträffar som ska bli föremål för fördjupad granskning.

Regeringen anser också att Utbetalningsmyndigheten ska prioritera att granska urvalsträffar där det finns effektivitetsskäl som talar för att granskningen utförs av myndigheten. Kan exempelvis en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa underrättas om den misstänkta felaktigheten, och det kan antas att utredningen kan göras mer effektivt där, bör den myndigheten eller arbetslöshetskassan göra granskningen. Det kan handla om situationer då de förmånsspecifika förutsättningarna i en urvalsträff behöver bedömas. Som exempel bör inte Utbetalningsmyndigheten bedöma om en person genom läkarintyg visat att personen uppfyller kriterierna för att beviljas sjukpenning. Denna bedömning är Försäkringskassan bäst lämpad att utföra, då det för en sådan analys krävs omfattande förmånsspecifik kompetens. En annan uppgiftsfördelning skulle även kunna medföra omotiverat stora integritetsintrång.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen därför att det i lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar anges att Utbetalningsmyndigheten vid bedömningen av vilka urvalsträffar som väljs ut för fördjupad granskning särskilt ska beakta om det finns anledning att anta att fler än en myndighet eller arbetslöshetskassa berörs av det förhållande som ligger till grund för antagandet att det har skett en felaktig utbetalning och om effektivitetsskäl talar för att granskningen utförs av Utbetalningsmyndigheten i stället för av berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

Det kan finns andra skäl till en fördjupad granskning

Utbetalningsmyndighetens möjlighet att inleda en fördjupad granskning bör enligt regeringens bedömning inte uteslutande begränsas till de situationer som redogörs för ovan. Det kommer att finnas urvalsträffar som inte omfattas av dessa kriterier, men som ändå bör leda till att en fördjupad granskning inleds. Utbetalningsmyndigheten måste bl.a. kunna följa utvecklingen av nya företeelser och sätt att angripa välfärdssystemen. Urvalsträffar bör därför kunna väljas ut för granskning om myndigheten behöver bygga upp sin kunskap. En sådan kunskap är viktig för att myndigheten ska kunna förebygga fel. Den kan sedan införlivas i arbetet med dataanalyser och urval. Den föreslagna lydelsen av bestämmelsen hindrar inte att sådana aspekter läggs till grund för en bedömning att inleda en fördjupad granskning, så länge som grundförutsättningen för Utbetalningsmyndigheten att få inleda fördjupad granskning är uppfylld (se avsnitt 6.3.1).

6.3.3 När ska en fördjupad granskning avslutas?

Prop. 2022/23:34

Regeringens förslag: En fördjupad granskning ska avslutas, utan att någon ytterligare åtgärd vidtas, om det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett. Den fördjupade granskningen ska vidare avslutas om det är mer effektivt att en granskning fortsätter vid berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor. En fördjupad granskning får också avslutas om det finns andra skäl för det.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har föreslagit en något snävare bestämmelse om när det finns skäl att avsluta granskningen.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En fördjupad granskning kan leda till olika resultat. Ett resultat kan vara att Utbetalningsmyndigheten underlättar berörda myndigheter och arbetslöshetskassor om att felaktigheter har identifierats. Ett annat resultat kan vara att Utbetalningsmyndigheten gör en brottanmälan med anledning av vad som framkommit i den fördjupade granskningen.

Effektivitetshänsyn bör vara vägledande för Utbetalningsmyndighetens granskningsarbete. I de fall då det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett är det inte heller ur integritetssynpunkt motiverat att myndigheten fortsätter med den personuppgiftsbehandling som granskningen innebär, varför den bör avslutas. En fördjupad granskning bör därför avslutas när det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett, eller när det är mer effektivt att den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan fortsätter granskningen.

Utöver ovan nämnda skäl kan det även finnas andra skäl som innebär att en fördjupad granskning bör avslutas. En fördjupad granskning bör därför också få avslutas om det av andra skäl finns anledning att avsluta den. Det kan t.ex. vara skäl som ligger nära de obligatoriska skälen för att avsluta en granskning, såsom att den berörda myndigheten redan har påbörjat en utredning avseende utbetalningen. Ett annat exempel kan vara att det inte längre är motiverat att fortsätta utredningen eftersom det inte bedöms att granskningen kommer att leda till något resultat. I dessa fall kan det även av integritetsskäl hävdas att det inte är lämpligt att fortsätta granskningen.

6.3.4 Fördjupade granskningar ska dokumenteras

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska dokumentera inledandet och avslutandet av en fördjupad granskning samt resultatet av granskningen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De skäl som ligger bakom ställningstagandet att inleda och avsluta en fördjupad granskning bör dokumenteras. Även resultatet av granskningen bör dokumenteras. En sådan dokumentation kommer att vara av stort värde för berörda myndigheter och andra

aktörer, då Utbetalningsmyndigheten kommer att ha tillgång till information som de berörda aktörerna saknar.

Vid den fördjupade granskningen har Utbetalningsmyndigheten, utöver tillgången till uppgifter som redan finns hos myndigheten, också möjlighet att begära in ytterligare information om den granskade (se avsnitt 8.4). Ett skäl till att även avslutandet av en fördjupad granskning bör dokumenteras är att det bör framgå när myndigheten inte längre kan använda sig av de möjligheter att hämta in uppgifter som ges inom ramen för en fördjupad granskning. Att myndigheten ska dokumentera att en granskning inleds är också i sig ett skäl att dokumentera när den avslutas.

Den föreslagna dokumentationsskyldigheten kommer också att underlätta tillsynen av myndighetens verksamhet.

6.3.5 Fördjupade granskningar utgör ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten

Regeringens bedömning: Det intrång i den personliga integriteten som den fördjupade granskningen utgör är motiverat och proportionerligt.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över bedömningen. *Datainspektionen* anser att det generellt saknas fullständiga integritetsanalyser av förslagen.

Skälen för regeringens bedömning: Vid en fördjupad granskning har Utbetalningsmyndigheten möjlighet att hämta in och behandla ytterligare uppgifter än de som redan finns hos myndigheten (se vidare avsnitt 8.4). De kompletterande uppgifterna som får hämtas in kan vara av känsligare art än uppgifterna i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval, t.ex. uppgifter från en enskilds kontoutdrag. Vid en fördjupad granskning kan myndigheten hämta in mer uppgifter från andra myndigheter om den granskade och andra uppgifter som kan vara av betydelse för granskningen. Därtill kan även uppgifter från kreditinstitut begäras in av myndigheten. Det kan t.ex. handla om uppgifter om bolagsengagemang hos närstående till den som har fått en utbetalning, betalningsströmmar på den granskades konto eller uppgifter om att den granskade tidigare har haft betalningsproblem. Det kan för den enskilde innebära ett större integritetsintrång än den personuppgiftsbehandling som sker vid dataanalyser och urval samt vid den inledande granskningen.

Det är sannolikt ett begränsat antal urvalsträffar som kommer att bli föremål för en fördjupad granskning. Fördjupad granskning får bara inledas om det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning. Uppgifterna kommer att omfattas av flera olika skyddsåtgärder, och kommer inte att behandlas längre tid än två år efter utgången av det år då den fördjupade granskningen avslutades (se avsnitt 9.9.3).

Granskningar är en viktig del i myndighetens uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Den fördjupade granskningen ska framför allt vara inriktad mot misstänkta felaktiga utbetalningar som berör flera välfärdssystem. Dessa felaktigheter är svåra att upptäcka i dag. I samband med en fördjupad granskning kan Utbetalningsmyndigheten

identifiera angrepp mot välfärdssystemen som hade varit svåra eller omöjliga för de enskilda beslutande myndigheterna eller arbetslöshetskassorna att upptäcka. Granskningarna kommer även att omfatta sådan brottslighet som utförs i syfte att finansiera illegal verksamhet med välfärdsmedel.

Mot bakgrund av syftet med granskningarna, och vikten av att upprätthålla legitimiteten i välfärdssystemen, anser regeringen, i likhet med utredningen, att det intrång i enskildas personliga integritet som granskningarna kan innebära är motiverat. Av avsnitt 4.3 framgår att ett av skälen till myndighetens bildande och de uppgifter som den kommer att tilldelas är att både avsiktliga och oavsiktliga felaktigheter i välfärdssystemen i högre grad ska kunna upptäckas. Det måste anses vara såväl i det allmänna som i enskildas intresse att utbetalningar från dessa system sker endast till dem som har rätt till det. Starka allmänintressen talar således för den ordning som föreslås. Förslagen är vidare utformade så att minsta möjliga integritetsintrång uppkommer och det bedöms inte finnas några andra alternativ till den nu föreslagna regleringen som skulle kunna medföra ett än mindre intrång i den personliga integriteten. Med de skyddsåtgärder som föreslås anser regeringen också att intrånget är proportionerligt. I avsnitt 9.11 finns en samlad integritetsbedömning av samtliga förslag.

6.4 Underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten

6.4.1 Underrättelseskyldighet i samband med fördjupade granskningar

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen när en fördjupad granskning inleds och avslutas. Utbetalningsmyndigheten ska även lämna underrättelse om resultatet av granskningen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Ekobrottsmyndigheten* tillstyrker utredningens förslag att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta beslutande myndigheter om misstänkta felaktigheter, men anser att det bör övervägas om inte myndigheten ska ha befogenhet att tillfälligt stoppa en uppenbart felaktig utbetalning när den uppmärksammas i samband med en fördjupad granskning.

ISF, som varken tillstyrker eller avstyrker förslaget, konstaterar att skyldigheten att lämna underrättelse till beslutande myndigheter finns reglerat på tre ställen i den föreslagna lagen, utan att det framgår om någon bestämmelse har företräde. Myndigheten anser även att det bör införas ett skyndsamt krav och att det inte framgår vad den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan ska göra under tiden som passerar från det att upplysningen getts om att en fördjupad granskning har inletts fram till dess att granskningen är avslutad. Detta kan enligt *ISF* innebära en risk för både dubbelarbete och att felaktiga utbetalningar sker trots att det finns anled-

ning att anta att de är felaktiga. *Inspektionen för vård och omsorg (IVO)* anser att det bör övervägas om myndigheterna ska informera Utbetalningsmyndigheten om utfallet av de ärenden som har inletts efter det att Utbetalningsmyndigheten har lämnat information om sin granskning och dess resultat. IVO anser också att dess arbete med att motverka oseriösa och olämpliga aktörer inom välfärden skulle kunna bli betydligt mer omfattande och kraftfullt, om myndigheten kunde få underrättelser från Utbetalningsmyndigheten som omfattar fler verksamheter och fler uppgifter än vad utredningen föreslår.

Riksgäldskontoret framhåller vikten av tidiga varningssignaler om felaktigheter till de beslutande myndigheterna för att ge myndigheterna så mycket tid som möjligt att undvika felaktiga beslut. *Skatteverket* ser behov av en tydlig ansvarsfördelning, för att minska risken för dubbelarbete, och en dialog kring hur beslutsunderlaget behöver se ut för att passa myndigheternas behov och sekretesskrav. Skatteverket anser även att det bör övervägas om Utbetalningsmyndigheten ska ha möjlighet att, i samband med informationen om fördjupad granskning eller under granskningens gång, meddela beslutande myndigheter att betalningar inte bör verkställas till dess att granskningen är avslutad. *Åklagarmyndigheten* anser att det behövs en metod för att de utbetalande myndigheterna ska ges erforderlig tid att ändra sitt utbetalningsbeslut, för det fall Utbetalningsmyndigheten upptäcker att det är eller kan misstänkas vara felaktigt. *Statens tjänstestepsionsverk* bedömer att det kan finnas behov av att ge Utbetalningsmyndigheten en möjlighet att förhindra utbetalningar.

Arbetsförmedlingen anser att Utbetalningsmyndigheten bör få en uppgiftsskyldighet och förutsättningar att lämna underrättelser till Arbetsförmedlingen om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och uppgifter som är av relevans för bedömningen av rätt till olika individersättningar och som har betydelse för Arbetsförmedlingens beslut om sanktioner. *Sveriges a-kassor* anger att information från Utbetalningsmyndigheten om misstänkta felaktiga utbetalningar kommer innebära att arbetslöshetskassorna behöver utreda fler ärenden än i dag, och att exempelvis antalet återkrav, framställningar om omprövning, överklaganden och sanktionsärenden kommer att öka.

Skälen för regeringens förslag

Utbetalningsmyndigheten ska informera om att en fördjupad granskning inleds och avslutas

Som redovisas i avsnitt 7.2.1 föreslår regeringen att absolut sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden hos Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet. Enligt 8 kap. 1 § OSL får uppgifter för vilka sekretess gäller inte röjas för andra myndigheter, om inte annat framgår av OSL eller av lag eller förordning som OSL hänvisar till. En förutsättning för informationsutbyte mellan myndigheter är alltså att sekretess inte hindrar ett utlämnande.

För att Utbetalningsmyndigheten ska kunna lämna underrättelser till berörda myndigheter och arbetslöshetskassor om de felaktigheter som myndigheten upptäcker i sin granskningsverksamhet bör det införas sekretessbrytande bestämmelser om underrättelseskylighet för Utbetalnings-

myndigheten i den nya lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

En underrättelseskyldighet har sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § OSL. Vidare ger regleringen ett tydligt uppdrag till Utbetalningsmyndigheten att lämna underrättelser och ett tydligt stöd för den personuppgiftsbehandling som det kan medföra (se även avsnitt 7.1).

Utbetalningsmyndighetens granskning kommer att ske dels genom inledande granskning, dels genom fördjupad granskning (se avsnitt 6.2 och 6.3). Omständigheter som framkommer vid en fördjupad granskning kan enligt regeringen behöva lämnas till den beslutande myndigheten.

Regeringen föreslår att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen när en fördjupad granskning inleds. Genom att myndigheter eller arbetslöshetskassor får denna information ges de möjlighet att ta ställning till om det förhållandet att det pågår en fördjupad granskning vid Utbetalningsmyndigheten bör leda till någon åtgärd från deras sida.

Om den berörda myndigheten eller arbetslöshetskassan har ett pågående ärende angående den felaktiga utbetalningen är det rimligt att Utbetalningsmyndigheten informeras om detta. Den berörda myndigheten eller arbetslöshetskassan bör enligt regeringens bedömning kunna lämna en sådan uppgift till Utbetalningsmyndigheten. Om uppgiften omfattas av sekretess, kan den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL vara tillämplig, om myndigheten anser att det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Vid intresseavvägningen ska det bl.a. beaktas vilket skydd den aktuella uppgiften får hos mottagaren. Eftersom information hos Utbetalningsmyndigheten föreslås skyddas av s.k. absolut sekretess finns det alltid ett högt skydd för uppgiften hos myndigheten. Utbetalningsmyndigheten får också bedömas kunna ta emot och behandla uppgifter av aktuell slag eftersom sådan information måste anses ha betydelse för myndighetens granskningar (se avsnitt 9.4.1). Utbetalningsmyndigheten kan om den exempelvis får information om att det redan pågår en utredning hos berörda myndigheter eller andra liknande omständigheter, om det bedöms lämpligt, avsluta sin fördjupade granskning av utbetalningen (se avsnitt 6.3.3).

De myndigheter och arbetslöshetskassor som har informerats om att granskningen har inletts bör också informeras om att den avslutats, oavsett resultatet av granskningen. En sådan underrättelse kan vara av betydelse för den mottagande myndighetens eller arbetslöshetskassans agerande med anledning av Utbetalningsmyndighetens tidigare underrättelse om att granskningen inletts. Regeringen föreslår därför att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor även om detta. Genom att bestämmelserna om Utbetalningsmyndighetens underrättelseskyldighet samlas i ett kapitel i lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar undviks den otydlighet som *ISF* lyfter fram. Regeringen ser inte heller behov av att förtydliga om någon av bestämmelserna har företräde framför den andra, då de avser olika situationer.

Regeringen anser att det måste vara upp till den mottagande myndigheten eller arbetslöshetskassan att i varje enskilt fall bedöma vad som är lämpligt att göra från det att den får del av underrättelsen om att en för-

djupad granskning har inletts till dess att granskningen avslutas hos Utbetalningsmyndigheten. Att närmare reglera detta, så som ISF och *Skatteverket* efterfrågar, bedöms inte vara lämpligt. Att underrättelse ska lämnas i detta läge syftar, som anförs ovan, till att ge myndigheten eller arbetslöshetskassan möjlighet att agera, men medför i sig ingen skyldighet att göra det. Att myndigheter och arbetslöshetskassor underrättas är ett sätt att undvika dubbelarbete. I vissa fall kan dock dubbelarbete vara oundvikligt eller rent av nödvändigt. Regeringen bedömer att det kommer att behöva arbetas fram en tydlig rutin för Utbetalningsmyndigheten och berörda myndigheter och arbetslöshetskassor när det gäller hur underrättelser från Utbetalningsmyndigheten bör ske för att nå önskat resultat och undvika sådana risker som Skatteverket pekar på. Regeringen delar *Riksgäldskontorets* bedömning att det är viktigt att berörda myndigheter och arbetslöshetskassor får information om misstänkta felaktigheter så snart sådan information finns. Det är därför som Utbetalningsmyndigheten enligt förslaget ska lämna en underrättelse i så tidigt skede som möjligt, nämligen redan när en fördjupad granskning inleds.

Utbetalningsmyndigheten ska informera om resultatet av granskningen

Det är resultatet av granskningen som kommer att vara av störst betydelse för berörda myndigheter och arbetslöshetskassor. Detta kommer att utgöra ett underlag för berörda myndigheter och arbetslöshetskassor om de väljer att göra en utredning med anledning av informationen. Regeringen anser att Utbetalningsmyndigheten ska informera myndigheterna och arbetslöshetskassorna om resultatet av den fördjupade granskningen och föreslår därför att även detta ska omfattas av underrättelseskyldigheten (se vidare avsnitt 6.4).

Utbetalningsmyndigheten ska inte kunna stoppa utbetalningar

Till skillnad från *Ekobrottsmyndigheten*, *Åklagarmyndigheten*, Skatteverket och *Statens tjänstepensionsverk* anser regeringen att Utbetalningsmyndigheten varken ska kunna stoppa utbetalningar eller meddela beslutande myndigheter att betalningar inte bör verkställas i väntan på granskning. Det måste i sammanhanget beaktas att myndigheten sannolikt inte kommer att ha någon realtidsbevakning av utbetalningar, utan redan genomförda utbetalningar kommer att ligga till grund för arbetet med dataanalyser och urval. En möjlighet för Utbetalningsmyndigheten att stoppa utbetalningar skulle dessutom kräva stora förändringar i aktuella regelverk. Det saknas även beredningsunderlag för att lämna ett sådant genomgripande förslag. Det måste därför vara den beslutande myndighetens eller arbetslöshetskassans uppgift att vid behov ompröva samt framställa återkrav och vidta liknande åtgärder med anledning av informationen från Utbetalningsmyndigheten. Det är rimligt att anta att de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna agerar när de får underrättelser om misstänkta felaktigheter. Samtidigt är det viktigt att framhålla att resultatet av en fördjupad granskning endast utgör ett underlag som den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan kan välja att använda.

Regeringen ser vissa fördelar med en sådan återrapporteringskyldighet till Utbetalningsmyndigheten som *IVO* förespråkar. En sådan skyldighet skulle dock innebära ökat intrång i enskildas personliga integritet, eftersom Utbetalningsmyndigheten i och med återrapporteringen skulle kunna få del av ytterligare uppgifter om enskilda. Något beredningsunderlag för att införa en sådan bestämmelse finns inte heller i det nu aktuella lagstiftningsärendet.

Regeringen bedömer att Utbetalningsmyndigheten genom att omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (se avsnitt 6.5) kommer att omfattas av en sådan uppgiftsskyldighet som *Arbetsförmedlingen* efterfrågar. Vidare föreslås det i departementspromemorian Utökad informationsutbyte (Ds 2022:13) bl.a. att det ska införas en ny generell sekretessbrytande bestämmelse som innebär att myndigheter, kommuner och andra organ som omfattas av OSL kommer att kunna utbyta uppgifter om enskilda som behövs för att säkerställa korrekta beslutsunderlag och göra efterkontroller. Bestämmelsen innebär att uppgifter ska få lämnas ut såväl på begäran som på eget initiativ. Förslagen har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

6.4.2 Underrättelseskyldighet för annat än felaktiga utbetalningar

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska underrätta

- Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift i verkets offentliga register om en enskild näringsidkare eller en juridisk person är felaktig, eller motsvarande i fråga om en uppgift om en företrädare eller en huvudman,
- Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att lämpligheten att bedriva verksamhet med personlig assistans kan ifrågasättas när det gäller någon som har tillstånd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- Migrationsverket om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen är felaktigt, och
- Skatteverket om det finns anledning att anta att en registrering i beskattningsverksamheten är felaktig eller att ett beslut om skatt eller avgift är felaktigt.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har också föreslagit att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att en uppgift i folkbokföringsdatabasen är felaktig eller ofullständig.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Migrationsverket* anger att det är av yttersta vikt att information om enskildas identitet kan delas med Utbetalningsmyndigheten samt att den senare myndigheten vid upptäckt av dubbla och/eller falska identiteter i sin tur ges lagstöd att underrätta berörda myndigheter. För Migrationsverkets del kan informationen ligga till grund för åter-

kallande av tillstånd, alternativt förhindrande av eventuella felaktiga utbetalningar av ersättning till asylsökande. *Pensionsmyndigheten* anför att information om att det finns tveksamheter kring en persons adress och folkbokföring, eller om att en person misstänkts vara avliden eller att en person som tidigare registrerats som avliden faktiskt lever, skulle vara mycket värdefull för myndigheten. *Växjö kommun* anser att Utbetalningsmyndigheten bör ansvara för att underrätta kommuner vid misstanke om felaktiga folkbokföringsuppgifter, då sådana uppgifter kan påverka rätten till ekonomiskt bistånd. *Åklagarmyndigheten* har synpunkter på att begreppet ”anledning att anta” används för att beskriva när Utbetalningsmyndigheten ska vidta vissa åtgärder, bl.a. underrätta en annan myndighet, eftersom detta är samma begrepp som används när förundersökning ska inledas (23 kap. 1 § rättegångsbalken).

Skälen för regeringens förslag

Ett flertal myndigheter bör kunna underrättas om andra fel än felaktiga utbetalningar

I avsnitt 7.2.1 föreslås att absolut sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden hos Utbetalningsmyndigheten, vilket innebär att sekretessbrytande bestämmelser behöver införas för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna lämna underrättelser till berörda myndigheter och arbetslöshetskassor om de felaktigheter som myndigheten upptäcker i sin granskningsverksamhet.

I avsnitt 6.5 föreslås att Utbetalningsmyndigheten ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Underrättelseskyldigheten enligt den lagen gäller i förhållande till beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor. Regeringen föreslår vidare att Utbetalningsmyndigheten vid sin fördjupade granskning ska lämna vissa underrättelser till beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor (avsnitt 6.4.1). Utöver detta ser regeringen ett behov av att Utbetalningsmyndigheten ska kunna lämna underrättelser avseende annat än felaktiga utbetalningar, och till andra aktörer än beslutande myndigheter. En skyldighet bör därför införas för Utbetalningsmyndigheten att underrätta Bolagsverket, IVO, Migrationsverket och Skatteverket om vissa nedan angivna uppgifter som har betydelse för deras verksamhet. Det gäller t.ex. situationen då en misstänkt felaktig uppgift som en myndighet har registrerat kan ha betydelse för andra myndigheters och arbetslöshetskassors beslut om ersättningar och stöd.

Underrättelseskyldigheten utgör en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet enligt 10 kap. 28 § OSL, och ger samtidigt ett tydligt stöd för utlämnande av personuppgifter. För att följderna av underrättelseskyldigheten ska vara förutsebara, och för att integritetsintrånget ska begränsas, föreslår regeringen att underrättelseskyldigheten endast ska gälla i förhållande till vissa myndigheter. Vidare bör endast uppgifter som, direkt eller indirekt, har betydelse för beslut fattade av den berörda myndigheten omfattas av underrättelseskyldigheten.

Bestämmelserna bör utformas på ett sådant sätt att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta respektive myndighet om det finns anledning att anta att ett visst förhållande är felaktigt. Regeringen anser till skillnad från *Åklagarmyndigheten* att begreppet ”anledning att anta” är väl avvägt.

Begreppet används avseende misstänkta felaktiga utbetalningar i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Utbetalningsmyndigheten föreslås omfattas av den lagen (se avsnitt 6.5). Det är alltså ett begrepp som utbetalande myndigheter och arbetslöshetskassor redan i dag har att förhålla sig till vid hanteringen av underrättelser. Enligt regeringen bör begreppet även användas för att reglera när den aktuella underrättelseskyldigheten inträder.

Underrättelseskyldighet i förhållande till Bolagsverket

Många utbetalningar av välfärdsmedel sker till företag. De registrerade uppgifter om företag och andra juridiska personer, företrädare och huvudmän som finns hos Bolagsverket är av central betydelse vid kontroll av utbetalningar till företag. Uppgifter i Bolagsverkets register som inte speglar verkliga förhållanden kan alltså, om de inte rättas, leda till att efterföljande beslut om ekonomiskt stöd blir felaktiga. Ett exempel på detta är om det finns anledning att anta att ett aktiebolags registrerade företrädare i själva verket är en s.k. målvakt. Om Utbetalningsmyndigheten upptäcker sådana misstänkt felaktiga uppgifter skulle det därför vara värdefullt för Bolagsverket att bli underrättade om detta.

Bolagsverket kan i dagsläget genomföra vissa rättelser i sina register bl.a. med stöd av förvaltningslagen. Bolagsverket har också fått utökade möjligheter att rätta vissa uppgifter i aktiebolagsregistret (se 27 kap. 6 a § aktiebolagslagen [2005:551]).

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift i verkets offentliga register är felaktig.

Lagrådet ifrågasätter om inte lagtexten utgör en överprecisering och om det inte bör räcka med att någon uppgift i Bolagsverkets register är felaktig för att en underrättelseskyldighet ska uppstå. Detta skulle dock innebära en påtaglig utvidgning av underrättelseskyldigheten. Regeringen bedömer att det saknas beredningsunderlag för en sådan utvidgning.

Underrättelseskyldighet i förhållande till Inspektionen för vård och omsorg

Utbetalningsmyndigheten ska bl.a. analysera utbetalningar som gäller personlig assistans. För verksamhet med personlig assistans ställs krav på tillstånd. IVO både prövar sådana tillstånd och utövar tillsyn över verksamheten. Om det framkommer uppgifter som tyder på att lämpligheten att bedriva personlig assistans kan ifrågasättas är det viktigt att IVO kan underrättas om detta. Detta är i linje med den underrättelseskyldighet som i dag gäller för Försäkringskassan och socialnämnderna att lämna uppgifter till IVO om det kan ifrågasättas att någon är lämplig att bedriva yrkesmässig verksamhet med personlig assistans (110 kap. 42 a § socialförsäkringsbalken och 15 § 11 lagen [1993:387] om stöd och service till vissa funktionshindrade). Om det t.ex. finns anledning att anta att ett assistansbolag använder sig av målvakter eller har fiktiva anställningar är det av stor vikt att sådan information även kan nå tillsynsmyndigheten. För att IVO ska kunna bedriva sitt tillsynsarbete över tillståndshavare effektivt krävs att myndigheten får kännedom om omständigheter som gör att tillståndet skulle kunna ifrågasättas.

Regeringen anser att det är motiverat att Utbetalningsmyndigheten har möjlighet att underrätta IVO om misstänkta felaktigheter, dels eftersom en sådan underrättelse kan ske i ett tidigare skede än om underrättelsen går via Försäkringskassan, dels eftersom identifierade misstänkta felaktigheter inte nödvändigtvis behöver vara kopplade till utbetalningar från Försäkringskassan.

Underrättelseskyldighet i förhållande till Migrationsverket

Vissa förmåner och stöd förutsätter att sökanden har uppehållstillstånd. Uppgifter som kan ha betydelse för beslut om uppehållstillstånd kan alltså också påverka rätten till olika förmåner. Det kan t.ex. gälla uppgifter om arbetstillstånd. Om det framkommer uppgifter som ger anledning för Utbetalningsmyndigheten att anta att t.ex. ett arbetstillstånd är felaktigt är det viktigt att den informationen når Migrationsverket, så att den senare myndigheten kan förhindra att utbetalningar av välfärdsmedel går till en person som egentligen inte har rätt till sådana utbetalningar. Sådan information kan även förhindra att personer utnyttjas av oseriösa arbetsgivare. Regeringen föreslår därför att Utbetalningsmyndigheten ska vara skyldig att underrätta Migrationsverket om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen (2005:716) är felaktigt. Med anledning av *Migrationsverkets*, *Pensionsmyndighetens* och *Växjö kommuns* synpunkter om att underrättelse bör ske vid misstanke om att uppgifter om folkbokföring är oriktiga vill regeringen framhålla att det sedan 2021 enligt 32 c § folkbokföringslagen (1991:481) finns en skyldighet för alla myndigheter att underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person som är eller har varit folkbokförd är oriktig eller ofullständig. De uppgifter Skatteverket får från myndigheterna leder inte per automatik till en ändring av en persons folkbokföring, men med stöd av uppgifterna kan myndigheten i vissa fall exempelvis inleda en utredning om den aktuella personens bosättning och, om förutsättningarna för det är uppfyllda, besluta om ändring av folkbokföringen. Om Skatteverket beslutar om ändring av folkbokföringen kan berörda myndigheter redan i dag få information om ändringen från Skatteverket.

Underrättelseskyldighet i förhållande till Skatteverket

Det är viktigt att Utbetalningsmyndigheten kan underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att ett beslut om skatt eller avgift har fattats på felaktiga grunder. På samma sätt som underrättelse ska göras till en beslutande myndighet om det kan antas ha skett en felaktig utbetalning av förmån eller stöd enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, bör Utbetalningsmyndigheten underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att ett beslut om skatt eller avgift har blivit felaktigt.

Skatteverket fattar även beslut om olika registreringar, bl.a. registrering för mervärdesskatt och arbetsgivarregistrering. Om det framkommer att ett bolag inte utför någon faktisk verksamhet, kan det även finnas skäl att ifrågasätta riktigheten i en registrering för exempelvis arbetsgivaravgifter. Dessa registreringar kan i sin tur ha betydelse för möjligheten att motta stöd från t.ex. Arbetsförmedlingen (se t.ex. 20 § förordningen [2018:43]

om stöd för nystartsjobb). Det är rimligt att Skatteverket kan informeras om det finns anledning att anta att registreringar av denna typ felaktiga.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att underrättelseskyldigheten utformas på så sätt att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att en registrering i beskattningsverksamheten är felaktig eller att ett beslut om skatt eller avgift är felaktigt. Folkbokföringsuppgifter har stor betydelse för rätten till ersättningar från välfärdssystemen. Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (KUT-delegationen) och Brottsförebyggande rådet har konstaterat att fel i folkbokföringsuppgifter kan få stora spridningseffekter i form av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (KUT-delegationen [2018] Risker för felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, Rapport 1, s. 38–40 och Brå [2015] Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet, Rapport 2015:8, s. 116). Falska och illegalt använda identiteter används också för att på oriktiga grunder tillskansa sig ersättningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35 s. 143 och 144). Uppgifter i folkbokföringsdatabasen som inte speglar de verkliga förhållandena kan alltså, om de inte rättas, leda till att efterföljande beslut om förmåner eller stöd blir felaktiga. Utredningen föreslår att underrättelseskyldigheten även ska gälla om det finns anledning att anta att en uppgift i folkbokföringsdatabasen är felaktig eller ofullständig. Då det som ovan anförts sedan 2021 enligt folkbokföringslagen finns en skyldighet för myndigheter att underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att en uppgift i folkbokföringen om en person som är eller har varit folkbokförd är oriktig eller ofullständig, anser regeringen att det behov som utredningen identifierat redan är tillgodosett. Det finns därför inte behov av någon ytterligare sådan reglering.

Riksdagen har i enlighet med regeringens förslag beslutat om en ny lag, lagen (2022:1697) om samordningsnummer, som innefattar en skyldighet för samtliga myndigheter att underrätta Skatteverket om misstänkta fel i folkbokföringsdatabasen avseende personer med samordningsnummer (prop. 2021/22:276, bet. 2022/23:SkU4, rskr. 2022/23:40). Lagen träder i kraft den 1 september 2023. Underrättelseskyldigheten motsvarar vad som enligt folkbokföringslagen gäller uppgifter om en person som är eller har varit folkbokförd.

6.4.3 När behöver en underrättelse inte lämnas?

Regeringens förslag: Underrättelseskyldigheten ska inte gälla om det finns särskilda skäl.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag om att underrättelseskyldigheten inte ska gälla om det finns särskilda skäl omfattar inte underrättelseskyldigheten med anledning av en fördjupad granskning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Om man på Utbetalningsmyndigheten skulle vara medveten om att ett misstänkt fel redan är känt hos den berörda myndigheten, bör Utbetalningsmyndigheten enligt regeringen inte vara

skyldig att underrätta den berörda myndigheten om felet. Det kan därutöver finnas andra situationer då en underrättelse bör kunna underlätas. Så kan t.ex. vara fallet om felaktigheten är obetydlig eller om det pågår en brottsutredning som myndigheten känner till.

Till skillnad från utredningen anser regeringen att Utbetalningsmyndigheten, om det finns särskilda skäl, även bör kunna avstå från att underrätta berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor när en fördjupad granskning inleds och avslutas samt om resultatet av granskningen.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att underrättelseskyldigheten inte ska gälla om det finns särskilda skäl. Ett motsvarande undantag finns även i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

6.4.4 Vad ska framgå av underrättelsen?

Regeringens förslag: Av en underrättelse med anledning av en fördjupad granskning eller om felaktiga uppgifter och förhållanden som inte är utbetalningar ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om felaktigheten. Även andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning ska framgå av en underrättelse.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Arbetsförmedlingen* anser att frågor om ansvar och utförande behöver konkretiseras. *CSN* har liknande synpunkter och betonar att underrättelser om urvalsträffar som skickas till beslutande myndigheter måste vara detaljerade och korrekta. Identifierade fall av misstänkt felaktiga utbetalningar kan annars enligt myndigheten behöva lämnas utan vidare åtgärd. *Skatteverket* anser att det bör förtydligas om skälen som ligger till grund för myndighetens antagande om felaktigheten ska lämnas över tillsammans med uppgifterna om den misstänkta felaktigheten.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta arbetet hos de myndigheter eller arbetslöshetskassor som tar emot en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten bör det säkerställas att viss tillhörande information samtidigt lämnas över. De omständigheter som ligger till grund för antagandet att en registrering eller ett beslut är felaktigt eller att riktigheten i ett tillstånd kan ifrågasättas bör framgå av underrättelsen. Detta innebär att den mottagande myndigheten ska kunna förstå vilka skäl som ligger bakom Utbetalningsmyndighetens antagande. Dessa omständigheter kommer att variera från fall till fall, och det är därför inte möjligt att i författning närmare reglera vilka uppgifter som ska lämnas över. Det kan t.ex. vara uppgifter som ger anledning att anta att en företrädare för ett bolag är en bulvan. Det kan då exempelvis röra sig om uppgifter om att bolaget använder sig av olika kontaktuppgifter i förhållande till myndigheter, samtidigt som företrädaren förekommer i ett stort antal bolagsledning och är hårt skuldsatt. Även andra uppgifter som den mottagande myndigheten kan antas behöva för att hantera underrättelsen bör lämnas.

På samma sätt som gäller enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör det inte finnas något formkrav för underrättelsen. Eftersom regeringen inte föreslår någon särskild form för uppgiftslämnandet förväntas det ske elektroniskt.

Mot denna bakgrund bör en bestämmelse införas om att det av en underrättelse ska framgå vilka omständigheter som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om felaktigheten samt andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning.

Med anledning av att *Arbetsförmedlingen* och *CSN* efterfrågar en konkretisering av ansvaret för och utförandet av underrättelseskyldigheten och vad en underrättelse ska innehålla vill regeringen framhålla att det kommer att vara Utbetalningsmyndigheten som får bestämma den närmare utformningen av kontakterna mellan myndigheten och övriga berörda parter (se dir. 2022:8).

6.4.5 Uppgifter från Utbetalningsmyndigheten till betalningsförmedlande banker

Regeringens bedömning: Det behövs ingen bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Utbetalningsmyndigheten till betalningsförmedlande banker när det gäller administrationen av systemet med transaktionskonto. Utbetalningsmyndigheten kan med stöd av offentlighets- och sekretesslagen lämna sådana uppgifter som behövs för att betalningsförmedlande kreditinstitut ska kunna genomföra utbetalningar.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: För att kunna utföra sin uppgift att administrera utbetalningar via systemet med transaktionskonto behöver Utbetalningsmyndigheten lämna sådana uppgifter till den betalningsförmedlande banken som behövs för att utbetalning ska kunna ske till ett konto hos ett kreditinstitut. Regeringen bedömer att den betalningsförmedlande banken åtminstone behöver uppgifter om den enskildes identitet, konto hos kreditinstitut, dag för utbetalning och belopp. Ytterligare uppgifter kan dock behöva lämnas.

Som redovisas ovan föreslås uppgifterna omfattas av sekretess hos Utbetalningsmyndigheten (se även avsnitt 7.2.1). Utbetalningsmyndigheten bör dock kunna lämna dessa uppgifter till banken med stöd av 10 kap. 2 § OSL. Av bestämmelsen framgår att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet (se vidare avsnitt 7.1). Bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL ska tillämpas med restriktivitet. Bestämmelsen kan vara tillämplig ifall någon av de övriga undantagen i 10 kap. inte gäller, men är inte tänkt att tillämpas av rena effektivitetsskäl (prop. 1979/80:2 del A s. 465). Även med beaktande av att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt bedömer regeringen att den kan tillämpas för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna fullgöra de utbetalningar som myndigheten är ålagd att göra.

6.4.6 Underrättelseskyldigheten utgör ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten

Regeringens bedömning: Skälen för att införa bestämmelserna om underrättelseskyldighet väger tyngre än det integritetsintrång som uppstår. Förslagen går att förena med kraven på skydd mot för långtgående intrång i den personliga integriteten.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över bedömningen. *Datainspektionen* anser att det generellt sett saknas fullständiga integritetsanalyser.

Skälen för regeringens bedömning: Vid införandet av bestämmelser om underrättelseskyldighet måste de skäl som talar för att införa sådana bestämmelser vägas mot de integritetsskäl som talar emot. Att överlämna uppgifter om en enskild individ från en myndighet till en annan innebär att en större mängd information om den enskilde riskerar att samlas hos den mottagande myndigheten. Informationen kan också komma att läggas till grund för, helt lagenliga, åtgärder som har negativa konsekvenser för den enskilde. Vidare kan information om ett känsligt förhållande bli tillgänglig för ett större antal tjänstemän. Skyddet för den personliga integriteten måste vägas mot de viktiga allmänintressen som motiverar ett uppgiftslämnande (jfr prop. 2007/08:48 s. 18). Ett av de huvudsakliga syftena med inrättandet av Utbetalningsmyndigheten är att den ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Granskningar av urvalsträffar från myndighetens dataanalyser och urval syftar bl.a. till att berörda myndigheter får kännedom om eventuella felaktigheter och kan vidta åtgärder med anledning av detta. Utbetalningsmyndigheten behöver således kunna lämna underrättelser till berörda myndigheter. Det bör även framhållas att felaktiga uppgifter i allmänna register kan leda till problem för enskilda. Ändrade beslut om skatter eller avgifter kan därför vara till enskildas fördel.

Regeringen anser att den personuppgiftsbehandling som förslagen om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten innebär är nödvändig med hänsyn till behovet av att skydda välfärdssystemen mot felaktiga utbetalningar och brottsligt utnyttjande. Det är angeläget för tilltron till välfärdssystemen att felaktiga utbetalningar förhindras och att brottsligt utnyttjande därmed motverkas, vilket förslagen syftar till. Vidare är det viktigt att säkerställa att den som har rätt till bidrag eller ersättning från välfärdssystemen ska få det. Utbetalningar från välfärdssystemen ska vara korrekta. Förslagen ska stärka det allmännas arbete med att säkerställa att skattemedel ska användas till avsedda ändamål. Genom förslagen kan felaktigheter som kan leda till felaktiga beslut om utbetalningar rättas till. Underrättelseskyldigheten kan därmed bidra till att framtida felaktigheter hindras. Allmänheten förväntar sig att myndigheter ska agera om de upptäcker att t.ex. en registrering som har betydelse för myndigheters beslutsfattande är felaktig eller att ett tillstånd lämnats på felaktiga grunder. Det finns alltså ett viktigt allmänintresse som underrättelseskyldigheten syftar till att tillgodose. Enligt regeringens bedömning moti-

verar detta allmänintresse den utökade personuppgiftsbehandling som underrättelseskyldigheten innebär.

Det bör även framhållas att de uppgifter som kan komma att lämnas till berörda myndigheter och arbetslöshetskassor i regel inte är av känslig karaktär. De kan exempelvis komma att avse att en annan person än den som är registrerad som bolagets företrädare hos Bolagsverket är den som faktiskt företräder bolaget i kontakter med välfärdsmyndigheterna. Mer ingående redogörelser för enskildas personliga förhållanden bör alltså i de allra flesta fall inte behövas för att beskriva grunden för ställningstagandet att det kan finnas en felaktighet.

Enligt regeringens bedömning finns det alltså ett viktigt allmänintresse att motverka felaktiga utbetalningar och ett brottsligt utnyttjande av välfärdssystemen som skäl för underrättelseskyldigheten. Samtidigt medför underrättelseskyldigheten endast ett mindre intrång i den personliga integriteten. Regeringen bedömer därför i likhet med utredningen att skälen för en utvidgad underrättelseskyldighet väger tyngre än det integritetsintrång som uppstår. Regeringen bedömer även att förslaget går att förena med kraven på skydd mot oacceptabla intrång i den personliga integriteten.

I avsnitt 9.11 finns en samlad integritetsbedömning av samtliga förslag.

6.5 Utbetalningsmyndigheten ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Regeringens förslag: Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska gälla för Utbetalningsmyndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska gälla för Utbetalningsmyndigheten

Regeringen anser i likhet med utredningen att om det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning ska Utbetalningsmyndigheten kunna lämna information om detta till den myndighet eller organisation som har beslutat om den förmån eller det stöd som utbetalningen avser.

En sådan underrättelseskyldighet finns i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Lagen gäller sådana bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål som enligt lag eller förordning beslutas av Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, CSN, Arbetsförmedlingen, en kommun eller en arbetslöshetskassa och betalas ut till en enskild person (ekonomiska förmåner). Lagen gäller även sådana stöd, bidrag och ersättningar som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och avser en enskild person, men betalas

ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde (ekonomiskt stöd). Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, CSN, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen följer att om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet (3 § första stycket). Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl (3 § andra stycket). Sådana särskilda skäl kan finnas om den myndighet eller organisation som har fattat beslutet redan känner till felaktigheten eller om det är fråga om ett enstaka fel avseende ett försumbart belopp (prop. 2007/08:48 s. 28). Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet att en ekonomisk förmån har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp (4 §).

En underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten kan bidra till att fler felaktiga utbetalningar, såväl avsiktliga som oavsiktliga, hindras. Det är angeläget för tilltron till välfärdssystemen att felaktiga utbetalningar och brottsligt utnyttjande förhindras. Att information om misstänkt felaktiga utbetalningar når de beslutande myndigheterna, kommunerna eller arbetslöshetskassorna är en förutsättning för att Utbetalningsmyndigheten faktiskt ska kunna bidra till att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar.

En underrättelseskyldighet även för Utbetalningsmyndigheten medför ett ingrepp i enskildas personliga integritet. Integritetsintrånget får dock bedömas vara motiverat. Den stora majoriteten av underrättelser kommer sannolikt endast att innehålla en kort redogörelse för vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet att betalningen är felaktig, och inte några mer ingående beskrivningar av enskildas personliga förhållanden. Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att den föreslagna underrättelseskyldigheten uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionerlig i förhållande till det mål som eftersträvas, nämligen att motverka felaktiga utbetalningar och därigenom minska välfärdsbrottsligheten.

Regeringen föreslår därför att lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska gälla för Utbetalningsmyndigheten.

En upplysningsbestämmelse ska införas

Den föreslagna lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar kommer att innehålla bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten avseende andra situationer än de som följer av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Av tydlighetsskäl bör det därför i lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar tas in en upplysningsbestämmelse om att det finns bestämmelser om underrättelseskyldighet för myn-

7 Offentlighets- och sekretessfrågor

7.1 Om sekretess och sekretessbrytande bestämmelser

Sekretess regleras huvudsakligen i offentlighets- och sekretesslagen

I OSL finns bestämmelser om sekretess som begränsar rätten att ta del av allmänna handlingar och som reglerar tystnadsplikt i det allmänna verksamheten. Sekretess innebär ett förbud att röja en uppgift, oavsett om det sker genom utlämnande av en allmän handling eller genom att uppgifter röjs muntligen eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Sekretess gäller mot enskilda och mot andra myndigheter samt mellan självständiga verksamhetsgrenar inom myndigheter (8 kap. 1 och 2 §§). Sekretessen är i normala fall reglerad för ett avgränsat tillämpningsområde och gäller för vissa angivna uppgifter, i en viss typ av ärenden, i en viss typ av verksamhet eller hos en viss myndighet.

Offentlighets- och sekretesslagen innehåller också sekretessbrytande bestämmelser

Det finns även sekretessbrytande bestämmelser i OSL. I 10 kap. finns bestämmelser som innebär att sekretess inte hindrar att uppgifter under vissa förutsättningar lämnas ut till andra myndigheter. Det finns också generella sekretessbrytande bestämmelser som möjliggör utlämnande av uppgifter till såväl enskilda som myndigheter.

Av 10 kap. 1 § framgår att sekretess till skydd för en enskild, med vissa begränsningar, inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om den enskilde samtycker till det. Enligt 10 kap. 2 § hindrar inte sekretess att en myndighet lämnar ut en uppgift till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

I 10 kap. 27 § finns den s.k. generalklausulen som innebär att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Generalklausulen ska utgöra en ventil för det fall ett utbyte av uppgifter uppenbart behöver ske, men situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen. Vid införandet av bestämmelsen anfördes att sekretesslagstiftningen inte får hindra myndigheterna från att utväxla uppgifter i situationer där intresset av att uppgifterna lämnas ut enligt gängse värderingar måste ges företräde framför intresset av att uppgifterna inte lämnas ut (prop. 1979/80:2 del A s. 91).

Generalklausulen är i regel tillämplig vid uppgiftslämnande mellan såväl olika myndigheter som olika självständiga verksamhetsgrenar inom en och samma myndighet. Det finns emellertid viss sekretess som har ansetts så viktig att upprätthålla även gentemot andra myndigheter att den har undantagits från generalklausulens tillämpningsområde. Generalklausulen bryter t.ex. inte sekretess som gäller för uppgifter inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården (prop. 1979/80:2 del A s. 328). En myndighet kan på eget initiativ lämna sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet med tillämpning av generalklausulen. Det krävs således inte att det finns en uttrycklig begäran från en annan myndighet. Enligt förarbetena finns inte heller något hinder mot att utbyte av uppgifter sker rutinmässigt mellan myndigheter och mellan olika verksamhetsgrenar inom en myndighet med stöd av generalklausulen. Generalklausulen bygger emellertid på att ett rutinmässigt uppgiftsutbyte av sekretessbelagda uppgifter i regel ska vara författningsreglerat (prop. 1979/80:2 del A s. 327).

Enligt 10 kap. 28 § OSL hindrar inte sekretess att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om det finns en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Utgångspunkten är att sekretessbrytande uppgiftsskyldigheter bygger på överväganden kring vilket sekretesskydd uppgiften har hos den utlämnande myndigheten och huruvida den mottagande myndighetens behov generellt sett kan anses väga tyngre än det intresse som sekretessen skyddar. Bestämmelser om uppgiftsskyldighet mellan myndigheter är alltså ett sätt för lagstiftaren att reglera ett ofta förekommande informationsutbyte och att tillförsäkra den mottagande myndigheten de uppgifter som behövs i dess verksamhet. Om en myndighet enligt lag eller förordning är skyldig att lämna uppgifter till en annan myndighet bryts således sekretesskyddet med stöd av 10 kap. 28 §. Det är inte nödvändigt att bestämmelsen om uppgiftsskyldighet har utformats med tanke på att uppgifterna ska vara sekretessbelagda. Däremot krävs att bestämmelsen uppfyller vissa krav på konkretion (se prop. 1979/80:2 del A s. 322).

7.2 Sekretess till skydd för enskilda intressen

7.2.1 Uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden ska skyddas av sekretess

Regeringens förslag: Sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden hos Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med administration av systemet med transaktionskonto och arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget. *ISF* tillstyrker förslaget. Myndigheten delar utredningens uppfattning att absolut sekretess ska gälla för uppgifter hos Utbetalningsmyndigheten för att uppgifter som hämtas från andra myndigheter inte ska få ett lägre sekretesskydd än det som finns hos den utlämnande myndigheten. *CSN* anför att förslaget innebär att det kommer att krävas särskilda tekniska lösningar om Utbetalningsmyndigheten ska

Skälen för regeringens förslag

Det finns behov av en sekretessbestämmelse till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden

Utbetalningsmyndigheten kommer att behandla en stor mängd uppgifter som rör enskildas personliga och ekonomiska förhållanden och som kan vara av integritetskänslig natur. Det handlar närmare bestämt om uppgifter om utbetalningar av ekonomiska förmåner och stöd från arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten samt skatter och avgifter från Skatteverket.

Det innebär att Utbetalningsmyndigheten ska behandla uppgifter om utbetalningar, inklusive kontouppgifter, till en stor del av befolkningen och till så gott som alla juridiska personer. Utbetalningsmyndigheten kommer vidare att behandla en rad andra uppgifter om enskilda. Det handlar framför allt om uppgifter som ingår i Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval, t.ex. uppgifter om beslut, kontaktuppgifter, kontaktpersoner och företrädare. Även om uppgifterna var för sig framstår som mindre integritetskänsliga kan de tillsammans ge myndigheten tillgång till en mer omfattande bild av den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden (se avsnitt 9.3.1). I de fall myndigheten gör en fördjupad granskning behöver ytterligare information behandlas. Det kan t.ex. handla om information i kontoutdrag och ärendeakter eller uppgifter i arbetsgivardeklarationer som har lämnats till Skatteverket.

Den information som Utbetalningsmyndigheten kommer att behandla kommer huvudsakligen att lämnas av andra statliga myndigheter eller arbetslöshetskassor, men kan i vissa fall även komma från andra aktörer, t.ex. kreditinstitut. De uppgifter som överlämnas omfattas i varierande grad av sekretess hos den utlämnande aktören. När handlingar med sådana uppgifter kommer in till Utbetalningsmyndigheten blir de allmänna handlingar.

Utbetalningsmyndigheten ska bl.a. underrätta andra myndigheter om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med för högt eller för lågt belopp (se avsnitt 6.5). När en sådan underrättelse expedieras blir även den en allmän handling hos Utbetalningsmyndigheten.

Utän någon särskild sekretessreglering är allmänna handlingar offentliga. Rätten att ta del av allmänna handlingar får enligt 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen bara begränsas om det krävs med hänsyn till vissa uppräknade intressen, varav ett är skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Med enskilda avses såväl fysiska som juridiska personer (prop. 2008/09:150 s. 349). Mot bakgrund av karaktären på de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten ska behandla anser regeringen att det bör införas en särskild sekretessbestämmelse till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden.

Utbetalningsmyndigheten kommer att hämta in uppgifter som omfattas av olika sekretessbestämmelser från en rad olika källor. Ett system med olika sekretessnivåer, t.ex. med överföring av sekretess från respektive utlämnande myndighet, skulle vara mycket svårt för myndigheten att hantera.

Information som samlas in för att administrera systemet med transaktionskonto och genomföra utbetalningar kommer även att användas för Utbetalningsmyndighetens uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Uppgifter från myndighetens arbete med dataanalyser och urval kan i sin tur komma att användas i myndighetens arbete med granskningar. Eftersom Utbetalningsmyndighetens verksamhet inte ska delas in i självständiga verksamhetsgrenar (jfr 8 kap. 2 § OSL) är det inte heller lämpligt att införa olika sekretessbestämmelser för olika delar av myndigheten.

Regeringen bedömer mot denna bakgrund att samma sekretess bör gälla i hela myndighetens kärnverksamhet.

Integritetsintresset talar för att sekretessen ska vara absolut

Regeringen bedömer, i likhet med *ISF*, att s.k. absolut sekretess till skydd för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden ska gälla i myndighetens kärnverksamhet. Det innebär att sekretessen gäller utan skaderekvisit, dvs. oavsett om någon lider skada eller men av att en uppgift lämnas ut.

Absolut sekretess är ovanligt, men det förekommer exempelvis i verksamhet som avser bestämmande av skatt för uppgift om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden (27 kap. 1 § OSL) och för uppgift om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden i sådan verksamhet som avser framställning av statistik (24 kap. 8 § OSL). När den s.k. statistiksekretessen infördes anförde regeringen att ett skäl för att ha en långtgående sekretess är att offentlighetsintresset i fråga om statistiskt primärmaterial är förhållandevis svagt, medan integritetsintresset däremot är påtagligt. Regeringen framhöll vidare att även praktiska skäl talar för en långtgående sekretess, då Statistiska centralbyrån samlar in uppgifter från olika källor med olika sekretessregler och blandar dessa i ett register (prop. 1979/80:2 del A s. 262 och 263).

Regeringen anser att de skäl som anfördes för statistiksekretessen även gör sig gällande vid avvägningen av vilken sekretessnivå som ska gälla till skydd för enskildas intressen vid Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten kommer att behandla en stor mängd uppgifter. Precis som i statistikverksamhet är integritetsintresset påtagligt när det gäller de uppgifter som kommer att behandlas i Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Exempelvis kan myndighetens sambearbetning av flera uppgifter, som var för sig framstår som mindre integritetskänsliga, ge myndigheten tillgång till en mer omfattande bild av den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden. Regeringen anser att det skulle innebära betydande integritetsrisker om de sammanställningar som Utbetalningsmyndigheten kan göra genom rutinbetonade åtgärder kunde bli offentliga (jfr 2 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen).

Den föreslagna sekretessregleringen med absolut sekretess är också en viktig skyddsåtgärd i Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling (se avsnitt 9.11).

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att det för myndighetens uppgift med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska gälla absolut sekretess för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

Behovet av insyn kan tillgodoses

Utbetalningsmyndigheten ska hantera en stor mängd uppgifter i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Myndigheten ska inom ramen för detta arbete behandla personuppgifter på ett sätt som skulle kunna utgöra en kartläggning av enskildas personliga förhållanden (se avsnitt 9.3.1). Detta medför ett behov av insyn i verksamheten för att säkerställa att uppgiften utförs inom de ramar som regelverket medger. Regeringen bedömer att behovet av insyn kan tillgodoses på annat sätt än genom att uppgifter i allmänna handlingar hos myndigheten är offentliga, t.ex. genom att myndigheten kan lämna ut en sammanställning av urvalsträffar i anonymiserad form.

Regeringen anser att intresset av att skydda enskildas integritet väger tyngre än behovet av den insyn som ett lägre sekretessskydd skulle ge. Behovet av insyn gäller i första hand myndighetens verksamhet, inte uppgifter om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Att absolut sekretess gäller hindrar inte att myndigheten lämnar ut t.ex. resultatet av en fördjupad granskning eller en sammanställning av urvalsträffar i anonymiserad form. Myndigheten kommer inte heller att fatta några formella beslut som direkt påverkar någon enskild, vilket innebär att behovet av insyn är något lägre än vid beslutsmyndigheterna.

Det är viktigt att framhålla att sekretessen vid Utbetalningsmyndigheten inte kommer att gälla i förhållande till den enskilde själv (se 12 kap. 1 § OSL). Utbetalningsmyndigheten kommer därför, som CSN framhåller, att behöva ha en sådan teknisk lösning som möjliggör att enskilda kan ta del av uppgifter som rör dem själva. För att tillgodose behovet av insyn avses myndigheten vidare ha ett integritetsskyddsråd som fortlöpande ska utöva insyn i myndighetens arbete.

7.2.2 Sekretessen ska gälla i 20 år

Regeringens förslag: För uppgift om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst 20 år.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten kommer att hantera en stor mängd uppgifter om enskilda, som föreslås omfattas av absolut sekretess.

Uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden hålls i allmänhet hemliga i maximalt 20 år (jfr prop. 1979/80:2 del A s. 87). Det är även så länge som sekretess gäller för uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden eller affärs- eller driftförhållanden i Skatteverkets, Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens verksamheter (se 27 kap. 1 § samt 28 kap. 4 och 12 §§ OSL).

Hos CSN gäller sekretessen för uppgift om personliga och ekonomiska förhållanden i 50 år (se 28 kap. 9 § OSL). För uppgift om enskildas personliga förhållanden gäller sekretessen hos Skatteverket i högst 20 år och hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten i högst 70 år (se 27 kap. 1 § och 28 kap. 1 § OSL).

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten behandlar en stor mängd känsliga uppgifter som rör enskildas personliga förhållanden, t.ex. uppgifter om sjukdomstillstånd. De uppgifter som Utbetalningsmyndigheten ska behandla kommer i regel inte att vara av sådant känsligt slag, även om vissa uppgifter som gäller enskildas hälsa kommer att finnas hos myndigheten. Myndigheten kan t.ex. komma att behandla uppgifter om att en person beviljats sjukpenning för en viss period. Det är dock inte sannolikt att Utbetalningsmyndigheten kommer att behandla t.ex. uppgifter om vilket sjukdomstillstånd som legat till grund för sjukpenningen.

En uppgift om en fysisk persons ekonomiska förhållanden anses vara en uppgift om dennes personliga förhållanden (prop. 1979/80:2 del A s. 84). Det är alltså i huvudsak denna ekonomiska aspekt av fysiska persons personliga förhållanden som kommer att vara fokus för myndighetens hantering, inte exempelvis uppgifter om hälsotillstånd. I övrigt kommer merparten av de uppgifter om enskilda som behandlas hos myndigheten att gälla enskildas ekonomiska förhållanden. Regeringen anser mot denna bakgrund att sekretessen vid Utbetalningsmyndigheten bör följa den grundprincip som gäller för sekretesstidens längd vad gäller enskildas ekonomiska förhållanden. Regeringen föreslår därför att sekretessen till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden ska gälla i högst 20 år.

7.2.3 Tystnadsplikten ska ha företräde framför meddelarfriheten

Regeringens förslag: Tystnadsplikten som följer av den nya sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför meddelarfriheten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen regleras det s.k. meddelarskyddet. Meddelarskyddet kan sägas bestå av flera komponenter: meddelarfrihet, anskaffarfrihet, rätt till anonymitet, efterforskningsförbud och repressalieförbud. Meddelarskyddet gäller i förhållande till myndigheter och andra allmänna organ. Meddelarfriheten innebär att var och en har rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för publicering i de medier som omfattas av tryck-

frihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen (1 kap. 7 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 10 § yttrandefrihetsgrundlagen).

Den rätt att meddela uppgifter som följer av grundlagarna går som regel före den tystnadsplikt som sekretess innebär. Meddelarfriheten har sin grund i att sekretessbestämmelserna ger uttryck för allmänna avvägningar mellan insyn- och säkerhetsintressen på de berörda områdena. Det innebär att önskemålet om insyn kan vara starkare än det sekretessintresse som har motiverat den aktuella sekretessregeln. En regel om skydd för t.ex. ett enskilt intresse kan ibland också på ett olämpligt sätt hindra insyn i en myndighets sätt att fullgöra sina uppgifter. Det har ansetts att offentlighetsprincipen inte kan förverkligas till fullo om offentligt anställda i situationer av nu nämnt slag skulle vara förhindrade att bidra med uppgifter till den allmänna debatten (jfr prop. 1979/80:2 del A s. 104 och 105). Bestämmelser om tystnadsplikt kan dock genom föreskrifter i OSL ges företräde framför meddelarfriheten (7 kap. 22 § första stycket 3 tryckfrihetsförordningen och 5 kap. 4 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen).

Utbetalningsmyndigheten ska hantera uppgifter rörande enskildas personliga och ekonomiska förhållanden som inhämtas från flera myndigheter. I vissa fall omfattas uppgifterna av en tystnadsplikt hos myndigheterna. För Skatteverkets beskattningsverksamhet råder t.ex. i stor utsträckning en inskränkt meddelarfrihet enligt 27 kap. 10 § OSL, medan det i Försäkringskassans och CSN:s verksamheter, med några undantag, råder meddelarfrihet.

Det bör alltid iaktas stor återhållsamhet vid prövningen av om undantag från meddelarfriheten ska göras. I fråga om sekretessregler utan skaderekvisit kan det finnas större anledning att överväga undantag från meddelarfrihet än i andra fall. Vid denna bedömning bör det beaktas om en uppgift har lämnats av en enskild i en förtroendesituation eller om uppgiften hänför sig till ett ärende om myndighetsutövning. I det förra fallet bör meddelarfrihet normalt vara utesluten. När det gäller uppgifter av det senare slaget bör däremot meddelarfrihet oftast gälla (se prop. 1979/80:2 del A s. 111 och 112).

Regeringen föreslår att absolut sekretess ska gälla för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i myndighetens verksamhet (se avsnitt 7.2.1). Den omfattande tillgången till information hos myndigheten ställer höga krav på integritetsskyddet. Intresset av att offentliggöra uppgifter motiveras främst av behovet av insyn i och granskning av myndighetens verksamhet. En inskränkning av meddelarfriheten begränsar inte möjligheten att lämna information om myndighetens sätt att bedriva sin verksamhet, utan inskränker endast möjligheten att lämna information om enskilda. Som exempel skulle en anställd kunna informera om missförhållanden, t.ex. om det uppstod misstankar att urval görs baserat på otillåten grund. Den anställde skulle dock inte få lämna uppgifter om vilka enskilda som omfattas av en urvalsträff eller liknande. Regeringen anser sammanfattningsvis att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen om absolut sekretess ska ha företräde framför meddelarfriheten.

Regeringens bedömning: Den sekretessreglering som gäller för mottagande myndigheter och arbetslöshetskassor bedöms vara tillräcklig för att skydda de uppgifter som lämnas till dem av Utbetalningsmyndigheten.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över bedömningen. *Bolagsverket* anser att det är av yttersta vikt att de uppgifter som lämnas till verket omfattas av sekretess, men också att de uppgifter som det lämnar till Utbetalningsmyndigheten skyddas av sekretess. *Kronofogdemyndigheten* är tveksam till om den sekretess som gäller hos mottagande myndigheter och arbetslöshetskassor är tillräcklig för att skydda de uppgifter som överlämnats från den nya myndigheten. *ISF* menar att det finns en risk för att sekretessskyddet hos vissa myndigheter undergrävs, när uppgifter som Utbetalningsmyndigheten har fått från en myndighet lämnas vidare till en annan myndighet som omfattas av andra sekretessbestämmelser än den myndighet som uppgiften ursprungligen kom från.

Skälen för regeringens bedömning

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden har ett tillräckligt skydd

I avsnitt 7.2.1 föreslås uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden omfattas av absolut sekretess hos Utbetalningsmyndigheten. Det är framför allt omfattningen av uppgifter, och möjligheten att göra olika sammanställningar, som motiverar den höga sekretessnivån hos myndigheten. Det är endast en begränsad mängd uppgifter som kommer att överlämnas till andra aktörer, t.ex. uppgifter om de förhållanden som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om felaktigheten eller uppgifter som är av betydelse för mottagarnas verksamhet.

En uppgift som lämnas från Utbetalningsmyndigheten kommer hos den mottagande myndigheten att omfattas av de sekretessbestämmelser som gäller för den myndighetens verksamhet. De myndigheter som föreslås kunna bli mottagare av uppgifter från Utbetalningsmyndigheten har, med undantag för Bolagsverket, en primär sekretessreglering till skydd för enskildas personliga förhållanden, om än med olika styrka och räckvidd. Som anförs i avsnitt 7.2.2 utgör uppgifter om en fysisk persons ekonomi uppgifter om enskildas personliga förhållanden.

Regeringen anser att dessa bestämmelser ger ett tillräckligt skydd för de aktuella uppgifterna hos de mottagande myndigheterna. Det finns därför inte behov av någon ny primär sekretessbestämmelse hos den mottagande myndigheten eller någon bestämmelse om överföring av sekretess från Utbetalningsmyndigheten.

Även andra uppgifter om enskilda än de om fysiska personers ekonomiska förhållanden har ett tillräckligt skydd hos mottagarna

Sekretess till skydd för enskildas ekonomiska förhållanden gäller hos vissa av de myndigheter som kommer att få uppgifter från Utbetalningsmyndigheten, nämligen Skatteverket, CSN och Arbetsförmedlingen. Vid under-

rättelser om inledandet av en fördjupad granskning, felaktiga uppgifter eller felaktiga utbetalningar enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar ska Utbetalningsmyndigheten lämna de uppgifter som ligger till grund för myndighetens antagande om en felaktighet till berörd myndighet eller arbetslöshetskassa. Utbetalningsmyndigheten kommer alltså inte att lämna över samtliga uppgifter som myndigheten har tillgång till.

Huvuddelen av de andra uppgifter om enskilda än de om fysiska personers ekonomiska förhållanden som överlämnas i samband med underrättelserna från Utbetalningsmyndigheten kommer att vara av mindre känslig karaktär, t.ex. uppgifter om adress, beviljade ersättningar och stöd eller engagemang i bolagsstyrelser. Utbetalningsmyndigheten bedöms inte behöva lämna mer känsliga uppgifter till dessa myndigheter än vad de kan få del av i sin ordinarie verksamhet. Det bör också beaktas att det i många fall rör sig om uppgifter som den mottagande myndigheten själv kan hämta in, exempelvis från andra myndigheter, eller som redan finns hos den mottagande myndigheten.

Mot denna bakgrund anser regeringen, till skillnad från *Kronofogdemyndigheten* och *ISF*, att även övriga uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden som lämnas från Utbetalningsmyndigheten kommer att ha ett tillräckligt skydd hos mottagande myndigheter och arbetslöshetskassor. Utbetalningsmyndigheten kommer att behöva göra en avvägning av vad som behövs lämnas ut och ska inte lämna ut fler uppgifter än de som kan vara av betydelse för antagandet om en felaktig utbetalning eller som på annat sätt antas vara av betydelse. Någon ny primär sekretessbestämmelse eller bestämmelse om överföring av sekretess bedöms därför inte behöva införas.

De uppgifter som kan bli aktuella att lämna till Bolagsverket från Utbetalningsmyndigheten bör, i enlighet med vad som ovan anförts, främst utgöras av uppgifter som inte är av känslig natur. Enligt den föreslagna lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar ska myndigheten underrätta Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift i myndighetens register är felaktig, t.ex. att fel person är registrerad som företrädare för ett visst bolag (se avsnitt 6.4.2). Sådana uppgifter är oftast offentliga hos de myndigheter som Utbetalningsmyndigheten har fått dem från. Regeringen anser därför inte att det finns anledning att föreslå någon sådan sekretessbestämmelse som *Bolagsverket* efterfrågar. När det gäller uppgifter som Bolagsverket lämnar till Utbetalningsmyndigheten bör det framhållas att dessa uppgifter kommer att omfattas av absolut sekretess hos den senare myndigheten, dvs. av ett starkare skydd än hos Bolagsverket. Regeringen bedömer vidare att de sällan kommer att behöva lämnas vidare i sin helhet till andra myndigheter och arbetslöshetskassor (jfr avsnitt 6.4.4 och 8.3.4).

7.3 Vissa uppgifter som hänför sig till dataanalyser och urval ska skyddas av sekretess

Regeringens förslag: Sekretess ska gälla för uppgifter om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval för

att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar, om det kan antas att det allmännas syfte med verksamheten motverkas om uppgiften röjs.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Ekobrottsmyndigheten* tillstyrker förslaget. *Bolagsverket* lyfter frågan om myndigheten bör omfattas av utredningens förslag i denna del. *CSN* anser att förslaget och dess tänkta tillämpningsområde bör förtydligas i den fortsatta beredningen. Myndigheten anser att det är oklart vilken typ av uppgifter som kan anses omfattas av den föreslagna bestämmelsen.

Skälen för regeringens förslag

Det finns behov av att sekretessbelägga uppgifter om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till analyser och urval

Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval kommer att vara en central del i arbetet med att minska välfärdssystemens sårbarhet för felaktiga utbetalningar och förbättra möjligheterna att förebygga, förhindra och upptäcka felaktigheter. Utbetalningsmyndighetens arbete kommer att innebära behandling av uppgifter som förekommer i myndighetens dataanalyser och urval (se avsnitt 9.8). Att närmare förutse vilka slags metoder, modeller eller riskfaktorer som myndighetens bearbetning och analys av urval kan resultera i är svårt att bedöma, men det är viktigt att detta arbete dokumenteras.

Regeringen anser att det i viss utsträckning är nödvändigt att begränsa insynen i arbetet med dataanalyser och urval. Om uppgifter om utformningen och genomförandet av analyser, urvalsmodeller eller de riskfaktorer som identifieras blir offentliga kan de komma att utnyttjas av enskilda för att möjliggöra felaktiga utbetalningar eller undgå kontroller. Att denna typ av uppgifter röjs kan således leda till att syftet med Utbetalningsmyndighetens arbete motverkas. Om det blev känt vilka riskfaktorer som myndigheten har identifierat skulle det kunna utnyttjas av enskilda på ett sådant sätt att fel inte skulle fångas upp vid myndighetens dataanalyser och urval. Regeringen anser därför att sådana uppgifter bör omfattas av sekretess.

Utbetalningsmyndighetens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar utgör inte brottsbekämpande verksamhet. De metoder som myndigheten kan komma att använda kan dock ha vissa likheter med sådan verksamhet som bedrivs för att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet. För sådan verksamhet finns en särskild sekretessreglering i bl.a. 18 kap. 1 och 2 §§ OSL. Denna reglering kommer dock inte att vara tillämplig vid Utbetalningsmyndigheten.

De flesta av de berörda myndigheterna använder sig av riskbaserade urvalsmodeller i sin kontrollverksamhet. Det finns vissa möjligheter för dessa myndigheter att sekretessbelägga uppgifter om sådana urvalsmodeller. Enligt 17 kap. 1 § OSL gäller sekretess för uppgift om planläggning eller andra förberedelser för sådan inspektion, revision eller annan granskning som en myndighet ska göra, om det kan antas att syftet med granskningsverksamheten motverkas om uppgiften röjs. Eftersom bestäm-

melsen tar sikte på förberedande åtgärder som vidtas av en myndighet som ska utföra en revision, inspektion eller granskning som främst kan leda till en åtgärd med direkt effekt för den granskade, bedömer regeringen att den inte är tillämplig på Utbetalningsmyndighetens verksamhet.

Mot denna bakgrund kan konstateras att det inte finns någon sekretessbestämmelse som ger ett starkt skydd för uppgifter om metoder, modeller och riskfaktorer hänförliga till myndigheternas analyser och urval.

En ny sekretessregel ska införas

En förutsättning för att uppgifterna om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till analyser och urval ska kunna sekretessbeläggas är att det är möjligt med hänsyn till någon av de sekretessgrunder som räknas upp i 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen. I paragrafen anges bl.a. att rätten att få del av allmänna handlingar får begränsas om det krävs med hänsyn till myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn, intresset av att förebygga eller beivra brott eller det allmännas ekonomiska intresse. Regeringen anser att det finns grund för att sekretessbelägga de uppgifter om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval som Utbetalningsmyndigheten tar fram i sitt arbete med dataanalyser och urval, eftersom dessa är en förutsättning för myndighetens kontrollarbete. Som anförs ovan ger den befintliga regleringen endast ett svagt stöd för utbetalande myndigheter att sekretessbelägga uppgifter om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till deras arbete med dataanalyser och urval. Denna brist riskerar att försvåra för dem att bedriva ett effektivt kontrollarbete om uppgifter om detta röjs till någon som vill kunna undgå att träffas av en sådan kontroll. Uppgifterna är av betydelse för alla berörda myndigheters kontrollarbete, eftersom det finns en risk att uppgifterna utnyttjas i syfte att undgå andra myndigheters kontroller om uppgifterna skulle bli offentliga. Det finns även en risk för att uppgifterna utnyttjas av enskilda i syfte att systematiskt möjliggöra felaktiga utbetalningar. Uppgifterna bör därför också kunna sekretessbeläggas med hänsyn till intresset av att förebygga brott och till det allmännas ekonomiska intresse.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att sekretess ska gälla för uppgifter om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar, om det kan antas att det allmännas syfte med verksamheten motverkas om uppgiften röjs. Regeln föreslås utformas med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär att det finns en presumtion för offentlighet. Sekretess gäller då i den utsträckning det behövs, samtidigt som insynen i en myndighets arbete inte inskränks mer än nödvändigt. Rakt skaderekvisit används även i andra bestämmelser med liknande skyddsintresse (se t.ex. 17 kap. 1 § och 18 kap. 13 § OSL).

I likhet med *Bolagsverket* anser regeringen att bestämmelsen inte bör avgränsas till att gälla endast hos Utbetalningsmyndigheten. Även andra myndigheter bör omfattas av regleringen, om det hos myndigheterna förekommer sådana uppgifter som bestämmelsen reglerar.

Regeringen delar inte CSN:s bedömning att förslaget är otydligt. Vad som utgör riskfaktorer kan vara olika beroende på vilken ekonomisk förman eller stöd som granskas. Kända riskfaktorer, som därför antagligen

inte behöver sekretessbeläggas, skulle exempelvis kunna vara att företrädaren för ett assistansbolag har stora skulder, saknar branschkunskap eller tidigare har varit involverad i bolag som har försatts i konkurs. Exakt vilka riskfaktorer som kan komma att sekretessbeläggas med stöd av den föreslagna bestämmelsen måste vara upp till respektive myndighet att bedöma. Det bör också kunna ändras över tid, eftersom nya riskfaktorer tillkommer. Behovet av att skydda kunskapen om en enskild riskfaktor kan å andra sidan antas minska om det blir känt att myndigheten uppfattar just den uppgiften som en riskfaktor.

Sekretessen upphör när uppgifterna inte längre används av myndigheten

Behovet av att sekretessbelägga uppgifter om metoder och modeller för dataanalyser och urval samt riskfaktorer finns under den tid som metoderna, modellerna och riskfaktorerna används i myndighetens arbete. När uppgifterna inte längre används upphör sekretessen, och uppgifterna ska lämnas ut om de efterfrågas. Det kan t.ex. vara fallet om förmåner ändras och en riskfaktor inte längre är aktuell eller en metod inte längre används.

8 Uppgiftsskyldighet i förhållande till Utbetalningsmyndigheten

8.1 Behovet av uppgiftsskyldighet i förhållande till Utbetalningsmyndigheten

Regeringens bedömning: Statliga myndigheter och andra aktörer bör i vissa fall vara skyldiga att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över bedömningen. *Ekobrottsmyndigheten* delar bedömningen och anger att uppgiftsskyldigheten är en förutsättning för att Utbetalningsmyndigheten ska få tillgång till de uppgifter som krävs för ett effektivt analysarbete. *Förvaltningsrätten i Linköping* och *LO* anser att utredningens förslag är genomarbetade och väl avvägda. Förvaltningsrätten i Linköping anger därutöver att domstolen utgår från att frågor om förenligheten med t.ex. dataskyddslagstiftningen kommer att analyseras vidare under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Skälen för regeringens bedömning

Det finns skäl att reglera uppgiftslämnandet

I avsnitt 5 redogörs för regeringens överväganden och förslag om att ge Utbetalningsmyndigheten i uppgift att administrera ett system med transaktionskonto. Som framgår där förutsätter detta att Utbetalningsmyndigheten får del av relevanta uppgifter från beslutande statliga myndigheter, och att informationsöverföringen är omfattande. Utbetalningsmyndig-

heten har även behov av information för att kunna utföra det arbete som är kopplat till uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar, däribland dataanalyser och urval (se t.ex. avsnitt 6.1 och 8.2). Även de fördjupade granskningarna förutsätter att Utbetalningsmyndigheten får del av uppgifter, dock i mindre omfattning.

Som framgår av avsnitt 8.3.1 kan uppgifter som behövs för Utbetalningsmyndighetens verksamhet omfattas av sekretess hos de myndigheter och aktörer där dessa finns. För att säkerställa att nödvändig information ska komma myndigheten tillhanda bedömer regeringen, i likhet med utredningen, att informationsutbytet bör regleras särskilt och att en uppgiftsskyldighet bör införas. Därigenom undanröjs eventuella sekretesshinder och det ges ett tydligt stöd för den personuppgiftsbehandling som uppgiftsöverföringen kan medföra. Vidare kommer det att stå klart för utlämnande myndigheter och aktörer att de ansvarar för uppgiftslämnandet.

Uppgiftsskyldigheten bör regleras i en särskild lag

Det finns inte någon befintlig lag i vilken det framstår som naturligt att införa bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Uppgiftsskyldigheten kommer att avse flera olika delar av Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Uppgiftsskyldigheten i förhållande till Utbetalningsmyndigheten för myndigheter och andra aktörer bör därför samlas i en ny lag, lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Regleringen av uppgiftsskyldigheten bör utformas så att den så långt som möjligt begränsar det integritetsintrång som informationsutbytet innebär. Vidare ska uppgiftsskyldigheten vara förenlig med dataskyddsregleringen, se avsnitt 9.

8.2 Uppgifter av betydelse för utbetalningar via systemet med transaktionskonto

Regeringens förslag: De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera utbetalningarna.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. CSN konstaterar att myndigheten kommer att behöva lämna fler uppgifter i betalningsuppdraget till Utbetalningsmyndigheten än vad myndigheten gör till banker i dag. *Datainspektionen* efterfrågar en tydlig reglering i lag av vilka uppgifter som Utbetalningsmyndigheten ska kunna ta del av från de utbetalande myndigheterna. *Försäkringskassan* anser att förslaget inte omfattar hela informationsbehovet och att ytterligare analys behövs för att säkerställa informationsbehovet avseende betalningsuppdrag, t.ex. gällande utbetalningar till länder utanför EU.

Skälen för regeringens förslag: För att Utbetalningsmyndigheten ska kunna fullgöra sin uppgift att administrera systemet med transaktions-

konto, bl.a. att göra de utbetalningar som ska ske genom systemet, behöver myndigheten få del av relevanta uppgifter från beslutande myndigheter. Som framgår av avsnitt 8.1 bedömer regeringen att det är fråga om ett uppgiftslämnande i en sådan omfattning att det bör regleras i lag.

Regeringen föreslår därför att det i den nya lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten införs en bestämmelse om att de myndigheter vars utbetalningar ingår i systemet med transaktionskonto enligt lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter som behövs för att den senare myndigheten ska kunna administrera utbetalningarna. En sådan uppgiftsskyldighet säkerställer att de beslutande myndigheterna, trots eventuell sekretess, kan lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsen om uppgiftsskyldighet kommer att utgöra en sekretessbrytande bestämmelse enligt 10 kap. 28 § OSL. Enligt denna paragrafs första stycke hindrar sekretess inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Genom den föreslagna bestämmelsen blir det också tydligt att myndigheterna kan utföra nödvändig personuppgiftsbehandling i samband med överföringen av uppgifter till Utbetalningsmyndigheten (om andra myndigheters och aktörers personuppgiftsbehandling, se avsnitt 9.10).

Då det i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten kommer att anges vilka myndigheter som omfattas av systemet med transaktionskonto, anser regeringen att det är ändamålsenligt att lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten hänvisar till den lagen. På så sätt behöver inte lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten ändras om fler myndigheter senare ska omfattas av systemet med transaktionskonto, och därmed av uppgiftsskyldigheten.

Regeringen bedömer, till skillnad från *Datainspektionen*, att de typer av uppgifter som kan bli aktuella att lämna ut till Utbetalningsmyndigheten inte behöver preciseras i lagen. Vilka uppgifter som ska lämnas kan variera beroende på vilken myndighet som ska lämna uppgifter och vad för slags utbetalning det gäller. Som exempel på uppgifter som kan bli aktuella att lämna ut kan dock nämnas namn, person-, samordnings- eller organisationsnummer, postadress, belopp som ska betalas ut, datum för utbetalning, vad utbetalningen avser och vilken period som utbetalningen avser. Även uppgifter om konto hos kreditinstitut och kontaktoppgifter kan behöva lämnas till Utbetalningsmyndigheten. För utbetalningar till länder utanför EU kan fler uppgifter behövas. Med hänsyn till dessa omständigheter är det inte, som *Försäkringskassan* efterfrågar, möjligt att utförligt och slutgiltigt beskriva hela informationsbehovet. Det bör dock framhållas att det endast ska handla om uppgifter som är nödvändiga för att administrera utbetalningarna.

Avsikten är inte att myndigheter ska behöva lämna fler uppgifter än vad de gör i dag till banker, vilket *CSN* uttrycker farhågor om, även om detta inte helt kan uteslutas. Uppgiftsskyldigheten omfattar vidare endast uppgifter som respektive myndighet har tillgång till.

8.3 Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

Prop. 2022/23:34

8.3.1 Det finns behov av att införa en skyldighet att lämna uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

Regeringens bedömning: För att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra dataanalyser och urval bör myndigheten få tillgång till uppgifter från andra myndigheter och aktörer. Det finns därför behov att införa en skyldighet för vissa myndigheter och för arbetslöshetskassorna att lämna uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över bedömningen. *SKR* delar bedömningen. *Kronofogdemyndigheten* instämmer i bedömningen att de uppgifter som anges i betänkandet är av vikt för dataanalyser och urval. Myndigheten framhåller därutöver att även uppgifter om att en person har dömts till näringsförbud kan vara en varningssignal. När det gäller företag kan vidare uppgift om ansökan och utslag i mål om betalningsföreläggande vara varningssignaler av vikt vid dataanalyser och urval. *Skatteverket* anser att ett system med en alltför detaljerad reglering avseende vilka uppgifter som Utbetalningsmyndigheten har rätt att ta del av riskerar att bli onödigt tungrovt och bedömer därför att Utbetalningsmyndigheten bör få avgöra vilka uppgifter som myndigheten behöver. Skatteverket framhåller att t.ex. uppgifter om familjerelationer och om s.k. orena revisionsberättelser kan vara relevanta. Vidare betonar Skatteverket vikten av att Utbetalningsmyndigheten kan använda tips om misstänkta felaktigheter som hämtas in från andra myndigheter eller allmänheten. Skatteverket anser vidare att hela skattekontot på transaktionsnivå bör göras tillgängligt för Utbetalningsmyndigheten, för att den ska kunna utföra dataanalyser och urval på ett bra sätt.

Åklagarmyndigheten anser, i motsats till utredningen, att s.k. online-identifikatorer bör få lämnas till Utbetalningsmyndigheten. Åklagarmyndigheten påpekar att uppgifter om vem som är abonnent till en viss IP-adress ska lämnas ut vid misstanke om alla brott enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, numera lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation, och att en sådan uppgift närmast kan jämföras med en adressuppgift eller ett telefonnummer.

Länsstyrelsen i Skåne län och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* anser att det bör införas en ny bestämmelse om samverkan i lönegarantiförordningen (1992:501) eller att lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten kompletteras med en bestämmelse om att statliga myndigheter ska lämna upplysningar till Utbetalningsmyndigheten om de misstänker att det förekommer fusk med utbetalningar från välfärdssystemen.

Skälen för regeringens bedömning*Olika typer av uppgifter behövs för myndighetens dataanalyser och urval*

För att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen förutsätts att myndigheten har data att basera sina dataanalyser och urval på. Uppgifterna kan vara av olika karaktär och kan finnas hos Utbetalningsmyndigheten eller hos andra myndigheter eller aktörer. Nedan ges exempel på vilka slags uppgifter det kan vara fråga om. I efterföljande avsnitt lämnas förslag till den reglering som bedöms vara nödvändig för att säkerställa att Utbetalningsmyndigheten får del av nödvändiga uppgifter.

Utredningen har inte lämnat något förslag om uppgiftsskyldighet rörande onlineidentifikatorer, som *Åklagarmyndigheten* efterfrågar. Regeringen ser inte i nuläget behov av en sådan reglering. Förutsättningarna för detta skulle vidare i sådant fall behöva utredas närmare. Några sådana förslag lämnas därför inte i detta lagstiftningsärende.

Utredningen har inte heller lämnat något förslag om uppgiftsskyldighet avseende hela skattekontot på transaktionsnivå, som *Skatteverket* anser bör göras tillgängligt för Utbetalningsmyndigheten. Regeringen ser inte behov av att införa någon sådan reglering för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra dataanalyser och urval.

Någon uppgiftsskyldighet behövs inte för de olika verksamhetsdelarna inom Utbetalningsmyndigheten

Bland de uppgifter som behövs för dataanalyser och urval ingår uppgifter från systemet med transaktionskonto. Dessa uppgifter kommer redan att finnas hos Utbetalningsmyndigheten. Som framgår av avsnitt 7.2.1 kommer myndigheten inte att ha sådana separata verksamhetsgrenar som medför att sekretess kommer att gälla mellan dem. Det behövs därmed inte några sekretessbrytande bestämmelser för att myndigheten ska kunna använda uppgifter från systemet med transaktionskonto för dataanalyser och urval. Utbetalningsmyndigheten kan också vid sina dataanalyser och urval komma att behöva vissa uppgifter som härrör från myndighetens granskningar av utbetalningar. Även dessa uppgifter kommer att finnas hos myndigheten, och någon särskild uppgiftsskyldighet behövs därför inte heller i dessa fall. Det kan handla om uppgifter om att en urvalsträff har lämnats vidare för inledande och fördjupad granskning samt vad som blev resultatet av dessa granskningar. Det behövs inte heller någon uppgiftsskyldighet för att möjliggöra den personuppgiftsbehandling som användningen av dessa slags uppgifter medför. För frågor om personuppgiftsbehandling, se vidare avsnitt 9.3.

Offentliga uppgifter kräver ingen uppgiftsskyldighet

Flera av de uppgifter som kommer att ligga till grund för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval är uppgifter som är offentliga och som redan i dag lämnas ut till andra myndigheter och aktörer. För dessa uppgifter behöver ingen uppgiftsskyldighet införas. Det gäller t.ex. uppgifter ur Bolagsverkets offentliga register, såsom aktiebolagsregistret, näringsförbudsregistret och registret över verkliga huvudmän. Någon upp-

giftsskyldighet behövs således inte för att en uppgift om näringsförbud ska kunna lämnas till Utbetalningsmyndigheten, vilket *Kronofogdemyndigheten* har identifierat ett behov av.

I arbetet med dataanalyser och urval finns det vidare behov av andra offentliga uppgifter från t.ex. folkbokföringsdatabasen och fastighetsregistret. Detsamma gäller för uppgifter om skulder hos Kronofogdemyndigheten.

Fastighetsregistret är ett register med fastighetsanknuten information. I fastighetsregistret gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs, se 6 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641), förkortad OSF. Vissa uppgifter kan således omfattas av sekretess, vilket innebär att det kan finnas uppgifter som Utbetalningsmyndigheten inte kan hämta in. Eftersom inte samtliga uppgifter i fastighetsregistret i nuläget kan anses vara av stor betydelse för myndighetens verksamhet bedöms det dock saknas behov att införa en uppgiftsskyldighet för de uppgifterna.

I enlighet med vad som ovan anförts är uppgifter i folkbokföringsdatabasen i regel offentliga. Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden endast om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs (se vidare avsnitt 8.3.7). Vad gäller personuppgiftsbehandling får uppgifter i folkbokföringsdatabasen behandlas av Skatteverket bl.a. för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning, se 1 kap. 4 § andra stycket lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet (jfr 6 kap. 5 § OSL). Regeringen bedömer, i likhet med utredningen, att Skatteverkets utlämnande av uppgifter till Utbetalningsmyndigheten för användning i myndighetens dataanalyser och urval ryms inom dessa ändamål. Regeringen bedömer inte att den befintliga dataskyddsregleringen hindrar ett utlämnande till Utbetalningsmyndigheten.

Regeringen delar även utredningens bedömning att uppgifter om skulder hos Kronofogdemyndigheten för företag och deras företrädare bör kunna ligga till grund för dataanalyserna och urvalen. Det gäller såväl skulder i pågående mål som historiska uppgifter. Skulder i pågående mål är offentliga, och det gäller i regel även uppgifter i avslutade mål (jfr 34 kap. 1 § andra stycket OSL). Det krävs därför inte någon ny sekretessbrytande bestämmelse för de uppgifter om skulder som är av betydelse för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Regeringen bedömer vidare, i likhet med utredningen, att den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att Kronofogdemyndigheten ska kunna lämna uppgifterna till Utbetalningsmyndigheten kommer att rymmas inom Kronofogdemyndighetens s.k. sekundära ändamål, se 2 kap. 3 § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet. För en samlad bedömning av utlämnande myndigheters personuppgiftsbehandling, se avsnitt 9.10.

Skatteverket och Kronofogdemyndigheten har angett ytterligare exempel på uppgifter som myndigheterna anser vara relevanta för Utbetalningsmyndigheten. Det är inte möjligt att i detta lagstiftningsärende uttömligt, och en gång för alla, ange vilka uppgifter som Utbetalningsmyndigheten kommer att behöva behandla vid dataanalyser och urval. De ovan

angivna uppgifterna är endast exempel på den information som myndigheten kan komma att behöva. Som regeringen konstaterar i avsnitt 8.3.2 följer det dock av dataskyddsförordningens grundläggande princip om uppgiftsminimering att personuppgifter ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Regeringen kan vidare i förordning komma att reglera vilka slags uppgifter som ska få behandlas i den uppgiftssamling som ska föras för myndighetens dataanalyser och urval (se avsnitt 9.8). Den regleringen kommer att ge ytterligare vägledning och utgöra en avgränsning i fråga om uppgifter som kan användas för dataanalyser och urval. En viss flexibilitet, som Skatteverket och Kronofogdemyndigheten efterfrågar, kommer mot denna bakgrund att finnas i den föreslagna författningsregleringen.

Sammantaget behöver det därmed inte införas några särskilda regler för att Utbetalningsmyndigheten ska få tillgång till sådana uppgifter i Bolagsverkets register, fastighetsregistret, folkbokföringsdatabasen och uppgifter om skulder hos Kronofogdemyndigheten som kommer att vara av betydelse för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

Uppgifter som omfattas av sekretess kräver sekretessbrytande bestämmelser

Även uppgifter som omfattas av sekretess kan behöva hämtas in för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Uppgifter för vilka sekretess gäller får inte röjas för andra myndigheter, om inte annat anges i OSL eller i lag eller förordning som OSL hänvisar till (8 kap. 1 § OSL). För att uppgifter som omfattas av sekretess ska kunna lämnas till Utbetalningsmyndigheten behöver det finnas sekretessbrytande bestämmelser.

Som anförs i avsnitt 8.2 kommer bestämmelserna om uppgiftsskyldighet till Utbetalningsmyndigheten att ha sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § OSL.

Uppgifter kan lämnas spontant till Utbetalningsmyndigheten

Flera remissinstanser, bl.a. Skatteverket, *Länsstyrelsen i Skåne län* och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, tar upp frågan om spontant uppgiftslämnande till Utbetalningsmyndigheten. Regeringen bedömer, i likhet med utredningen, att Utbetalningsmyndigheten utan någon särskild reglering kan ta emot sådana uppgifter och bearbeta dessa i sin verksamhet, då en av myndighetens huvuduppgifter är att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Regeringen anser inte att det finns skäl att föra in bestämmelser om spontant uppgiftslämnande i den nu föreslagna lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten eller i lönegarantiförordningen. Vilka slags uppgifter som det kan vara fråga om är inte möjligt att avgöra i nuläget. Den utlämnande myndigheten eller aktören får avgöra om det finns skäl och rättsliga förutsättningar att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten i dessa fall, och den senare myndigheten får bedöma om uppgifterna kan behandlas i dess verksamhet.

Regeringens förslag: Uppgiftsskyldigheten ska gälla i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. CSN ställer sig frågande till hur de myndigheter som ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten ska kunna bedöma om uppgifterna behövs i myndighetens dataanalyser och urval. *Datainspektionen* menar att utformningen av den föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet inte utgör en sådan förutsebar och tydlig reglering som krävs vid direktåtkomst som avser informationsutbyte mellan myndigheter, och efterfrågar en tydlig reglering i lag av vilka uppgifter som får samlas in och användas avseende vilka typer av felaktiga utbetalningar. Enligt *Datainspektionen* är det inte acceptabelt att det lämnas åt de berörda myndigheterna att i den löpande verksamheten ta ställning till principen om uppgiftsminimering och vad som ska utgöra ett tillåtet utlämnande av personuppgifter enligt sekretessregleringen i OSL.

Skälen för regeringens förslag: För att upprätthålla skyddet för den personliga integriteten är det viktigt att uppgiftsskyldigheten inte leder till att fler uppgifter än nödvändigt lämnas ut. Utbetalningsmyndigheten ska endast ta emot och behandla de personuppgifter som myndigheten behöver behandla för att utföra sina uppgifter. Detta följer även av dataskyddsförordningen och principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c. Enligt den bestämmelsen ska personuppgifter vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Även den lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten som regeringen föreslår, se avsnitt 9.3.1, medför krav på att det ska finnas ett behov av att behandla uppgifter. I den föreslagna lagen kommer också ändamålsbestämmelser att sätta ramar för behandlingen.

De bestämmelser om uppgiftsskyldighet som presenteras i följande avsnitt bör därför innehålla villkor om att uppgiftsskyldigheten endast gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs för myndighetens dataanalyser och urval. Det betyder att en typ av uppgift som i och för sig räknas upp i uppgiftsskyldigheten inte ska lämnas ut med stöd av bestämmelsen, om uppgiften inte behövs vid myndighetens dataanalyser och urval.

Regeringen anser att behovsbedömningar av detta slag får anses vara en naturlig del i myndigheters verksamhet där utlämnandefrågor aktualiseras. Bestämmelser av nu aktuellt slag förekommer också i stor omfattning i annan lagstiftning, t.ex. 5 c och 5 d §§, 6–7 b §§ och 8–8 e §§ förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och 5 a § förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. Som framgår i efterföljande avsnitt utgår regeringen också från att Utbetalningsmyndigheten och utlämnande myndighet eller aktör kommunicerar med varandra i fråga om behovet av uppgifter innan ett uppgiftslämnande påbörjas. Regeringen bedömer därmed, till skillnad från CSN, att de utlämnande

myndigheterna efter dialog med Utbetalningsmyndigheten kan avgöra i vilka fall uppgifter behövs i Utbetalningsmyndighetens verksamhet.

När det gäller *Datainspektionens* synpunkter om att den föreslagna bestämmelsen inte är tillräckligt förutsebar och tydlig kan konstateras att myndigheten verkar utgå från att utlämnandet av uppgifter för dataanalyser och urval ska ske genom direktåtkomst, vilket dock inte är fallet.

Som framgår ovan anser regeringen att kravet på en behovsbedömning säkerställer att endast sådana uppgifter som behövs kommer att lämnas till Utbetalningsmyndigheten. Det är, i kombination med en uppräknning av vilka slags uppgifter som respektive uppgiftsskyldighet omfattar, en lämplig lösning som tillgodoser krav på såväl tydlighet som uppgiftsminimering. Utöver detta kommer Utbetalningsmyndigheten endast att få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för de i den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten angivna ändamålen (se avsnitt 9.4). Vidare kommer, som nämns ovan, ett uppgiftslämnande mellan myndigheter kräva en föregående kontakt och dialog så att förutsättningarna är klarlagda. Det gäller också vid uppgiftslämnande från arbetslöshetskassor till Utbetalningsmyndigheten. Vad gäller *Datainspektionens* synpunkt om insamling och användande av uppgifter avseende felaktiga utbetalningar, vill regeringen framhålla att Utbetalningsmyndigheten inte kommer att ha till uppgift att samla in uppgifter om felaktiga utbetalningar, varken inom ramen för sitt arbete med dataanalyser och urval eller systemet med transaktionskonto. Uppgifter om utbetalningar kommer att finnas hos myndigheten genom dess administration av systemet med transaktionskonto. Dessa kommer dock att avse alla utbetalningar som myndigheten får i uppdrag att administrera, och inte specifikt felaktiga utbetalningar. Bland dessa kan dock felaktiga utbetalningar förekomma, vilket myndigheten har i uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka. I följande avsnitt framgår regeringens förslag och överväganden i fråga om vilka uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver kunna hämta in.

8.3.3 Uppgiftsskyldighet för välfärdsmyndigheter och arbetslöshetskassor

Regeringens förslag: Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska till Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om beslut som rör en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd, kontaktuppgifter till fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om sådana förmåner eller stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud. De ska vidare lämna uppgifter om arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa samt om intyg om arbete.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt om företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i näringsverksamhet som sökan-

den lämnat vid anmälan om arbetslöshet, samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

Prop. 2022/23:34

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har föreslagit en annan lydelse avseende vissa av de uppgifter som Arbetsförmedlingen ska lämna och valt en annan författningsteknisk lösning avseende vissa av de andra uppgiftsskyldigheterna.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Datainspektionen* tolkar den föreslagna bestämmelsen och utredningens uttalanden som att Utbetalningsmyndigheten ska kunna bereda sig tillgång till aktörernas uppgifter genom att ha direktåtkomst till dem. *Datainspektionen* anser att det i betänkandet saknas en fullständig behovsanalys och närmare överväganden avseende hur förslaget inverkar på enskildas personliga integritet samt hur förslaget förhåller sig till dataskyddsförordningen. *Sveriges a-kassor* anför att arbetslöshetskassorna enligt förslaget får en ökad uppgiftslämnarbörd och att vissa av uppgifterna i dag inte kan sökas fram i deras handläggnings-system.

Skälen för regeringens förslag

En uppgiftsskyldighet behövs för myndigheter och arbetslöshetskassor

Regeringen delar utredningens bedömning att Utbetalningsmyndigheten behöver få tillgång till vissa uppgifter från välfärdsmyndigheter och arbetslöshetskassor.

När det gäller uppgifter från Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna är det främst fråga om uppgifter som rör beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd. Dessa uppgifter kommer, tillsammans med uppgifter från systemet med transaktionskonto som redan finns hos Utbetalningsmyndigheten, att utgöra själva basen i den uppgiftssamling för dataanalyser och urval som föreslås finnas för utförandet av denna uppgift (se avsnitt 9.8). Även kontaktuppgifter som har lämnats till myndigheter och uppgifter från arbetsrelaterade intyg bör kunna ligga till grund för dataanalyserna och urvalen. Mer specifikt handlar det om kontaktuppgifter till fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud.

Vidare behövs uppgifter om arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande, kontaktuppgifter till dessa och uppgifter om intyg om arbete. Även uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa som finns hos Arbetsförmedlingen är nödvändiga för Utbetalningsmyndigheten att ta del av för att myndigheten ska kunna utföra respektive sammanställa sina dataanalyser och urval. Utbetalningsmyndigheten behöver också få del av uppgifter hos arbetslöshetskassorna om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i näringsverksamhet samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

De uppgifter som Utbetalningsmyndigheten kommer att vara i behov av kan omfattas av sekretess hos utlämnande myndigheter eller aktörer. Till

exempel kan sekretess gälla till skydd för uppgift om enskilda personliga förhållanden, oavsett i vilket sammanhang som uppgiften förekommer. Enligt 21 kap. 1 § första stycket OSL gäller sekretess för uppgift som rör en enskilds hälsa eller sexualliv, såsom uppgifter om sjukdomar, missbruk, sexuell läggning, könsbyte, sexualbrott eller annan liknande uppgift, om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte för uppgift som tas in i ett beslut.

Uppgifterna kan även omfattas av sekretess som är specifik för verksamheten hos utlämnande myndighet eller aktör. För arbetslöshetskassornas del finns t.ex. i 28 kap. 11–13 §§ OSL bestämmelser om sekretess vid arbetsförmedling, etableringsinsatser och arbetslöshetsersättning. Enligt 28 kap. 13 § gäller sekretess i ärende om arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i ärende om medlemsavgift för arbetslös medlem enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Vad gäller CSN gäller sekretess bl.a. i ärende om studiestöd för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs (28 kap. 9 § första stycket OSL).

För uppgifter hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten gäller sekretess bl.a. för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende enligt lagstiftningen om bl.a. allmän försäkring eller allmän pension (28 kap. 1 § OSL). I Pensionsmyndighetens verksamhet kan sekretess därutöver exempelvis gälla för uppgift som förekommer i ärenden enligt lagstiftningen för inkomstgrundad ålderspension (se 28 kap. 5 § OSL).

Eftersom de ovan angivna uppgifterna kan omfattas av sekretess hos utlämnande myndigheter eller aktörer, och för att ge ett tydligt rättsligt stöd för den personuppgiftsbehandling som utlämnandet medför, föreslår regeringen att det införs en uppgiftsskyldighet som säkerställer överföring av uppgifter från Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna till Utbetalningsmyndigheten. Denna skyldighet bör omfatta de uppgifter som anges ovan. I enlighet med vad som föreslås i avsnitt 8.3.2 ska uppgiftsskyldigheten endast gälla i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

Det lämnas inte några förslag om att Utbetalningsmyndigheten ska få direktåtkomst till uppgifter hos andra myndigheter eller aktörer. Avsikten är således, till skillnad från vad *Datainspektionen* antar, att uppgiftslämnandet ska ske elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst (se avsnitt 9.7.2).

Regeringen vill, med anledning av *Sveriges a-kassors* synpunkt om att vissa uppgifter inte kan sökas fram i deras system, framhålla att uppgiftsskyldigheten endast omfattar uppgifter som arbetslöshetskassorna har tillgång till. Om arbetslöshetskassorna har tillgång till de uppräknade uppgifterna, och de behövs vid Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och

urval, bör arbetslöshetskassorna arbeta för att uppgifterna ska gå att ta fram på ett enkelt sätt. Prop. 2022/23:34

Ett av syftena med Utbetalningsmyndighetens verksamhet är att felaktiga utbetalningar ska upptäckas. Utbetalningsmyndighetens insamling av uppgifter syftar till att på sikt minska antalet felaktiga utbetalningar. Mot den bakgrunden får en viss ökad uppgiftslämnarbörda, som Sveriges akassor pekar på, anses vara befogad.

Utlämnandet ska ske kontinuerligt

För att Utbetalningsmyndigheten på ett effektivt sätt ska kunna utföra dataanalyser och urval behöver myndigheten kontinuerligt tillföras aktuella uppgifter. Det är ur effektivitetssynpunkt inte lämpligt att myndigheten inför varje inhämtning av uppgifter ska behöva framställa en begäran till respektive utlämnande myndighet eller arbetslöshetskassa. Uppgiftslämnandet bör i stället ske genom regelbunden överföring av uppgifter till myndigheten. Uppgifterna ska alltså lämnas utan någon uttrycklig begäran i varje enskilt fall.

Uppgiftsskyldigheten innebär dock inte att samtliga uppgifter som räknas upp alltid ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten kan ha varierande behov över tid i fråga om såväl vilka uppgifter som behövs som från vilka myndigheter olika slags uppgifter behövs, t.ex. beroende på inriktningen på dataanalyserna och urvalen. Uppgiftsskyldighetens utformning innebär vidare att den avser uppgifter som rör de förhållanden som räknas upp i bestämmelsen.

Mot denna bakgrund bör den rutinmässiga överföringen av uppgifter föregås av någon form av begäran eller en dialog med den berörda aktören i anslutning till att rutinen för överföringen upprättas. I samband med en sådan begäran får Utbetalningsmyndigheten precisera vilka uppgifter som myndigheten behöver få del av och med vilken regelbundenhet. Utlämnande myndighet eller arbetslöshetskassa får i samband med detta ta ställning till om uppgifterna omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten och ska lämnas ut (jfr prop. 2000/01:129 s. 60 och 86). Utbetalningsmyndigheten får också tillsammans med den berörda aktören närmare bestämma formerna för överlämnandet.

8.3.4 Uppgiftsskyldighet för Bolagsverket

Regeringens förslag: Bolagsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om vem som har lämnat uppgifter till Bolagsverket och uppgiftslämnarens kontaktuppgifter, om vem som har gjort en viss inbetalning till Bolagsverket och om förseningsavgifter beslutade av Bolagsverket.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag*En uppgiftsskyldighet behövs för Bolagsverket*

Uppgifter som finns i Bolagsverkets offentliga register bör, som anføres i avsnitt 8.3.1, kunna utgöra underlag för dataanalyser och urval vid Utbetalningsmyndigheten. För dessa uppgifter behöver inte någon uppgiftsskyldighet införas. Utöver detta finns ytterligare tre typer av uppgifter hos Bolagsverket som bör kunna ligga till grund för dataanalyserna. Det gäller uppgifter om vem som har lämnat uppgifter till Bolagsverket och uppgiftslämnarens kontaktuppgifter, uppgifter om vem som har gjort en viss inbetalning till Bolagsverket samt uppgifter om förseningsavgifter som Bolagsverket har beslutat om.

Även om de allra flesta uppgifter som ges in till Bolagsverket är offentliga, kan de i vissa fall omfattas av sekretess. Det gäller t.ex. vissa uppgifter i verksamhet som består i tillståndsgivning (jfr 30 kap. 23 § OSL och 9 § OSF).

Eftersom en del av uppgifterna som Utbetalningsmyndigheten kommer att ha behov av kan omfattas av sekretess hos Bolagsverket, och för att ge ett tydligt rättsligt stöd för den personuppgiftsbehandling som uppgiftslämnandet kan medföra, bör en uppgiftsskyldighet för Bolagsverket införas för dessa uppgifter. I enlighet med vad som föreslås i avsnitt 8.3.2 ska uppgiftsskyldigheten endast gälla i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

Utlämnandet bör ske på begäran

Uppgiftsskyldigheten bör inte innebära att samtliga uppgifter som anges ovan alltid ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten kan ha varierande behov över tid i fråga om såväl vilka slags uppgifter som behövs som vilka myndigheter som ska lämna in uppgifterna, beroende på t.ex. inriktningen på dataanalyserna och urvalen.

Uppgifterna bör därför lämnas till Utbetalningsmyndigheten först på begäran. Mängden uppgifter kommer därmed att begränsas till att endast avse de företag och andra juridiska personer som är av betydelse för dataanalyser och urval. Uppgifterna bör i första hand avse företag som mottar utbetalningar från välfärdssystemen. Det kan dock inte uteslutas att även uppgifter från t.ex. koncernbolag kan vara relevanta för myndigheten att ta del av.

8.3.5 Uppgiftsskyldighet för Inspektionen för vård och omsorg

Regeringens förslag: Inspektionen för vård och omsorg ska till Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om tillstånd till och anmälan om att yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans samt uppgifter om ägare och ledning för sådan verksamhet. Inspektionen ska också lämna uppgifter om anmälan av den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning och som har anställt någon för personlig assistans med hänvisning till lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *IVO* konstaterar att förslaget innebär att myndigheten kommer att behöva utveckla sina system och sitt arbetssätt så att uppgifter om ägare och ledning registreras mer systematiskt. Myndigheten noterar också att uppgiftsskyldigheten avseende verksamheter som anordnar personlig assistans även kommer att omfatta anmäld verksamhet som bedrivs av kommuner eller regioner. *IVO* motsätter sig inte detta, men saknar en mer konkret motivering till förslaget, där det tydligare framgår på vilket sätt sådant underlag kan bidra till kontrollmyndighetens analyser och urval. Även *SKR*, som tillstyrker förslaget, önskar ett förtydligande avseende hur information om anmäld verksamhet till *IVO* kommer att nyttjas i dataanalyser, eftersom det primärt är kommunernas verksamhet som anmäls på det sätt som beskrivs i utredningens betänkande.

Skälen för regeringens förslag

En uppgiftsskyldighet behövs för IVO

Uppgifter från *IVO* om tillstånd till och anmälan om att yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans, uppgifter om ägare och ledning för sådan verksamhet samt uppgifter om anmälan av den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning och som har anställt någon för sådan personlig assistans bör kunna ligga till grund för dataanalyser och urval vid Utbetalningsmyndigheten.

Det finns inget särskilt kapitel i OSL som reglerar sekretess för den verksamhet som *IVO* bedriver. Av 11 kap. 1 § första stycket OSL framgår dock att om en myndighet i en verksamhet som avser tillsyn från en annan myndighet får en sekretessbelagd uppgift, blir sekretessbestämmelsen tillämplig hos den mottagande myndigheten. Den sekretess som gäller hos en myndighet som tillsynen utövas över kommer därmed alltså att gälla för sekretessbelagda uppgifter som lämnas till *IVO*, med undantag för uppgifter som förekommer i beslut hos myndigheten (11 kap. 1 § andra stycket OSL). Bestämmelsen ska dock inte alltid tillämpas. Finns en annan primär sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse som är tillämplig hos *IVO* är det den sekretessbestämmelsen som ska tillämpas (se 11 kap. 8 § OSL).

I 25 kap. OSL regleras sekretess till skydd för enskild i verksamhet som avser hälso- och sjukvård, m.m. Av 25 kap. 1 § OSL framgår att sekretess gäller inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. Samma sekretess gäller i samband med särskild tillsyn över verksamhet som bedriver sådan verksamhet (se 25 kap. 3 § OSL). Av 25 kap. 10 § OSL framgår att vissa beslut är undantagna från sekretess.

Vidare kan regleringen i 26 kap. 1 § OSL nämnas, som gäller inom socialtjänst och därmed jämställd verksamhet. Enligt bestämmelsens första stycke gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Enligt fjärde stycket jämställs med socialtjänst bl.a. verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Därtill

gäller enligt 30 kap. 23 § första stycket OSL sekretess med ett rakt skade- rekvisit under vissa förhållanden för uppgift om enskilda affärs- eller drift- förhållanden m.m. vid bl.a. tillståndsgivning och tillsyn i fråga om näringslivet.

Eftersom sekretess kan gälla hos IVO för uppgifter som behövs för Utbetalningsmyndighetens verksamhet, och för att ge ett tydligt rättsligt stöd för den personuppgiftsbehandling som utlämnandet medför, föreslår regeringen att det införs en uppgiftsskyldighet som säkerställer att dessa uppgifter överförs från IVO till Utbetalningsmyndigheten.

Regeringen vill, med anledning av att IVO ser behov av att utveckla myndighetens system och arbetssätt så att uppgifter om ägare och ledning registreras mer systematiskt, framhålla att uppgiftsskyldigheten endast omfattar uppgifter som myndigheten har tillgång till. Har IVO tillgång till de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver och begär att få del av bör IVO dock arbeta för att uppgifterna ska kunna sammanställas på ett enkelt sätt och lämnas till Utbetalningsmyndigheten.

När Utbetalningsmyndigheten efter dess inrättande bygger upp arbetet med dataanalyser och urval kommer myndigheten att ta fram analysmetoder och urvalsmodeller, samt närmare bedöma vilka slags uppgifter som är lämpade för olika slags dataanalyser. Regeringen ser därför inte skäl att i detta lagstiftningsärende, som IVO och SKR efterfrågar, närmare utveckla hur t.ex. information om verksamhet som bedrivs av kommuner eller regioner kan användas vid dataanalyser och urval. Som exempel kan dock nämnas att uppgifter från IVO bl.a. kan bidra till Utbetalningsmyndighetens möjligheter att genom dataanalyser och urval se mönster och få en samlad bild av företag.

Uppgiftsskyldigheten ska, i enlighet med vad som föreslås i avsnitt 8.3.2, endast gälla i den utsträckning som uppgifterna behövs för myndighetens dataanalyser och urval.

Utlämnandet bör ske kontinuerligt

Utbetalningsmyndigheten behöver kontinuerligt ta del av aktuella uppgifter om anmälningar och tillstånd från IVO. Uppgiftsskyldigheten är tydligt avgränsad. Uppgiftsskyldigheten bör därför, i likhet med uppgiftsskyldigheten för välfärdsmyndigheter och arbetslöshetskassor (se avsnitt 8.3.3), utformas på så sätt att den inte förutsätter en begäran från Utbetalningsmyndigheten för att inträda. En rutinmässig överföring av uppgifter behöver dock alltid föregås av en begäran eller en dialog med de berörda aktörerna i anslutning till att en rutin för överföringen upprättas. I samband med en sådan begäran bör Utbetalningsmyndigheten precisera vilka slags uppgifter som myndigheten behöver få del av, och med vilken regelbundenhet.

8.3.6 Uppgiftsskyldighet för Migrationsverket

Regeringens förslag: Migrationsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd och uppehållskort, ansökan om förlängning av uppehållstillstånd och arbetstillstånd samt uppgifter om arbetsgivare, intygs-

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

En uppgiftsskyldighet behövs för Migrationsverket

Uppgifter från Migrationsverket om beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd och uppehållskort samt ansökan om förlängning av uppehållstillstånd och arbetstillstånd bör kunna ligga till grund för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Dataanalyser och urval bör även kunna baseras på vissa uppgifter i arbetsrelaterade intyg, nämligen uppgifter om arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande, kontaktuppgifter till dessa och uppgifter om anställningsavtal i ärende om arbetstillstånd. Regeringen delar utredningens bedömning.

Som anges i avsnitt 8.3.3 gäller sekretess för vissa uppgifter om enskilda personliga förhållanden, oavsett i vilket sammanhang som uppgifterna förekommer. Beträffande nu aktuella uppgifter kan särskilt regleringen i 21 kap. 5 § OSL nämnas, som anger att sekretess gäller för uppgift som rör en utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller lider annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och en utländsk stat eller myndighet eller organisation av utläningar. Därutöver gäller enligt 37 kap. 1 § första stycket OSL sekretess i verksamhet för kontroll över utläningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om en enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Med verksamhet för kontroll avses såväl förvaltningsärenden om t.ex. uppehållstillstånd, arbetstillstånd och avvísning eller utvisning som kontrollåtgärder och annan löpande tillsyn.

Sekretessbestämmelserna till skydd för utlänningens personliga förhållanden innebär att den huvudsakliga informationen i enskilda ärenden om uppehållstillstånd eller medborgarskap, däribland de grunder som utlänningen åberopat till stöd för sin ansökan, regelmässigt sekretessbeläggs (prop. 2004/05:170 s. 143).

Eftersom sekretess kan gälla för ovan angivna uppgifter hos Migrationsverket, och för att ge ett tydligt rättsligt stöd för den personuppgiftsbehandling som utlämnandet medför, föreslår regeringen, i likhet med utredningen, att en uppgiftsskyldighet införs för uppgifterna för att säkerställa att uppgifterna kan lämnas till Utbetalningsmyndigheten.

I enlighet med vad som föreslås i avsnitt 8.3.2 ska uppgiftsskyldigheten endast gälla i den utsträckning som uppgifterna behövs för myndighetens dataanalyser och urval.

Utlämnandet bör ske på begäran

Uppgiftsskyldigheten innebär inte att samtliga uppgifter som anges ovan alltid ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten kan ha varierande behov av uppgifter över tid. Vidare behöver inte alla Migrations-

verkets uppgifter om tillstånd m.m. ligga till grund för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Det handlar i huvudsak om uppgifter avseende dem som mottar utbetalningar från välfärdssystemen eller är företrädare för företag och andra juridiska personer som mottar utbetalningar från välfärdssystemen. Det kan dock inte uteslutas att även uppgifter om uppehållstillstånd för t.ex. familjemedlemmar kan behöva ligga till grund för dataanalyserna och urvalen. Vidare kan uppgifter om intygsgivare av anställningsavtal i ärenden om arbetstillstånd behöva användas för dataanalyser och urval.

Uppgiftsskyldigheten bör mot denna bakgrund inträda först efter att Utbetalningsmyndigheten begärt att få ut vissa uppgifter.

8.3.7 Uppgiftsskyldighet för Skatteverket

Regeringens förslag: Skatteverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

- registrering för arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt samt godkännande för F-skatt,
- redovisad omsättning i inkomstdeklaration för juridiska personer och enskilda näringsidkare,
- redovisning av skatter och avgifter i skattedeklaration samt individuppgifter i arbetsgivardeklaration,
- betalning av skatter och avgifter för betalningsskyldiga som ska lämna skattedeklaration eller är godkända för F-skatt,
- beslut om debiterad preliminär skatt,
- omprövningsbeslut till nackdel för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt beslut om återkallelse av godkännande för F-skatt,
- beslut om företrädaransvar och ansvar för delägare i ett svenskt handelsbolag,
- kontaktuppgifter till juridiska personer och enskilda näringsidkare samt uppgifter om uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
- arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, den som har gjort anmälan, kontaktuppgifter till dessa och intyg om arbete som har getts in i ärende om folkbokföring.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Skatteverket*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, bedömer att uppgiftsskyldigheten även omfattar relevanta metadata som ansluter till specificerade uppgifter. Det innebär t.ex. att uppgifter om tidpunkten för uppkomsten av ett registerförhållande och på vems initiativ som ett nytt beslut om debiterad preliminär skatt har fattats omfattas av uppgiftsskyldigheten. Skatteverket anger vidare att det enligt förslaget bara är viss information om åtgärder som leder till debiteringar och krediteringar på skattekontot som ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten, och anser att den senare myndigheten behöver ha möjlighet att hämta in fler uppgifter. Om inte den möjligheten finns kommer det enligt Skatteverket bli svårt för Utbetalningsmyndigheten att härleda utbetalningarna och göra analyser. Skatteverket anser därför att hela skattekontot på transaktionsnivå bör göras tillgängligt för myndigheten.

En uppgiftsskyldighet bör införas för Skatteverket

Ett antal uppgifter från Skatteverkets beskattningsverksamhet om företag och andra juridiska personer bör kunna utgöra underlag för dataanalyser och urval vid Utbetalningsmyndigheten. Det gäller bl.a. uppgifter om omsättning i inkomstdeklaration, mervärdesskatt- och arbetsgivaravgiftsregistrering samt beslut om omprövning till nackdel för juridiska personer och enskilda näringsidkare. Även uppgifter om bl.a. beslut om företrädaransvar och uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationer bör kunna ligga till grund för dataanalyser och urval. Dessa uppgifter kommer att ha stort värde för att upptäcka felaktiga utbetalningar till såväl företag som enskilda individer. Även kontaktuppgifter och liknande uppgifter avseende företag och andra juridiska personer som gets in till Skatteverket bör kunna ligga till grund för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Även vissa uppgifter i arbetsrelaterade intyg kan vara av betydelse. Sådana intyg ges i vissa fall in till Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, t.ex. då Skatteverket begärt att en EES-medborgare ska bevisa att han eller hon har uppehållsrätt i Sverige.

Bland de nu nämnda uppgifterna kan finnas uppgifter som omfattas av sekretess hos Skatteverket. Utöver den sekretess som gäller för uppgift om enskilds personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer (se avsnitt 8.3.3), gäller enligt 27 kap. 1 § första stycket OSL sekretess i verksamhet som avser bestämmande av skatt eller fastställande av underlag för bestämmande av skatt eller som avser fastighetstaxering för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Sekretess gäller vidare bl.a. i verksamhet som avser förande av eller uttag ur beskattningsdatabasen enligt lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden som har tillförts databasen (27 kap. 1 § andra stycket OSL). De flesta typer av beslut som fattas inom beskattningsverksamheten är dock offentliga enligt 27 kap. 6 § OSL.

I 22 kap. OSL regleras sekretess till skydd för enskild vid bl.a. folkbokföring. Enligt 22 kap. 1 § första stycket OSL gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i verksamhet som avser bl.a. folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i annan verksamhet som avser registrering av en betydande del av befolkningen.

Eftersom sekretess kan gälla för de ovan nämnda uppgifterna hos Skatteverket, och för att ge ett tydligt rättsligt stöd för den personuppgiftsbehandling som utlämnandet medför, bör en uppgiftsskyldighet införas för att säkerställa att Skatteverket kan lämna dessa uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Uppgiftsskyldigheten bör omfatta uppgifter om registrering för arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt, individuppgifter i arbetsgivardeklaration samt godkännande för F-skatt, redovisad omsättning i inkomstdeklaration för juridiska personer och enskilda näringsidkare, redovisning av skatter och avgifter i skattedeklaration, betalning av skatter och avgifter för betalningsskyldiga som ska lämna skattedeklaration eller är godkända

för F-skatt, beslut om debiterad preliminär skatt, omprövningsbeslut till nackdel för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt beslut om återkallelse av godkännande för F-skatt. Den bör även omfatta uppgifter om beslut om företrädaransvar och ansvar för delägare i ett svenskt handelsbolag, kontaktuppgifter för juridiska personer och enskilda näringsidkare och uppgifter om uppgivna kontaktpersoner och ombud samt uppgifter om arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, kontaktuppgifter, den som har gjort anmälan och intyg om arbete som har getts in i ärende om folkbokföring.

Regeringen delar *Skatteverkets* bedömning att uppgiftsskyldigheten även omfattar relevanta metadata som ansluter till specificerade uppgifter. Regeringen vill i sammanhanget framhålla att de uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten inte är preciserade i detalj. Uppgiftsskyldigheten är i stället utformad på så sätt att den avser uppgifter om vissa förhållanden som räknas upp i bestämmelserna om uppgiftsskyldighet. Det bör vidare framhållas att uppgiftsskyldigheten endast ska gälla i den utsträckning som uppgifterna behöver behandlas av Utbetalningsmyndigheten (se avsnitt 8.3.2).

Till skillnad från Skatteverket anser regeringen inte att hela skattekontot på transaktionsnivå för närvarande bör tillgängliggöras för Utbetalningsmyndigheten. Regeringens förslag omfattar ett relativt stort antal typer av uppgifter från Skatteverket. Regeringen avser emellertid att följa upp Utbetalningsmyndighetens behov av uppgifter.

Utlämnandet bör ske på begäran

Samtliga uppgifter som Skatteverket har om företag och andra juridiska personer behöver inte kunna ligga till grund för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Framför allt handlar det om uppgifter om företag och andra juridiska personer som mottar utbetalningar från välfärdssystemen eller enskilda individer som är företrädare för företag och mottar utbetalningar från välfärdssystemen. Det kan dock inte uteslutas att uppgifter om t.ex. koncernbolag eller familjemedlemmar också kan vara av betydelse för myndighetens dataanalyser och urval. Utbetalningsmyndigheten kan för vissa slags analyser även behöva ta del av uppgifter på individnivå avseende individer som mottar utbetalningar från välfärdssystemen.

Uppgiftsskyldigheten bör mot denna bakgrund inträda först efter att Utbetalningsmyndigheten begärt att få ut vissa uppgifter.

Lagrådet har ifrågasatt varför inte uppgifter om rot- och rutavdrag omfattas av uppgiftsskyldigheten. En sådan ändring skulle innebära en påtaglig utvidgning av uppgiftsskyldigheten. Regeringen bedömer att det saknas beredningsunderlag för en sådan utvidgning.

8.4 Uppgifter för fördjupad granskning

Regeringens förslag: Statliga myndigheter och arbetslöshetskassor ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk person som behövs vid en fördjupad granskning vid Utbetalningsmyndigheten.

Kreditinstitut ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet, om uppgifterna är nödvändiga vid en fördjupad granskning vid Utbetalningsmyndigheten. Uppgifterna ska lämnas snarast och i elektronisk form.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig särskilt över förslaget har framför allt synpunkter när det gäller vikten av att rätt slags uppgifter kommer Utbetalningsmyndigheten till del. *Kronofogdemyndigheten* nämner att uppgifter även i andra delar av Kronofogdemyndighetens verksamhet än de som nämns av utredningen kan vara av intresse vid den fördjupade granskningen. *Datainspektionen* anför att förslaget innebär att Utbetalningsmyndigheten kan begära in uppgifter utan några synbara begränsningar, och menar att det saknas bestämmelser om skyddsåtgärder för att hantera den risk för enskildas integritet som förslaget om uppgiftsskyldighet för fördjupad granskning utgör. Myndigheten anser även att det saknas en fullständig behovsanalys och närmare överväganden när det gäller hur förslaget inverkar på enskildas personliga integritet samt hur förslaget förhåller sig till dataskyddsförordningen, särskilt kravet på uppgiftsminimering i artikel 5.1 c. *Polismyndigheten* menar att det inom ramen för det fortsatta lagstiftningsarbetet finns skäl att se över möjligheterna att ansluta Utbetalningsmyndigheten till den s.k. bankkontomekanismen, som ett komplement till förslaget att begära in uppgifter från kreditinstitut om kontohavare.

Svenska Bankföreningen anser att utredningens förslag om en ny uppgiftsskyldighet för kreditinstitut måste övervägas noggrant, framför allt i förhållande till skyddet för den personliga integriteten och banksekretessen. För att kreditinstitut ska kunna göra en bedömning av vilken information som är nödvändig behöver en begäran om information från myndigheten innehålla en specificering av vilken typ av information som efterfrågas och en förklaring till varför informationen är av betydelse för myndighetens utredning. Det bör inte vara möjligt för Utbetalningsmyndigheten att göra allmänna förfrågningar. *Svenskt Näringsliv* understryker vikten av att uppgiftslämnandet måste vara så kostnadseffektivt som möjligt, då detta är förknippat med kostnader för företagen.

Sveriges a-kassor anger att vissa av uppgifterna inte kommer att kunna identifieras i arbetslöshetskassornas handläggningssystem. Den ökade uppgiftsskyldigheten kommer således att innebära ett merarbete för arbetslöshetskassorna.

Skälen för regeringens förslag

En uppgiftsskyldighet behövs för uppgifter till fördjupad granskning

Som framgår av avsnitt 6.3 kommer Utbetalningsmyndigheten bl.a. att genomföra fördjupade granskningar av urvalsträffar i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar. Vid sådana granskningar kommer det att göras en närmare analys av de urvalsträffar som dataanalyserna och urvalen har resulterat i. Syftet är bl.a. att bedöma vilka myndigheter eller arbetslöshetskassor som är berörda av en urvalsträff och att kunna göra en mer samlad utredning av en felaktighet som kan beröra flera myndigheter. Vid

granskningen kommer Utbetalningsmyndigheten att ha behov av uppgifter som härrör från myndighetens arbete med dataanalyser och urval. Som anförs i avsnitt 7.2.1 gäller ingen sekretess inom myndigheten för dessa uppgifter. Utöver detta kan myndigheten i sin granskning behöva ytterligare underlag från berörda myndigheter och aktörer. Det kan vara fråga om både registeruppgifter och andra uppgifter, t.ex. kontoutdrag eller uppgifter från en myndighets ärendeakt. För att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra fördjupade granskningar i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar behövs således information från myndigheter, arbetslöshetskassor och kreditinstitut.

I enlighet med vad som anförs i avsnitt 8.3.1 behövs inte någon uppgiftsskyldighet för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna ta del av offentliga registeruppgifter. För att myndigheten ska kunna ta del av andra uppgifter, t.ex. avseende innehållet i olika slags intyg (se nedan), finns det dock behov av att införa särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet eftersom de uppgifterna kan omfattas av sekretess. För en närmare redogörelse för den sekretessreglering som kan gälla för utlämnande myndigheter och andra aktörer och den sekretessreglering som gäller oavsett i vilket sammanhang som uppgiften förekommer, se avsnitt 8.3.3. Bestämmelserna om uppgiftsskyldighet kommer, som anförs i avsnitt 8.2, att ha sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § OSL. De syftar också till att ge ett tydligt stöd för den personuppgiftsbehandling som uppgiftslämnandet innebär.

Uppgiftsskyldigheten bör gälla statliga myndigheter och arbetslöshetskassor

Vid sin fördjupade granskning kommer Utbetalningsmyndigheten framför allt att ha behov av att ta del av uppgifter från den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan och från andra aktörer vars uppgifter förekommer i den urvalsträff som ger upphov till granskningen. Även andra statliga myndigheter kan dock inneha uppgifter som behövs för granskningen.

Regeringen delar utredningens bedömning att det inte är möjligt att en gång för alla precisera vilka kategorier av uppgifter som ska omfattas av uppgiftsskyldigheten. Beroende på vilken utbetalning som är föremål för fördjupad granskning kan behovet av uppgifter variera. Vid granskning som omfattar assistansersättningar kan det finnas behov av att begära in tidrapporter för personliga assistenter från Försäkringskassan. Vid granskningar kopplade till välfärdsbolag kan det finnas behov av att begära in olika former av intyg, t.ex. bankintyg från Bolagsverket (se 2 kap. 23 § 3 aktiebolagslagen). Vid granskningar av bolag kan det även vara av betydelse att få ta del av bevis över verkställighet från bevissäkringar genomförda av Skatteverket för att få uppgifter om vilka personer som har företrätt bolaget eller befunnit sig i bolagets lokaler vid förrättningen, se 16 kap. 1 § skatteförfarandeförordningen. Även Kronofogdemyndighetens protokoll från förrättningar kan av samma anledning vara av intresse (se 3 kap. 10 och 11 §§ utsökningsförordningen [1981:981]). Från Arbetsförmedlingen kan det vara aktuellt att begära in anställningsavtal som har lämnats in av arbetsgivaren, t.ex. i ett ärende om nystartsjobb.

Vid de fördjupade granskningarna kan det även finnas behov av att inhämta uppgifter från andra myndigheter än de som ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten för dess dataanalyser och urval. Utbetalningsmyndigheten kan t.ex. ha intresse av att ta del av uppgifter om lönegaranti från en länsstyrelse vid utredning av om ett företag används för att möjliggöra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Uppgiftsskyldigheten bör därför inte begränsas till vissa, specificerade myndigheter.

Uppgiftsskyldigheten bör avgränsas så långt det är möjligt och lämpligt

Även om det inte kan preciseras vilka myndigheter som ska vara skyldiga att lämna uppgifter eller exakt vilka uppgifter som uppgiftsskyldigheten ska avse, bör uppgiftsskyldigheten avgränsas så långt det är möjligt och lämpligt. Av såväl den generella dataskyddsregleringen som den reglering som föreslås gälla för personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten följer att myndigheten inte får behandla fler personuppgifter än vad som är nödvändigt (jfr avsnitt 8.3.2, 9.1 och 9.4.1).

Regeringen föreslår att uppgiftsskyldigheten utformas på ett sådant sätt att den för arbetslöshetskassor och statliga myndigheter begränsas till uppgifter som avser en viss namngiven fysisk eller juridisk person och som behövs för en viss fördjupad granskning. Kravet på att en uppgift ska behövas för granskningen innebär att uppgiften måste ha en koppling till den aktuella fördjupade granskningen. Det är osannolikt att Utbetalningsmyndigheten kommer att ha anledning att begära att t.ex. få ta del av uppgifter från sjukjournaler. Vidare kommer behandlingen av uppgifterna att behöva upphöra en viss tid efter det att granskningen är avslutad (se avsnitt 9.9). I likhet med utredningen bedömer därför regeringen att intrånget i den personliga integriteten till följd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten är begränsat, trots att förslaget saknar en precisering av vilka slags uppgifter som uppgiftsskyldigheten ska avse. Enligt regeringens bedömning uppfyller förslaget dataskyddsförordningens krav på uppgiftsminimering (se avsnitt 9.1).

Med anledning av *Sveriges a-kassors* påpekande om att vissa av uppgifterna inte kommer att kunna sökas i arbetslöshetskassornas handläggningssystem vill regeringen framhålla att uppgiftsskyldigheten endast omfattar uppgifter som arbetslöshetskassorna har tillgång till (se även avsnitt 8.3.3). Om arbetslöshetskassorna har tillgång till de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver och begär att få del av, bör de dock arbeta för att de kan tas fram på ett enkelt sätt. Även här finns det skäl att påminna om att ett av syftena med Utbetalningsmyndighetens verksamhet är att minska antalet felaktiga utbetalningar, och att en viss ökad uppgiftslämnarbörda för arbetslöshetskassorna därför får anses vara befogad.

Skyldigheten att lämna uppgifter bör inträda först efter att Utbetalningsmyndigheten framställt en begäran om detta. Myndigheten måste inför en sådan begäran noga överväga vilka uppgifter som myndigheten har behov av, och myndighetens begäran måste vara tydlig och tillräckligt precis för att kunna besvaras.

Regeringen delar inte *Datainspektionens* uppfattning att Utbetalningsmyndigheten kommer att kunna begära in uppgifter utan några begränsningar. I de föreslagna bestämmelserna specificeras under vilka förutsätt-

ningar som uppgifter får lämnas. Det framgår också uttryckligen att uppgiftsskyldigheten endast omfattar uppgifter som behövs vid en fördjupad granskning, vilket ger uttryck för principen om uppgiftsminimering. Regeringen lämnar vidare ett flertal förslag om skyddsåtgärder för att hantera riskerna för enskildas integritet (se avsnitt 9.6).

En uppgiftsskyldighet även för kreditinstitut

Utredningen identifierar flera scenarier där tillgång till kontouppgifter för fysiska och juridiska personer kan vara av stor vikt vid fördjupade granskningar av utbetalningar från välfärdssystemen och föreslår att det införs en uppgiftsskyldighet även för kreditinstitut. Exempelvis kan den enskildes inkomst ha betydelse för rätten till och nivån på många förmåner och stöd. Det förekommer vidare att belopp betalas ut till uppgivna anställda, för att sedan direkt betalas tillbaka till utbetalaren, vilket kan tyda på att det inte är fråga om en faktisk löneutbetalning. Utbetalningsmyndigheten har i dessa situationer behov av att ta del av kontouppgifter för att kunna följa pengarna.

Regeringen delar *Svenska Bankföreningens* bedömning att en uppgiftsskyldighet för kreditinstitut behöver övervägas noggrant i förhållande till de intressen som banksekretessen ska skydda samt till skyddet för den personliga integriteten. Kreditinstitut får inte obehörigen röja uppgifter om en enskilds förhållande till institutet enligt den s.k. banksekretessen (se 1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse). Banksekretessen gäller både fysiska och juridiska personers förhållanden till en bank, och gäller även efter att kundrelationen upphört (se prop. 2002/03:139 s. 477 och 478). Banksekretessen gäller inte när någon behörigen lämnar uppgifter. En lagstadgad uppgiftsskyldighet till en myndighet anses vara ett behörigt utlämnande (se prop. 2002/03:139 s. 479). Intresset som banksekretessen avser att skydda behöver dock beaktas när det övervägs att införa en uppgiftsskyldighet.

Syftet med banksekretess är att tillgodose kundernas integritetsintresse genom att säkerställa att den information som ett kreditinstitut har om kundernas privata och ekonomiska förhållanden inte sprids, eftersom enskildas personliga integritet eller affärs- och driftsförhållanden annars riskerar att skadas. Banksekretessen är en viktig förutsättning för allmänhetens förtroende för kreditinstitut och för att kunderna ska våga använda institutens tjänster. En uppluckring av banksekretessen riskerar därför att få allvarliga konsekvenser. Av dessa skäl väger intressena bakom banksekretessen tungt (jfr prop. 2002/03:139 s. 480).

Regeringen föreslår att absolut sekretess ska gälla vid Utbetalningsmyndigheten för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden (se avsnitt 7.2.1). Regeringen föreslår också att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen om absolut sekretess ska ha företräde framför meddelarfriheten (se avsnitt 7.2.3). Förslagen är en väsentlig del i de skyddsåtgärder som ska skydda enskildas personliga integritet. De uppgifter som föreslås omfattas av uppgiftsskyldigheten för kreditinstitut till Utbetalningsmyndigheten kommer att omfattas av denna sekretess och får därför anses skyddas av tillräcklig sekretess hos myndigheten som tar emot uppgifterna. I den mån upp-

gifterna i ett senare skede lämnas till andra myndigheter kommer de även där att omfattas av en sekretessreglering (jfr avsnitt 7.2.4).

Regeringen delar utredningens bedömning att intresset av att Utbetalningsmyndigheten ska kunna granska misstänkta felaktiga utbetalningar väger tungt, och att det i denna granskning är nödvändigt att få tillgång till uppgifter om enskildas konton. Det är normalt kreditinstitut som hanterar elektroniska utbetalningar från arbetsgivare till anställda och som även i övrigt hanterar elektroniska utbetalningar för företag. Det finns därför tillräckliga skäl för att kreditinstitut ska vara skyldiga att lämna ut sådana uppgifter (jfr prop. 2019/20:117 s. 44 och 45). Regeringen anser således, i likhet med utredningen, att det är motiverat att även kreditinstitut omfattas av en uppgiftsskyldighet.

Kreditinstitutens uppgiftsskyldighet bör avgränsas

Kreditinstitut är privata aktörer och åläggs genom den föreslagna regleringen en skyldighet att lämna ut uppgifter som härrör från ett kundförhållande. Regeringen anser i likhet med utredningen att det i förhållande till dessa aktörer därför är motiverat att ställa ett något högre krav för att en uppgift ska få lämnas till Utbetalningsmyndigheten. För att en uppgift ska omfattas av uppgiftsskyldigheten bör den därför vara nödvändig vid en fördjupad granskning. Genom detta krav säkerställs att en noggrann prövning görs innan en begäran om utlämnande kan komma i fråga. Vidare bör uppgiftsskyldigheten avgränsas till att avse uppgifter om en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet, exempelvis uppgifter om vem ett bankkonto tillhör och händelser på kontot. Med hjälp av sådana uppgifter kommer myndigheten t.ex. att kunna kontrollera att uppgifter om lön som lämnats i en ansökan stämmer. Även andra uppgifter från kreditinstitut kan i vissa fall vara behövliga, t.ex. uppgifter om kontaktpersoner eller fullmaktsinnehavare för konton.

Att uppgifterna ska lämnas på begäran medför ett krav på att Utbetalningsmyndigheten specificerar vad begäran omfattar. Utlämnande kreditinstitut får därefter bedöma om förutsättningarna för utlämnande enligt den sekretessbrytande uppgiftsskyldigheten är uppfyllda.

I sammanhanget bör framhållas att principen om uppgiftsminimering i dataskyddsförordningen (artikel 5.1 c, se avsnitt 8.3.2 och 9.1) också innebär en begränsning av Utbetalningsmyndighetens möjlighet att begära in och behandla personuppgifter. Av denna följer att myndighetens personuppgiftsbehandling ska begränsas till de uppgifter som är adekvata och relevanta i förhållande till uppgiften att utföra fördjupad granskning. Utöver detta kommer bestämmelserna i den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten att begränsa bl.a. på vilket sätt personuppgifter och uppgifter om avlidna får behandlas (se avsnitt 9.3.2).

Det finns inte utrymme för att inom ramen för detta lagstiftningsärende föreslå en sådan anslutning av Utbetalningsmyndigheten till bankkontomekanismen som *Polismyndigheten* efterfrågar. Denna mekanism är en teknisk plattform som Skatteverket tillhandahåller och som ger myndigheter tillgång till uppgifter om innehavare av konton och värdefack hos institut. Det kan inte uteslutas att tillgång till sådana uppgifter kan vara av värde i Utbetalningsmyndighetens fördjupade granskningar. Om myndig-

heten i samband med att verksamheten byggs upp skulle se behov av författningsändringar för att möjliggöra en effektiv granskning bör den uppmärksamma regeringen på det.

Uppgifter från kreditinstituten ska lämnas snarast och i elektronisk form

Tidigare utredningar har visat att svarstiderna från kreditinstituten när det gäller vissa uppgiftslämnanden till myndigheter varierar kraftigt och att de kan vara relativt långa (se prop. 2017/18:291 s. 36). Långa svarstider innebär att Utbetalningsmyndigheten inte kan bedriva effektiva granskningar och riskerar att försvåra arbetet, vilket kan leda till att felaktiga utbetalningar inte kan förhindras och att ett brottsligt utnyttjande kan fortgå under en längre tid. Det bör därför ställas krav på att uppgifter som myndigheten begär att få ta del av från kreditinstitut lämnas snarast och i elektronisk form. En liknande reglering finns redan i dag för olika finansiella institut, se t.ex. 8 kap. 2 a § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, 2 kap. 20 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder och 1 kap. 11 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Regleringen bör därför inte leda till någon större förändring i fråga om berörda instituts arbets sätt. När det gäller kravet på att uppgifterna ska lämnas i elektronisk form, bör enligt regeringens mening som utgångspunkt gälla att uppgifterna ska lämnas i bearbetningsbart skick (se prop. 2017/18:291 s. 37). Någon motsvarande reglering föreslås inte för myndigheter (se ovan). Myndigheter har dock en långtgående skyldighet att bistå varandra och samverka, vilket bl.a. kommer till uttryck i 8 § förvaltningslagen och 6 kap. 5 § OSL.

Det är enbart för fördjupad granskning som uppgiftsskyldighet föreslås gälla för kreditinstitut, och då endast om Utbetalningsmyndigheten begär att få ta del av uppgifterna. Det är inte troligt att det vid samtliga fördjupade granskningar kommer att finnas behov av att begära in uppgifter från kreditinstitut. I likhet med utredningen bedömer regeringen att det inte kommer att röra sig om något mer omfattande eller regelbundet uppgiftslämnande från kreditinstitut till myndigheten. Regeringen delar *Svenskt Näringslivs* uppfattning att det är viktigt att uppgiftslämnandet sker på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt, och förutsätter att berörda aktörer utarbetar lämpliga rutiner för detta. Vid överföringen förutsätts också att kreditinstituten beaktar kraven på dataskydd. I likhet med vad som anförs i avsnitt 9.2 bedömer regeringen att det kommer att finnas en sådan rättslig grund som förutsätts i dataskyddsregleringen för kreditinstituten att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten, inte minst genom den nu föreslagna uppgiftsskyldigheten.

Att uppgifterna ska lämnas snarast innebär att de ska lämnas skyndsamt. Skyndsamhetskravet understryker att kreditinstitut ska prioritera uppgiftslämnandet.

Kreditinstitut bör definieras på samma sätt som i lagen om bank- och finansieringsrörelse

Precis som i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten (se avsnitt 5.4) bör begreppet kreditinstitut ha samma innebörd som i lagen om bank- och finansieringsrörelse.

8.5 Uppgiftsskyldigheten utgör ett proportionerligt intrång i den personliga integriteten

Prop. 2022/23:34

Regeringens bedömning: Det intrång i den personliga integriteten som de föreslagna skyldigheterna att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten medför är motiverat och proportionerligt.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig över bedömningen. *Datainspektionen* anser att det generellt saknas fullständiga integritetsanalyser i utredningens betänkande. *Sveriges advokatsamfund* anser att det föreslagna uppgiftslämnandet och informationsinsamlandet måste underkastas ett betydligt robustare regelsystem för tillvaratagande av den enskildes integritet och rättssäkerhet än vad som föreslås i betänkandet.

Skälen för regeringens bedömning: De uppgiftsskyldigheter som nu föreslås medför ett integritetsintrång. De faktorer som kan anses särskilt viktiga att ta hänsyn till vid bedömningen av graden av integritetsintrång vid informationsutbyte är bl.a. om utbytet sker mellan myndigheter eller om även enskilda deltar, arten av uppgifter, för vilka ändamål som uppgifterna behandlas, mängden av uppgifter, hur uppgifterna används och sprids samt möjligheten att lagra uppgifterna (se t.ex. prop. 2015/16:167 s. 26).

Det finns redan i dag ett väl utvecklat och författningsreglerat informationsutbyte mellan de myndigheter som hanterar utbetalningar från välfärdssystemen.

De uppgifter som är av betydelse för Utbetalningsmyndighetens uppgift att administrera systemet med transaktionskonto utgör generellt sett i sig inte några särskilt integritetskänsliga uppgifter. Det kommer sannolikt att handla om exempelvis namn, person- eller organisationsnummer, adress, belopp som ska betalas ut, vilken period som utbetalningen avser och kontonummer. Även de uppgifter som är av betydelse för dataanalyser och urval utgör generellt sett mindre integritetskänsliga uppgifter. Det rör sig framför allt om beslutsuppgifter, som i vissa fall är offentliga. Den samarbetsbearbetning som föreslås ske hos Utbetalningsmyndigheten innebär dock att myndigheten utifrån uppgifterna kan få tillgång till en mer omfattande bild av den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden, vilket får anses utgöra ett större integritetsintrång.

Förslagen i detta lagstiftningsärende kommer att medföra att Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kringgärdas av flera författningsreglerade skydds- och säkerhetsåtgärder som syftar till att värna den personliga integriteten i verksamheten (se avsnitt 9.6). Bestämmelser om åtkomstbegränsning och rutiner för metoder för att ta fram urval m.m. föreslås också (se avsnitt 9.8.3).

Uppgiftsskyldigheter föreslås endast i den utsträckning som ett behov av detta har identifierats. De uppgifter som Utbetalningsmyndigheten tar emot kommer vidare, enligt regeringens förslag, att omfattas av absolut sekretess hos Utbetalningsmyndigheten (se avsnitt 7.2.1).

Regeringen bedömer mot denna bakgrund, till skillnad från *Sveriges advokatsamfund*, att den föreslagna uppgiftsskyldigheten kommer att vara

kringgärdad av tillräckliga skyddsåtgärder. Regeringen anser också att intrånget är proportionerligt. I avsnitt 9.11 finns en samlad integritetsbedömning av samtliga förslag i förhållande till kravet på proportionalitet.

9 Frågor om personuppgiftsbehandling

9.1 Dataskyddsrättsligt ramverk för Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter

Regeringens bedömning: Vid Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter kommer dataskyddsförordningen och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning att vara tillämpliga. Brottsdatalagen kommer inte att vara tillämplig.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig över bedömningen. *Åklagarmyndigheten* anför dock att Utbetalningsmyndigheten kommer att ges ett brottsbekämpande uppdrag och att den faktiska verksamhet som myndigheten föreslås bedriva är närliggande polisiär underrättelseverksamhet. Enligt *Åklagarmyndigheten* är det angeläget att det inte råder några oklarheter om Utbetalningsmyndighetens roll i detta avseende och bör därför tydliggöras att och hur Utbetalningsmyndigheten förväntas samarbeta med de brottsbekämpande myndigheterna.

Skälen för regeringens bedömning

Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen

Dataskyddsförordningen innehåller den generella regleringen för personuppgiftsbehandling inom EU. Syftet med förordningen är att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd för personuppgifter, och att främja det fria flödet av personuppgifter inom unionen.

Det materiella tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen omfattar sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt annan behandling av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1). Vissa undantag från tillämpningsområdet finns dock. Exempelvis ska behandling av personuppgifter som utgör ett led i en verksamhet som inte omfattas av unionsrätten inte heller omfattas av förordningens bestämmelser (se artikel 2.2 a). Genom lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, förkortad dataskyddslagen, har dock förordningens tillämpningsområde utvidgats till att även omfatta behandling av personuppgifter i verksamhet som inte omfattas av unionsrätten, med vissa specifika undantag (se 1 kap. 2 och 3 §§ dataskyddslagen). Dataskyddsförordningen gäller vidare inte sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv (EU)

2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, förkortat dataskyddsdirektivet (se artikel 2.2 d).

I artikel 6 i dataskyddsförordningen uttrycks det grundläggande kravet att det ska finnas en giltig rättslig grund för varje behandling av personuppgifter. Bland de rättsliga grunder som anges i artikeln kan nämnas att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Enligt artikel 6.3 första stycket ska de grunder för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Detta innebär inte att den rättsliga grunden nödvändigtvis måste fastställas i eller i enlighet med en av riksdagen beslutad lag. Däremot måste grunden vara fastställd i laga ordning på ett konstitutionellt korrekt sätt (se skäl 41 till förordningen och prop. 2017/18:105 s. 51). Grunden ska även vara tydlig och precis, och dess tillämpning ska vara förutsebar för personer som omfattas av den. Enligt artikel 6.3 andra stycket ska vidare syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling enligt artikel 6.1 e, vara nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

I artikel 6.3 anges vidare att den rättsliga grunden kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i dataskyddsförordningen, bl.a. de allmänna villkor som ska gälla för den personuppgiftsansvariges behandling, vilken typ av uppgifter som ska behandlas, vilka registrerade som berörs, de enheter till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål, ändamålsbegränsningar, lagringstid samt typer av behandling och förfaranden för behandling, inbegripet åtgärder för att tillförsäkra en laglig och rättvis behandling. Den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Därutöver omgärdas varje behandling av personuppgifter av andra krav. I artikel 5 ställs ett antal allmänna, men centrala, principer för behandlingen upp. Däribland kan nämnas att uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (principen om laglighet, korrekthet och öppenhet). Uppgifterna ska vidare vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (principen om uppgiftsminimering). De ska vidare vara riktiga och, om nödvändigt, uppdaterade. Vidare anges i artikeln att alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål (principen om riktighet). Personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. De får inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Ytterligare behandling för bl.a. arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål ska dock inte anses vara oförenligt med de ursprungliga ändamålen (principen om ändamåls-

begränsning och finalitetsprincipen). Vidare får personuppgifter inte förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. De får dock lagras under längre perioder i den mån som personuppgifterna enbart behandlas för bl.a. arkivändamål av allmänt intresse under vissa närmare angivna förutsättningar (principen om lagringsminimering). Personuppgifter måste också behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet (principen om integritet och konfidentialitet). Artiklarna 5 och 6 är grundläggande och kumulativa. Det innebär att någon av de rättsliga grunderna i artikel 6 måste vara tillämplig, samtidigt som samtliga principer i artikel 5 ska följas.

Ytterligare centrala bestämmelser gäller behandling av särskilda kategorier av uppgifter (känsliga personuppgifter), vilket som huvudregel är förbjudet, med ett antal uppräknade undantagssituationer (se artikel 9). Bland de bestämmelser som är relevanta för den personuppgiftsansvarige kan även nämnas krav på inbyggt dataskydd och dataskydd som standard (se artikel 25) och krav på att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå (se artikel 32).

Vidare finns ett antal bestämmelser om den registrerades rättigheter, såsom rätten till information, tillgång, rättelse och radering (se artiklarna 13–17), samt rätten att göra invändningar mot behandlingen och att inte bli föremål för visst automatiserat beslutsfattande (se artiklarna 21 och 22). Dessa rättigheter kan under vissa förutsättningar begränsas (se artikel 23). Behandling av personuppgifter i strid med dataskyddsregleringen kan leda till sanktionsavgifter (se artikel 84).

Även om dataskyddsförordningen är direkt tillämplig både förutsätter och medger den nationella bestämmelser som kompletterar delar av förordningen genom specificeringar eller undantag. Detta gäller särskilt sådan behandling som sker inom den offentliga sektorn. Av artikel 6.2 framgår att medlemsstaterna får behålla eller införa mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen när det gäller behandling som sker enligt artikel 6.1 c (rättslig förpliktelse) och 6.1 e (uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning). Detta får ske genom att medlemsstaterna närmare fastställer specifika krav för uppgiftsbehandlingen och andra åtgärder för att säkerställa en laglig och rättvis behandling. Av skäl 10 till förordningen framgår att detta även gäller för behandlingen av känsliga personuppgifter.

Vissa av de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i förordningen får vidare begränsas i nationell rätt. Detta förutsätter att begränsningarna sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle. Det förutsätter också att begränsningen sker i syfte att säkerställa något av de ändamål som anges i artikel 23.1, t.ex. en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse.

Om dataskyddsförordningen föreskriver att förtydliganden eller begränsningar av dess bestämmelser kan ske genom medlemsstaternas nationella rätt, kan medlemsstaterna, i den utsträckning det är nödvändigt för samstämmigheten och för att göra de nationella bestämmelserna begripliga för de personer som de tillämpas på, införliva delar av förordningen i nationell rätt (skäl 8).

Som framgår av den bedömning som regeringen har gjort i propositionen Ny dataskyddslag innebär detta att förordningen ger medlemsstaterna möjlighet att i lagar på nationell nivå föreskriva vissa anpassade bestämmelser (prop. 2017/18:105 s. 21–23). Principen om unionsrättens företräde innebär dock att bestämmelser i sådana författningar måste vara förenliga med dataskyddsförordningen.

Dataskyddslagen innehåller bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen på ett generellt plan i svensk rätt. Inom ramen för det utrymme som dataskyddsförordningen ger reglerar lagen bl.a. frågor om rättslig grund för behandling av personuppgifter, känsliga personuppgifter, tillsynsmyndighetens handläggning och beslut samt skadestånd och överklagande. Dataskyddslagen är subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning, vilket gör det möjligt att ha avvikande bestämmelser i sektors-specifika registerförfattningar.

Dataskyddsdirektivet och brottsdatalagen

För personuppgiftsbehandling som sker i brottsbekämpande syfte gäller dataskyddsdirektivet. I svensk rätt har dataskyddsdirektivet genomförts genom bl.a. brottsdatalagen (2018:1177).

Brottsdatalagen gäller, med vissa undantag, bl.a. vid behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder (se 1 kap. 2 och 4 §§). Med behörig myndighet avses enligt 1 kap. 6 § brottsdatalagen en myndighet som har till uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte, eller en annan aktör som har anförtrodds myndighetsutövning för ett sådant syfte, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte.

Registerförfattningar

Inom svensk rätt finns ett stort antal s.k. registerförfattningar som innehåller mer sektorsspecifika bestämmelser om personuppgiftsbehandlingen vid myndigheter och som kompletterar dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och brottsdatalagen. Som exempel kan nämnas lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, 114 kap. socialförsäkringsbalken, lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, med tillhörande förordningar.

Personuppgiftsbehandling vid Utbetalningsmyndigheten

För att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra sina uppgifter krävs en omfattande personuppgiftsbehandling.

För att administrera utbetalningar via det föreslagna systemet med transaktionskonto (se avsnitt 5) behöver Utbetalningsmyndigheten ta emot uppgifter om utbetalningar från olika myndigheter, registrera dem och vidarebefordra uppgifterna till betalningsförmedlande bank. Samtliga av dessa led innebär att myndigheten behandlar personuppgifter, även om inte

alla uppgifter som rör en utbetalning utgör personuppgifter. Syftet med denna behandling av personuppgifter är att administrera systemet med transaktionskonto.

Utbetalningsmyndigheten kommer också att göra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (se t.ex. avsnitt 6.1). I detta arbete kommer personuppgifter från systemet med transaktionskonto att behandlas. Myndigheten kommer även att behöva hämta in underlag i form av uppgifter från olika aktörer såsom myndigheter, arbetslöshetskassor och kreditinstitut. Detta kommer att ske bl.a. med stöd av den uppgiftsskyldighet som regeringen föreslår i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten (se avsnitt 8.3). Myndigheten kommer därefter att sambearbeta dessa uppgifter vid sina dataanalyser och urval.

Inom ramen för uppgiften att utföra granskningar (se avsnitt 6) kommer personuppgifter att behandlas vid såväl inledande som fördjupade granskningar, bl.a. genom sökningar i de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten redan har tillgång till. Vid en fördjupad granskning kan ytterligare uppgifter komma att hämtas in från andra aktörer och behandlas vid granskningen. Utbetalningsmyndigheten kommer även att underrätta beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor i samband med att fördjupade granskningar inleds och avslutas, samt om resultatet av granskningarna. Såväl de inledande som de fördjupade granskningarna kan också leda till att felaktigheter av andra slag upptäcks, och att berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor underrättas om dessa. Bestämmelser om underrättelseskyldighet föreslås införas i lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (se avsnitt 6.4). Vidare föreslås Utbetalningsmyndigheten omfattas av underrättelseskyldighet enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (se avsnitt 6.5). Dessa underrättelser kommer i de flesta fall att innehålla personuppgifter.

Syftet med behandlingen av personuppgifter vid såväl dataanalyser och urval som granskningar är att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen är tillämpliga

Av redogörelsen ovan följer att dataskyddsförordningen och dataskyddslagen är tillämplig dataskyddsreglering, om inte dataskyddsdirektivet och brottsdatalagen är det. Vilken dataskyddsreglering som kommer att vara tillämplig vid Utbetalningsmyndighetens verksamhet avgörs därför främst genom en bedömning av förutsättningarna för dataskyddsdirektivets och brottsdatalagens tillämplighet.

Som framgår ovan är ett grundläggande krav för att brottsdatalagen ska vara tillämplig att den som behandlar personuppgifterna är en behörig myndighet och i egenskap av behörig myndighet behandlar personuppgifter för något av de i lagen angivna syftena (se också SOU 2017:29 s. 181 och 182 samt prop. 2017/18:232 s. 111 och 112).

I Utbetalningsmyndighetens uppgifter ingår att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Myndigheten ska inom ramen för den senare uppgiften genomföra dataanalyser, urval och granskningar, som i

förlängningen syftar till att utgöra ett stöd för andra myndigheters och arbetslöshetskassors kontrollverksamhet.

Regeringen delar *Åklagarmyndighetens* bedömning att Utbetalningsmyndighetens kontrollverksamhet kan anses ha brottsförebyggande inslag, och att myndighetens verksamhet kan ha effekter på brottsligheten, t.ex. genom att fler brott upptäcks. Regeringen delar dock inte uppfattningen att Utbetalningsmyndigheten därmed får ett brottsbekämpande uppdrag eller att verksamheten är att jämföra med polisiär underrättelseverksamhet.

Av förarbetena till brottsdatalagen framgår vidare att kontrollverksamhet ligger utanför dess tillämpningsområde (se t.ex. SOU 2017:29 s. 198–203 och prop. 2017/18:232 s. 113). Även om Utbetalningsmyndighetens verksamhet delvis kommer att bestå av kontrollverksamhet eller bistånd till kontrollverksamhet, medför det således inte att brottsdatalagen kommer att vara tillämplig vid myndighetens personuppgiftsbehandling. Att uppgifter från myndighetens verksamhet kan komma att utgöra underlag i förundersökningar medför inte heller att personuppgiftsbehandlingen omfattas av brottsdatalagen (jfr SOU 2017:29 s. 183).

Regeringen bedömer därmed, i likhet med utredningen, att Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kommer att omfattas av dataskyddsförordningens och dataskyddslagens tillämpningsområde.

Med anledning av att Åklagarmyndigheten efterfrågar vissa tydliggöranden avseende Utbetalningsmyndighetens roll vill regeringen framhålla att det faktum att Utbetalningsmyndigheten inte kommer att ha ett brottsbekämpande uppdrag inte hindrar att myndigheten samverkar med brottsbekämpande myndigheter, t.ex. med myndigheterna som verkar inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet, och delar med sig av sin kunskap om bl.a. olika upplägg och trender i brottslighet som riktas mot välfärden. Av avsnitt 6.3.3 framgår också att Utbetalningsmyndigheten kan anmäla misstänkta brott till polisen och lämna underrättelser till olika myndigheter. Utbetalningsmyndigheten kommer därmed, i likhet med flera andra icke brottsbekämpande myndigheter, att kunna bidra till att minska brottsligheten genom samverkan av olika slag.

För det fall Utbetalningsmyndigheten i framtiden ges ytterligare eller ändrade uppgifter, kommer en ny bedömning av tillämpligheten av brottsdatalagen att behöva göras. Det är dock myndigheten som i varje enskilt fall måste bedöma vilken dataskyddsrättslig reglering som är tillämplig.

9.2 Det kommer att finnas rättslig grund för behandlingen av personuppgifter

Regeringens bedömning: Det kommer att finnas rättslig grund för behandlingen av personuppgifter i Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Personuppgiftsbehandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning. Delar av myndighetens personuppgiftsbehandling kommer även att vara nödvändiga för att fullgöra en rättslig förpliktelse som myndigheten har.

Den rättsliga grunden kommer att framgå av nationell rätt på det sätt som krävs enligt dataskyddsförordningen.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av de remissinstanser som yttrar sig särskilt över bedömningen har några invändningar mot den. *Datainspektionen* efterfrågar dock en analys av hur regleringen som rör uppgifter som behandlas för dataanalyser och urval förhåller sig till kravet på rättslig grund. Den synpunkten behandlas i avsnitt 9.8.2.

Skälen för regeringens bedömning: En grundläggande förutsättning för att en behandling av personuppgifter ska vara laglig och tillåten är att den ryms inom någon av de rättsliga grunderna för behandling som finns i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen. Som anförs i bl.a. avsnitt 4.3 ska Utbetalningsmyndigheten administrera ett system med transaktionskonto samt förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Inom ramen för arbetet mot felaktiga utbetalningar ska Utbetalningsmyndigheten genomföra dataanalyser och urval samt genomföra granskningar.

I avsnitt 9.1 redogörs för dataskyddsförordningens krav på hur den rättsliga grunden fastställs (artikel 6.3). Enligt 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen kan vidare den rättsliga grunden eller det allmänna intresset följa av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. Av förarbetena till dataskyddslagen framgår att regeringen anser att alla uppgifter som riksdag eller regering har gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra är av allmänt intresse. Därav följer att den verksamhet som en statlig eller kommunal myndighet bedriver, inom ramen för sin befogenhet, är av allmänt intresse. Den rättsliga grunden i artikel 6.1 e bör därmed vanligen tillämpas av myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning. Detta utesluter dock inte att också andra rättsliga grunder samtidigt kan vara tillämpliga i vissa situationer. I normalfallet utgör en myndighets uppdrag enligt författning, instruktion eller regleringsbrev en rättslig grund för behandling av personuppgifter enligt artikel 6.1 e (prop. 2017/18:105 s. 53–57). Vissa myndigheter har av riksdagen eller regeringen getts befogenhet att bedriva uppdragsverksamhet. Även denna typ av verksamhet är motiverad av ett allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 56–59). Tydliga uppdrag att behandla personuppgifter i författning, exempelvis en myndighets instruktion, kan också utgöra en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c.

Regeringen avser att införa en förordning med instruktion för Utbetalningsmyndigheten, av vilken myndighetens uppgifter kommer att framgå. De uppgifter som Utbetalningsmyndigheten ska utföra kommer således att regleras i förordning. Flera av uppgifterna kommer också att regleras i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten (se avsnitt 5) och lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (se avsnitt 6).

Som redovisas i avsnitt 4.1 förekommer felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, vilket skadar statens finanser och riskerar att urholka förtroendet för systemen. Syftet med att inrätta Utbetalningsmyndigheten är bl.a. att komma till rätta med dessa problem, vilket får anses vara av allmänt intresse.

All behandling av personuppgifter som är nödvändig för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra sina uppgifter ryms således inom den rättsliga grunden i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Det kan inte

uteslutas att viss personuppgiftsbehandling skulle kunna komma att innefatta myndighetsutövning.

Artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen gäller behandling som är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Det kan exempelvis handla om författningar som anger en skyldighet för en myndighet att lämna personuppgifter till en annan myndighet. Utbetalningsmyndigheten föreslås omfattas av sådan informationsskyldighet, dels enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, dels enligt vissa bestämmelser i lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (se avsnitt 6.4). Den personuppgiftsbehandling som sker för att fullfölja den föreslagna informationsskyldigheten kommer därmed även att vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c.

Sammantaget kommer det således att finnas rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som Utbetalningsmyndigheten kommer att behöva utföra.

9.3 Reglering av behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten

9.3.1 Behovet av en lagreglering av behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten

Regeringens bedömning: Det bör införas en lagreglering av behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Statens Servicecenter*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över bedömningen, har inga invändningar mot utredningens överväganden gällande behovet av en ny reglering.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringsformen och normgivningsmakten

I målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § första stycket regeringsformen slås det fast att den offentliga makten ska utövas med respekt bl.a. för den enskilda människans frihet, och i fjärde stycket anges bl.a. att det allmänna ska värna den enskildes privatliv och familjeliv.

Grundlagens regler om hur normgivningsmakten är fördelad mellan riksdagen och regeringen finns i huvudsak i 8 kap. regeringsformen. Föreskrifter meddelas av riksdagen genom lag och av regeringen genom förordning. Föreskrifter ska meddelas genom lag bl.a. om de avser skyldigheter för enskilda eller ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden (se 8 kap. 2 § första stycket 2). Kravet på att sådana föreskrifter ska ha lagform är dock inte undantagslöst. Riksdagen kan med vissa begränsningar som inte är aktuella här bemyndiga regeringen att meddela föreskrifterna (se 8 kap. 3 §). Regeringen får i övrigt meddela bl.a. sådana föreskrifter som inte enligt grundlag ska meddelas av riks-

dagen (se 8 kap. 7 §). Denna föreskriftsrätt brukar kallas för regeringens restkompetens.

Att det allmänna behandlar personuppgifter om enskilda anses inte innebära någon skyldighet för den enskilde eller något ingrepp i enskildas personliga förhållanden i den mening som avses i regeringsformen. Bestämmelser om personuppgiftsbehandling som utförs av statliga myndigheter under regeringen har därmed i princip ansetts kunna beslutas av regeringen med stöd av dess restkompetens (se prop. 2017/18:105 s. 26). Konstitutionsutskottet har dock framhållit att det bör vara en målsättning att föreskrifter rörande myndighetsregister som innehåller ett stort antal registrerade och har ett särskilt känsligt innehåll ska meddelas genom lag, vilket regeringen också instämt i (se bet. 1990/91:KU11 s. 11 och bet. 1997/98:KU18 s. 48 samt prop. 1990/91:60 s. 58 och prop. 1997/98:44 s. 41).

Sedan 2011 gäller vidare ett utökat grundlagsskydd för den personliga integriteten enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Där anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Enligt 2 kap. 20 § regeringsformen får skyddet begränsas genom lag under de förutsättningar som anges i 2 kap. 21 § regeringsformen. Skyddet får således inte begränsas genom förordning.

Behandlingen av personuppgifter i Utbetalningsmyndighetens verksamhet omfattas av skyddet mot betydande intrång i den personliga integriteten

Inledningsvis kan det konstateras att de uppgifter som kommer att behandlas i Utbetalningsmyndighetens verksamhet rör enskildas personliga förhållanden i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Begreppet personliga förhållanden har samma innebörd som i sekretesslagstiftningen, och omfattar bl.a. namn och andra identifikationsuppgifter, adress, familjeförhållanden, hälsa och vandel. Även uppgifter som inte är direkt knutna till den enskildes privata sfär, t.ex. uppgift om anställning, omfattas av begreppet (se prop. 2009/10:80 s. 177).

Avgörande för bedömningen av om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är inte åtgärdens huvudsakliga syfte, utan åtgärdens effekt. Vad som avses med övervakning respektive kartläggning får bedömas utifrån vad som enligt normalt språkbruk läggs i dessa begrepp. Enligt förarbetena till bestämmelsen är uppgifter i myndighets-specifika verksamhetsregister, och databaser med information som är knuten till en myndighets ärendehantering, i många fall tillgängliga för myndigheten på ett sådant sätt att lagringen och behandlingen av uppgifterna kan sägas innebära att enskilda kartläggs, även om det huvudsakliga ändamålet med behandlingen är ett helt annat (prop. 2009/10:80 s. 180).

Vid Utbetalningsmyndigheten kommer olika slags personuppgifter att behandlas. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att utföra myndighetens dataanalyser och urval förutsätter insamling av personuppgifter som rör stora delar av befolkningen. Uppgifternas karak-

tär kommer i hög grad att variera. Det kan handla om uppgifter som inte i sig är särskilt känsliga (såsom uppgifter om konto, utbetalningsdag och arbetsgivare), men också om uppgifter som kan anses vara känsliga (såsom uppgifter om att en viss person är beviljad en socialförsäkringsförmån baserad på hälsa). Även förhållandevis oförargliga uppgifter kan dock, om de samlas tillsammans med andra sådana uppgifter, skapa en totalbild av en persons förhållanden som i sin tur innebär ett intrång i den personliga integriteten. Den sambearbetning som föreslås ske hos Utbetalningsmyndigheten innebär att myndigheten utifrån uppgifterna kan få tillgång till en mer omfattande bild av den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden, vilket får anses utgöra ett större integritetsintrång och medföra särskilda risker ur integritetssynpunkt.

Även den fördjupade granskningen enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (se avsnitt 6) skulle kunna anses utgöra en sådan kartläggning som enskilda ska vara skyddade mot enligt regeringsformen. Vid granskningen kommer myndigheten att behandla uppgifter som rör vissa utvalda utbetalningar och de personer som är mottagare av dessa. Vid sådana granskningar kan även andra typer av uppgifter, varav vissa av mer känslig karaktär, behöva hämtas in. Informationsutbytet mellan Utbetalningsmyndigheten och andra myndigheter och aktörer, som är en förutsättning för myndighetens verksamhet, innebär i sig ett integritetsintrång genom att information lämnas till flera myndigheter och aktörer.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att den personuppgiftsbehandling som kommer att ske inom ramen för Utbetalningsmyndighetens verksamhet får anses innefatta en sådan kartläggning av enskildas personliga förhållanden som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, även om syftet med behandlingen är ett annat.

Den avgörande frågan är därefter om det intrång i den personliga integriteten som behandlingen kan innebära är betydande. Det är endast vissa kvalificerade intrång som omfattas av grundlagsskyddet. Enligt förarbetena till grundlagsbestämmelsen bör flera omständigheter vägas in vid denna bedömning. Stor vikt ska läggas vid uppgifternas karaktär. Ju känsligare uppgifterna är, desto mer ingripande måste hanteringen normalt sett anses vara. Vid bedömningen av intrångets karaktär är det också naturligt att stor vikt läggs vid ändamålet med behandlingen. En hantering som syftar till att utreda brott kan normalt anses vara mer känslig än t.ex. en hantering som uteslutande sker för att ge en myndighet underlag för förbättringar av kvaliteten i handläggningen. Därutöver kan mängden uppgifter vara en betydelsefull faktor, liksom omfattningen av utlämnande av personuppgifter till andra, som sker utan omedelbart stöd av offentlighetsprincipen (prop. 2009/10:80 s. 183 och 184). I samma förarbeten anges att det förhållandet att de uppgifter som behandlas av en myndighet omfattas av stark sekretess inte heller bör utgöra en omständighet som med automatik innebär att en bestämmelse om uppgiftsskyldighet måste anses omfattas av grundlagsbestämmelsens tillämpningsområde. Även andra omständigheter måste beaktas vid bedömningen av hur långtgående intrång uppgiftsskyldigheten innebär när ställning tas till om föreskrifterna omfattas av den nya bestämmelsen. En sådan omständighet kan exempelvis vara på vilket sätt och för vilka syften mottagaren av uppgifterna hanterat utlämnade uppgifter (s. 184).

Som framgår ovan kommer Utbetalningsmyndigheten att behöva behandla personuppgifter avseende stora delar av Sveriges befolkning inom ramen för såväl uppgiften att administrera systemet med transaktionskonto som uppgiften att utföra dataanalyser och urval i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Särskilt den sistnämnda uppgiften kommer att medföra behandling av känsliga personuppgifter (se vidare avsnitt 9.5). Inom ramen för fördjupade granskningar, där mängden uppgifter i och för sig kommer att vara mindre omfattande, kommer också känsliga personuppgifter att behandlas.

Med beaktande av uppgifternas karaktär, samt syftet med och omfattningen av behandlingen, bedömer regeringen att i vart fall en stor del av Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling innebär ett sådant betydande intrång som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Skyddet mot intrång får begränsas

Av 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen följer att enskildas skydd mot intrång som innebär övervakning och kartläggning av den enskildes personliga förhållanden får begränsas genom lag, men endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. I bestämmelsen anges att begränsningen aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar.

Utbetalningsmyndigheten kommer att fullgöra viktiga samhällsuppgifter, bl.a. som en betydelsefull aktör i samhällets strävan att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar, och för att kunna utföra dessa uppgifter behöver myndigheten behandla personuppgifter. I tidigare avsnitt redovisas grunden för myndighetens bildande (avsnitt 4.3) samt skälen till den verksamhet som myndigheten ska utföra och proportionalitetsbedömningar avseende den personuppgiftsbehandling som detta medför (avsnitt 5 och 6). En begränsning av skyddet i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen för ändamålet att Utbetalningsmyndigheten ska kunna fullgöra sina åligganden är enligt regeringens bedömning godtagbart i ett demokratiskt samhälle. I avsnitt 9.11 finns en samlad integritets- och proportionalitetsbedömning av samtliga förslag.

En särskild lag ger ramar för personuppgiftsbehandlingen och skyddar den personliga integriteten

Den personuppgiftsbehandling som kommer att ske i Utbetalningsmyndighetens verksamhet måste utföras på ett sätt som säkerställer ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten för de individer som berörs av behandlingen. Det är därför viktigt att det på ett så tydligt sätt som möjligt framgår hur myndigheten får behandla personuppgifter.

Regeringen anser mot denna bakgrund att regleringen av personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten bör samlas i en ny lag, lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Lagen syftar till att balansera myndighetens behov av effektiva arbetsformer och ett starkt skydd för enskildas personliga integritet.

Även om ramarna för Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling slås fast i lag och de bestämmelser som är av central betydelse

för integritetsskyddet bör ges lagform, finns det utrymme att i viss utsträckning reglera personuppgiftsbehandling på lägre normgivningsnivå. Regeringen avser att med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen komplettera regleringen med bestämmelser som meddelas genom förordning. Regeringen anser inte att det finns något behov av att i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten ta in en sådan upplysningsbestämmelse om regeringens normgivningskompetens som utredningen föreslår.

9.3.2 Tillämpningsområdet för lagregleringen av personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten

Regeringens förslag: Lagregleringen ska gälla vid behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto samt med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen.

Regleringen ska endast gälla vid helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register. Dess bestämmelser om ändamål, vilken typ av uppgifter som ska få behandlas, skydds- och säkerhetsåtgärder samt tidsgränser för behandling ska även gälla behandling av uppgifter om avlidna.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har föreslagit att vissa av bestämmelserna i lagen även ska gälla vid behandling av uppgifter om juridiska personer.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Lagen ska vara tillämplig i myndighetens kärnverksamhet

Lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten bör enligt regeringens bedömning omfatta behandling av personuppgifter i Utbetalningsmyndighetens huvudverksamhet, dvs. de uppgifter som myndigheten ska utföra, nämligen att administrera systemet med transaktionskonto samt att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. I den senare uppgiften ingår t.ex. dataanalyser och urval samt inledande och fördjupade granskningar. Uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen omfattar även personuppgiftsbehandling som inte avser eller direkt härrör från en felaktig utbetalning från välfärdssystemen. Utbetalningsmyndigheten kan t.ex. utföra dataanalyser och urval utifrån data om utbetalningar från skattekontot (som härrör från systemet med transaktionskonto) eller vid en granskning upptäcka att felaktiga uppgifter registrerats hos Bolagsverket. Sådan personuppgiftsbehandling bör också omfattas av lagen.

Löpande administration vid myndigheten, såsom hantering av uppgifter om personal, innefattar också personuppgiftsbehandling. Denna typ av verksamhet förekommer hos alla myndigheter. Sådan behandling av personuppgifter kan grundas direkt på dataskyddsförordningen och dataskyddslagen och föreslås därför inte omfattas av lagen (jfr prop. 2017/18:105 s. 60 och 61).

Automatiserad behandling och manuella register

Regeringen föreslår att lagens tillämpningsområde begränsas till att omfatta helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter samt annan behandling av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register. Register definieras i dataskyddsförordningen som en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier (se artikel 4.6). Tillämpningsområdet ansluter därmed till dataskyddsförordningens, dataskyddslagens och flertalet andra registerförfattningars tillämpningsområde. Exempel på behandling som därmed inte kommer att omfattas av lagen är minnesanteckningar som enbart förs på papper.

Uppgifter om avlidna

Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen reglerar behandlingen av personuppgifter, dvs. uppgifter om fysiska personer som är i livet. Enligt artikel 4.1 i dataskyddsförordningen är en personuppgift varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person. Med identifierbar fysisk person avses en person som direkt eller indirekt kan identifieras särskilt med hänvisning till en identifierare som ett namn, ett identifikationsnummer, en lokaliseringssuppgift eller onlineidentifikatorer eller en eller flera faktorer som är specifika för den fysiska personens fysiska, fysiologiska, genetiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet.

Av skälen till dataskyddsförordningen framgår att förordningen inte omfattar behandling av personuppgifter rörande juridiska personer (se skäl 14), och inte heller behandling av personuppgifter rörande avlidna personer (se skäl 27). Det framgår dock att medlemsstaterna får fastställa bestämmelser för behandlingen av personuppgifter rörande avlidna personer.

Utbetalningsmyndigheten kan i sin verksamhet komma att behandla uppgifter om avlidna. I de fall myndigheten behandlar personuppgifter om en enskild och den enskilde avlider kan det under en viss tid efteråt kvarstå ett behov av att behandla uppgifterna. Det kan också förekomma att uppgifter om utbetalningar har koppling till någon som är avliden. Även i andra situationer kan uppgifter om avlidna komma att behandlas. Även om behandling av uppgifter om avlidna inte omfattas av dataskyddsförordningens tillämpningsområde anser regeringen att det finns skäl att i viss utsträckning skydda behandlingen av sådana uppgifter. I likhet med utredningen föreslår regeringen därför att lagens bestämmelser om ändamål, vilken typ av uppgifter som ska få behandlas, skydds- och säkerhetsåtgärder samt tidsgränser för behandling även ska omfatta behandling av uppgifter om avlidna, trots att detta inte är ett krav enligt dataskyddsförordningen.

Utredningen föreslår att vissa bestämmelser ska gälla även vid behandling av uppgifter om juridiska personer. Regeringen anser dock inte att det för dessa personer finns några motsvarande skyddsskäl eller andra skäl att införa liknande begränsningar som föreslås för uppgifter om avlidna. Regeringen lämnar därför inte något sådant förslag.

9.3.3 Rätten att göra invändningar ska inte gälla

Regeringens förslag: Rätten för registrerade att göra invändningar enligt dataskyddsförordningen ska inte gälla vid sådan behandling av personuppgifter som är tillåten vid Utbetalningsmyndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Datainspektionen*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, anser att det saknas en fullständig analys av hur den föreslagna regleringen förhåller sig till kraven som ställs upp i artikel 23 i dataskyddsförordningen.

Skälen för regeringens förslag

Dataskyddsförordningen och rätten att göra invändningar mot behandling

Vid behandling av personuppgifter som sker för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning (dvs. behandling enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen) ska den registrerade ha rätt att när som helst, av skäl som hänför sig till hans eller hennes specifika situation, göra invändningar mot behandlingen. Den personuppgiftsansvarige får då inte längre behandla personuppgifterna, såvida denne inte kan påvisa tvingande berättigade skäl för behandlingen som väger tyngre än den registrerades intressen, rättigheter och friheter eller om det sker för fastställande, utövande eller försvar av rättsliga anspråk. Detta följer av artikel 21.1 i dataskyddsförordningen.

Rätten att göra invändningar innebär att den registrerade har möjlighet att få till stånd en kontroll av om uppgifterna får behandlas. Under tiden som en sådan prövning pågår har den registrerade rätt att kräva att behandlingen av personuppgifterna begränsas (se artikel 18.1 d i dataskyddsförordningen). Om det bedöms saknas berättigade skäl för behandlingen har den registrerade rätt att få personuppgifterna raderade (se artikel 17.1 c i dataskyddsförordningen).

Det finns skäl att begränsa rätten att göra invändningar

Medlemsstaterna har enligt artikel 23 i dataskyddsförordningen möjlighet att genom lagstiftningsåtgärder begränsa vissa av de skyldigheter och rättigheter som följer av förordningen, däribland rätten att göra invändningar mot behandlingen av personuppgifter. En sådan begränsning får göras om den sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna. Begränsningen måste vidare utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i syfte att säkerställa olika uppräknade intressen, bl.a. viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt ett av unionens eller en medlemsstats viktiga ekonomiska eller finansiella

intressen (däribland penning-, budget- eller skattefrågor, folkhälsa och social trygghet). Sådana lagstiftningsåtgärder ska enligt artikeln innehålla specifika bestämmelser när så är relevant, avseende bl.a. ändamålen med behandlingen, lagringstiden samt tillgängliga skyddsåtgärder med beaktande av behandlingens art, omfattning och ändamål.

Som *Datainspektionen* anför måste en analys göras av hur en begränsning av rätten att göra invändningar förhåller sig till kraven i artikel 23 i dataskyddsförordningen för att säkerställa att den nationella regleringen lever upp till förordningens krav. I sammanhanget kan konstateras att rätten att göra invändningar har begränsats i ett flertal myndigheters registerförfattningar, däribland flera av de myndigheter som berörs av förslagen i detta lagstiftningsärende, se t.ex. 3 kap. 3 § lagen om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet, 3 kap. 1 § lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, 2 a § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 5 § studiestödsdatalagen (2009:287). Det har i dessa fall ansetts vara av stor betydelse att personuppgifter får behandlas i myndigheternas verksamheter, oberoende av den registrerades inställning. Vidare har regeringen bedömt att den personuppgiftsansvarige närmast undantagslöst skulle kunna påvisa skäl för fortsatt behandling som väger tyngre än den registrerades intressen i det enskilda fallet (se t.ex. prop. 2017/18:254 s. 45).

Det är nödvändigt att personuppgifter får behandlas när Utbetalningsmyndigheten utför sina uppgifter, oberoende av den registrerades inställning. Myndigheten behöver kunna utföra de uppgifter som den tilldelas av riksdag och regering. Om enskilda hade möjlighet att undantas från behandlingen skulle det kunna undergräva själva syftet med behandlingen. De som på ett organiserat sätt utnyttjar välfärdssystemen för att få felaktiga utbetalningar skulle kunna försämra myndighetens möjlighet att genom behandling av personuppgifter upptäcka felaktigheter som rör dem. Personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten är sammanfattningsvis en förutsättning för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter på ett korrekt och effektivt sätt.

För att säkerställa förutsättningarna för myndigheten att behandla relevanta personuppgifter bör mot denna bakgrund den registrerade inte ha någon rätt att motsätta sig sådan personuppgiftsbehandling som är tillåten enligt lagen. Regeringen föreslår därför en bestämmelse om att rätten att göra invändningar enligt artikel 21.1 i dataskyddsförordningen inte ska gälla vid sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den.

Regeringen anser, med hänsyn till vad som anføres ovan, att begränsningen av rätten att göra invändningar utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i syfte att säkerställa ett viktigt mål av generellt allmänt intresse, nämligen att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar samt att utföra den samhällsviktiga funktionen att administrera utbetalningar från välfärdssystemen. Regleringen i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten kommer vidare att medföra en förhållandevis snäv ram för personuppgiftsbehandlingen, vilket begränsar risken för kränkning av den registrerades rättigheter och friheter. Som redovisas i avsnitt 9.6 föreslås lagen t.ex. innehålla sökbegränsningar

och andra bestämmelser om skyddsåtgärder. Den föreslagna begränsningen av rätten att göra invändningar bedöms därmed vara utformad i enlighet med kraven i dataskyddsförordningen.

9.3.4 Myndigheten ska vara personuppgiftsansvarig

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska vara personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter vid myndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Begreppet personuppgiftsansvarig är centralt i dataskyddsförordningen. Personuppgiftsansvarig definieras som en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt kan det i denna föreskrivas vem som ska vara personuppgiftsansvarig (se artikel 4.7 i dataskyddsförordningen).

Regeringen bedömer att möjligheten att i nationell rätt ange vem som är personuppgiftsansvarig bör användas i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, eftersom det bidrar till tydlighet om vem som har ansvaret för den behandling av personuppgifter som lagen föreslås omfatta. En sådan reglering förekommer i ett stort antal andra registerförfattningar, se t.ex. lagen (2021:1171) om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten. Det föreslås därför att det i lagen ska anges att Utbetalningsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt lagen.

9.4 Ändamålsbestämmelser

9.4.1 De primära ändamålen för myndighetens personuppgiftsbehandling

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter att

1. administrera systemet med transaktionskonto, och
2. förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har föreslagit mer detaljerade ändamålsbestämmelser inom ramen för uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Ändamålsbestämmelserna ska omfatta all nödvändig personuppgiftsbehandling i Utbetalningsmyndighetens verksamhet

Som framgår av avsnitt 9.1 är en allmän dataskyddsprincip som kommer till uttryck i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen att personuppgifter bara får samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Dataskyddsregleringen ställer inte i sig krav på att ändamålen ska slås fast i författning. Dataskyddsförordningen ger dock enligt artikel 6.2 och 6.3 utrymme för att införa bestämmelser om tillåtna ändamål i nationella registerförfattningar. Ändamålsbestämmelser i registerförfattningar kan sägas anpassa tillämpningen av dataskyddsförordningen och säkerställa en laglig och rättvis behandling av personuppgifter. Regeringen anser att lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten bör innehålla sådana bestämmelser.

Ändamålsbestämmelserna behöver täcka all den behandling som är nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra sin verksamhet, med undantag för personaladministrativ verksamhet och annan sådan verksamhet som kan medföra personuppgiftsbehandling hos myndigheter generellt.

Det bör framhållas att kravet på nödvändighet inte innebär ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig (se prop. 2017/18:105 s. 189). I kravet på nödvändighet ligger dock att personuppgifter inte får behandlas om syftet med behandlingen kan uppnås med andra medel, t.ex. genom att anonymisera uppgifterna (prop. 2017/18:232 s. 117).

Det bör också framhållas att även om det slås fast ändamålsbestämmelser i författning, kan Utbetalningsmyndigheten för att uppfylla kraven på tydliga ändamål behöva formulera mer preciserade ändamål för de specifika behandlingar av personuppgifter som sedermera sker i myndighetens verksamhet (jfr prop. 2019/20:106 s. 43).

Administrera systemet med transaktionskonto

En av Utbetalningsmyndighetens uppgifter ska vara att administrera utbetalningar från vissa myndigheter via ett system med transaktionskonto (se avsnitt 5). Behandling av personuppgifter är bl.a. nödvändig för att ta emot uppgifter om utbetalningar från de beslutande myndigheterna, registrera dem och vidarebefordra uppgifterna så att utbetalningarna kan verkställas. Som framgår av avsnitt 9.7 ska Utbetalningsmyndigheten även föra ett transaktionskontoregister.

Då detta är en av Utbetalningsmyndighetens huvuduppgifter föreslår regeringen att det föreskrivs att Utbetalningsmyndigheten ska få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra uppgiften att administrera systemet med transaktionskonto. Ändamålet omfattar personuppgiftsbehandling i samband med de administrativa åtgärder som kan behövas och som följer med uppgiften att administrera ett system med transaktionskonto, inbegripet förändret av transaktionskontoregistret. Ändamålet omfattar också den behandling som är nödvändig för att ge enskilda, myndigheter och andra aktörer tillgång till uppgifter från systemet med transaktionskonto. Vidare kan Utbetalningsmyndigheten behöva lämna uppgifter till en berörd aktör för att kunna fullgöra sina uppgifter. Som exempel kan nämnas att myndigheten kan behöva lämna personuppgifter till betalningsförmedlande bank för att utbetalningen ska

kunna verkställas. Myndigheten kan också behöva kontrollera inlämnade uppgifter, t.ex. uppgifter om bankkonto. Prop. 2022/23:34

Förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar

Den andra av Utbetalningsmyndighetens huvuduppgifter kommer att vara att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (se avsnitt 4.3). Detta ska bl.a. ske genom analyser och kontroller av utbetalningar från de anslutna välfärdssystemen (se dir. 2022:8).

Det behöver finnas en ändamålsbestämmelse som tar sikte på denna uppgift. Regeringen föreslår därför att det föreskrivs att Utbetalningsmyndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Genom väl avvägda ändamålsbestämmelser kan Utbetalningsmyndigheten få ändamålsenliga möjligheter att behandla sådana personuppgifter som är nödvändiga i verksamheten, samtidigt som risken för obefogade intrång i den personliga integriteten minskas. Som framgår av föregående avsnitt ligger det i sakens natur att ändamål kan behöva ges en förhållandevis generell utformning när de regleras i en författning. Lagstiftningen är avsedd att gälla under en längre tid och måste därför formuleras så att den kan tillämpas även om förändringar sker i samhället och i myndighetens verksamhet. Regeringen anser därför inte att ändamålsbestämmelsen bör vara kopplad till specifika arbetsmoment på det sätt som utredningen föreslår. Det kan dock finnas skäl att i förordning införa sådana begränsningar av ändamålen (se nedan).

Inom ändamålet att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen kommer personuppgiftsbehandlingen i myndighetens arbete med dataanalyser och urval att rymmas. Dataanalyser och urval syftar till att identifiera utbetalningar från välfärdssystemen som kan antas vara felaktiga. Detta är en arbetsmetod som redan förekommer hos flera myndigheter inom ramen för deras kontrollarbete, men som kan ha olika benämningar.

Olika former av databaserade analyser omfattas, som ska syfta till att upptäcka och analysera olika typer av fel. Med urval avses processen med att ta fram urvalsträffar, t.ex. att vissa utbetalningar väljs ut utifrån en bedömd risk för fel. Behandling i form av inhämtning och fortsatt behandling av uppgifter i syfte att utgöra underlag för dataanalyser och urval kommer att omfattas av ändamålet. Uppgifter kommer, som framgår av avsnitt 9.1, också att behöva inhämtas från transaktionskontoregistret. Ändamålet omfattar även uppföljning och utveckling av analys- och urvalsmodeller. Detta innefattar bl.a. den behandling av personuppgifter som krävs för att modeller för dataanalyser ska kunna utvecklas och testas innan de tas i bruk.

För flera av de myndigheter som föreslås omfattas av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten gäller att uppgiftslämnandet ska ske på begäran från Utbetalningsmyndigheten. Detta kan kräva att Utbetalningsmyndigheten först lämnar vissa uppgifter till myndigheten eller aktören, som t.ex. specificerar vilka slags uppgifter som behövs. Som framgår av avsnitt 8.3.1 kan det förekomma att myndigheter

eller andra aktörer lämnar uppgifter till Utbetalningsmyndigheten, även utan tillämpning av en reglerad uppgiftsskyldighet, dvs. att de lämnar uppgifter spontant. Även behandling av sådana uppgifter i verksamheten med dataanalyser och urval omfattas av ändamålet.

Den föreslagna ändamålsbestämmelsen omfattar även den personuppgiftsbehandling som sker för att utföra granskningar enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. I vissa fall bör en underrättelse om urvalsträffen lämnas till berörd myndighet eller arbetslöshetskassa och i andra fall bör urvalsträffen behandlas vidare vid fördjupad granskning, som därmed innebär en fortsatt hantering hos Utbetalningsmyndigheten. Ändamålet innefattar denna typ av personuppgiftsbehandling.

Inom ramen för myndighetens uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar kan också personuppgiftsbehandling som anknyter till att stödja och följa arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar förekomma.

Personuppgifter som får användas i verksamheten får också användas för planering, uppföljning och utvärdering av en verksamhet. En ändamålsbestämmelse som ger stöd för denna typ av behandling hos en myndighet behövs därför inte (se t.ex. prop. 2004/05:164 s. 179 och prop. 2009/10:85 s. 116).

En upplysningsbestämmelse i lagen om att begränsning kan ske i förordning

Regeringen kan, i enlighet med vad som ovan anförts, med stöd av sin s.k. restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen i förordning införa begränsningar avseende ändamålen för behandling av personuppgifter. Detta bör framgå av lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Regeringen föreslår därför att det i lagen upplyses om att regeringen kan meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen.

9.4.2 Behandling av personuppgifter för att tillhandahålla information till andra

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska få behandla personuppgifter som behandlas enligt de primära ändamålen för att fullgöra uppgiftslämnande som sker enligt lag eller förordning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Pensionsmyndigheten*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig särskilt över förslaget, saknar överväganden om Utbetalningsmyndigheten kan behöva behandla uppgifter för att fullgöra uppgiftslämnande till andra medlemsstater eller tredjeland.

Skälen för regeringens förslag: När Utbetalningsmyndigheten ska lämna uppgifter till andra myndigheter eller arbetslöshetskassor kommer det ofta att ske genom en behandling av personuppgifter. Uppgifter kan komma att lämnas på grund av en skyldighet att lämna uppgifter, t.ex. med stöd av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen som Utbetalningsmyndigheten föreslås omfattas av.

Uppgifter kan även lämnas ut till andra myndigheter med stöd av bestämmelser som ger en sådan möjlighet men inte föreskriver en sådan skyldighet. Ett exempel på detta är utlämnande som sker med stöd av den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Det kan inte uteslutas att det kan bli aktuellt med ett uppgiftslämnande till någon annan myndighet som inte omfattas av de s.k. primära ändamålsbestämmelserna i föregående avsnitt. Det bör därför finnas en ändamålsbestämmelse som säkerställer att det är möjligt att behandla personuppgifter även i dessa fall, en s.k. sekundär ändamålsbestämmelse. Det är lämpligt att bestämmelsen omfattar både fall då det finns en skyldighet att lämna uppgifter och fall då det finns en möjlighet att lämna uppgifter. Det finns bestämmelser med en sådan uppbyggnad i ett flertal registerförfattningar.

Av avsnitt 6.4 framgår att regeringen bedömer att de bestämmelser om underrättelseskyldighet som föreslås i detta lagstiftningsärende är nödvändiga för att Utbetalningsmyndighetens verksamhet ska kunna leda till åtgärder hos berörda myndigheter och arbetslöshetskassor. Detsamma gäller förslaget att Utbetalningsmyndigheten ska omfattas av den befintliga regleringen om underrättelseskyldighet (se avsnitt 6.5).

Regeringen föreslår därför en sekundär ändamålsbestämmelse om att personuppgifter som får behandlas enligt den primära ändamålsbestämmelsen också ska få behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Begränsningen till personuppgifter som behandlas enligt de angivna ändamålen innebär att det inte kan bli aktuellt att t.ex. samla in uppgifter i det enda syftet att lämna ut dessa med stöd av en bestämmelse om uppgiftsskyldighet. Uppgifter som får lämnas ut med stöd av denna bestämmelse måste således redan vara föremål för behandling enligt de primära ändamålen.

Med anledning av *Pensionsmyndighetens* synpunkt om att det saknas överväganden avseende överföring av uppgifter till tredjeland kan konstateras att behandling av personuppgifter för att fullgöra uppgiftslämnande till andra medlemsstater eller tredjeland kan komma att bli aktuellt även vid administrationen av systemet med transaktionskonto, t.ex. i samband med en betalning till en utländsk bank som inte ligger i EU. Bestämmelser om överföring av personuppgifter till tredjeland finns i artiklarna 44–50 i dataskyddsförordningen. Regeringen anser inte att det finns behov av bestämmelser som kompletterar den regleringen.

9.4.3 Finalitetsprincipen

Regeringens förslag: Det ska tydliggöras att personuppgifter som behandlas för de primära ändamålen även får behandlas för andra ändamål, under förutsättning att dessa inte är oförenliga med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen ska personuppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt

angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Det sistnämnda ledet ger uttryck för den s.k. finalitetsprincipen. Principen kommer även till uttryck i artikel 6.4, där det bl.a. anges vad som i vissa fall ska beaktas vid en bedömning av om behandling för andra ändamål är förenlig med de ändamål för vilka personuppgifterna ursprungligen samlades in. Finalitetsprincipen bör utgöra den yttersta ramen inom vilken personuppgifter får behandlas på dataskyddsförordningens område enligt den föreslagna lagen (jfr prop. 2019/20:106 s. 40).

Dataskyddsförordningens bestämmelser om finalitetsprincipen är direkt tillämpliga vid Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter. Tydlighetsskäl talar dock för att införa en bestämmelse om att personuppgifter som behandlas enligt de primära ändamålen får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Personuppgifter som samlas in för ett ändamål kan komma att behövas för andra ändamål. Bland annat behöver uppgifter som behandlas för att administrera systemet med transaktionskonto behandlas vid myndighetens dataanalyser och urval (se t.ex. avsnitt 5 och 9.7). Vidare behöver uppgifter som behandlas vid dataanalyser och urval behandlas vid myndighetens granskningar (se t.ex. avsnitt 6 och 9.8). Vissa uppgifter som behandlas vid granskningar skulle kunna behöva behandlas vid myndighetens dataanalyser och urval, t.ex. uppgifter om vilka urvalsträffar som har gått vidare till granskning, för att inte samma utbetalningar återkommande ska leda till urvalsträffar.

Uppgifter som bl.a. myndigheter föreslås vara skyldiga att lämna till Utbetalningsmyndigheten vid en fördjupad granskning bör dock som utgångspunkt endast behandlas vid sådan granskning och således inte för andra syften. Att detaljerade uppgifter om enskilda som har inhämtats i enstaka granskningar, och därmed inte omfattar en större krets enskilda, förekommer i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval kan medföra en obalans avseende de uppgifter som finns i uppgiftssamlingen. Detta kan i sin tur påverka resultaten av dataanalyserna och urvalen på ett negativt sätt. Det kan också medföra att uppgifter om enskilda personer behandlas på ett sätt som inte är nödvändigt.

Ändamålsbestämmelserna och finalitetsprincipen kan tillåta att uppgifter avseende enskilda som har hämtats in från andra myndigheter eller aktörer för fördjupade granskningar används vid dataanalyser och urval (jfr prop. 2017/18:95 s. 47 och 48). Som framgår av föregående stycke kan dock såväl integritets- som verksamhetsskäl tala för att sådana uppgifter som utgångspunkt inte bör behandlas vid dataanalyser och urval.

En begränsning av behandlingen av personuppgifter från fördjupade granskningar för andra ändamål kan komma att regleras i förordning. Det bör framhållas att det ytterst är Utbetalningsmyndigheten som måste bedöma om en behandling av personuppgifter är förenlig med finalitetsprincipen.

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska få behandla känsliga personuppgifter, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Migrationsverket* anser att det är av stor vikt att Utbetalningsmyndigheten får behandla känsliga personuppgifter, såsom biometriska uppgifter. *Datainspektionen* anser att bestämmelsen bör utformas så att behandling endast är tillåten om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Datainspektionen efterfrågar även en närmare analys av om den omständigheten att Utbetalningsmyndigheten inte kommer att kunna undvika att samla in känsliga personuppgifter som inte är av intresse för myndigheten är förenlig med dataskyddsförordningens krav på att behandlingen ska vara nödvändig. Myndigheten efterfrågar vidare en närmare analys av integritetsintrånget till följd av och proportionaliteten i den föreslagna möjligheten till behandling av känsliga personuppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Dataskyddsförordningens och dataskyddslagens reglering om känsliga personuppgifter

Dataskyddsförordningens förbud mot att behandla känsliga personuppgifter omfattar personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning (artikel 9.1).

Förbudet kompletteras av ett antal undantag, t.ex. om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g). Artikel 9.2 g är visserligen direkt tillämplig, men det är möjligt för medlemsstaterna att i nationell rätt införa mer specifika bestämmelser avseende känsliga personuppgifter (se artikel 6.2 och skäl 10). Enligt artikel 9.4 får medlemsstater också behålla eller införa ytterligare villkor, även begränsningar, för behandlingen av genetiska eller biometriska uppgifter eller uppgifter om hälsa.

Det finns bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter i dataskyddslagen. Enligt 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen får känsliga personuppgifter behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Enligt andra

stycket är det vid behandling som sker enbart med stöd av första stycket förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Utbetalningsmyndigheten kommer att behandla känsliga personuppgifter

Utbetalningsmyndigheten kommer, som framgår av bl.a. avsnitt 9.3.1, att behöva behandla känsliga personuppgifter i sin verksamhet. Uppgifter om förmåner kommer att vara centrala i myndighetens verksamhet, och dessa uppgifter kan innehålla personuppgifter om hälsa. Uppgifter om hälsa definieras i artikel 4.15 i dataskyddsförordningen som personuppgifter som rör en fysisk persons fysiska eller psykiska hälsa, inbegripet tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster, vilka ger information om dennes hälsostatus.

Vid Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval samt fördjupade granskningar kan uppgifter som myndigheten kommer att behandla avslöja t.ex. en persons sexuella läggning, könsbyte eller etnicitet. Utbetalningar som myndigheten administrerar kan gå till politiska eller religiösa organisationer. Myndigheten kan därför i sin verksamhet behöva behandla uppgifter som indirekt avslöjar företrädarens politiska åsikter eller religiösa övertygelse. På samma sätt kan utbetalningar gå till en intresseorganisation vars namn kan avslöja en företrädarens etniska ursprung.

Regeringen bedömer, i likhet med utredningen, att genetiska eller biometriskt uppgifter normalt inte kommer att behandlas hos myndigheten. Det kan dock inte uteslutas att myndigheten i vissa fall, t.ex. i samband med fördjupad granskning, får del av material där genetiska eller biometriskt uppgifter ingår, t.ex. uppgifter om testresultat eller uppgifter som rör identitet. Detta är uppgifter som i enlighet med vad *Migrationsverket* påpekar kan vara av stor betydelse för Utbetalningsmyndigheten, och som därför måste kunna lämnas till och behandlas av myndigheten.

Behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse

Eftersom behandling av känsliga personuppgifter som huvudregel är förbjuden, måste något av undantagen från förbudet i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen vara tillämpligt för att behandlingen ska vara tillåten. I detta sammanhang är det centralt om behandlingen kan anses vara nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstatens nationella rätt (artikel 9.2 g).

Vad som är ett allmänt intresse, dvs. uttrycket som används i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, respektive ett viktigt allmänt intresse som används i artikel 9.2 g, är inte definierat i dataskyddsförordningen. I förarbetena till dataskyddslagen konstateras att det är svårt att på ett generellt plan definiera vad som skiljer ett allmänt intresse från ett viktigt allmänt intresse. Det måste enligt regeringen utgöra ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området myndighetsutövning, kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (se prop. 2017/18:105 s. 83). Vad gäller nu aktuell verksamhet kan också skäl 112 i dataskyddsförordningen nämnas, där internationella utbyten av uppgifter mellan socialförsäkringsmyndigheter och hälsovårdsmyndigheter nämns som exempel på viktiga allmänintressen.

Utbetalningsmyndighetens uppgifter kommer att regleras i myndighetens instruktion, men de kommer också att följa av lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten (se avsnitt 5) och lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar (se avsnitt 6).

Syftet med Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter, i vilken känsliga personuppgifter kan ingå, är att administrera utbetalningar via systemet med transaktionskonto, samt att genom dataanalyser, urval och granskningar minska antalet felaktiga utbetalningar av välfärdsmedel. Det sistnämnda är av betydelse för att bevara tilltron till välfärdssystemen. När Utbetalningsmyndigheten behandlar känsliga personuppgifter som är nödvändiga för att utföra de uppgifter som framgår av författning rör det sig således om en sådan behandling som avses i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen, dvs. en behandling som är av viktigt allmänintresse på grundval av nationell rätt. Behandlingen av känsliga personuppgifter är alltså motiverad med hänsyn till ett viktigt allmänintresse. Även om en känslig personuppgift, som *Datainspektionen* anför, i många fall inte i sig är av intresse för Utbetalningsmyndigheten kommer det i en del situationer att finnas ett tydligt behov av att kunna behandla en sådan uppgift. Utan dessa uppgifter kan viktiga pusselbitar vid t.ex. identifiering av felaktiga utbetalningar saknas. Om Utbetalningsmyndigheten inte får möjlighet att behandla känsliga personuppgifter skulle det i vissa fall även riskera att försvåra utbetalningar, eftersom viss nödvändig information då skulle saknas.

Vid Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter kommer det att finnas ändamålsbestämmelser som begränsar myndighetens möjligheter att behandla personuppgifter och krav på att behandlingen ska vara nödvändig. Lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten kommer även att innehålla krav på skyddsåtgärder, utöver vad som redan följer av dataskyddsförordningen, för att balansera det integritetsintrång som behandlingen av känsliga personuppgifter innebär (se avsnitt 9.6). Vad gäller andra myndigheters och aktörers uppgiftslämnande till Utbetalningsmyndigheten, som kan innefatta känsliga personuppgifter, innehåller lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten krav på att det ska finnas ett behov av uppgifterna. Behovsprövningar är således centrala för möjligheten att behandla personuppgifter.

Behandlingen uppfyller därför enligt regeringens bedömning kraven i artikel 9.2 g att den nationella rätten ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda skyddsåtgärder för att säkerställa de registrerades grundläggande rättigheter.

Behandlingen bör regleras i lagen

I svensk rätt finns, som framgår ovan, en generell bestämmelse avseende undantag från förbudet mot att behandla känsliga personuppgifter. Av förarbetena framgår att bestämmelsen är avsedd att gälla för offentlig verksamhet där sektorsspecifik reglering avseende känsliga personuppgifter saknas och att det kan finnas anledning för vissa sektorer att närmare precisera och avgränsa möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter ytterligare (prop. 2017/18:105 s. 91).

Som regeringen konstaterar ovan kommer de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten ska utföra, vilka utgör ett viktigt allmänt intresse, att regleras i författning. Det innebär att myndighetens behandling av känsliga personuppgifter kan ske på grundval av nationell rätt på det sätt som föreskrivs i den direkt tillämpliga regleringen i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Regeringen bedömer likväl, i likhet med utredningen, att det finns skäl att införa en särskild reglering om behandlingen av känsliga personuppgifter, eftersom det gör det tydligt att Utbetalningsmyndigheten har ett stöd för den behandling av sådana uppgifter som kommer att vara nödvändig i myndighetens verksamhet, men också för att myndighetens personuppgiftsbehandling kommer att innebära betydande intrång i enskildas personliga integritet som måste förenas med särskilda skyddsåtgärder (se avsnitt 9.3.1). Det kan ifrågasättas om verksamheten vid Utbetalningsmyndigheten kommer att bestå i ärendehandläggning i förvaltningslagens mening (se avsnitt 6.1). Regleringen i 3 kap. 3 § första stycket 2 dataskyddslagen, enligt vilken känsliga personuppgifter får behandlas av en myndighet om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, bedöms därför inte i tillräcklig utsträckning säkerställa att nödvändig behandling av känsliga personuppgifter kan ske.

Regeringen föreslår därför att en bestämmelse införs i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten om att känsliga personuppgifter får behandlas om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Förslagets utformning, med en hänvisning till artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, medför att hänvisningarna till dataskyddsförordningen är dynamiska, dvs. avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. På så sätt säkerställs att eventuella ändringar i dataskyddsförordningen får omedelbart genomslag. Det kan emellertid inte uteslutas att lagen ändå kan behöva ändras i samband med framtida ändringar i förordningen.

Regeringen anser, till skillnad från Datainspektionen, inte att det krav på ett viktigt allmänt intresse som framgår av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen behöver komma till uttryck i bestämmelsen. Att det är fråga om en behandling som är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse är en förutsättning för lagregleringen. Samma bedömning har gjorts i tidigare lagstiftningsärenden (se t.ex. prop. 2018/19:118 s. 33).

9.6 Särskilda skydds- och säkerhetsåtgärder

9.6.1 Vissa sökbegränsningar ska gälla

Regeringens förslag: Det ska vara förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott.

Förbudet ska inte omfatta sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på sådan uppgift om hälsa som hänför sig till en förmån eller ett stöd. Det ska inte heller omfatta sökningar i en viss handling.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har inte lämnat något förslag om undantag från sökbegränsningen för sökning i en viss handling.

Remissinstanserna: *Datainspektionen*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig särskilt över förslaget, anser att det är av vikt att den planerade behandlingen kringgärdas av skyddsåtgärder. Den synpunkten behandlas i avsnitt 9.8.

Skälen för regeringens förslag

Ett sökförbud för känsliga personuppgifter

Som framgår av avsnitt 9.5 kommer känsliga personuppgifter att behandlas vid Utbetalningsmyndigheten. Sökningar som tar sikte på känsliga personuppgifter är typiskt sett förknippade med särskilda risker i integritetshänseende (jfr prop. 2018/19:33 s. 132). Av samma avsnitt framgår att bestämmelsen i 3 kap. 3 § dataskyddslagen om möjligheten att behandla känsliga personuppgifter är avsedd att gälla för offentlig verksamhet där sektorsspecifik reglering avseende känsliga personuppgifter saknas.

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att Utbetalningsmyndigheten som utgångspunkt inte ska få använda sökbegrepp som avser känsliga personuppgifter. I ett flertal lagstiftningsärenden på senare tid har sökbegränsningar utformats på ett sätt som utgår från syftet med sökningen (utöver ovan nämnd bestämmelse i dataskyddslagen, se t.ex. 2 kap. 14 § brottsdatalagen och 17 § utlänningsdatalagen [2016:27]). En sådan utformning av sökbegränsningen innebär att det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett personurval grundat på känsliga personuppgifter. Det är med andra ord inte tillåtet att utföra sökningar som innebär en kartläggning av personer på grundval av uppgifter om t.ex. etnicitet. Däremot hindrar ett sådant sökförbud inte sökningar som görs för andra ändamål, t.ex. i syfte att utöva tillsyn, för att ta fram verksamhetsstatistik eller för registervård, dvs. då syftet med sökningen inte är att identifiera ett urval av individer (se prop. 2017/18:105 s. 91 och prop. 2017/18:254 s. 38). Vidare hindras inte sökningar där ett ord, t.ex. ett personnamn, samtidigt kan vara en känslig personuppgift (jfr prop. 2017/18:232 s. 155 och 156).

Regeringen anser att en sådan lagteknisk utformning som nämns ovan är lämplig även för den nu aktuella regleringen. Regeringen föreslår därför att det ska vara förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Sökförbud även för uppgifter om fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott

Personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott får enligt såväl dataskyddsförordningen (artikel 10) som dataskyddslagen (3 kap. 8 § första stycket) behandlas av myndigheter. Regeringen föreslår inte heller någon generell begränsning av Utbetalningsmyndighetens behandling av sådana uppgifter.

Även om behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott inte bedöms komma att behandlas av Utbetalningsmyndigheten i någon större omfattning, fram-

står det som motiverat att behandlingen av sådana uppgifter omfattas av den nu föreslagna sökbegränsningen. Även ett urval baserat på personuppgifter som rör brott kan anses som särskilt känsligt ur integritetssynpunkt. Det finns även en risk att urvalsträffar kan komma att genereras utifrån brott där de utdömda påföljderna är verkställda. Även om uppgifter om att en person tidigare har dömts för t.ex. bidragsbrott skulle kunna vara en effektiv urvalsgrund vid framtagande av urvalsträffar, ser regeringen en viss risk för att en sådan behandling, beroende på hur den utförs, inte skulle anses stå i proportion till det integritetsintrång som behandlingen skulle kunna medföra. Regeringen föreslår därför att även personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott (artikel 10 i dataskyddsförordningen) ska omfattas av förbudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer.

Det bör framhållas att förslaget inte innebär någon begränsning av myndighetens möjligheter att använda uppgifter om t.ex. beslutade återkrav eller omprövningsbeslut vid framtagande av urvalsträffar. Det innebär inte heller någon begränsning av möjligheten att behandla uppgifter om administrativa sanktioner som kan anses utgöra en straffrättslig påföljd, t.ex. skattetillägg (jfr prop. 2017/18:105 s. 98 och 99 och EU-domstolens dom av den 22 juni 2021, Latvijas Republikas Saeima, C-439/19, EU:C:2021:504).

Undantag från sökförbudet

Redan själva uppgiften om att en förmån har beviljats kan innehålla en personuppgift om hälsa och därmed innehålla känsliga personuppgifter. Utbetalningsmyndigheten måste i sin verksamhet kunna göra sökningar baserade på vissa förmåner, bl.a. för att kunna ta fram urvalsträffar. Detta handlar framför allt om uppgifter som framgår redan av att ett visst beslut är fattat. Sådana uppgifter om hälsa som hänför sig till en förmån eller ett stöd bör därför undantas från sökförbudet. Även om det inte förändrar uppgiftens karaktär av känslig personuppgift, får en sådan uppgift anses vara mindre integritetskänslig än vad andra uppgifter om hälsa generellt sett är. Uppgiften att någon får sjukpenning, eller annan socialförsäkringsförmån, säger inte något om vilken sjukdom som är grunden för att förmånen betalas ut. Regeringen föreslår därför att bestämmelsen kompletteras med ett undantag som innebär att förbudet att utföra sökningar inte omfattar sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på sådan uppgift om hälsa som hänför sig till förmån eller stöd.

Utredningen föreslår inga ytterligare undantag. Regeringen anser dock att förbudet inte heller bör omfatta sökning i en viss handling. Frågan har beretts under hand med *Datainspektionen*, som ställer sig frågande till vad tillägget egentligen avser och vad det innebär i relation till det ovan föreslagna undantaget. Myndigheten saknar vidare ett motiv till varför undantaget behövs. Regeringen vill med anledning av Datainspektionens synpunkter framhålla att en sökning bland en begränsad mängd uppgifter får anses innebära mindre integritetsrisker än en sökning i större uppgiftsmängder. Undantag för sökningar i ett visst ärende eller en viss handling förekommer i flera registerförfattningar, se t.ex. 15 § andra stycket domstolsdatalagen (2015:728). Som regeringen anförde i förarbetena till den lagen framstår det som ofarligt i integritetshänseende att någon använder

sökfunktionen i ett ordbehandlingsprogram för att orientera sig i ett enskilt textdokument. I detta sammanhang angav regeringen att detta är standardmässiga sökfunktioner som personalen vid domstolarna, liksom vilken datoranvändare som helst, behöver för att kunna bedriva sitt arbete på ett rationellt sätt (prop. 2014/15:148 s. 64). Regeringen föreslår därför att sökförbudet inte heller ska omfatta sökningar i en viss handling. Innebörden av undantaget är att när en tjänsteman väl har tagit fram en handling i verksamhetssystemet, är det möjligt för denne att göra en sökning som innebär en behandling av känsliga personuppgifter i denna handling.

9.6.2 Tillgången till personuppgifter inom myndigheten ska begränsas och kontrolleras

Regeringens förslag: Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en av de som tjänstgör vid Utbetalningsmyndigheten behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Regeringens bedömning: Ytterligare reglering avseende tillgången till personuppgifter kan införas i förordning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: *Datainspektionen*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, anser att det är positivt att utredningen föreslår att det ska finnas rutiner för tilldelning av behörigheter och åtkomstkontroll. Enligt regeringsformen ska emellertid övergripande skyddsåtgärder som kan väga upp integritetsintrånget regleras i lag. Att Utbetalningsmyndigheten ska ta fram rutiner skapar därför enligt *Datainspektionen* inte ett tillräckligt starkt skydd för den enskildes integritet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse som begränsar tillgången till personuppgifter. I artikel 5.1 c uttrycks dock den grundläggande principen att personuppgifter som behandlas ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (principen om uppgiftsminimering). Enligt artikel 25.2 ska den personuppgiftsansvarige också genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att, i standardfallet, säkerställa att endast personuppgifter som är nödvändiga för varje specifikt ändamål med behandlingen behandlas. Den skyldigheten gäller mängden insamlade personuppgifter, behandlingens omfattning, tiden för deras lagring och deras tillgänglighet. Framför allt ska dessa åtgärder säkerställa att personuppgifter i standardfallet inte utan den enskildes medverkan görs tillgängliga för ett obegränsat antal fysiska personer.

Tillgången till personuppgifter ska begränsas av integritetsskäl

Möjligheten till spridning av personuppgifterna har stor betydelse vid en bedömning av integritetsriskerna med behandlingen. Om uppgifter sprids

ökar det risken för att uppgifterna används på ett sätt som inte är avsett. Utan en begränsning av spridningen av personuppgifterna kan också personuppgiftsbehandling komma att ske som det inte finns behov av.

Skyldigheten för personuppgiftsansvariga att på olika sätt begränsa tillgången till personuppgifter följer av dataskyddsförordningen. Det har därför i en del lagstiftningsärenden bedömts inte finnas skäl att införa ytterligare krav i lag (jfr prop. 2019/20:166 s. 125 och prop. 2021/22:217 s. 53). Vissa författningar innehåller dock bestämmelser som reglerar tillgången till personuppgifter. Bestämmelser av detta slag anses utgöra en sådan specificering som enligt artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen är tillåten i nationell rätt. Som exempel på sådan reglering kan nämnas 2 kap. 5 § lagen (2020:421) om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter, enligt vilken tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

För skyddet av den personliga integriteten är det viktigt att det vid Utbetalningsmyndigheten säkerställs att personuppgifter i verksamheten endast görs tillgängliga för de medarbetare som behöver uppgifterna i sitt arbete. En bestämmelse med en sådan innebörd bör därför införas i den nya lagen.

Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras på ett ändamålsenligt sätt

Enligt regeringen finns det skäl att ställa ytterligare krav på Utbetalningsmyndigheten i fråga om tillgången till personuppgifter. Regeringen föreslår därför också att det i lagen anges att åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet. Ett krav i lag på att åtkomsten ska kontrolleras utgör ännu en skyddsåtgärd i syfte att minska intrånget i enskildas personliga integritet. Liknande regleringar finns även i andra registerförfattningar, se t.ex. 9 § andra stycket studiestödsdatalagen.

Det bör vara upp till myndigheten att närmare bestämma formerna för kontrollen. Sådana kontroller bör dock genomföras systematiskt och återkommande och inte endast om myndigheten av någon orsak har fått anledning att misstänka att obehörig åtkomst har förekommit. Kontroll kan t.ex. ske genom uppföljning av loggar.

Det kan hävdas att en skyldighet att regelbundet kontrollera och följa upp åtkomsten av personuppgifter redan följer av dataskyddsförordningen eller att det är en reglering som kan införas på förordningsnivå. I enlighet med vad som ovan anförs anser regeringen, i likhet med *Datainspektionen*, att det finns skäl att ställa nu aktuella, mer övergripande krav på Utbetalningsmyndigheten i lag. Regeringen anser dock, till skillnad från *Datainspektionen*, att regleringen utgör ett balanserat regelverk som är förenligt med regeringsformens krav.

Det kan i förordning införas ytterligare reglering avseende tillgången till personuppgifter

Det kan finnas skäl att ställa ytterligare krav på Utbetalningsmyndigheten avseende tillgången till personuppgifter. Det kan t.ex. röra myndighetens rutiner för tilldelning av behörigheter för åtkomst till personuppgifter eller loggning därav. Det kan även handla om krav på att den som vid myndigheten utför arbetsuppgifter som innefattar behandling av personuppgifter

ska genomgå utbildning. Regeringen bedömer i likhet med utredningen att det i sådant fall är tillräckligt att sådana krav införs i förordning. Prop. 2022/23:34

Rutiner för kontroll kan följas upp av myndighetens integritetsskyddsråd och dataskyddsombud

Som framgår av avsnitt 4.3 kommer det att finnas ett integritetsskyddsråd vid Utbetalningsmyndigheten. Rådet ska ha i uppgift att utöva fortlöpande insyn i de åtgärder som myndigheten vidtar för att säkerställa integritetsskyddet i verksamheten (se dir. 2022:8). Myndighetens dataskyddsombud kommer vidare i enlighet med artiklarna 37–39 i dataskyddsförordningen bl.a. ha i uppgift att övervaka efterlevnaden av dataskyddsförordningen, av andra av unionens eller medlemsstaternas dataskyddsbestämmelser och av den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbiträdets strategi för skydd av personuppgifter, inbegripet ansvarstildelning, information till och utbildning av personal som deltar i behandling och tillhörande granskning (se artikel 39.1 b). Myndighetens åtgärder till följd av ovan nämnda skyldigheter kan således följas upp internt inom myndigheten. Sådana uppföljningar kan naturligtvis också komma att göras av berörda tillsynsmyndigheter, såsom Integritetsskyddsmyndigheten.

9.7 Ett transaktionskontoregister

9.7.1 Transaktionskontoregistret

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska för syftet att administrera systemet med transaktionskonto föra en uppgiftssamling, benämnd transaktionskontoregistret.

I transaktionskontoregistret ska sådana uppgifter få behandlas som behövs för att administrera systemet med transaktionskonto.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har inte föreslagit någon bestämmelse om vilka uppgifter som ska få behandlas i transaktionskontoregistret.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Det ska finnas ett transaktionskontoregister

Det finns ingen reglering i dataskyddsförordningen som tar sikte på formen för personuppgiftsbehandling, dvs. att personuppgifter ska struktureras på ett visst sätt eller liknande. Inte heller dataskyddslagen innehåller någon sådan reglering. Det finns dock inget hinder mot att i nationell rätt reglera de närmare formerna för personuppgiftsbehandling, och i vissa fall kan det finnas skäl att göra detta. Sådant lagstiftning bör som utgångspunkt utformas teknikneutralt eftersom personuppgiftsbehandling kan struktureras på olika sätt, och med olika tekniska lösningar, beroende på vad som är mest ändamålsenligt och lämpligt för den särskilda behandlingen eller vilka tekniska möjligheter som finns.

I registerförfattningar förekommer det inte sällan en reglering om att personuppgiftsbehandling inom ramen för en viss verksamhet ska eller får ske i en viss form. Benämningar som register, uppgiftssamlingar, databaser och gemensamt tillgängliga uppgifter förekommer för att beskriva samlingar av uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i en verksamhet. En sådan närmare reglering behöver inte betyda en begränsning i tekniskt hänseende, men kan i vissa fall leda tanken till en tekniskt avgränsad uppgiftsmängd.

Som framgår av bl.a. avsnitt 5 ska en av Utbetalningsmyndighetens centrala uppgifter vara att administrera ett system med transaktionskonto som kommer att omfatta en stor del av befolkningen. Beslutande myndigheter och enskilda ska kunna ta del av uppgifter i transaktionskontosystemet som avser dem. Genom transaktionskontot får den enskilde en samlad bild av alla sina välfärdsutbetalningar.

Vidare kommer uppgifter från systemet att användas vid Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Uppgifter från systemet kommer således att behandlas på flera olika sätt. En reglering av formen för behandlingen är lämplig bl.a. för att Utbetalningsmyndigheten på ett ordnat sätt ska kunna organisera och få en överblick över de utbetalningar som myndigheten administrerar. Den behandling av personuppgifter som aktualiseras vid Utbetalningsmyndighetens fullgörande av uppgiften att administrera systemet med transaktionskonto utgör enligt regeringen skäl att särskilt reglera formen för behandlingen av personuppgifter för detta ändamål.

Uppgiftssamling är ett tekniskt neutralt ord som förekommer även i nyare registerförfattningar, se t.ex. lagen om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten. Regeringen anser att det bör finnas en uppgiftssamling för att administrera systemet med transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Uppgiftssamlingen bör dock ha en benämning som är lättillgänglig och bekant för en krets utanför myndighetssfären, samtidigt som regleringen inte bör uppfattas som en teknisk begränsning av formen för uppgiftslämnande. Enligt regeringen framstår begreppet register som lämpligt. Regeringen föreslår därför att det i syfte att administrera utbetalningar via systemet med transaktionskonto ska finnas en uppgiftssamling benämnd transaktionskontoregistret.

En bestämmelse om registrets innehåll

Det är inte möjligt att i nuläget, och en gång för alla, ange vilka uppgifter som kommer att behöva behandlas i transaktionskontoregistret, eftersom Utbetalningsmyndigheten är under uppbyggnad och inte har inlett sin verksamhet. Vilka slags uppgifter som kan behövas kan också variera mellan olika slags utbetalningar, bl.a. beroende på från vilken myndighet som utbetalningen härrör. Utredningen anger exempel på uppgifter som sannolikt kommer att behöva behandlas i transaktionskontoregistret, såsom uppgifter om namn, person-, samordnings- eller organisationsnummer, kontaktuppgifter, bankkontouppgifter, belopp, datum för utbetalning och vad utbetalningen avser (se SOU 2020:35 s. 373 och 374).

Utredningen anser inte att innehållet i registret behöver regleras särskilt i lag och lämnar därför inga sådana förslag. Regeringen delar utredningens bedömning i den meningen att det inte finns skäl att i lag ange närmare

vilka slags uppgifter som registret får innehålla, då det varken är nödvändigt utifrån ett integritetsperspektiv eller, som anføres ovan, är möjligt att göra. Regeringen anser dock att det bör finnas en bestämmelse av vilken det framgår att uppgifter kommer att behandlas i registret i syfte att administrera systemet med transaktionskonto. Regeringen föreslår därför att en sådan bestämmelse införs i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Det bör framhållas att det bara är uppgifter som faktiskt behövs för att administrera systemet med transaktionskonto som ska få behandlas i registret.

Det bör i sammanhanget framhållas att även om transaktionskontoregistret kommer att föras för att administrera systemet med transaktionskonto, kommer uppgifter som samlas in till och behandlas i registret även att behandlas bl.a. för att göra dataanalyser och urval (se vidare t.ex. avsnitt 9.1).

En upplysningsbestämmelse om rätten för regeringen att meddela föreskrifter

Det kan inte uteslutas att det kan uppstå skäl att meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som ska få behandlas i transaktionskontoregistret. Sådana bestämmelser kan meddelas i förordning med stöd av regeringens restkompetens. Utredningen föreslår inte någon bestämmelse som upplyser om detta. Enligt regeringen bör det dock av tydlighetsskäl införas en sådan bestämmelse i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

9.7.2 Elektroniskt utlämnande av uppgifter

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt, dock inte genom direktåtkomst.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen har föreslagit att direktåtkomst ska få ges till en myndighet som är ansluten till systemet med transaktionskonto och till den registrerade samt dennes vårdnadshavare, förvaltare eller ombud. Utredningen har inte föreslagit någon bestämmelse om elektroniskt utlämnande på annat sätt än genom direktåtkomst.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. CSN, Pensionsmyndigheten och Skatteverket anser att annat elektroniskt uppgiftslämnande än direktåtkomst tillgodoser de behov av åtkomst som såväl beslutande myndigheter som enskilda kan ha. Enligt Pensionsmyndigheten innebär direktåtkomst särskilda risker för obehörigt integritetsintrång av olika slag, medan annat elektroniskt utlämnande är mindre integritetskänsligt. CSN framför att direktåtkomst också skulle kunna innebära en avsevärd och icke önskvärd ökning av tillgången till uppgifter, som inte är nödvändig annat än i vissa särskilda ärenden. *Datainspektionen* anser att en eventuell direktåtkomst för Utbetalningsmyndigheten till uppgifterna i transaktionskontoregistret behöver regleras i lag. En sådan reglering bör enligt myndigheten även omfatta skyddsåtgärder för att minimera riskerna för den personliga integriteten.

Skälen för regeringens förslag*Det finns olika former för uppgiftslämnande*

Dataskyddsförordningen innehåller inte några bestämmelser som uttryckligen tar sikte på sättet att lämna ut personuppgifter. Av artikel 6.3 i förordningen framgår dock att den rättsliga grunden, som ska fastställas i enlighet med unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen, bl.a. vad gäller typer av behandling och förfaranden för behandling. Det är alltså möjligt att i nationell rätt införa regler som preciserar formerna för behandlingen av personuppgifter.

I Sverige skiljer lagstiftningen ofta mellan två former av elektroniskt utlämnande: direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande (även kallat utlämnande på medium för automatiserad behandling). Dessa två former av elektroniskt utlämnande får ur integritetssynpunkt olika effekter.

Det finns inte någon legaldefinition av begreppet direktåtkomst. Den grundläggande innebörden anses vara att någon har tillgång till information hos någon annan, och på egen hand kan söka i den, dock utan att själv kunna påverka innehållet. Direktåtkomst kan ge användaren möjlighet att även hämta in information till sitt eget system och bearbeta den där (se t.ex. prop. 2016/17:58 s. 112).

Vid direktåtkomst har den uppgiftslämnande myndigheten i det enskilda fallet inte någon kontroll över vilka uppgifter som mottagaren tar del av vid ett visst söktillfälle. Prövningen av om ett utlämnande är förenligt med OSL måste därför ske redan när uppgifterna görs tillgängliga genom direktåtkomst. En sådan prövning innefattar alla de uppgifter som mottagaren har möjlighet att ta del av genom sin direktåtkomst (se prop. 2011/12:45 s. 133). Vid direktåtkomst uppkommer i regel s.k. överskottsinformation, eftersom den mottagande myndigheten ofta rent tekniskt måste ha tillgång till fler uppgifter än de som faktiskt kommer att utnyttjas. Sammanställningar av uppgifter hos en myndighet, som i samband med direktåtkomst görs tekniskt tillgängliga för en annan myndighet, anses vara förvarade även hos den andra myndigheten, och därmed också utgöra allmänna handlingar hos den myndigheten om sammanställningarna kan göras tillgängliga via rutinbetonade åtgärder (jfr 2 kap. 3, 4 och 6 §§ tryckfrihetsförordningen och prop. 2007/08:160 s. 67–70).

Direktåtkomst kan generellt sägas öka riskerna för intrång i den personliga integriteten, eftersom den typiskt sett innebär att uppgifterna blir tillgängliga för fler personer och att den utlämnande myndighetens möjlighet att kontrollera utlämnandet minskar.

Uttrycken ”annat elektroniskt utlämnande” och ”utlämnande på medium för automatiserad behandling” har samma innebörd. Det förra uttrycket förekommer i nyare registerförfattningar. Vad som avses med uttrycken har förändrats i takt med teknikutvecklingen, men de förhåller sig alltid på något sätt till utlämnande genom direktåtkomst. Med dagens teknik kan utlämnande av information ske genom annat elektroniskt utlämnande, exempelvis genom e-post, på ett usb-minne eller genom direkt överföring från ett datorsystem till ett annat. Vid ett mer omfattande informationsutbyte mellan myndigheter är det oftast den senare metoden, direkt överföring från ett datorsystem till ett annat, som används.

De praktiska skillnaderna mellan direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande har med tiden kommit att minska. Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörandet HFD 2015 ref. 61 uttalat att avgörande för gränsdragningen mellan vad som utgör direktåtkomst respektive utlämnande på medium för automatiserad behandling är om den aktuella upptagningen kan anses förvarad hos den mottagande myndigheten enligt nuvarande 2 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen, dvs. om den är tillgänglig för myndigheten med tekniska hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Uttalandet kan tolkas som att den tekniska utformningen av en myndighets system för utlämnande av uppgifter kan bli avgörande för om ett utlämnande ska anses ske genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande.

För en enskild som tar del av uppgifter om sig själv via en myndighets s.k. Mina sidor-funktion eller liknande, saknar det betydelse om det är fråga om direktåtkomst eller annat elektroniskt uppgiftslämnande. Funktionaliteten är densamma.

Annat elektroniskt utlämnande än genom direktåtkomst är tillräckligt

Enligt regeringen bör en beslutande myndighet få ta del av uppgifter i transaktionskontoregistreret som avser myndighetens utbetalningar. Vidare bör enskilda få tillgång till sina egna uppgifter i registret.

Enligt utredningen är i dessa situationer direktåtkomst en lämplig utlämnandeform, bl.a. med hänsyn till de begränsade integritetsrisker som utredningen har kunnat identifiera, varför utredningen föreslår en sådan reglering.

Regeringen delar utredningens bedömning att det i de fall som anges ovan är lämpligt att berörda på ett enkelt sätt ska kunna kontrollera uppgifter om en transaktion. I likhet med CSN, Pensionsmyndigheten och Skatteverket bedömer dock regeringen att direktåtkomst inte är nödvändigt för att tillgodose enskildas och berörda myndigheters behov av att del av aktuella uppgifter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Som framgår ovan, och som även *Datainspektionen* konstaterar, utgör direktåtkomst en särskilt integritetsingripande form av uppgiftslämnande. Direktåtkomst medför också att uppgifter i en allmän handling som en myndighet har åtkomst till blir del av allmänna handlingar hos den myndigheten. Direktåtkomst bör därför endast komma i fråga om det finns ett verkligt behov av detta. Dagens s.k. fråga-svar-teknik kräver inte någon direktåtkomst. Möjligheten att genom en Mina sidor-funktion eller liknande ge tillgång till information för enskilda kan också erbjudas utan att det rättsligt sett behöver vara fråga om direktåtkomst. Upplevelsen för användaren kan vara densamma även utan direktåtkomst. Regeringen anser därför att det inte bör införas någon bestämmelse om direktåtkomst.

Regeringen vill med anledning av *Datainspektionens* synpunkt om behovet av en lagreglering för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna ha direktåtkomst till uppgifter från transaktionskontoregistreret framhålla att någon sådan reglering inte är nödvändig. Transaktionskontoregistreret, och därmed de uppgifter som behandlas i registret, kommer att finnas hos Utbetalningsmyndigheten. Det handlar således inte om att Utbetalnings-

myndigheten ska få åtkomst till uppgifter som finns någon annanstans. Myndigheten är inte heller tänkt att vara organiserad på ett sådant sätt att det kommer att finnas flera från varandra självständiga verksamhetsgrenar som medför att sekretess gäller inom myndigheten (se avsnitt 7.2.1).

Utöver det förslag om direktåtkomst till transaktionskontoregistrert som nämns ovan, lämnar utredningen inte några författningsförslag i fråga om elektroniskt utlämnande av personuppgifter. Det framgår dock att avsikten är att uppgifter ska lämnas ut elektroniskt, vilket också bör utgöra den vanligaste formen för utlämnande av uppgifter i dag, samt att detta ska ske på annat sätt än genom direktåtkomst.

Vid Utbetalningsmyndigheten kommer det att förekomma integritets- känsliga personuppgifter. Elektronisk överföring av sådana uppgifter bör övervägas noga. Riskerna med att överföra uppgifter elektroniskt, som bl.a. kan bestå i en ökad fara att uppgifter sprids eller att någon annan än den avsedda mottagaren får del av uppgifterna, måste vägas mot Utbetalningsmyndighetens och mottagarnas behov av effektiva arbetssätt. Enligt regeringen uppnås en ändamålsenlig avvägning mellan dessa intressen genom en reglering som tydliggör att Utbetalningsmyndigheten får lämna ut uppgifter elektroniskt, men som samtidigt uttryckligen reglerar att direktåtkomst inte är tillåtet (jfr prop. 2019/20:106 s. 54 och 55). En sådan reglering som regeringen nu föreslår är också att anse som en skyddsåtgärd enligt dataskyddsförordningen (se t.ex. artikel 9.2 g).

9.8 En uppgiftssamling för dataanalyser och urval

9.8.1 Uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval

Regeringens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska för syftet att göra dataanalyser och urval föra en uppgiftssamling, benämnd uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval. Endast de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval ska få behandlas i uppgiftssamlingen. Personuppgifterna som behandlas för att göra dataanalyser och urval ska inte få behandlas någon annanstans än i uppgiftssamlingen.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens. Utredningen har valt en annan språklig utformning.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Ekobrottsmyndigheten* och *SKR* tillstyrker utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 9.7.1 förekommer det i registerförfattningar att formen för behandling regleras särskilt för vissa verksamheter eller personuppgiftsbehandlings- benämningar som t.ex. register, uppgiftssamling, databas eller gemensamt tillgängliga uppgifter. Benämningarna kan också förekomma i kombination med varandra.

Av avsnitt 9.1 framgår att Utbetalningsmyndigheten inom ramen för uppgiften att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar kommer att utföra dataanalyser och urval, samt att myndigheten för detta behöver behandla ett stort antal uppgifter om enskilda, vilket även inne-

fattar känsliga personuppgifter. Uppgifter kommer att hämtas in från andra myndigheter och aktörer, bl.a. genom lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten (se avsnitt 8). Uppgifter kommer också att hämtas från transaktionskontoregistret. Det framgår också att uppgifter som behandlas för dataanalyser och urval i vissa fall även kommer att behandlas för att utföra granskningar. Dataanalyserna och urvalen kommer att leda till urvalsträffar, vilka kan granskas genom inledande granskning men också, under vissa förutsättningar, genom fördjupad granskning (se avsnitt 6). Regeringen bedömer i likhet med utredningen att det för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval finns behov av en strukturerad samling av uppgifter som sätter gränser för vilka uppgifter som får användas. För detta talar såväl omfattningen av som karaktären på de personuppgifter som kan komma att behandlas.

För den strukturerade samlingen av personuppgifter anser regeringen, i likhet med utredningen, att den teknikneutrala benämningen uppgiftssamling är lämplig. Benämningen används t.ex. i lagen om behandling av personuppgifter vid Forsvarsmakten (se också prop. 2020/21:224 s. 98–101).

En begränsning av behandlingen bör göras genom att de uppgifter som får finnas i uppgiftssamlingen knyts till utförandet av dataanalyser och urval. Regeringen föreslår därför att endast de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval får behandlas i uppgiftssamlingen. Personuppgifterna som behandlas för att göra dataanalyser och urval får inte behandlas någon annanstans än i uppgiftssamlingen. Bestämmelsen medför ett krav på att de uppgifter som behandlas för att göra dataanalyser och urval måste finnas i uppgiftssamlingen. Bestämmelser om vilka slags uppgifter det kan vara fråga om kan finnas i förordning (se avsnitt 9.8.2). Omvänt innebär bestämmelsen att andra uppgifter än sådana som finns i uppgiftssamlingen inte får behandlas för att göra dataanalyser och urval. Regeringens förslag är något annorlunda utformat än utredningens, men innebörden är densamma.

Vid Utbetalningsmyndighetens granskningar kommer uppgifter från den aktuella uppgiftssamlingen att vara av central betydelse, eftersom det är just urvalsträffar från myndighetens dataanalyser och urval som kommer att bli föremål för sådana granskningar. Den föreslagna regleringen hindrar inte att uppgifter som finns i uppgiftssamlingen även behandlas för att utföra andra uppgifter, så länge som behandlingen är förenlig med finalitetsprincipen (se avsnitt 9.4.3). En uppgift som behandlas i uppgiftssamlingen kan t.ex. också behandlas för ändamålet att administrera systemet med transaktionskonto.

9.8.2 Begränsningar av vilka slags uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen bör finnas i förordning

Regeringens bedömning: Det bör införas begränsningar av vilka slags uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval. Detta bör ske i förordning.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Datainspektionen*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig i frågan, har synpunkter på utredningens förslag till förordningsreglering och anser att vilka uppgifter som ska få behandlas i uppgiftssamlingen ska regleras i lag. Myndigheten efterfrågar också en analys av hur förslaget förhåller sig till dataskyddsförordningens krav på rättslig grund, principen om uppgiftsminimering och det faktum att samtliga kategorier av känsliga personuppgifter föreslås få behandlas.

Skälen för regeringens bedömning

Vilka slags uppgifter som ska få behandlas i uppgiftssamlingen för dataanalys och urval bör begränsas

Registerförfattningar som reglerar myndigheters personuppgiftsbehandling innehåller i varierande grad bestämmelser om vilka slags uppgifter som får behandlas för olika ändamål eller syften. I enlighet med vad som anförs i avsnitt 9.3.1 bedömer regeringen att dataanalys och urval medför särskilda risker i integritetshänseende, bl.a. på grund av mängden personuppgifter, den sambearbetning av uppgifter som kommer att ske samt att behandlingen kommer att omfatta känsliga personuppgifter. För att ytterligare säkerställa att principen om uppgiftsminimering i dataskyddsförordningen tillämpas, och för att stärka skyddet för den personliga integriteten, finns det enligt regeringens mening skäl att närmare reglera vilka slags uppgifter som ska få behandlas i uppgiftssamlingen. Till skillnad från *Datainspektionen* bedömer regeringen att denna reglering med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan tas in i förordning.

Behandlingens förenlighet med dataskyddsförordningen och skyddet för den personliga integriteten

Mot bakgrund av att *Datainspektionen* efterfrågar en analys av hur förslaget förhåller sig till dataskyddsförordningens krav på rättslig grund, principen om uppgiftsminimering och det faktum att samtliga kategorier av känsliga personuppgifter föreslås få behandlas, finns det skäl att utveckla vissa resonemang kring personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten. Regeringen bedömer att det kommer att finnas rättslig grund för den behandling av personuppgifter som Utbetalningsmyndigheten kommer att utföra (se avsnitt 9.2). Principen om uppgiftsminimering (artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen) medför en ytterligare begränsning av vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen, och regeringen överväger att i förordning införa en bestämmelse som ger uttryck för denna princip. Därutöver kan den begränsningsregel som föreslås avseende uppgiftssamlingen nämnas (se avsnitt 9.8.1).

Det bör vidare framhållas att det alltid måste finnas ett behov av att behandla personuppgifter för att behandlingen ska vara tillåten, vilket framgår av t.ex. kraven på rättslig grund i dataskyddsförordningen (artikel 6), de föreslagna ändamålsbestämmelserna (se avsnitt 9.4) och, såvitt gäller känsliga personuppgifter, även regleringen som tar sikte på behandlingen av sådana personuppgifter (se avsnitt 9.5). För uppgifter som lämnas med tillämpning av uppgiftsskyldigheten i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten tillkommer i flera fall en särskild behovsprövning.

Vad gäller behandling av känsliga personuppgifter och Datainspektionens synpunkter avseende detta, är förekomsten av sådana personuppgifter ett av skälen till att regeringen bedömer att verksamheten med dataanalyser och urval behöver kringgärdas av en särskild reglering. Även vad gäller känsliga personuppgifter finns det ett behovskriterium, då sådana uppgifter endast ska få behandlas om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen (se avsnitt 9.5).

Regeringen vill också framhålla att avsikten med regelkonstruktionen är att tillgodose både behovet av en analys- och urvalsverksamhet som kan uppnå sitt syfte och behovet av att begränsa och kontrollera myndighetens personuppgiftsbehandling. Utbetalningsmyndigheten kommer att noggrant behöva överväga vilka uppgifter som myndigheten behöver vid sina dataanalyser och urval.

Regeringen delar utredningens bedömning att den valda konstruktionen möjliggör personuppgiftsbehandling som tillgodoser såväl högt ställda krav på skydd för den personliga integriteten som behovet av en effektiv verksamhet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar.

9.8.3 Ytterligare skyddsåtgärder avseende behandling av personuppgifter i uppgiftssamlingen

Regeringens förslag: Sökning och annan personuppgiftsbehandling i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval ska genomföras med respekt för enskildas personliga integritet.

Metoder för att ta fram urval och de sökbegrepp som används vid sökningar i uppgiftssamlingen ska dokumenteras på ett sådant sätt att de kan kontrolleras i efterhand. Utbetalningsmyndigheten ska regelbundet följa upp de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen.

Regeringens bedömning: Ytterligare bestämmelser om särskilda skyddsåtgärder avseende uppgiftssamlingen kan införas i förordning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: *Datainspektionen*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, anser att det är positivt att det kommer till uttryck att det ska finnas sökbegränsningar vid sökning i uppgiftssamlingen. Enligt myndigheten framgår det däremot inte hur systemet med uppgiftssamlingen ska vara utformat och vilka möjligheter enskilda medarbetare ska ha att på egen hand söka i detta. Datainspektionen efterfrågar vidare en noggrann kartläggning av vilka lagregleringar gällande sökbegränsningar som säkerställer att behandlingen blir proportionerlig i förhållande till det intrång som den kan innebära för den enskildes integritet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det finns skäl att införa ytterligare skyddsåtgärder avseende behandlingen av personuppgifter i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval

Behandlingen av personuppgifter vid dataanalyser och urval innebär särskilda risker ur integritetssynpunkt (se t.ex. avsnitt 9.3.1). Möjligheterna till sökning och sammanställning medför att personuppgifter, som i sig kan uppfattas som relativt harmlösa, genom sambearbetning med andra uppgifter kan få en mer integritetskänslig karaktär. I uppgiftssamlingen kommer sannolikt personuppgifter för stora delar av befolkningen att behandlas. Dessa uppgifter kommer behöriga tjänstemän vid Utbetalningsmyndigheten att kunna ta del av. Möjligheter att sammanställa personuppgifter finns vid flera myndigheter, men den stora samlingen av information från flera olika myndigheter och andra aktörer som kommer att finnas vid Utbetalningsmyndigheten innebär särskilda risker. Särskilda skyddsåtgärder bör därför införas för den aktuella behandlingen.

Behandling i uppgiftssamlingen ska ske med respekt för den personliga integriteten

Det är angeläget att behandlingen av de personuppgifter som finns i uppgiftssamlingen inte inkräktar på den personliga integriteten i större utsträckning än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med behandlingen, vilket kan beskrivas som att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och därigenom bl.a. motverka brottsligt utnyttjande av välfärden. Även om ett krav på att respektera enskildas personliga integritet följer redan av de generellt tillämpliga dataskyddsbestämmelserna (se t.ex. kravet på rättslig grund i artikel 6.1 i dataskyddförordningen) som Utbetalningsmyndigheten, i likhet med andra myndigheter, måste iaktta vid sin personuppgiftsbehandling, delar regeringen utredningens bedömning att det bör finnas en särskild bestämmelse som tar sikte på detta. Regeringen föreslår därför att det i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten uttryckligen anges att sökning och annan behandling i uppgiftssamlingen ska genomföras med respekt för enskildas personliga integritet.

Bestämmelsen kommer att vara tillämplig såväl vid framtagandet av sökkriterier och urvalsmodeller som vid genomförandet av dataanalyser och urval, men kommer att ha särskild betydelse vid framtagandet av rutiner för verksamheten.

Dokumentation av metoder och uppföljning av sökningar ska ske

Det är i nuläget inte möjligt att närmare förutse vilka slags sökningar som kan behöva göras i uppgiftssamlingen, och det finns enligt regeringens mening inte skäl att reglera det i författning. Det är dock viktigt att det finns tydliga rutiner för hur urvalsmodeller får utformas och för användningen av sökbegrepp i uppgiftssamlingen. Det bör vidare finnas en möjlighet att i efterhand följa upp och kontrollera vilka urvalsmodeller och sökningar som har använts. Regeringen föreslår därför att det i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten ska ställas krav på att metoder för att ta fram urval och de sökbegrepp som används

vid sökningar i uppgiftssamlingen ska dokumenteras på ett sådant sätt att de kan kontrolleras i efterhand.

Utbetalningsmyndigheten bör även vara skyldig att regelbundet följa upp de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen. En bestämmelse med denna innebörd bör därför tas in i lagen. Genom regelbundna kontroller kommer det att vara möjligt för myndigheten att utvärdera sitt arbete och upptäcka eventuell behandling av personuppgifter som inte uppfyller de ställda kraven. Skyldigheten för myndigheten att dokumentera sökningar säkerställer vidare att myndighetens integritetsskyddsråd kan följa upp och ha insyn i myndighetens arbete, samt underlättar även tillsynsmyndigheternas kontroll.

Ytterligare krav på rutiner kan regleras i förordning och kan tas fram av Utbetalningsmyndigheten

Särskilda metoder och rutiner för sökregler m.m. avseende dataanalyser och urval minskar intrånget i den personliga integriteten genom att de sätter upp gränser för den behandling som utförs. Det kan finnas skäl att i rutiner ange närmare t.ex. vilka sökbegrepp som regelmässigt får användas och under vilka förutsättningar vissa, generellt sett, känsligare sökbegrepp får användas. Det bör vara Utbetalningsmyndighetens uppgift att ta fram sådana rutiner. Ytterligare bestämmelser om särskilda skyddsåtgärder avseende uppgiftssamlingen kan dock vid behov även beslutas genom förordning.

Regeringen vill med anledning av den av *Datainspektionen* efterfrågade kartläggningen av lagreglering gällande sökbegränsningar framhålla att de bestämmelser som föreslås i detta avsnitt och avsnitt 9.6.1 kommer att medföra begränsningar i fråga om hur sökningar får göras i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval. Uppgifter som behandlas i uppgiftssamlingen kan även behöva behandlas vid t.ex. fördjupade granskningar. Sökningar i uppgiftssamlingen kan därmed komma att ske av medarbetare för olika syften. Det är Utbetalningsmyndighetens ansvar att ta fram närmare rutiner för sökbegränsningar och att avgöra vilken dokumentation och uppföljning som bör ske. Myndigheten får även avgöra hur uppgiftssamlingen bör byggas upp tekniskt, dock med de begränsningar som bl.a. följer av lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Regeringen anser att den föreslagna regleringen sammantaget säkerställer att behandlingen av personuppgifter blir proportionerlig i förhållande till det intrång i den personliga integriteten som behandlingen kan medföra.

9.9 Längsta tid för behandling av personuppgifter

9.9.1 En generell bestämmelse om längsta tid för behandling

Regeringens förslag: Personuppgifter ska inte få behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen, och som längst de tider som följer av andra bestämmelser i lagen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt över förslaget. *Datainspektionen* framhåller dock att det bör göras en utförlig utredning av vilka tidsfrister som är aktuella och att principen om lagringsminimering så långt som möjligt bör efterlevas genom tydlig reglering i lag. *Skatteverket* anger att myndighetens utredningar ofta omfattar händelser som ligger bakåt i tiden, och att myndigheten många gånger kan se mönster som upprepas över tid. Det är därför enligt Skatteverket viktigt att uppgifter inte tas bort på ett sätt som försvårar urval och kontroll.

Skälen för regeringens förslag

Dataskyddsförordningens krav

Enligt artikel 5.1 e i dataskyddsförordningen får personuppgifter inte förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. Personuppgifter får lagras under längre perioder i den mån som personuppgifterna enbart behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1, under förutsättning att de lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder som krävs enligt förordningen genomförs för att säkerställa den registrerades rättigheter och friheter (principen om lagringsminimering). Av artikel 6.3 framgår att den rättsliga grunden för behandlingen kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen, bl.a. de om lagringstid.

Av artikel 89.1 i dataskyddsförordningen framgår att behandling för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål ska omfattas av lämpliga skyddsåtgärder för den registrerades rättigheter och friheter. En bestämmelse om längsta tid för behandling kan utgöra en sådan åtgärd.

För känsliga personuppgifter gäller enligt artikel 9.2 j i dataskyddsförordningen att sådana uppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Dataskyddslagen saknar bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter. I 3 kap. 6 § finns dock en reglering om att känsliga personuppgifter får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse under vissa i paragrafen närmare angivna förutsättningar.

Bevarande och gallring enligt arkivlagstiftningen

Bestämmelser om myndigheters skyldighet att bevara allmänna handlingar, på vilket sätt bevarande ska ske och gallring finns i arkivlagen (1990:782), arkivförordningen (1991:446) och Riksarkivets föreskrifter (RA-FS och RA-MS). Huvudprincipen enligt arkivlagstiftningen är att

allmänna handlingar ska bevaras. Av 3 § arkivlagen framgår att myndigheternas arkiv som huvudregel ska bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och förvaltningen samt forskningens behov. Av 10 § arkivlagen framgår att allmänna handlingar under vissa förutsättningar får gallras. Med gallring avses att en handling förstörs på ett eller annat sätt.

När det gäller gallring är arkivlagens bestämmelser subsidiära i förhållande till annan lagstiftning. Om det finns avvikande bestämmelser om gallring av vissa allmänna handlingar i annan lag eller förordning, har de bestämmelserna företräde (10 § tredje stycket arkivlagen). Enligt 14 § arkivförordningen får statliga myndigheter gallra allmänna handlingar endast i enlighet med föreskrifter eller beslut av Riksarkivet, om inte särskilda gallringsföreskrifter finns i lag eller förordning.

Grundprincipen i arkivlagstiftningen är således att allmänna handlingar ska bevaras. Några särskilda hänsyn till vilken risk som bevarandet kan medföra ur integritetshänseende ska inte tas. Bestämmelser om gallring motiveras i stället vanligtvis, men inte alltid, av kostnads- och utrymmesskäl. Arkivregleringen skiljer inte på personuppgifter eller andra uppgifter, men avser endast allmänna handlingar.

Det bör göras en tydlig åtskillnad mellan dataskyddsregler och arkivreglering

Det har sedan länge funnits bestämmelser om gallring av personuppgifter även i registerförfattningar. Syftet med att införa bestämmelser om gallring i dessa författningar har dock framför allt varit att skydda den enskildes personliga integritet. Det bör också noteras att till skillnad från arkivregleringen gäller regleringen för personuppgiftsbehandling inte enbart uppgifter i allmänna handlingar. Utgångspunkten har i registerförfattningar varit den omvända i förhållande till arkivlagen, dvs. gallring är huvudregel och bevarande av personuppgifter ett undantag. I flertalet registerförfattningar, och i vissa andra författningar som innehåller gallringsföreskrifter, finns dock även bestämmelser om undantag från gallring.

Sedan ikraftträdandet av dataskyddsförordningen och dataskyddsdirektivet har det skett en viss förändring i begrepps användningen på området. I propositionen Brottsdatalag – kompletterande lagstiftning uttalade regeringen att gallring enligt det arkivrättsliga regelverket syftar till att begränsa arkivens omfattning, bl.a. för att därmed öka deras tillgänglighet, medan gallring enligt registerförfattningarna syftar till att skydda enskildas personliga integritet. Regeringen angav i samband med detta att orden bevarande och gallring i de nya registerförfattningarna därför enbart bör användas i den betydelse som de har i arkivlagstiftningen, för att så långt som möjligt skilja mellan arkivrättsliga regler och regler om dataskydd. Orden bevarande och gallring används därför inte i t.ex. brottsdatalagen eller lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, om inte arkivrättsliga regler avses. Avsikten var inte att den ändrade terminologin skulle medföra några ändringar i sak (se prop. 2017/18:269 s. 120 och 121).

Förändringen har delvis fått genomslag även på dataskyddsförordningens område, se t.ex. 20 § lagen (2021:319) om Transportstyrelsens olycksdatabas och 7 kap. 8 § lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden.

Regeringen anser att de skäl som regeringen anförde i lagstiftningsärendet avseende brottsdatalagen gör sig gällande även i detta lagstiftningsärende. I stället för gallring bör därför begreppen längsta tid för behandling och upphörande av behandling användas, när bestämmelserna tar sikte på skyddet för den personliga integriteten och ändamålen med behandlingen.

Att personuppgifter upphör att behandlas innebär inte nödvändigtvis att handlingarna gallras, dvs. förstörs. Det innebär enbart att de inte längre är tillgängliga i verksamhetssystemet. Allmänna handlingar som inte ska gallras med stöd av gällande regelverk ska bevaras i enlighet med arkivlagstiftningens krav.

En generell bestämmelse om längsta tid för behandling

Som framgår ovan får enligt den grundläggande principen i artikel 5.1 e i dataskyddsförordningen personuppgifter inte förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. Personuppgifter ska således inte behandlas om det inte längre finns ett behov av det.

Regeringen anser att den ovan nämnda principen även bör komma till uttryck i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och utgöra en huvudregel för personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten. Regeringen föreslår därför att en bestämmelse införs om att personuppgifter inte ska få behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Den föreslagna bestämmelsen säkerställer ytterligare den grundläggande principen om att endast uppgifter som behöver behandlas ska behandlas. Bestämmelsen möjliggör samtidigt behandling under den tid som behandling är nödvändig, t.ex. för att vid dataanalyser och urval kunna följa en historisk utveckling av felaktiga utbetalningar. Sådana behov av längre tids behandling som *Skatteverket* lyfter fram kan på detta sätt tillgodoses.

En bestämmelse av det aktuella slaget ställer höga krav på den personuppgiftsansvarige, dvs. Utbetalningsmyndigheten. Det behöver fortlöpande ske prövningar av om personuppgifter ska behandlas eller inte. Fortsatt behandling behöver kunna motiveras utifrån de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. Som framgår av bl.a. avsnitt 4.3 kommer myndigheten att ha ett integritetsskyddsråd som ska utöva insyn i verksamheten. Myndigheten kommer också att ha ett dataskyddsbud (se artiklarna 37–39 i dataskyddsförordningen) och stå under tillsyn av bl.a. Integritetsskyddsmyndigheten. Den behandling som Utbetalningsmyndigheten utför behöver kunna motiveras inför dessa. Även utan tidsfrister som anges i författning, som *Datainspektionen* verkar efterfråga såvitt gäller behandling av personuppgifter vid dataanalyser och urval, kommer genom den föreslagna bestämmelsen ett högt ställt krav att gälla på att behandlingen ska kunna motiveras. Bestämmelsen kan medföra att uppgifter

behöver tas bort ur verksamhetssystem tidigare än vad som gäller för behandling av vissa uppgifter för vilka det föreslås särregler, se mer om dessa i avsnitt 9.9.2 och 9.9.3 nedan. I sammanhanget kan också nämnas att regleringen i artikel 25.2 i dataskyddsförordningen, om den personuppgiftsansvariges skyldighet att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att endast personuppgifter som är nödvändiga för varje specifikt ändamål med behandlingen behandlas, bl.a. gäller tiden för uppgifternas lagring.

Som framgår ovan knyts i bestämmelsen behovet av behandling till ändamålet med behandlingen. Det kan förekomma att behovet av att behandla personuppgifter kan upphöra avseende behandling för ett ändamål, medan det kvarstår för ett annat ändamål. Personuppgifterna får då fortsätta att behandlas för det kvarstående ändamålet. Bestämmelsen medför således inget krav att all behandling ska upphöra. De uppgifter för vilket behov av behandling har upphört ska dock tas bort ur aktuellt verksamhetssystem.

9.9.2 Personuppgiftsbehandling i transaktionskontoregistret ska upphöra efter tio år

Regeringens förslag: Uppgifter som behandlas i transaktionskontoregistret ska inte få behandlas längre än tio år efter utgången av det år då betalningsuppdraget för den utbetalning som uppgifterna hänför sig till registrerades.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: CSN, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, föreslår att personuppgifter avseende utbetalning av lån inte ska tas bort förrän uppgifterna gallras hos CSN, då myndigheten har behov av uppgifter av detta slag under lånets hela löptid för att kunna bemöta invändningar från låntagare.

Skälen för regeringens förslag: Ett tillgodohavande som inte kan betalas ut föreslås i avsnitt 5.5 stå kvar på transaktionskontot, men tillfalla staten om det inte har kunnat betalas ut inom tio år från den tidpunkt då det skulle ha betalats ut. Detta medför ett behov av tillgång till uppgifter för såväl enskilda som beslutande myndigheter under denna tid. Det finns därför anledning att införa en särskild bestämmelse som reglerar tiden för behandling av uppgifter i transaktionskontoregistret. Regeringen anser att uppgifter i registret endast behöver kunna behandlas under den generella tidsperiod som preskriptionstiden löper, och att de ska tas bort ur verksamhetssystemet snart därefter. Regeringen föreslår därför att personuppgifter som behandlas i transaktionskontoregistret inte får behandlas längre än tio år efter utgången av det år då betalningsuppdraget för den utbetalning som uppgifterna hänför sig till registrerades. För en effektiv hantering bör fristen utgå från utgången av registreringsåret, och inte t.ex. från registreringsdatumet för utbetalningen. En sådan lösning möjliggör en samlad hantering för Utbetalningsmyndighetens registervård avseende uppgifter i registret.

Bestämmelsen innebär att behandlingen av personuppgifter ska upphöra vid den angivna tidpunkten. Det bör noteras att om en uppgift även

behandlas i ett annat sammanhang, t.ex. vid en fördjupad granskning, får uppgiften behandlas för det syftet så länge som förutsättningarna för sådan behandling är uppfyllda.

I avsnitt 9.9.4 nedan lämnas förslag som omfattar bevarande och gallring i arkivrättsligt hänseende samt om möjlighet att avvika från den nu föreslagna bestämmelsen. Förslagen och övervägandena gäller t.ex. sådana uppgifter som CSN nämner.

9.9.3 Vid en fördjupad granskning ska personuppgiftsbehandlingen upphöra efter två år

Regeringens förslag: Personuppgifter som behandlas vid en fördjupad granskning ska inte få behandlas längre än två år efter utgången av det år då den fördjupade granskningen avslutades.

Regeringens bedömning: Det bör inte regleras i lag att sammanställningen av resultatet av en fördjupad granskning ska bevaras.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen har föreslagit att personuppgiftsbehandlingen ska upphöra ett år efter att den fördjupade granskningen avslutats, och att det i lag ska anges att sammanställningen av resultatet av en fördjupad granskning ska bevaras.

Remissinstanserna: Åklagarmyndigheten, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, anser att ett år framstår som en alltför kort tid. När välfärdsbrott upptäcks har de enligt myndigheten ofta pågått en inte obetydlig tid, och inte sällan finns ett behov av att undersöka händelser långt tillbaka i tiden. Även om uppgifterna som tas fram av Utbetalningsmyndigheten kan finnas hos andra myndigheter är enligt Åklagarmyndigheten det underlag som kommer att finnas hos Utbetalningsmyndigheten tämligen unikt, och något som kan förväntas vara av värde i en förundersökning. Åklagarmyndigheten vill därför se att uppgifterna behandlas under en längre tid, och påpekar att preskriptionstiden för de minst allvarliga bidragsbrotten är fem år.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

En särskild reglering för uppgifter vid fördjupad granskning

Som framgår av avsnitt 6.3 kommer Utbetalningsmyndigheten bl.a. att utföra fördjupade granskningar. Sådana granskningar får inledas om det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning och sker genom en närmare analys av urvalsträffar. Utbetalningsmyndigheten kommer vid dessa granskningar att behandla personuppgifter som härrör från myndighetens uppgiftssamling för dataanalyser och urval, och kan vid behov även begära in ytterligare information från statliga myndigheter, arbetslöshetskassor och kreditinstitut. Granskningen kan komma att avse om en fysisk person, enskild näringsidkare, annat företag eller en annan juridisk person har mottagit en felaktig utbetalning. Detta förfarande skiljer sig från behandlingen av personuppgifter vid myndighetens dataanalyser och urval, där det inte finns något motsvarande fokus på enskilda. Granskningen kommer att pågå under en period och därefter avslutas om

det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett, det är mer effektivt att en granskning fortsätter vid berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor, eller om det finns andra skäl (se avsnitt 6.3.3).

Det behöver säkerställas att uppgifterna finns kvar hos Utbetalningsmyndigheten en tid för att myndigheten t.ex. ska kunna lämna kompletterande information till myndigheter som kan ha underrättats om en misstänkt felaktighet (se 3 kap. förslaget till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar) och för att möjliggöra insyn i och kontroll av personuppgiftsbehandlingen. Det finns samtidigt av verksamhets- och integritetsskäl anledning att säkerställa att uppgifter inte behandlas under en alltför lång tid.

Regeringen delar *Åklagarmyndighetens* bedömning att verksamhetsskäl talar för en längre tids behandling än vad utredningen föreslår. Som *Åklagarmyndigheten* påtalar kan välfärdsbrott, när de upptäcks, ha pågått en inte obetydlig tid och det kan finnas ett behov av att undersöka händelser längre tillbaka i tiden. Tiden bör därför vara längre än den föreslagna ettårsgränsen. Regeringen anser att en tid om två år från utgången av det år då granskningen har avslutats är en lämplig avvägning mellan behovet av behandling och den enskildes personliga integritet.

Regeringen föreslår därför att personuppgifter som behandlas vid en fördjupad granskning enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar inte ska få behandlas längre än två år efter utgången av det år då fördjupade granskningen avslutades. Genom att koppla tiden till utgången av året i stället för till avslutad granskning förenklas också Utbetalningsmyndighetens registervårdande åtgärder.

Bestämmelsen avser tiden för behandling av personuppgifter vid fördjupad granskning. Som framgår ovan kan uppgifter som behandlas vid fördjupad granskning härröra från uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval. Den nu föreslagna bestämmelsen innebär inte att personuppgiftsbehandling som sker för att utföra dataanalyser och urval och som finns i uppgiftssamlingen för detta ska upphöra efter två år. För dataanalyser och urval gäller i stället den generella bestämmelsen att uppgifter inte får behandlas längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Ingen reglering i lag om att sammanställningen av resultatet ska bevaras

Utbetalningsmyndigheten ska enligt 2 kap. 6 § förslaget till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar dokumentera inledandet, avslutandet och resultatet av den fördjupade granskningen. Utbetalningsmyndighetens underrättelser om fördjupade granskningar till beslutande myndigheter eller arbetslöshetskassor kan vidare innefatta sådan dokumentation (se avsnitt 6.4.1).

Utredningen föreslår att det i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten ska regleras att sammanställningen av resultatet av en fördjupad granskning ska bevaras. Detta ska enligt utredningen möjliggöra insyn i och kontroll av myndighetens verksamhet, även efter det att behandlingen av de underlag som använts i granskningen har upphört enligt den ovan föreslagna bestämmelsen.

Regeringen ställer sig tveksam till att i lag införa en bestämmelse som medför att uppgifter från en fördjupad granskning ska fortsätta att behand-

las helt utan bortre tidsgräns. Det kan dock finnas skäl för särskilda föreskrifter om behandlingen av resultatet av en fördjupad granskning. Så kan exempelvis vara fallet i den situation som Åklagarmyndigheten nämner, dvs. om det finns behov av tillgång till information för brottsutredningar. Föreskrifter på detta område behöver dock inte meddelas i lag (se vidare avsnitt 9.9.4). Regeringen lämnar därför inte något lagförslag om fortsatt behandling av sammanställningar av det aktuella slaget.

9.9.4 Behov av undantag från bestämmelserna om längsta tid för behandling

Regeringens förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska få besluta att personuppgifter får behandlas under viss tid eller att uppgifter får fortsätta att behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i ett enskilt fall.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningens förslag innebär att även regeringen ska få fatta beslut i enskilda fall. Utredningens förslag omfattar vidare inte uppgifter som behandlas vid fördjupad granskning.

Remissinstanserna: *Riksarkivet*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, saknar beträffande den fördjupade granskningen överväganden om möjligheten att meddela föreskrifter om att personuppgifter får bevaras för arkivändamål.

Skälen för regeringens förslag

Det finns möjlighet att besluta om avvikelser från bestämmelserna om längsta tid för behandling

För vissa kategorier av personuppgifter som kommer att behandlas i Utbetalningsmyndighetens verksamhet kan det finnas skäl för andra eller mer preciserade tidsfrister för behandlingen än de som föreslås i föregående avsnitt. Med stöd av regeringens restkompetens kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta om bestämmelser med sådana avvikelser. Regeringen instämmer i *Riksarkivets* bedömning att det även för uppgifter som behandlas vid fördjupad granskning kan finnas skäl för avvikande tidsgränser i vissa fall. Regeringens restkompetens omfattar även föreskrifter om sådana tidsgränser.

Det bör noteras att sådana tidsfrister som nu är i fråga inte ska medföra avsteg från det krav som följer av den generella bestämmelsen om att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet (se avsnitt 9.9.1).

Det kan också finnas skäl att besluta att uppgifter som enligt någon av de ovan föreslagna bestämmelserna ska upphöra att behandlas i stället ska fortsätta att behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål. Det förekommer exempelvis inte sällan i registerförfattningar bestämmelser om att *Riksarkivet* ges möjlighet att meddela föreskrifter på området. Härigenom

kan de intressen som följer av arkivlagstiftningen tillgodoses, vilket också tillåts enligt dataskyddsförordningen (se avsnitt 9.9.1). Prop. 2022/23:34

Behov av undantag från bestämmelserna om längsta tid för behandling

Det kan också finnas skäl för den myndighet som regeringen bestämmer att i ett enskilt fall fatta beslut om undantag för viss behandling. Som exempel på när beslut i ett enskilt fall skulle kunna bli aktuellt kan nämnas om preskriptionsavbrott har skett avseende tillgodohavanden på transaktionskonton, som medför att uppgifter bör kunna behandlas under längre tid än den föreslagna tioårsperioden för uppgifter i transaktionskontoregistret. Regeringen föreslår därför att den myndighet som regeringen bestämmer ska få besluta om sådan behandling i ett enskilt fall. Utredningen anser att regleringen även bör omfatta en möjlighet för regeringen att fatta beslut i enskilda fall. Regeringen anser dock att det saknas skäl för en sådan reglering.

I enlighet med vad som anges i avsnitt 9.9.1 ska beslut av det nu aktuella slaget inte tillåta avsteg från det krav som följer av den generella bestämmelsen i 4 kap. 1 § förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten om att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt.

Regeringen anser vidare att det är lämpligt att i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten upplysa om att sådana avvikelser som nämns ovan kan finnas i förordning. Regeringen föreslår därför att en upplysningsbestämmelse tas in i lagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att personuppgifter får behandlas under viss tid eller att uppgifter får fortsätta att behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål.

9.10 Personuppgiftsbehandlingen hos berörda myndigheter och aktörer

9.10.1 Personuppgiftsbehandlingen hos utlämnande myndigheter och andra aktörer

Regeringens förslag: Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter för att tillhandahålla information som behövs inom Utbetalningsmyndighetens verksamhet.

Regeringens bedömning: Det behövs inga andra lagändringar för att utlämnande myndigheter, arbetslöshetskassor eller kreditinstitut ska kunna behandla personuppgifter för att fullgöra det uppgiftslämnande som följer av förslagen i detta lagstiftningsärende.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Pensionsmyndigheten*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över förslaget, uppfattar utredningens bedömning som att det inte krävs några ändringar i nuvarande myndighetsspecifik registerlagstiftning, och att det därmed inte bör vara fråga om att utbyta

några andra uppgifter än de som Pensionsmyndigheten i dag får behandla. Om Pensionsmyndigheten skulle behöva behandla nya uppgifter eller automatisera fler uppgifter för att tillgodose informationsutbytet med Utbetalningsmyndigheten kan det enligt myndigheten kräva en ändring av dess registerlagstiftning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Rättslig grund

Som framgår av avsnitt 8 föreslår regeringen en lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Detta medför krav på behandling av personuppgifter hos de myndigheter, arbetslöshetskassor och kreditinstitut som omfattas av lagen, då de behöver behandla personuppgifter för att kunna lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. För dessa myndigheter och aktörer är dataskyddsförordningen tillämplig, samt i förekommande fall kompletterande registerförfattningar.

Som nämns i bl.a. avsnitt 9.1 behöver all behandling av personuppgifter vila på en rättslig grund (artikel 6.1 i dataskyddsförordningen). En uppgiftsskyldighet innebär en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen. De utlämnande myndigheterna, arbetslöshetskassorna och kreditinstituten ges genom bestämmelserna om uppgiftsskyldighet i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten en tydlig rättslig grund för behandlingen.

Av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen följer ett krav på att syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten framgår att uppgiftsskyldigheten avser uppgifter som behövs eller är nödvändiga för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna administrera utbetalningar via systemet med transaktionskonto, för dataanalyser och urval samt för fördjupad granskning. Kravet på syfte i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen är därmed tillgodosett.

Av avsnitt 8.1 framgår att Utbetalningsmyndigheten har behov av information från de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna för att kunna utföra sina uppgifter. Den personuppgiftsbehandling som uppgiftslämnandet innebär är nödvändig med hänsyn till behovet av att skydda välfärdssystemen mot felaktiga utbetalningar och brottsligt utnyttjande, och uppfyller därmed ett mål av allmänt intresse. Uppgiftslämnandet är nödvändigt för att säkerställa att Utbetalningsmyndigheten har korrekt information för att kunna utföra utbetalningar via systemet med transaktionskonto samt för att utföra dataanalyser, urval och granskningar. Det finns därmed även en rättslig grund för behandlingen hos utlämnande myndigheter och andra aktörer enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Som framgår av t.ex. avsnitt 8.3.1 kommer det också att bli aktuellt att hämta in uppgifter från offentliga register m.m. Även för sådant utlämnande bedöms det finnas en rättslig grund enligt artikel 6.1 e.

Sammantaget finns således rättslig grund för den behandling av personuppgifter som uppgiftslämnandet från angivna myndigheter och aktörer till Utbetalningsmyndigheten medför.

En annan grundläggande princip är att det alltid behöver finnas ändamål med personuppgiftsbehandlingen, i dataskyddsförordningen uttryckt genom att personuppgifter bara får samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (artikel 5.1 b, se vidare avsnitt 9.4).

Flera av myndigheterna som omfattas av skyldigheten att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten omfattas av registerförfattningar, som kompletterar dataskyddsförordningen. Det gäller t.ex. Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Migrationsverket och Skatteverket.

Bolagsverket, IVO, arbetslöshetskassorna och kreditinstituten saknar specifika registerförfattningar för sina respektive verksamheter. Därmed bestämmer dessa aktörer själva ändamålen med personuppgiftsbehandlingen.

Vad gäller de nämnda myndigheter vars personuppgiftsbehandling omfattas av registerförfattningar behöver en bedömning göras av om dessa omfattar den behandling som behöver ske i samband med utlämnandet av uppgifter till Utbetalningsmyndigheten eller om författningarna behöver ändras i något avseende. I samtliga dessa registerförfattningar finns s.k. sekundära ändamålsbestämmelser som ger stöd för att behandla uppgifter när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till en annan myndighet, om uppgifterna lämnas med stöd av lag eller förordning. Det finns därmed inte behov av några ändringar i dessa författningar för att möjliggöra den personuppgiftsbehandling som utlämnandet av uppgifter till Utbetalningsmyndigheten innebär. Uppgiftslämnandet kan dock, som *Pensionsmyndigheten* framhåller, medföra att nya uppgifter kommer att behöva lämnas ut jämfört med vad som sker i dag.

När det gäller Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling finns ändamålsbestämmelser avseende tillhandahållande av uppgifter till andra i 5 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (sekundära ändamålsbestämmelser). Enligt första stycket får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom ett antal i punktform uppräknade myndigheters och andra aktörers verksamhet. Av andra stycket framgår att Arbetsförmedlingen bl.a. får behandla personuppgifter även för att tillhandahålla information till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning. För det uppgiftslämnande till Utbetalningsmyndigheten som lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten medför finns således ett stöd i befintliga ändamålsbestämmelser.

Regleringen för Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling är dock uppbyggd så att det utlämnande som följer av uppräknningen i ändamålsbestämmelsen i 5 § första stycket avgränsas genom närmare bestämmelser i förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Ett utlämnande till en myndighet som regleras i 5 § första stycket i lagen begränsas således i tillhörande förordning i fråga om vilka slags uppgifter utlämnandet rör. Regeringen anser att samma systematik bör tillämpas för det uppgiftslämnande som nu aktuellt lagstiftningsärende medför. Det finns därför skäl att ändra 5 §

i den nämnda lagen, så att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Regeringen överväger vidare att införa en begränsande reglering i förordningen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Som framgår av avsnitt 8.3.1 kan Utbetalningsmyndigheten behöva hämta in uppgifter från andra myndigheter även utan stöd i någon uttrycklig uppgiftsskyldighet. Detta gäller t.ex. uppgifter ur offentliga register. Skatteverkets utlämnande av personuppgifter från folkbokföringsdatabasen kommer t.ex. att ske utan någon författningsreglerad uppgiftsskyldighet. Av lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet framgår att uppgifter i folkbokföringsdatabasen får behandlas av Skatteverket bl.a. för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning (1 kap. 4 § andra stycket). Som också framgår av avsnitt 8.3.1 bedömer regeringen, i likhet med utredningen, att Skatteverkets utlämnande av uppgifter till Utbetalningsmyndigheten för användning i myndighetens dataanalyser och urval rymms inom dessa ändamål. Samma bedömning görs för den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att Kronofogdemyndigheten ska kunna lämna offentliga uppgifter till Utbetalningsmyndigheten (se 2 kap. 3 § lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet). Några ändringar i dessa registerförfattningar krävs således inte med anledning av de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver för sin verksamhet. Det bör nämnas att dessa författningar är föremål för översyn, se kommittédirektiven En modern dataskyddsreglering för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten och förbättrade förutsättningar för en effektiv kontrollverksamhet (dir. 2021:104). Det bör vid denna översyn säkerställas att den nya regleringen inte hindrar det nu aktuella uppgiftslämnandet.

Elektroniskt utlämnande

Utlämnande av uppgifter bedöms komma att ske elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst, ibland även benämnt utlämnande på medium för automatiserad behandling. Många registerförfattningar har begränsande regler i detta avseende. Det behöver därför även göras en bedömning av om den reglering som gäller för utlämnande myndigheter möjliggör uppgiftslämnande på sådant sätt. I den utsträckningen som endast dataskyddsförordningen gäller behöver inte någon sådan bedömning göras, då dataskyddsförordningen inte ställer upp några specifika krav i fråga om formen för utlämnande, dvs. inte begränsar formen för utlämnande (vad som nu sägs avser annat elektroniskt utlämnande än genom direktåtkomst, se vidare avsnitt 9.7.2). Detta gäller bl.a. för Bolagsverket, IVO, arbetslöshetskassorna och kreditinstituten, som saknar registerförfattningar för den personuppgiftsbehandling som de utför.

Enligt 13 § andra stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om vilka personuppgifter som får lämnas ut på medium för automatiserad behandling till myndigheter och enskilda. Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i 11 a–15 §§ förordningen om behandling av personuppgifter i den arbets-

marknadspolitiska verksamheten. För att säkerställa att ett elektroniskt utlämnande kan ske mellan Arbetsförmedlingen och Utbetalningsmyndigheten överväger regeringen att införa en sådan reglering i förordningen.

I registerförfattningen för CSN finns bestämmelser som begränsar elektroniskt utlämnande på annat sätt än genom direktåtkomst. Enligt 10 § studiestödsdatalagen är direktåtkomst till och annat elektroniskt utlämnande av personuppgifter som behandlas i CSN:s studiestödsverksamhet tillåtet bara i den utsträckning som anges i lag eller förordning och under förutsättning att ett antal i lagen uppräknade bestämmelser följs. Några ändringar i studiestödsdatalagen bedöms inte behövas. I studiestödsdataförordningen (2009:321), som gäller för CSN, kan dock ändringar behöva göras för att möjliggöra utlämnande till Utbetalningsmyndigheten på detta sätt. Regeringen överväger därför att genomföra sådana ändringar.

Vad gäller övriga myndigheters registerförfattningar bedöms den befintliga regleringen inte hindra ett sådant elektroniskt utlämnande av uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som förslagen innebär. Det finns därmed inte något behov av att ändra andra registerförfattningar för att utlämnande myndigheter ska kunna lämna uppgifter elektroniskt.

9.10.2 Personuppgiftsbehandling hos mottagande myndigheter och aktörer

Regeringens bedömning: Det behövs inte några lagändringar avseende de mottagande myndigheternas eller aktörernas personuppgiftsbehandling med anledning av de underrättelseskyldigheter som föreslås för Utbetalningsmyndigheten.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Skatteverket*, som är den enda remissinstansen som yttrar sig över bedömningen, ser mot bakgrund av förslagen i utredningen ett behov av att få göra de underrättelser och övriga uppgifter som kommer från Utbetalningsmyndigheten gemensamt tillgängliga i beskattningsverksamheten respektive folkbokföringsverksamheten. Skatteverket anser därför att förutsättningarna för hantering av uppgifterna i beskattnings- och folkbokföringsdatabasen bör utredas i det fortsatta lagstiftningsärendet.

Skälen för regeringens bedömning: Bestämmelserna om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten (se avsnitt 6.4) medför att personuppgifter behöver behandlas hos såväl Utbetalningsmyndigheten som mottagande myndigheter. Underrättelseskyldigheten kan medföra en tillkommande personuppgiftsbehandling för bl.a. Bolagsverket, IVO, Migrationsverket och Skatteverket (se 3 kap. 2–5 §§ i förslaget till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar).

Som nämns i tidigare avsnitt krävs att personuppgiftsbehandlingen ska ha en rättslig grund, och att därmed åtminstone ett av villkoren i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen är uppfyllt. Regeringen bedömer att den rättsliga grunden för behandlingen hos de mottagande myndigheterna kommer att vara att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen). Som exempel kan

nämnas att ett allmänt intresse bör vara att uppgifter i Skatteverkets folkbokföringsdatabas eller Bolagsverkets register speglar de riktiga förhållandena, och att beslut om tillstånd meddelade av IVO eller Migrationsverket samt beslut om skatter och avgifter meddelade av Skatteverket är korrekta och inte har fattats på felaktiga grunder. Genom underrättelser från Utbetalningsmyndigheten kan riktigheten i sådana registreringar och beslut öka, vilket i sin tur minskar risken för felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och därmed även minskar risken för brottsligt utnyttjande av systemen.

Myndigheternas uppgifter av allmänt intresse är också fastslagna i författning på det sätt som artikel 6.3 i dataskyddsförordningen kräver. Regeringen bedömer vidare att den behandling av personuppgifter som kan komma att ske med anledning av den föreslagna underrättelseskyldigheten är proportionell i förhållande till de mål som eftersträvas. Det bör i sammanhanget framhållas att det i princip kommer att vara fråga om uppgifter som mottagande myndigheter många gånger skulle kunna inhämta själva inom ramen för det egna kontrollarbetet, eller rent av redan finns hos myndigheterna. Förslagen är vidare avgränsade vad gäller såväl vilka myndigheter som berörs som vilka former av möjliga felaktigheter som omfattas.

Som också framgår av tidigare avsnitt förutsätter dataskyddsförordningen att behandling av personuppgifter sker för uttryckligt angivna ändamål. Flera av myndigheterna omfattas av registerförfattningar som innehåller bestämmelser som reglerar för vilka ändamål de får behandla personuppgifter (se avsnitt 9.10.1). Syftet med en underrättelse enligt den föreslagna underrättelseskyldigheten är att upplysa den mottagande myndigheten om att det finns en antaglig felaktighet samt att förse den mottagande myndigheten med underlag som kan leda till ett eventuellt beslut om ändring. För mottagande myndighet handlar det därmed om att utföra en behandling av personuppgifter som skulle kunna vara resultatet av deras egen kontrollverksamhet. Den behandling som kan komma att bli aktuell måste därför anses rymmas inom ändamålen för respektive myndighets registerförfattningar.

Regeringen föreslår också att Utbetalningsmyndigheten ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (se avsnitt 6.5). Regeringen bedömer att mottagande myndigheter bör ha rättsligt stöd för att ta emot även sådana underrättelser, då det nu endast är fråga om ett tillägg till en befintlig reglering.

Med anledning av *Skatteverkets* påpekande av behovet av att kunna göra underrättelser från Utbetalningsmyndigheten gemensamt tillgängliga i beskattnings- respektive folkbokföringsverksamheten kan konstateras att det saknas överväganden kring detta i det remitterade betänkandet. Det finns därför inte beredningsunderlag för att inom ramen för detta lagstiftningsärende överväga dessa frågor. Det kan dock noteras att registerförfattningarna för dessa verksamheter är föremål för översyn (se dir. 2021:104). Det bör därför finnas möjlighet för Skatteverket att ta upp dessa frågor i den pågående utredningen.

Regeringens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och de övriga förslagen i detta lagstiftningsärende medför kommer att utgöra en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Förslagen är förenliga med dataskyddsförordningens krav.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över bedömningen. *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Justitiekanslern*, *Skatteverket*, *Svensk Försäkring* och *Uppsala universitet (juridiska institutionen)* välkomnar de avvägningar som utredningen har gjort. De anser att utredningen har lämnat adekvata förslag på reglering för att möjliggöra den aktuella verksamheten med hänsyn till enskildas personliga integritet. Förvaltningsrätten i Linköping och Justitiekanslern framhåller dock att förslagens förenlighet med dataskyddslagstiftningen och konsekvenserna för den personliga integriteten bör analyseras vidare under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Datainspektionen anser att det behöver göras en utförligare integritetsanalys för att svara på frågan om konsekvenserna för den personliga integriteten som den personuppgiftsbehandling som förslagen medför är proportionerliga i förhållande till det som ska uppnås med behandlingen. Myndigheten anser vidare att det behöver göras utförligare bedömningar av hur respektive förslag förhåller sig till dataskyddsbestämmelserna och att det, så långt det är möjligt, bör göras en konsekvensbedömning i lagstiftningsärendet. *Sveriges advokatsamfund* anför att den personliga integriteten i möjligaste mån alltid måste beaktas och värnas, även om det sker på bekostnad av kontrollfunktionerna.

Skälen för regeringens bedömning

Några utgångspunkter vid bedömningen av förslagets påverkan på den personliga integriteten och proportionalitet

I flera av de tidigare avsnitten utvecklar regeringen sin bedömning av förslagets effekter på den personliga integriteten (se t.ex. avsnitt 5.7, 6.3.5 och 8.5). Det konstateras i samband med detta att Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kommer att begränsa skyddet för den personliga integriteten. Även de behov som ligger till grund för förslagen redovisas, inbegripet bl.a. bedömningar att de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten ska utföra krävs för att tillgodose flera allmänintressen. Det kan i sammanhanget nämnas att inskränkningar i skyddet för den personliga integriteten tidigare har godtagits bl.a. när syftet har varit att motverka felaktigt utnyttjande av välfärdsmedel (se t.ex. prop. 2007/08:48 s. 18 och 19).

I det följande ges en bredare och mer samlad bedömning avseende integritets- och proportionalitetsaspekter av förslagen.

Respekten för individens självbestämmande och integritet är grundläggande i en demokrati. Någon enhetlig definition av begreppet personlig

integritet finns inte. Regeringen uttalade dock i samband med den senaste utvidgningen av integritetsskyddet i regeringsformen att en rimlig utgångspunkt för bedömningen av behovet av ett utökat skydd för den personliga integriteten var att den skulle ske utifrån den enskildes intresse av att skydda information om sina personliga förhållanden (se prop. 2009/10:80 s. 175).

Vissa faktorer har ansetts särskilt viktiga att ta hänsyn till när det gäller att bedöma integritetskänsligheten vid helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter. Det gäller arten av personuppgifter som samlas in och registreras, varför detta görs, hur och av vem uppgifterna används samt mängden av uppgifter som samlas på ett och samma ställe eller som på något annat sätt är tillgängliga för bearbetningar och sammanställningar (prop. 2005/06:173 s. 15). Även rådande samhällsvärderingar kan ha viss påverkan på vilken reglering och begränsning av behandlingen av personuppgifter som är nödvändig för att skydda den personliga integriteten.

Begränsningar i skyddet för den personliga integriteten får ske

Utöver dataskyddsregleringen finns det skyddsreglering för den personliga integriteten både i regeringsformen och i olika internationella rättsakter (se avsnitt 9.1 och 9.3.1).

Behandling av personuppgifter berör även rätten till respekt för privatlivet enligt artikel 8.1 i Europakonventionen. Enligt denna artikel har var och en rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Europakonventionen gäller som svensk lag (se lagen [1994:1219] om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna). Enligt 2 kap. 19 § regeringsformen får inte lag eller annan föreskrift meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.

I artiklarna 3, 7 och 8 i EU:s rättighetsstadga slås det fast att var och en har rätt till fysisk och mental integritet, respekt för sitt privat- och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer samt skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Av artikel 52.3 i stadgan följer att i den mån stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europakonventionen ska de ha samma innebörd och räckvidd som enligt konventionen, men att bestämmelsen inte hindrar unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd.

Den enskilde är således skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten och har en rätt till respekt för sitt privatliv. Den enskildes personuppgifter ska skyddas. I de fall en myndighet vill behandla personuppgifter måste den beakta dessa rättigheter.

Rätten till skydd för den personliga integriteten enligt regeringsformen är inte absolut, utan kan inskränkas genom lag (se avsnitt 9.3.1). Enligt artikel 8.2 i Europakonventionen får rätten till skydd för privatlivet inte inskränkas annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter. Även i EU:s rättighetsstadga är utgångspunkten att en inskränkning endast får göras i lag och måste vara förenlig med det

väsentliga innehållet i de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan. Begränsningar får med beaktande av proportionalitetsprincipen endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (artikel 52.1).

Som framgår av avsnitt 9.3.1 bedömer regeringen att behandlingen av personuppgifter i Utbetalningsmyndighetens verksamhet innebär ett betydande intrång i den personliga integriteten och därför omfattas av skyddet mot detta i regeringsformen, men också att kriterierna för när skyddet får begränsas är uppfyllda. I detta ligger också att begränsningen svarar mot sådana intressen som räknas upp i artikel 8.2 i Europakonventionen (landets ekonomiska välbefinnande och förebyggande av oordning eller brott).

Några identifierade integritetsrisker vid den planerade behandlingen och åtgärder för att motverka dessa

De uppgifter som Utbetalningsmyndigheten ska utföra medför, som framgår av bl.a. avsnitt 9.3.1, vissa risker ur bl.a. ett integritetsperspektiv och även i övrigt för den registrerades rättigheter.

Den främsta integritetsrisken som utredningen har identifierat i myndighetens planerade verksamhet är sambearbetningen av uppgifter vid myndighetens dataanalyser och urval, och den kartläggning av enskilda som detta kan innebära. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att utföra detta förutsätter tillgång till personuppgifter som rör stora delar av befolkningen. Det kommer att röra såväl uppgifter som kan anses som känsliga som uppgifter som i sig inte är särskilt känsliga. Även förhållandevis oförargliga uppgifter kan dock, om de samlas tillsammans med andra sådana uppgifter, skapa en totalbild av en människas förhållanden som i sin tur innebär ett väsentligt intrång i den personliga integriteten. Den sambearbetning som föreslås ske hos Utbetalningsmyndigheten innebär att myndigheten utifrån uppgifterna kan få tillgång till en mer omfattande bild av den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden, vilket får anses utgöra ett större integritetsintrång.

Även om sambearbetningen utgör ett godtagbart integritetsintrång (se avsnitt 9.3.1) finns en risk för att den stora uppgiftsmängden och möjligheten till kartläggning kan medföra ett omotiverat intrång i de registrerades personliga integritet. En omfattande behandling kan innebära en risk för att uppgifter kommer till andra personers kännedom på ett sätt som skulle kunna skada den enskildes anseende. Även i samband med administrationen av systemet med transaktionskonto kommer mycket stora uppgiftsmängder att behandlas. Närliggande till sådana risker är också risken för obehörig intern åtkomst av uppgifter.

För att motverka dessa integritetsrisker föreslår regeringen en lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Lagen innehåller ändamålsbestämmelser, bestämmelser om behandling i särskilda uppgiftssamlingar, sökbegränsningar samt bestämmelser om tillgångsbegränsning, med krav på uppföljning och dokumentation, och om tidsgränser för behandling av uppgifter. Utöver detta kan ytterligare åtgärder bli aktuella, som t.ex. kan komma att regleras i förordning eller vidtas av den som är personuppgiftsansvarig, dvs. Utbetalningsmyndigheten. Det kan bl.a. handla om rutiner för behörigheter och åtkomstkontroll.

Utbetalningsmyndigheten kommer i sin verksamhet att behöva behandla känsliga personuppgifter. Det kan förekomma bl.a. vid fördjupade granskningar, då myndigheten kommer att sammanställa uppgifter som rör vissa utvalda utbetalningar och de personer som är mottagare av dessa. I denna del av verksamheten kan även andra typer av uppgifter, varav vissa av mer känslig karaktär, behöva hämtas in. Behandling av känsliga personuppgifter kommer också att förekomma vid dataanalyser och urval samt kan även förekomma vid administrationen av systemet med transaktionskonto. De föreslagna bestämmelserna som begränsar möjligheten att behandla känsliga personuppgifter, inklusive sökning i sådana uppgifter, är exempel på åtgärder för att motverka risken för omotiverad behandling av sådana uppgifter. Behandlingen av sådana uppgifter kan även komma att begränsas genom närmare reglering i förordning. Ytterst är det dock Utbetalningsmyndighetens ansvar att se till att känsliga personuppgifter behandlas endast om förutsättningarna för detta är uppfyllda.

Risker ur informationssäkerhetssynpunkt bedöms uppkomma genom att många uppgifter samlas på ett ställe, t.ex. kontouppgifter avseende stora delar av Sveriges befolkning. Den samlade informationen kan troligtvis vara intressant för andra aktörer, såsom främmande makt. Säkerhetsskyddslagen (2018:585) gäller för den som till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd (säkerhetskänslig verksamhet). I likhet med utredningen bedömer regeringen att Utbetalningsmyndighetens verksamhet är av sådant slag att den kan komma att omfattas av regleringen i säkerhetsskyddslagen, bl.a. eftersom myndigheten kommer att hantera stora mängder uppgifter om såväl fysiska som juridiska personer samt betalningsinformation. Som utredningen konstaterar är det dock en fråga för myndigheten att avgöra. Detta kommer i sådana fall att medföra krav på säkerhetsskyddsanalys och på lämpliga säkerhetsskyddsåtgärder.

Krav på inbyggt dataskydd och dataskydd som standard samt krav på att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska skyddsåtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå följer direkt av dataskyddsförordningen (artiklarna 25 och 32). Den föreslagna sekretessregleringen utgör därutöver en betydelsefull skyddsåtgärd i syfte att minska spridningsrisken. Det är av yttersta vikt att Utbetalningsmyndigheten säkerställer skyddet för de uppgifter som myndigheten kommer att behandla.

Uppgiftslämnandet till och från Utbetalningsmyndigheten, som är en förutsättning för myndighetens verksamhet, innebär också en risk för att utomstående aktörer på ett otillbörligt sätt skaffar sig åtkomst till uppgifterna. Även i denna del av verksamheten finns således en risk för obehörig extern åtkomst. Detta medför att Utbetalningsmyndigheten måste ställa höga krav på säkerhet vid överföring av information till och från myndigheten, i dialog med utlämnande och mottagande myndigheter och övriga aktörer. En risk för obehörig extern åtkomst finns dock även vid den behandling av personuppgifter, såsom uppgiftslämnande, som sker redan i dag. Skyldigheten att tillse att uppgifter lämnas ut på ett säkert sätt gäller även för utlämnande myndigheter och aktörer.

I sammanhanget bör framhållas att regeringen har slagit fast att det vid Utbetalningsmyndigheten ska finnas ett integritetsskyddsråd som fort-

löpande ska ha insyn i de åtgärder som vidtas för att säkerställa integritetsskyddet i verksamheten (se dir. 2022:8).

Prop. 2022/23:34

Behov av personuppgiftsbehandlingen och proportionalitet

Som framgår av avsnitt 9.2 och 9.3.1 syftar Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling till att tillgodose ett allmänt intresse som kan rättfärdiga en inskränkning av den personliga integriteten. En bedömning av behovet av och proportionaliteten i behandlingen i förhållande till syftena bör dock göras (artikel 35.7 b i dataskyddsförordningen).

I avsnitt 5 presenteras regeringens förslag som avser administrationen av systemet med transaktionskonto. Det saknas för närvarande en samlad bild av utbetalningarna från de statliga välfärdssystemen till enskilda. Det gör att det i dag är svårt att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar på ett effektivt sätt. Beslutande myndigheter är vid sina dataanalyser och urval, i den utsträckning de utför sådana, begränsade till utbetalningar som de själva har beslutat om, och kan typiskt sett inte göra analyserna utifrån alla välfärdssystemens utbetalningar. Ett av de främsta skälen till införandet av systemet med transaktionskonto är att systemet möjliggör för både privatpersoner och företag att få en samlad bild av myndigheters och andra aktörers utbetalningar till dem. Därutöver finns även effektivitets- och säkerhetsfördelar. Utöver detta är tillgång till uppgifter avseende utbetalningar en väsentlig del i Utbetalningsmyndighetens andra uppgifter, att utföra dataanalyser och urval samt granskningar. Regeringen bedömer sammanfattningsvis att det finns ett stort behov av den personuppgiftsbehandling som följer av administrationen av systemet med transaktionskonto.

De integritetsintrång som sker i verksamheten bedöms mot denna bakgrund vara motiverade i ljuset av bl.a. den effektivisering och ökade säkerhet av hanteringen av statliga utbetalningar som förslaget innebär. Regeringen anser därför att behandlingen står i proportion till behovet.

När det gäller Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval är det, som framgår av bl.a. avsnitt 8, en förutsättning att Utbetalningsmyndigheten får tillgång till uppgifter. Av den anledningen föreslås en skyldighet för ett antal myndigheter och aktörer att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten, samt en reglering om att sådana uppgifter ska behandlas i en särskild uppgiftssamling.

De kategorier av uppgifter som blir aktuella att behandla kommer att begränsas bl.a. genom avgränsningen i uppgiftsskyldigheten och den föreslagna uppgiftssamlingen för sådan behandling. Dessa åtgärder syftar till att minska de integritetsrisker som uppkommer vid personuppgiftsbehandlingen. Regleringen underlättar också kontroller av myndighetens verksamhet. Den behandling av personuppgifter som kommer att ske bedöms därför utgöra ett proportionerligt ingrepp i den enskildes personliga integritet.

Regeringen gör som framgår av avsnitt 6 bedömningen att Utbetalningsmyndigheten behöver granska de urvalsträffar som myndighetens dataanalyser och urval resulterar i. De behöver gås igenom i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar och kan därvid behöva kontrolleras och kompletteras genom sökning i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval. En sådan inledande granskning utgör vidare enligt regeringens bedömning

inte i sig något större intrång i den personliga integriteten. De uppgifter som behandlas är uppgifter som redan behandlas vid myndighetens dataanalyser och urval. Den inledande granskningen ska vara ett led i att förhindra att uppgifter i onödan lämnas vidare till beslutande myndigheter eller arbetslöshetskassor. Den fördjupade granskningen ska framför allt vara inriktad mot felaktigheter som är av betydelse för flera välfärdssystem, och som är del av ett systematiskt utnyttjande av välfärdssystemen. Dessa felaktigheter är svåra att upptäcka i dag och riskerar att försvaga legitimiteten i systemen. Det finns som framgår av regeringens bedömningar i avsnitt 6 därmed ett behov av den behandling av personuppgifter som denna verksamhet ger upphov till. Granskningen föreslås regleras i en särskild lag, lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Mot bakgrund av syftet med granskningarna, och vikten av att upprätthålla legitimiteten i välfärdssystemen, anser regeringen att det intrång som granskningarna innebär är motiverat. Med de skyddsåtgärder som föreslås, se vidare nedan, anser regeringen också att intrånget är proportionerligt.

Det nu föreslagna systemet kommer att medföra en mycket omfattande personuppgiftsbehandling, och kan betraktas som en särlösning och något som avviker från det normala. Denna särlösning motiveras dock av de mycket starka skäl som ligger bakom förslagen och inrättandet av myndigheten. Regeringen bedömer sammantaget att det finns ett behov av att utföra den ovan beskrivna personuppgiftsbehandlingen, och att den kommer att vara proportionerlig i förhållande till syftena. Den planerade behandlingen av personuppgifter går således inte utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de syften som ligger till grund för utformningen av myndighetens uppdrag. Ett antal olika skydds- och säkerhetsåtgärder föreslås för att begränsa integritetsintrånget som uppkommer till följd av myndighetens verksamhet. Regeringen har därmed tagit sådana hänsyn som *Förvaltningsrätten i Linköping*, *Justitiekanslern* och *Sveriges advokatsamfund* efterfrågar.

Det är dock av väsentlig vikt att de begränsningar som följer av dataskyddsförordningen och lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten följs såväl vid utarbetande av rutiner som faktisk personuppgiftsbehandling vid myndigheten. Utbetalningsmyndigheten kommer såväl generellt, när de närmare förutsättningarna för det planerade informationsutbytet och behandlingen av uppgifter inom myndigheten har klarlagts, som i specifika situationer att behöva göra bedömningar av om behandlingen är att anse som proportionerlig.

Förslagen är förenliga med dataskyddsförordningens krav

Regeringen föreslår fyra nya lagar i samband med tillskapandet av Utbetalningsmyndigheten och dess uppgifter. Flera av lagarna kommer att kompletteras med förordningsreglering.

Utöver detta föreslås ett antal ändringar i befintliga lagar, som avser andra myndigheters personuppgiftsbehandling som aktualiseras med anledning av verksamheten vid Utbetalningsmyndigheten.

Den reglering som föreslås bedöms vara förenlig med dataskyddsförordningens krav. Flera bestämmelser föreslås som en följd av de krav som ställs i dataskyddsförordningen, såsom principerna i artikel 5 om bl.a. upp-

gifts- och lagringsminimering. Regeringen anser, till skillnad från *Datainspektionen*, att den föreslagna regleringens förenlighet med dataskyddsförordningen är väl utredd och underbyggd.

Regleringen av personuppgiftsbehandling medför ett starkt skydd för den personliga integriteten

Ett grundläggande syfte med EU:s dataskyddsreform, i vilken bl.a. dataskyddsförordningen ingick, var att stärka integritetsskyddet för enskilda och ge enskilda bättre möjligheter att kunna kontrollera hur behandlingen av personuppgifter sker. Dataskyddslagen, som kompletterar dataskyddsförordningen, syftar också till att stärka skyddet för den enskildes personliga integritet. Genom de författningar som regeringen föreslår införs tydliga ramar och förutsättningar för Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter. En reglering som är anpassad efter Utbetalningsmyndighetens behov och förutsättningar innebär mindre risker för otillåten behandling av personuppgifter. Regleringen innehåller även skyddsåtgärder i syfte att värna enskildas personliga integritet. Sammantaget bedömer regeringen att förslagen kommer att medföra ett starkt skydd för enskildas personliga integritet.

Konsekvensbedömning avseende dataskydd

I det föregående redovisas regeringens överväganden i fråga om proportionalitet, risker för de registrerade, skyddsåtgärder och effekter på den personliga integriteten. Lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, tillsammans med annan dataskyddsreglering, anger ramarna för den personuppgiftsbehandling som får utföras i Utbetalningsmyndighetens verksamhet. De ovan redovisade övervägandena och bedömningarna kan delvis anses motsvara en sådan konsekvensbedömning som *Datainspektionen* efterfrågar. Utbetalningsmyndigheten kommer dock ytterst att behöva avgöra hur personuppgiftsbehandlingen närmare ska ske, t.ex. i fråga om vilken teknik och vilka säkerhetslösningar som ska användas. Den personuppgiftsansvarige ansvarar för att, om det krävs utifrån dataskyddsförordningens bestämmelser, göra en närmare konsekvensbedömning avseende dataskydd (jfr prop. 2021/22:139 s. 64).

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De nya reglerna ska träda i kraft den 1 januari 2024.

De utbetalningar som Utbetalningsmyndigheten ska administrera ska senast den 1 januari 2027 administreras via systemet med transaktionskonto.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen har föreslagit tidigare tidpunkter för ikraftträdande och för

när bestämmelserna i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten senast ska tillämpas fullt ut.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal av remissinstanserna yttrar sig särskilt över förslaget. *Försäkringskassan* avstyrker förslaget och anser att den föreslagna tidsplanen för genomförande och anslutning är för kort. *Pensionsmyndigheten* ställer sig tveksam till om det är möjligt att inom den av utredningen föreslagna tiden fullt ut genomföra samtliga förslag. Pensionsmyndigheten anser därför att det är av stor vikt att effekterna och konsekvenserna kan analyseras vidare, i syfte att motverka och minimera kostnadsdrivande lösningar och förseningar i pågående projekt hos de anslutande myndigheterna.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdande

Arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är en fråga som måste prioriteras. Att utbetalningar från välfärdssystem går till det som de är avsedda för är en viktig förutsättning för allmänhetens förtroende för och tillit till systemen. Ikraftträdandet bör därför ske så snart som möjligt. För att de nya reglerna ska kunna tillämpas krävs dock att Utbetalningsmyndigheten har bildats. I vissa avseenden krävs också, som *Pensionsmyndigheten* framhåller, arbete med anpassningsåtgärder hos berörda myndigheter och arbetslöshetskassor.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att de nya reglerna ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Den senaste tidpunkten som lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska tillämpas

Utbetalningsmyndigheten kommer under uppbyggnadsfasen inte att kunna bedriva den tänkta verksamheten fullt ut. Sannolikt kommer de myndigheter vars utbetalningar ska administreras av Utbetalningsmyndigheten successivt att anslutas till systemet med transaktionskonto.

För att säkerställa att systemet med transaktionskonto kan införas så snart som möjligt, samtidigt som hänsyn tas till att tidsåtgången för uppbyggnaden av verksamheten är svårbedömd, anser regeringen att bestämmelserna i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten bör tillämpas successivt, allteftersom de berörda myndigheterna ansluts till systemet med transaktionskonto. Samtliga utbetalningar bör dock administreras via systemet med transaktionskonto senast den 1 januari 2027.

11 Konsekvenser

11.1 Offentligfinansiella effekter

Felaktiga utbetalningar omfattar allt från mindre, oavsiktliga fel till grov och systematisk brottslighet. Som redovisas i avsnitt 4.1 uppskattade Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen att de

felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen sammantaget uppgick till ca 18 miljarder kronor i 2018 års utgifter. Med ett osäkerhetsintervall på 11–27 miljarder kronor motsvarar det 3,5–8,0 procent av de totala utgifterna exklusive ålderspensionssystemet (se SOU 2019:59 s. 131). Även om uppskattningen bör tolkas med stor försiktighet uppgår de felaktiga utbetalningarna sannolikt till betydande belopp. Det innebär att även en liten påverkan på de felaktiga utbetalningarna har betydelse för statens budget.

Utbetalningsmyndigheten ska bl.a. förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från de utpekade välfärdssystemen. Myndigheten ska även administrera utbetalningar för de beslutande myndigheternas räkning. Förslagen i propositionen påverkar dock inte de uppgifter som andra myndigheter utför på uppdrag av de beslutande myndigheterna, exempelvis skatteavdrag och lämnande av kontrolluppgifter till Skatteverket.

Verksamheten vid Utbetalningsmyndigheten bedöms på sikt kunna leda både till att antalet felaktiga utbetalningar minskar och till att återbetalningarna av felaktigt utbetalda belopp ökar. Detta kan i sin tur förväntas leda till att beslutande myndigheters och arbetslöshetskassors utgifter minskar. Regeringen bedömer att förslagen kommer att ha störst påverkan på de felaktiga utbetalningar som beror på att sökanden avsiktligt lämnar felaktiga uppgifter och på systematisk brottslighet.

Regeringen bedömer vidare att förslagen kommer att medföra effektiviseringsvinster. Risken för dubbelarbete, och för att olika myndigheter utreder samma aktörer, minskar samtidigt när det blir lättare att få överblick över flera välfärdssystem. Myndigheterna kan också snabbare få kunskap om olika metoder som används för att utnyttja välfärdssystemen. Vidare bedöms upptäcktsrisken öka och den tid det tar att hitta pågående felaktigheter minska. Regeringen instämmer i *Pensionsmyndighetens* bedömning att inrättandet av en samordnad utbetalningsfunktion innebär betydande fördelar för staten och effektiviteten i välfärdssystemen.

Regeringen anser, i likhet med *Region Stockholm*, att det är viktigt att följa upp och utvärdera effektiviseringsvinsterna. Mer detaljerade analyser och konsekvensbeskrivningar av de förmodade framtida nettoeffekterna, som Pensionsmyndigheten efterfrågar, kan dock göras först när Utbetalningsmyndighetens verksamhet är fullt uppbyggd.

11.2 Samhällsekonomiska effekter

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott medför att skattemedel inte används till de ändamål som medlen är avsedda för. Detta leder till en ineffektiv fördelning av offentliga medel, och riskerar även att skada förtroendet för välfärdssystemen.

Regeringen bedömer att förslagen i propositionen förbättrar förutsättningarna för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott, och att förslagen därmed bidrar till att upprätthålla tilliten till välfärdssystemen. Eftersom minskade felaktiga utbetalningar innebär att statens utgifter för utbetalningar av förmåner och stöd från välfärdssystemen bör bli lägre än vad de annars skulle ha blivit, kan medel också

frigöras för finansiering av andra samhällsekonomiskt motiverade statliga åtgärder.

Privata aktörer står för en betydande andel av de välfärdstjänster som utförs inom den offentligt finansierade välfärdssektorn. För att upprätthålla en väl fungerande marknad inom välfärdsområdet är det viktigt att aktörerna kan konkurrera på lika villkor. Som *Företagarna* och *Svenskt Näringsliv* framhåller snedvrider oseriösa aktörer konkurrensen och riskerar att underminera de seriösa aktörernas förutsättningar att verka. Regeringen bedömer att förslagen förbättrar möjligheterna att motverka välfärdsbrottslighet, och att de därmed bidrar till en mer rättvis konkurrens mellan de aktörer som erbjuder välfärdstjänster.

Sammanfattningsvis delar regeringen *Migrationsverkets* bedömning att förslagen kommer att få positiva konsekvenser för samhällsekonomin.

11.3 Konsekvenser för det brottsförebyggande arbetet och brottsligheten

Angreppen mot välfärdssystemen har över tid blivit mer avancerade och systematiska, och allt svårare att upptäcka (se SOU 2020:35 s. 135–151). Enligt den av Polismyndigheten sammanställda rapporten Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2021 (dnr A562.287/2021) finns det indikationer på att personer inom den organiserade brottsligheten tillskansar sig omfattande belopp från välfärdssystemen. Välfärdsbrottsligheten bedöms möjliggöra fortsatt tillväxt av den organiserade brottsligheten, då kriminella använder utbetalningar från välfärdssystemen som ett slags grundförsörjning, och då riktade angrepp mot utbetalande system dessutom genererar stora brottsvinster. Förslagen innebär att Utbetalningsmyndigheten kommer att få tillgång till analys- och kontrollverktyg som medför ökade möjligheter att upptäcka och förhindra framför allt de mer avancerade angreppen mot välfärdssystemen.

Utbetalningsmyndigheten kommer att kunna ta del av och bearbeta uppgifter från myndigheter, arbetslöshetskassor och andra aktörer på ett annat sätt än vad dessa kan göra var för sig. Myndigheten kommer därmed att ha ett bredare uppdrag när det gäller att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen än befintliga myndigheter. Detta skapar förutsättningar för att upptäcka felaktiga utbetalningar som kan vara svåra för de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna att identifiera. Genom analyser och granskningar ska Utbetalningsmyndigheten inte enbart bidra till att upptäcka felaktiga utbetalningar, utan även, och framför allt på sikt, bidra till att förebygga och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Förslagen förväntas även leda till att fler bidragsbrott upptäcks i ett tidigare skede, och på sikt bör förslagen, till följd av det förebyggande arbetet, leda till att färre brott begås.

Regeringen anser, till skillnad från *CSN*, att det stärkta kontrollarbete som förslagen innebär kan förväntas minska incitamenten att begå uppsåtliga brott mot välfärdssystemen, och instämmer därmed i *Ekobrottsmyndighetens*, *IAF:s*, *LO:s*, *Migrationsverkets*, *Polismyndighetens*, *Statens servicecenters* och *Åklagarmyndighetens* bedömning att förslagen kommer att bidra till att motverka den brottslighet som drabbar välfärds-

11.4 Konsekvenser för skyddet av den personliga integriteten

Förslagen påverkar enskildas integritet på så sätt att en stor mängd personuppgifter från flera källor kommer att behandlas av Utbetalningsmyndigheten. Det är dock i regel fråga om uppgifter som inte är särskilt känsliga var för sig, exempelvis uppgifter om namn eller ålder. Som exempelvis framgår av avsnitt 7.2.1 och 9.3.1 kan dock sambearbetning av uppgifter ur olika register och datasamlingar innebära att Utbetalningsmyndigheten får tillgång till en mer omfattande bild av den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden. Myndigheten kommer också att behandla känsliga personuppgifter, såsom uppgifter om beviljade socialförsäkringsförmåner baserade på hälsa. Behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten medför därmed ett antal integritetsrisker. Dessa risker hanteras dock genom att höga krav ställs på myndighetens säkerhets- och skyddsåtgärder vid behandling av personuppgifter (se t.ex. avsnitt 9.6).

I avsnitt 9.11 finns en samlad dataskydds- och integritetsbedömning. Av det avsnittet framgår att regeringen bedömer att den personuppgiftsbehandling som förslagen medför kommer att utgöra en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga.

11.5 Konsekvenser till följd av att utbetalningar sker via systemet med transaktionskonto

Konsekvenser för enskilda

Införandet av ett system med transaktionskonto gör det möjligt att på ett samlat sätt administrera utbetalningar till enskilda och bedöms på sikt leda till en mer effektiv hantering av statliga utbetalningar. Systemet med transaktionskonto innebär att enskilda endast vid ett tillfälle, och till en myndighet, behöver lämna uppgifter som behövs för utbetalningar, t.ex. bankkontonummer. Detta underlättar om den enskilde byter bank och när en mottagare ska få en förmån eller stöd från en myndighet som vederbörande inte tidigare har fått en utbetalning från. I systemet ska varje mottagare ha ett eget transaktionskonto, från vilket utbetalningarna ska göras. Den enskilde kommer därmed att kunna få en överblick över samtliga statliga utbetalningar som mottas, när i tiden detta sker och med vilka belopp. Regeringen bedömer i likhet med *Försäkringskassan* att förslagen innebär en förenkling för enskilda som får utbetalningar från flera myndigheter.

Regeringen anser, i likhet med *Myndigheten för delaktighet*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* och *Pensionsmyndigheten*, att det är viktigt att service till mottagarna i frågor som rör utbetalningar ges på olika sätt och anpassas efter mottagarnas behov, t.ex. vad gäller

service till ungdomar, unga vuxna och personer med funktionsnedsättning. Som *ESV* påtalar kan det t.ex. handla om information om vad som händer med genomförda utbetalningar eller beslutade utbetalningar som inte kan verkställas. Regeringen delar *ESV*:s bedömning att det finns en risk för att förslagen leder till ökade kostnader för administration och försämrad överblick av de statliga utgifterna, om systemet inte konstrueras rätt från början. Det är därmed viktigt att det finns en väl fungerande samverkan mellan berörda myndigheter när systemet konstrueras.

Frågor om Utbetalningsmyndighetens serviceskyldighet gentemot betalningsmottagarna och berörda myndigheters former för samverkan kommer att behöva hanteras av Utbetalningsmyndigheten i samband med att den inrättas.

Utbetalningsmyndighetens uppgift att betala ut förmåner och stöd ska fungera under såväl normala förhållanden och fredstida kriser som under höjd beredskap. Regeringen delar *Arbetsförmedlingens* och *Riksgäldskontorets* bedömning att det finns en risk för ökad sårbarhet när alla utbetalningar samlas, vilket kan leda till förseningar av utbetalningar om infrastrukturen för transaktionskontosystemet inte fungerar som den ska. Det är därför viktigt att utbetalningsverksamheten omfattas av höga säkerhetskrav, samt att it-driften är tillförlitlig, säker och robust. Även dessa frågor kommer att behöva hanteras av Utbetalningsmyndigheten.

Konsekvenser för staten

Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket står sammantaget för en betydande andel av de statliga utbetalningarna. Statens betalningsmodell innebär bl.a. att statliga myndigheter får välja betalningsförmedlare för de utbetalningar som myndigheterna genomför inom ramen för de ramavtal för dessa tjänster som Riksgäldskontoret upphandlar. En förändring av utbetalningarna för dessa myndigheter kommer därför, som Riksgäldskontoret påpekar, att få en stor påverkan på den statliga betalningsmodellen som helhet, eftersom myndigheterna inte längre kommer att kunna välja betalningsförmedlare för de utbetalningar som myndigheterna beslutar om. Utöver att de beslutande myndigheterna inte längre får välja betalningsförmedlare påverkas dock inte betalningsmodellen av förslagen. Denna fråga får analyseras närmare av Utbetalningsmyndigheten i samband med att dess verksamhet byggs upp. Regeringen bedömer dock att staten även i fortsättningen kommer att vara en viktig kund för affärsbankerna. De risker som *Försäkringskassan* ser kopplade till affärsbankernas priser och intresse av att tillhandahålla banktjänster avseende myndighetsbetalningar bör hanteras inom ramen för Riksgäldskontorets återkommande analyser om de samlade riskerna i statens betalningsmodell.

Regeringen anser vidare att det är viktigt att utveckla formerna för samverkan mellan Riksgäldskontoret och Utbetalningsmyndigheten för att säkerställa att Riksgäldskontoret får den information som myndigheten behöver om betalningsflödena. Även denna fråga kommer att behöva hanteras av Utbetalningsmyndigheten.

Införandet av systemet med transaktionskonto kan medföra behov av anpassningar i statsredovisningen. Regeringen instämmer i *ESV*:s bedöm-

ning att det sannolikt kommer att behövas ändringar i ekonomiadministrativa förordningar, föreskrifter och allmänna råd, och att handläggande myndigheter kommer att behöva anpassa sina rutiner för redovisning, intern kontroll och betalning. Regeringen avser därför att ge ESV i uppdrag att analysera och vidta nödvändiga åtgärder avseende statens redovisning med anledning av införandet av systemet med transaktionskonto.

11.6 Konsekvenser för statliga myndigheter

Konsekvenser för de myndigheter vars utbetalningar kommer att genomföras via systemet med transaktionskonto

För de beslutande myndigheterna, dvs. Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket, innebär förslagen att det kan komma att uppstå vissa kostnader till följd av de anpassningar i gränssnitt, terminologi, rutiner m.m. som myndigheterna behöver göra i sina system och arbetssätt för att utbetalningar ska kunna genomföras via systemet med transaktionskonto. Införandet av ett system med transaktionskonto kan även medföra vissa initiala kostnader för utbildningsinsatser avseende nya regler och nya tekniska system. Samtidigt innebär förslagen att en del av de beslutande myndigheternas kostnader för utbetalningar kommer att minska. Det handlar bl.a. om kostnader för betalningsförmedling från Riksgäldskontorets ramavtal, administration av kontoregister, utlandsbetalningar, avihantering och retur.

Flera av Arbetsförmedlingens arbetsgivarstöd krediteras arbetsgivarens skattekonto. En fortsatt hantering med kreditering av skattekontot och utbetalning av eventuellt överskott till ett transaktionskonto får inga direkta konsekvenser för Arbetsförmedlingen. De direkta individärsättningarna (aktivitetsstöd, etableringsersättning och utvecklingsersättning) kommer även fortsättningsvis att administreras av Försäkringskassan, men i stället betalas ut av Utbetalningsmyndigheten. När det gäller ersättning för resebidrag och programresor innebär förslagen främst att Arbetsförmedlingen inte kommer att behöva lämna betalningsuppdrag till någon bank, eftersom betalningarna kommer att skickas via Utbetalningsmyndigheten.

CSN har för närvarande inte någon information om studerande och låntagares kontouppgifter eftersom dessa i normalfallet inte är nödvändiga för CSN:s handläggning. Dessa uppgifter hanteras av den bank som staten har ramavtal med. CSN menar att myndigheten kommer att behöva lämna fler uppgifter i betalningsuppdraget till Utbetalningsmyndigheten än vad myndigheten tidigare lämnat till banker, och att kostnaderna för CSN blir högre än vid byte av bank. Vidare framför CSN att det initialt uppstår utbildningskostnader avseende nya regler och tekniska system samt utvecklingskostnader för it-system. Myndigheten anser även att omfattningen av de ökade arbetsuppgifterna för utredning och för ökad återkravshantering är svår att bedöma.

Införandet av systemet med transaktionskonto innebär att Försäkringskassan inte längre, eller i en betydligt mindre omfattning än tidigare, behöver föra ett bankkontoregister för utbetalningar. Att underhålla registret kräver it-stöd, administration och kundtjänst. Ansvaret för att förvalta kontoregistret kommer att föras över från Försäkringskassan till Utbetalningsmyndigheten. *Försäkringskassan* bedömer att det kommer att ske en viss ökning av antalet ärenden hos Försäkringskassan med anledning av de analyser som kommer att genomföras av Utbetalningsmyndigheten. Vidare framför Försäkringskassan att införandet av systemet med transaktionskonto kommer att kräva ett omfattande internt arbete och leda till avsevärda kostnader för anpassning inom myndigheten.

Pensionsmyndigheten köper tjänster från Försäkringskassan avseende bankutbetalningar och kontoregister. En del av dessa kostnader består av bankavgifter som kommer att föras över till Utbetalningsmyndigheten. *Pensionsmyndigheten* konstaterar att ett införande av systemet med transaktionskonto innebär att ett utvecklingsarbete behöver genomföras inom Pensionsmyndigheten, bl.a. utveckling och anpassning av it-system, webbtjänster och funktionaliteten avseende tjänsten Mina sidor. Myndigheten framhåller att kostnaderna för detta är svårbedömda. Till detta kommer de utvecklingskostnader som uppstår hos Försäkringskassan, och som Pensionsmyndigheten behöver medfinansiera. Pensionsmyndigheten menar att ett antal större utvecklingsaktiviteter behöver genomföras inom myndigheten, och att kostnaderna för detta preliminärt bedöms uppgå till 10–30 miljoner kronor.

Skatteverket bedömer att myndigheten, med anledning av införandet av systemet med transaktionskonto, bl.a. behöver anpassa skattekotot och utveckla nya it-stöd anpassade till det nya systemet. Vidare behöver verket anpassa information i blanketter m.m. och utveckla tillhandahållandet av uppgifter inom folkbokföringen. Skatteverket framför att resurser också behöver avsättas för att kunna hantera fler omprövningsärenden, vilket sannolikt kommer att förbättra kvaliteten i Skatteverkets kontrollarbete, och för samverkan med Utbetalningsmyndigheten kring framtagande av analysmetoder, urvalsmodeller och prioritering av felaktiga utbetalningar.

Regeringen bedömer, med beaktande av vad som anförts av de beslutande myndigheterna, att införandet av systemet med transaktionskonto kommer att medföra såväl minskade som ökade kostnader för dem. Vissa kostnader minskar genom att de förs över till Utbetalningsmyndigheten, t.ex. kostnader för betalningsförmedling och förvaltning av kontoregister. Systemanpassningar, utbildningsinsatser m.m. innebär samtidigt ökade kostnader hos de beslutande myndigheterna under en övergångsperiod. Ansvaret för att verkställa utbetalningarna kommer dock att successivt, under flera års tid, föras över till Utbetalningsmyndigheten. Detta skapar goda förutsättningar för myndigheterna att planera för och genomföra de anpassningar som krävs för att ansluta sig till systemet med transaktionskonto.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att de kostnader som uppstår för berörda myndigheter till följd av förslagen i denna proposition kan hanteras inom befintliga anslagsramar.

Konsekvenser för de myndigheter som kommer att ha ett informationsutbyte med Utbetalningsmyndigheten

Prop. 2022/23:34

Regeringens förslag innebär att Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, CSN, Försäkringskassan, IVO, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Skatteverket kommer att vara skyldiga att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen.

Utbetalningsmyndigheten kommer i sin tur att under vissa omständigheter omfattas av en underrättelseskyldighet gentemot vissa myndigheter. Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket kommer t.ex. att ta emot underrättelser från Utbetalningsmyndigheten om misstänkta felaktiga utbetalningar som behöver hanteras. Utbetalningsmyndighetens underrättelseskyldighet gäller även vid andra felaktigheter som rör Bolagsverket, IVO, Migrationsverket och Skatteverket. CSN framför att förslagen om uppgiftsskyldighet för myndigheten kommer att medföra att den måste anpassa och utveckla sitt it-stöd, och ser en risk i att kostnaderna har underskattats för att genomföra de förändringar som kommer att krävas för överföring av uppgifter för dataanalys och urval samt betalningsuppdrag.

Bolagsverket kommer att ta emot underrättelser från Utbetalningsmyndigheten om det finns anledning att anta att en uppgift om företag, företagsföreträdare eller huvudmän i Bolagsverkets offentliga register är felaktig. Detta kan i sin tur leda till att Bolagsverket behöver vidta handläggningsåtgärder.

IVO kommer att ta emot underrättelser från Utbetalningsmyndigheten om att en enskilds lämplighet för att bedriva verksamhet med personlig assistans kan ifrågasättas. Underrättelserna kan leda till ett ökat antal tillsynsåtgärder mot verksamheter som bedriver personlig assistans. IVO framför att uppgifter om ägare och ledning inte ingår i myndighetens omsorgsregister, utan endast i respektive ärende. Med den föreslagna rutinmässiga överföringen av uppgifter till Utbetalningsmyndigheten ser IVO ett behov av att utveckla sina system och sitt arbetssätt, så att uppgifter om ägare och ledning registreras mer systematiskt, vilket innebär ökade kostnader.

Migrationsverket kommer att ta emot underrättelser från Utbetalningsmyndigheten, om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen är felaktigt. Detta kan i sin tur leda till en ökning av antalet ärenden om återkallelse av uppehållstillstånd och arbetstillstånd hos Migrationsverket.

Skatteverket kommer att ta emot underrättelser från Utbetalningsmyndigheten om inledande och fördjupade granskningar av utbetalningar och om misstänkt felaktiga registreringar i beskattningsverksamheten respektive misstänkt felaktiga beslut om skatt eller avgift. Detta kommer troligen att leda till en ökning av antalet ärenden om omprövning hos Skatteverket.

Kronofogdemyndigheten ska lämna uppgifter om skulder för företag och andra juridiska personer samt om deras företrädare till Utbetalningsmyndigheten för den senare myndighetens dataanalyser och urval. Sådana uppgifter lämnar Kronofogdemyndigheten redan i dag till flera myndigheter och andra aktörer, och det finns ett uppbyggt system för detta, s.k.

skuldutdrag. På begäran ska Kronofogdemyndigheten också lämna uppgifter som kan vara av betydelse vid en fördjupad granskning vid Utbetalningsmyndigheten. Detta kan förväntas leda till ett visst ytterligare arbete för Kronofogdemyndigheten, men bör kunna hanteras inom befintliga ramar. Förslagen i propositionen kan vidare förväntas leda till ett ökat antal återkravsärenden vid de beslutande myndigheterna. Detta kan i sin tur medföra att fler ärenden om obetalda fordringar överlämnas till Kronofogdemyndigheten. *Kronofogdemyndigheten* framför att myndighetens verksamhetssystem behöver utvecklas för att möjliggöra tillgångsundersökning och utmätning av tillgodohavanden på transaktionskonton. Kostnaden för denna it-utveckling uppskattas till ca 3 miljoner kronor, förutsatt att befintliga funktioner kan återanvändas. I annat fall blir kostnaden högre.

Efter det inledande skedet med framtagande av rutiner etc. bör hanteringen av informationsutbytet bli en del av den löpande handläggningen. Som framgår nedan kan förslaget antas medföra visst merarbete i den initiala fasen även för berörda kommunala myndigheter.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att de kostnader som uppstår för berörda myndigheter till följd av förslagen i denna proposition kan hanteras inom befintliga anslagsramar.

Konsekvenser för brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheter samt domstolar

Förslagen förväntas leda till att fler brott upptäcks, vilket i vart fall inledningsvis kan leda till en viss ökning av antalet brottmål. Polismyndighetens utrednings- och förundersökningsarbete påverkas därmed av förslagen. Även Åklagarmyndigheten påverkas, då i vart fall en del av den ökade andelen upptäckta brott kan antas utgöra sådana ärenden där åklagare är förundersökningsledare. Det ökade antalet upptäckta brott kan också förväntas leda till fler åtal. Regeringen delar mot denna bakgrund *Åklagarmyndighetens* uppfattning att arbetsbördan för polis och åklagare i viss utsträckning kommer att öka när fler bidragsbrott upptäcks och anmäls. På längre sikt bedöms emellertid det förstärkta kontrollarbetet få en förebyggande effekt, genom att incitamenten att begå bidragsbrott minskar när upptäcktsrisken ökar. Därmed kan antalet bidragsbrott som ska hanteras av Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten förväntas minska framöver. Även för Kriminalvården kan det ökade antalet upptäckta brott inledningsvis leda till att fler personer döms till fängelse för bidragsbrott. På längre sikt kan dock det förebyggande arbetet förväntas få genomslag och minska antalet fängelsestraff för bidragsbrott.

Fler upptäckta felaktiga utbetalningar kommer att leda till fler återkravs- och omprövningsärenden hos de beslutande myndigheterna, vilket kan leda till en ökning av överklaganden till förvaltningsdomstolarna inom framför allt socialförsäkringsområdet. De felaktigheter som upptäcks kan i många fall antas beröra flera aktörer och innefatta ett systematiskt utnyttjande av välfärdssystemen. Ärendena kan därför bli komplicerade och de utredningar som ligger till grund för de överklagade besluten förhållandevis omfattande. För domstolarnas del kan detta, som *Domstolsverket* och *Västmanlands tingsrätt* anför, innebära en ökning av antalet mål.

Som konstateras ovan bör förslagen emellertid på sikt leda till att färre brott begås och att felaktigheter upptäcks innan utbetalningarna sker, vilket medför att kostnaderna för utredning, lagföring och återkrav kommer att minska för berörda myndigheter och domstolar. De brottsutredande myndigheterna kommer också sannolikt att få ta del av ett mer omfattande eller mer informativt underlag, vilket medför att utredningarna kan bli enklare att genomföra. Förslagen förväntas, som anförs ovan, leda till att bidragsbrott upptäcks i ett tidigare skede, vilket bör leda till mindre komplicerade och mindre resurskrävande rättegångar i de fall en brottsutredning leder till ett åtal. Regeringen bedömer att detta sammantaget medför att eventuella ökade kostnader till följd av förslagen bör kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Konsekvenser för övriga myndigheter

En konsekvens av att ett system med transaktionskonto införs är att Utbetalningsmyndigheten behöver avropa betalningstjänster från de ramavtal som Riksgäldskontoret upphandlar för statens räkning. Myndigheter anslutna till transaktionskontosystemet kommer i motsvarande mån inte längre att behöva avropa dessa betalningstjänster från Riksgäldskontorets ramavtal. Denna förändring påverkar Riksgäldskontorets arbete med upphandling av ramavtal för betalningstjänster. Utbetalningsmyndighetens stora volymer av utbetalningar kan ge förutsättningar för lägre priser i ramavtalen. Förslagen bedöms inte medföra några ökade kostnader för Riksgäldskontoret.

Utbetalningsmyndigheten kommer att stå under tillsyn av Justitieombudsmannen och Justitiekanslern. Myndighetens personuppgiftsbehandling kommer även att stå under tillsyn av Integritetsskyddsmyndigheten. För dessa myndigheter tillkommer alltså ytterligare ett tillsynsobjekt. *Justitiekanslern* framför att eftersom Utbetalningsmyndigheten ska vara personuppgiftsansvarig innebär det att staten dels kommer att bära skadeståndsansvaret vid felaktig personuppgiftsbehandling, dels behöver reglera sådana skadeståndsanspråk. Då ytterligare en myndighet kommer att behandla de nu aktuella personuppgifterna kommer Justitiekanslerns tillsyns- och skaderegleringsverksamhet att behöva utökas.

Utbetalningsmyndigheten kommer även att omfattas av Riksrevisionens granskningar. Det blir således ytterligare en myndighet för Riksrevisionen att granska.

Regeringen bedömer att de eventuella ökade kostnader som förslagen medför för de ovan nämnda myndigheterna kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

11.7 Konsekvenser för arbetslöshetskassorna

Arbetslöshetskassorna kommer att bli skyldiga att kontinuerligt lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten för dataanalyser och urval hos Utbetalningsmyndigheten. *Sveriges a-kassor* framför att vissa av dessa uppgifter, t.ex. kontaktuppgifter för juridiska personer, uppgivna kontakt-

personer och ombud samt ägande vid ledningsuppdrag, för närvarande inte kan sökas fram i arbetslöshetskassornas handläggningssystem.

Arbetslöshetskassorna kommer även att vara skyldiga att på begäran lämna uppgifter som behövs i arbetet med fördjupade granskningar. Förslagen kommer därmed att innebära en ökad uppgiftslämnarbörda för arbetslöshetskassorna. Till viss del avser den föreslagna uppgiftsskyldigheten uppgifter om betalningar som arbetslöshetskassorna redan i dag överlämnar till Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Den bör därför i denna del endast innebära en marginellt ökad arbetsbörda. Arbetslöshetskassorna föreslås dock även lämna vissa ytterligare uppgifter. Förslagen kan därför förväntas innebära en ökad arbetsbörda för arbetslöshetskassorna, åtminstone initialt, innan system och rutiner har utarbetats.

Arbetslöshetskassorna kommer regelbundet att få underrättelser från Utbetalningsmyndigheten om misstänkta felaktigheter som behöver hanteras av arbetslöshetskassorna. Även i denna del kan förslagen därför förväntas innebära en ökad arbetsbörda för arbetslöshetskassorna, t.ex. kan antalet återkrav, begäran om omprövning, överklaganden och sanktionsärenden komma att öka. Sveriges a-kassor framför att även it-system kommer att behöva anpassas och utvecklas till de nya arbetsuppgifterna, vilket medför ökade kostnader.

Ett av syftena med Utbetalningsmyndighetens verksamhet är att felaktiga utbetalningar ska upptäckas. Insamlingen av uppgifter bör således leda till ett minskat antal felaktiga utbetalningar, och minskade utgifter för staten. Vidare bör arbetslöshetskassornas administrativa utgifter för att identifiera fel minska.

11.8 Konsekvenser för parterna på arbetsmarknaden

De gemensamma avtalsförsäkringarna samt olika medlemsförsäkringar som har tagits fram av parterna på arbetsmarknaden innehåller förmåner som ofta ger ett tillägg utöver den ersättning som de offentliga trygghetssystemen ger, exempelvis vid sjukdom, föräldraledighet eller arbetslöshet. Skaderegleringen i dessa försäkringar bygger i regel på skaderegleringen hos den beslutande myndigheten. Regeringen bedömer att minskade felaktiga utbetalningar därmed kommer att få positiva ekonomiska konsekvenser för arbetsmarknadens parter.

11.9 Konsekvenser för företag

Förslagen innebär inga nya regelverk eller rutiner som företag, med undantag för kreditinstitut, behöver sätta sig in i och anpassa sig till. Regeringen anser i likhet med *Svenskt Näringsliv* att uppgiftskontrollerna bör vara så kostnadseffektiva som möjligt, då allt uppgiftslämnande är förknippat med kostnader för företagen. De uppgifter om företag som Utbetalningsmyndigheten ska få tillgång till finns dock redan tillgängliga hos andra myndigheter, och kommer att kunna hämtas in därifrån och inte direkt från företagen. Det är snarare så att uppgiftslämnarbördan minskar

marginellt som en följd av att företag inte behöver lämna kontouppgifter till fler än en myndighet i de fall företaget får utbetalningar från flera av de myndigheter som är ansluta till systemet med transaktionskonto. Förslagen kommer därmed inte att innebära någon ytterligare uppgiftslämnarbörd för företag generellt, och inte heller få några direkta konsekvenser för små företags förutsättningar.

För kreditinstitut kan dock en viss utökad uppgiftsskyldighet uppstå, eftersom dessa ska vara skyldiga att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten inom ramen för myndighetens fördjupade granskningar. Det är dock inte fråga om något regelbundet uppgiftslämnande, då uppgiftsskyldigheten kommer att gälla efter begäran och avse uppgifter om en namngiven fysisk eller juridisk person. Det är visserligen svårt att på förhand bedöma hur många framställningar det kan röra sig om per år. Det är dock endast ett begränsat antal av myndighetens granskningar som kommer att bli föremål för fördjupad granskning, och det kommer inte att vara aktuellt att begära uppgifter från kreditinstitut i samtliga fördjupade granskningar hos myndigheten. Uppgiftslämnandet ska ske elektroniskt, och befintliga system borde kunna utnyttjas. Regeringen bedömer sammanfattningsvis att förslagen endast kommer att få marginella konsekvenser för kreditinstitut, och att de därmed inte bör leda till nämnvärt ökade kostnader.

11.10 Konsekvenser för kommuner och regioner samt övriga konsekvenser

Eftersom förslaget inte omfattar utbetalningar från kommuner och regioner bedömer regeringen att förslaget om ny lagstiftning om personuppgiftsbehandling inte får mer än marginella effekter för kommuner och regioner till följd av det marginellt utökade informationsutbyte som förslagen innebär när Utbetalningsmyndigheten kan upptäcka fel även hos dessa aktörer. Detta informationsutbyte får dock anses ge en viss positiv effekt för kommunerna, då det kan innebära fler upptäckta felaktiga utbetalningar. I enlighet med vad som i avsnitt 11.6 anförts beträffande de statliga myndigheterna bedömer regeringen sammanfattningsvis att förslaget på sikt inte innebär någon ökad kostnad för kommuner och regioner. Övriga förslag i propositionen påverkar inte heller kommuner och regioner. Regeringen anser, i likhet med *Göteborgs kommun* och *Region Stockholm*, att förslagen inte har konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.

Om arbetet mot felaktiga utbetalningar inom statliga verksamheter förstärks kan det finnas en risk för att problemet med felaktiga utbetalningar övervältras på kommunerna, vilket *Botkyrka kommun*, *Göteborgs kommun*, *IVO*, *SKR*, *Säkerhetspolisen* och *Åklagarmyndigheten* framför. För att minska risken för övervältringseffekter anser regeringen att det är viktigt att samarbetet mellan statliga myndigheter och kommuner och regioner fortsätter att utvecklas för att ytterligare stärka arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Regeringen följer utvecklingen och instämmer i utredningens bedömning att frågan behöver belysas ytterligare för att på sikt möjliggöra fördjupat samarbete i lämplig

form. Härutöver kan nämnas den utredning som Regeringskansliet (Finansdepartementet) har tillsatt och som har haft i uppdrag att utvärdera möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor (Fi 2021:B). Utredningen slutredovisade uppdraget den 30 juni 2022 i rapporten Utökad informationsutbyte (Ds 2022:13). Utredningen föreslår bl.a. en ny generell sekretessbrytande bestämmelse och en utökad möjlighet att utbyta offentliga uppgifter. Förslagen har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Utbetalningar från välfärdssystemen utgör en del av inkomsten för både kvinnor och män i olika skeden av livet. Förslagen bedöms dock inte få några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förslagen gör det svårare för oseriösa företag att bedriva verksamhet där många utrikesfödda med arbetstillstånd utnyttjas och far illa i olika typer av brottsupplägg som riktar sig mot välfärdssystemen. Av rapporten Lägesbild 2021 för det myndighetsgemensamma arbetet mot fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet (Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket [2022]) framgår att det ofta är svårt för de utsatta att berätta om regelöverträdelse, eftersom de riskerar sin anställning genom att göra det. Regeringen bedömer att förslagen kan bidra till att motverka denna typ av utsatthet, och därigenom skapa bättre möjligheter för integrationen av utrikesfödda.

Regeringen bedömer att förslagen inte får några konsekvenser för miljön, sysselsättningen eller tillgången till den offentliga servicen i hela landet. Förslagen bedöms inte heller ha någon påverkan på de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i EU.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens system med transaktionskonto och om de utbetalningar som ska ske genom detta system.

I paragrafen anges lagens innehåll. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Vad som avses med transaktionskonto och utbetalningar som ska göras genom systemet med transaktionskonto framgår av 2 §.

2 § Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från statliga myndigheter. De myndigheter som omfattas av systemet är Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.

Av paragrafen framgår att Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från vissa angivna statliga myndigheter. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.2.

3 § Med beslutande myndighet avses i lagen den myndighet som har beslutat att en utbetalning som omfattas av systemet med transaktionskonto ska ske.

Med kreditinstitut avses i lagen kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt utländska kreditinstitut enligt samma lag om institutet har filial i Sverige.

Paragrafen innehåller definitioner av begrepp som används i lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.2 och 5.4.

Paragrafens *första stycke* innehåller en definition av begreppet beslutande myndighet. Med beslutande myndighet avses den myndighet som i varje enskilt fall har beslutat att en utbetalning som omfattas av systemet med transaktionskonto ska ske.

I paragrafens *andra stycke* anges vad som avses med kreditinstitut. Med ett sådant institut avses kreditinstitut enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse samt utländska kreditinstitut enligt samma lag om institutet har filial i Sverige. Begreppet kreditinstitut definieras i 1 kap. 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse som bank- och kreditmarknadsföretag. Med filial avses enligt samma lag ett avdelningskontor med självständig förvaltning.

Transaktionskonto

4 § Utbetalningsmyndigheten ska registrera ett transaktionskonto för den som ska ta emot en utbetalning från systemet med transaktionskonto.

Paragrafen reglerar i vilka fall Utbetalningsmyndigheten ska registrera ett transaktionskonto för en enskild. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Ett transaktionskonto ska registreras för den som ska ta emot en utbetalning från systemet med transaktionskonto. Ett transaktionskonto för en enskild registreras alltså av Utbetalningsmyndigheten när myndigheten för första gången tar emot ett betalningsuppdrag från en beslutande myndighet som avser en enskild. Med enskild avses både fysiska och juridiska personer, vilket innebär att även olika associationsformer omfattas.

5 § Ett belopp ska registreras på mottagarens transaktionskonto så snart Utbetalningsmyndigheten får ett underlag för utbetalningen från den beslutande myndigheten.

Paragrafen, som i allt väsentligt utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, reglerar vad som ska registreras på transaktionskontot och när det ska ske. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Så snart det finns underlag för en utbetalning ska det belopp som framgår av underlaget registreras på transaktionskontot. I detta ligger ett visst skyndsamhetskrav. En registrering av ett belopp på transaktionskontot innebär i praktiken att kontot krediteras (tillgodoförs) detta belopp. Att registreringen ska ske så snart det finns underlag för det innebär att ett belopp kommer att kunna registreras, och därmed synas på transaktionskontot, innan utbetalningen ska ske.

6 § Det belopp som har registrerats på ett transaktionskonto ska betalas ut den dag som den beslutande myndigheten har bestämt.

Paragrafen, som i huvudsak utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, reglerar när ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto ska betalas ut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Utbetalning av beloppet ska ske på den dag som den beslutande myndigheten anger i sitt betalningsuppdrag till Utbetalningsmyndigheten. Betalningsuppdraget bör, utöver uppgift om belopp och dag för utbetalning, innehålla information om bl.a. mottagare och vad utbetalningen avser. Betalningsuppdraget behöver lämnas till Utbetalningsmyndigheten med tillräcklig framförhållning för att utbetalningen ska kunna genomföras på den dag som den beslutande myndigheten har bestämt.

7 § En utbetalning ska anses verkställd av den beslutande myndigheten den dag som beloppet ska betalas ut, även om utbetalningen inte har kunnat genomföras.

Paragrafen, som i huvudsak utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, reglerar när en utbetalning ska anses vara verkställd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Den beslutande myndigheten ska anses ha verkställt sin utbetalning till den enskilde samma dag som beloppet på transaktionskontot ska betalas ut enligt 6 §. Efter denna tidpunkt har varken Utbetalningsmyndigheten eller den beslutande myndigheten rätt att förfoga över det belopp som har registrerats på transaktionskontot med anledning av betalningsuppdraget. Att betalningen anses verkställd kan likställas med att en beslutande myndighet har skickat ett betalningsuppdrag till en utbetalande bank och banken har krediterat mottagarens bankkonto. Betalningen är då verkställd, och det är mottagaren som har rådighet över medlen.

När det gäller utbetalningar som avser ett lån, t.ex. ett studielån, har den beslutande myndigheten en fordran på den enskilde från den dag då utbetalningen är verkställd enligt denna paragraf, vilket innebär att ränta på fordran kan utgå från denna dag. Dagen som utbetalningen är verkställd bör också i straffrättsligt hänseende kunna betraktas som den tidpunkt då en förmögenhetsöverföring äger rum.

Utbetalningsmyndigheten ansvarar för att utbetalningen sker på det datum som framgår av 6 §. Utbetalningen ska dock anses verkställd även om utbetalningen inte kan genomföras på den dag som den beslutande myndigheten har bestämt. Att utbetalningen inte kan genomföras kan bero på att en enskild inte har anmält något konto hos ett kreditinstitut och myndigheten inte heller har tillgång till sådana uppgifter som möjliggör ett alternativt sätt för utbetalning enligt 8 §. Utbetalningen anses dock verkställd även i de fall utbetalningen inte kan genomföras på grund av ett förhållande som myndigheten ansvarar för, som t.ex. ett misstag eller ett tekniskt fel.

Den enskilde kan vända sig till Utbetalningsmyndigheten om denne anser sig ha ett berättigat krav att framställa mot myndigheten på grund av dröjsmål med betalning.

8 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto ska betalas till ett konto hos ett kreditinstitut. Kontot ska tillhöra mottagaren av utbetalningen.

Om Utbetalningsmyndigheten saknar uppgift om ett sådant konto, eller om det annars på grund av särskilda förhållanden finns behov av det, får utbetalning ske på annat sätt.

Paragrafen reglerar sättet för utbetalning. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Av *första stycket* framgår att huvudregeln är att en utbetalning ska ske till ett konto hos ett kreditinstitut. Vad som avses med kreditinstitut framgår av 3 §, se kommentaren till den paragrafen. Kontot ska tillhöra mottagaren av utbetalningen. Om en enskild önskar att utbetalningen ska komma någon annan tillgodo, eller att belopp avseende olika förmåner och stöd ska sättas in på olika konton, får den enskilde därför som huvudregel själv föra betalningen vidare. I vissa fall följer dock av lag eller förordning att en ersättning på begäran av den enskilde kan betalas ut till någon annan. Till exempel kan Försäkringskassan enligt 51 kap. 19 § socialförsäkringsbalken på begäran av den försäkrade besluta att assistansersättning ska betalas ut till en kommun eller till någon annan som har tillstånd enligt 23 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade att bedriva verksamhet med personlig assistans. Ett annat exempel är att CSN enligt 2 kap. 33 § studiestödsförordningen (2000:655) kan betala ut studiehjälp som avser en omyndig person till en vårdnadshavare, en förvaltare eller en socialnämnd. I sådana fall ska den som den beslutande myndigheten beslutat att betala ut ersättningen till anses vara mottagare av utbetalningen.

Av *andra stycket* framgår att myndigheten får besluta att utbetalningen ska ske på annat sätt än genom utbetalning till konto hos ett kreditinstitut om uppgift om sådant konto saknas, eller om det på grund av särskilda förhållanden finns behov av det. Det är Utbetalningsmyndigheten som avgör om det finns sådana särskilda förhållanden som motiverar att utbetalning sker på annat sätt.

Med utbetalning på annat sätt avses t.ex. utbetalning via utbetalningsavi, check eller ett förbetalt bankkort. Utbetalningsmyndigheten måste alltid kunna säkerställa att utbetalningen går till rätt mottagare, dvs. sker med befriande verkan, även vid utbetalning på annat sätt än till ett konto hos ett kreditinstitut.

Som exempel på sådana särskilda förhållanden som kan medföra behov av utbetalning på något annat sätt än till ett konto hos ett kreditinstitut kan nämnas att Utbetalningsmyndigheten inte kan verifiera att ett konto hos ett kreditinstitut utomlands verkligen tillhör mottagaren av utbetalningen, eller att en utbetalning till ett konto skulle kunna leda till att uppgifter om en person i utsatt ställning röjs.

9 § Ett belopp på ett transaktionskonto får inte överlåtas innan det ska betalas ut.

Av paragrafen, som i allt väsentligt utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, framgår att ett belopp som har registrerats på transaktionskontot inte får överlåtas innan det enligt 6 § ska betalas ut. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Bestämmelsen innebär att en enskild som har skulder registrerade hos Kronofogdemyndigheten inte kan överlåta fordran i syfte att undgå utmätning eller av något annat skäl. Förbudet mot överlåtelse innebär i praktiken även ett förbud mot pantupplåtelse av ett belopp. Bestämmelsen avser tiden från det att ett belopp registreras på transaktionskontot enligt 5 § till dess att utbetalning ska ske enligt 6 §.

Preskription

10 § Ett tillgodohavande som inte kan betalas ut ska stå kvar på transaktionskontot.

Ett tillgodohavande preskriberas tio år från den tidpunkt som anges i 6 §, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Ett tillgodohavande som har preskriberats tillfaller staten.

Paragrafen, som utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, reglerar vad som gäller om Utbetalningsmyndigheten inte kan genomföra en utbetalning enligt 6 §. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Av *första stycket* följer att tillgodohavandet ska stå kvar på transaktionskontot om det inte kan betalas ut. Det innebär att ett belopp som inte har kunnat betalas ut till mottagaren på den bestämda dagen för utbetalning kommer att fortsätta att vara registrerat på transaktionskontot som ett tillgodohavande. Någon ränta utgår inte på tillgodohavanden på ett transaktionskonto.

Av *andra stycket* framgår att ett tillgodohavande som inte har kunnat betalas inom tio år från dagen för utbetalning preskriberas, om preskriptionen inte avbryts dessförinnan. Ett tillgodohavande som har preskriberats tillfaller staten. Utgångspunkten för beräkningen av tioårsfristen ska vara den dag för utbetalning som den beslutande myndigheten har bestämt. I detta ligger att myndigheten ska försöka att nå kontohavaren och meddela att det finns ett tillgodohavande som kan betalas ut. Om myndigheten inte lyckas med detta tillfaller tillgodohavandet staten. Utbetalningsmyndigheten bör dokumentera de utbetalningsförsök som genomförs under tioårsfristen. Kan den enskilde visa att preskriptionsavbrott har skett tillfaller inte tillgodohavandet staten. I stället börjar en ny preskriptionstid att löpa från dagen för preskriptionsavbrottet.

I 107 kap. 12–16 §§ socialförsäkringsbalken finns regler om preskription för olika förmåner och stöd. Reglerna är formulerade på ett sådant sätt att preskription inträder om ersättningen inte lyfts eller används inom en viss tid från det att beloppet blev tillgängligt för lyftning. Efter att en beviljad ersättning har överlämnats till Utbetalningsmyndigheten för utbetalning, och den dag som angetts för utbetalning har passerat, är utbetalningen verkställd för den beslutande myndigheten. Beloppet får därmed anses ha lyfts enligt bestämmelserna i socialförsäkringsbalken. Det innebär att preskription inte kommer att inträda enligt bestämmelserna i socialförsäkringsbalken i fråga om utbetalningar som administreras via systemet med transaktionskonto. Frågan om preskription får då i stället bedömas enligt denna lag.

Enligt 64 kap. 10 § skatteförfarandelagen ska ett överskott på ett skattekonto som inte har kunnat betalas tillbaka inom tio år tillfalla staten. I likhet med de ersättningar som regleras i socialförsäkringsbalken ska de

utbetalningar av överskott som överlämnas till Utbetalningsmyndigheten för Skatteverkets del anses ha betalats tillbaka den dag som angivits för utbetalning.

Utmätning

11 § Ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto får utmätas trots att det inte får överlätas enligt 9 §.

Paragrafen, som utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om utmätning av ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.

Av paragrafen framgår att Kronofogdemyndigheten har rätt att utmäta ett belopp som registrerats på ett transaktionskonto redan före den tidpunkt då utbetalningen ska verkställas enligt 6 §. En beslutande myndighet har dock möjlighet att stoppa en utbetalning av ett belopp fram till den dag som angivits för utbetalning. Om den beslutande myndigheten fattar beslut om att stoppa en utbetalning kan det finnas skäl för Kronofogdemyndigheten att rätta ett beslut om utmätning av ett sådant tillgodohavande med stöd av 4 kap. 34 § utsökningsbalken.

Rätt att meddela föreskrifter

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om

1. vilka slags utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto, och
2. hur utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto ska göras.

Paragrafen innehåller en upplysningsbestämmelse om regeringens föreskrifträtt. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I paragrafen finns en upplysning om att regeringen, eller den myndighet som regeringen föreskriver, med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om vilka slags utbetalningar som ska ske via systemet med transaktionskonto och hur sådana utbetalningar ska göras.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
2. Senast den 1 januari 2027 ska alla utbetalningar som omfattas av lagen administreras via systemet med transaktionskonto.

Av *första punkten* framgår när lagen ska träda i kraft.

Av *andra punkten*, som utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, ska senast den 1 januari 2027 samtliga utbetalningar som omfattas av lagen administreras via systemet med transaktionskonto. Bestämmelsen innebär att lagen kommer att börja tillämpas successivt, allteftersom de myndigheter som ska omfattas av systemet med transaktionskonto ansluts till systemet. Bestämmelsen möjliggör även att endast vissa utbetalningar från en ansluten myndighet sker via transaktionskontot i ett inledande skede. Det är Utbetalningsmyndigheten som, i samråd med de myndigheter som

ska anslutas till systemet, avgör när myndigheterna kan anslutas och vilka utbetalningar som ska omfattas.

Från och med den 1 januari 2027 ska lagen tillämpas på alla utbetalningar som omfattas av lagens tillämpningsområde.

Övervägandena finns i avsnitt 10.

12.2 Förslaget till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar som sker via systemet med transaktionskonto.

Lagen innehåller även bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 6.1 och 6.4.

Av *första stycket* framgår att lagen innehåller bestämmelser om granskningar vid Utbetalningsmyndigheten. Granskningsverksamheten kan ske i två steg, inledande och fördjupad granskning (se 2 kap.).

Av paragrafens *andra stycke* framgår att lagen även innehåller bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten (se 3 kap.).

2 § Med en felaktig utbetalning avses i denna lag en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp.

Med urvalsträff avses i denna lag en träff som myndighetens dataanalyser och urval har lett till.

I paragrafen definieras ett antal begrepp som används i lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Av *första stycket* framgår att med en felaktig utbetalning avses en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller för lågt belopp. Begreppen ekonomisk förmån och ekonomiskt stöd omfattar såväl bidrag, ersättningar, pensioner och lån som betalas ut till eller tillgodoräknas fysiska personer som bidrag, stöd, ersättningar och lån som betalas ut till eller tillgodoräknas företag eller andra juridiska personer. Endast sådana ekonomiska förmåner och stöd som beslutas av de myndigheter som är anslutna till systemet med transaktionskonto omfattas av definitionen. Redan när en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats kan det enligt definitionen vara fråga om en felaktig utbetalning. Det gäller t.ex. Pensionsmyndighetens beslut om pensionsrätt.

I *andra stycket* anges att med urvalsträff avses en träff som myndighetens dataanalyser och urval har lett till. En urvalsträff är alltså ett resultat av arbetet med en urvalsmodell som t.ex. kan utformas utifrån mönster, samband, avvikelser och andra indikatorer som identifieras med

hjälp av dataanalyser. Urvalsträffen kan vara en utbetalning som har valts ut i dataanalysen, men också t.ex. en uppgift i ett offentligt register som inte verkar stämma. Den kan också avse andra avvikelser eller anomalier som indikerar felaktigheter som kan kopplas till felaktiga utbetalningar eller andra registrerade uppgifter.

2 kap. Granskning av utbetalningar

Inledande granskning

1 § Utbetalningsmyndigheten ska vid en inledande granskning gå igenom urvalsträffar i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar.

I paragrafen beskrivs den inledande granskning som Utbetalningsmyndigheten ska utföra. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1.

I den inledande granskningen går Utbetalningsmyndigheten igenom urvalsträffar från myndighetens dataanalyser och urval i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar. Det är först när myndighetens arbete med dataanalyser och urval är färdigt som en inledande granskning kan ske av urvalsträffarna. Om arbetet med dataanalyser och urval t.ex. leder till ett mycket stort antal träffar kan myndigheten välja att exempelvis justera urvalsindikatorerna för att få ned antalet träffar, i stället för att påbörja en inledande granskning. Framtagna urvalsträffar som t.ex. lämnas utan åtgärd eller förfinas vid myndighetens dataanalyser och urval behöver inte genomgå någon inledande granskning.

2 § En inledande granskning ska leda till

1. att granskningen avslutas utan åtgärd,
2. att en underrättelse om en urvalsträff lämnas till en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för hantering, eller
3. att en fördjupad granskning inleds.

I paragrafen regleras vad en inledande granskning ska leda till. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

Enligt *första punkten* kan en inledande granskning leda till att granskningen avslutas utan åtgärd. Detta bör ske om det vid den inledande granskningen framstår som troligt att det inte finns någon felaktighet.

Av *andra punkten* framgår att en inledande granskning kan leda till att en underrättelse om en urvalsträff lämnas till en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för hantering. En sådan underrättelse kan lämnas till en myndighet eller arbetslöshetskassa med stöd av bestämmelserna i lagens 3 kap. eller med stöd av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Underrättelse kan i vissa fall även ske med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Enligt *tredje punkten* kan en inledande granskning leda till att en fördjupad granskning inleds (se 3 §). En fördjupad granskning kan exempelvis behövas om det är oklart vilken myndighet som är berörd av felaktigheten, om den bakomliggande orsaken till felaktigheten är komplicerad eller om det är flera olika myndigheter eller arbetslöshetskassor som berörs.

Fördjupad granskning

3 § Om det finns anledning för Utbetalningsmyndigheten att anta att det har skett en felaktig utbetalning får myndigheten inleda en fördjupad granskning genom att göra en närmare analys av urvalsträffen.

I 9 och 10 §§ lagen (2023:000) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten finns bestämmelser om skyldighet för statliga myndigheter, arbetslöshetskassor och kreditinstitut att lämna vissa uppgifter när Utbetalningsmyndigheten har inlett en fördjupad granskning.

I paragrafen regleras när Utbetalningsmyndigheten får inleda en fördjupad granskning genom att göra en närmare analys av urvalsträffen. Paragrafen innehåller även en hänvisning till andra aktörers uppgiftsskyldighet i samband med Utbetalningsmyndighetens fördjupade granskningar i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.1.

Av *första stycket* följer att inledandet av en fördjupad granskning förutsätter att det finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett. För att det kriteriet ska vara uppfyllt bör det finnas konkreta omständigheter i det enskilda fallet som tyder på att det har skett en felaktig utbetalning, t.ex. att ett företag får anställningsstöd från Arbetsförmedlingen, men inte är registrerat som arbetsgivare hos Skatteverket, eller att en person får full ersättning från en arbetslöshetskassa, samtidigt som det kan antas att personen också arbetar enligt uppgifter i en arbetsgivardeklaration på individnivå som har lämnats till Skatteverket. I vissa situationer kan förekomsten av flera olika omständigheter eller indikatorer sammantaget ge anledning att anta att det skett en felaktig utbetalning. Det kan exempelvis handla om att ett bolag använder sig av olika kontaktuppgifter i förhållande till välfärdsmyndigheter, samtidigt som en av dess företrädare förekommer i ett stort antal bolagsledning och är skuldsatt, vilket skulle kunna vara indikatorer på att bolaget använder sig av en s.k. målvakt.

Med fördjupad granskning avses en mer djupgående utredning än den hantering som sker i myndighetens dataanalyser och urval och inom ramen för en inledande granskning. Den fördjupade granskningen bör baseras på den information som myndigheten redan har tillgång till i form av uppgifter från uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

Av bestämmelsen följer att det främst är en eller flera utbetalningar som utgör grunden för en fördjupad granskning. När en fördjupad granskning har inletts har Utbetalningsmyndigheten möjlighet att inom ramen för granskningen även granska uppgifter om andra utbetalningar eller andra fysiska eller juridiska personer, om dessa uppgifter har kopplingar till den urvalsträff som är föremål för den fördjupade granskningen. Som exempel kan det vid fördjupad granskning av utbetalningar till ett företag, som det finns anledning att anta felaktigt har mottagit stöd från det allmänna, finnas skäl att utreda om någon närstående till företrädaren är registrerad som företrädare för ett annat bolag som mottar utbetalningar av välfärdsmedel. Leder granskningen till att det finns anledning att anta att det finns felaktigheter kopplade till andra utbetalningar kan Utbetalningsmyndigheten vidga den till att även omfatta dessa.

I stycket uppställs samma rekvisit för inledande av en fördjupad granskning som för underrättelseskyldighet enligt lagen om underrättelseskyldig-

het vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Efter den inledande granskningen kan Utbetalningsmyndigheten således välja mellan att underrätta berörd myndighet och sedan avsluta granskningen av urvalsträffen eller att underrätta berörd myndighet och själv fortsätta att granska utbetalningen vid en fördjupad granskning. Det kan t.ex. vara mer effektivt att berörd myndighet och inte Utbetalningsmyndigheten utför granskningen i situationer där de förmånsspecifika förutsättningarna i en urvalsträff behöver bedömas, t.ex. huruvida någon uppfyller kriterierna för att beviljas en viss ekonomisk förmån eller ett visst ekonomiskt stöd.

Utbetalningsmyndigheten har dock ingen skyldighet att inleda en fördjupad granskning, vilket följer av att det anges att en fördjupad granskning får inledas.

Av *andra stycket* framgår att Utbetalningsmyndigheten vid behov kan hämta in ytterligare upplysningar från andra myndigheter och arbetslöshetskassor samt vissa andra aktörer (med stöd av 9 och 10 §§ lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten).

4 § Vid bedömningen av vilka urvalsträffar som väljs ut för en fördjupad granskning ska Utbetalningsmyndigheten prioritera urvalsträffar där

1. det finns anledning att anta att fler än en myndighet eller arbetslöshetskassa berörs av det förhållande som ligger till grund för antagandet att det har skett en felaktig utbetalning, och

2. effektivitetsskäl talar för att granskningen utförs av Utbetalningsmyndigheten i stället för av berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

I paragrafen anges vad som ska vara vägledande vid bedömningen av vilka urvalsträffar som väljs ut för fördjupad granskning. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.2.

Enligt bestämmelsen ska myndigheten prioritera urvalsträffar där det vid bedömningen kan antas att fler än en myndighet eller arbetslöshetskassa berörs av det förhållande som ligger till grund för antagandet att det skett en felaktig utbetalning, och där effektivitetsskäl talar för att granskningen genomförs av Utbetalningsmyndigheten i stället för av berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor. Kriterierna är kumulativa, dvs. båda förutsättningarna bör vara uppfyllda. Bestämmelsen anger vilka urvalsträffar som ska prioriteras, men utesluter inte att fördjupad granskning sker även av andra urvalsträffar om kraven i 3 § första stycket är uppfyllda. Som exempel kan en urvalsträff som indikerar en felaktighet som berör flera självständiga verksamhetsgrenar inom en myndighet väljas ut för fördjupad granskning.

Av 2 kap. 6 § och 3 kap. 1–5 §§ följer att myndigheten har en dokumentations- och underrättelseskyldighet.

5 § En fördjupad granskning ska avslutas om

1. det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett, eller

2. det är mer effektivt att granskningen fortsätter vid berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

En fördjupad granskning får också avslutas om det finns andra skäl för det.

Paragrafen, som i huvudsak utformats enligt *Lagrådets* förslag, reglerar när en fördjupad granskning ska avslutas. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.3.

Av *första stycket* framgår att en fördjupad granskning ska avslutas om det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett eller när det är mer effektivt att granskningen fortsätter vid berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor. Ett exempel på det senare är när det klart framgår att det är en specifik myndighet eller arbetslöshetskassa som är drabbad och att det som kan behöva utredas vidare är en ren förmåns-specifik fråga. Det kan exempelvis vara så att myndigheten identifierar en skenseparation där en part har fått bostadstillägg som denne antagligen inte är berättigad till. Då är det mer effektivt att Utbetalningsmyndigheten avslutar den fördjupade granskningen och lämnar en underrättelse om det till Försäkringskassan, som därefter får avgöra om den vill inleda en utredning.

Av *andra stycket* framgår att en fördjupad granskning också får avslutas av andra skäl för det. Bestämmelsen medför alltså en möjlighet, men inte en skyldighet, att avsluta granskningen. Med ”andra skäl” kan avses skäl som till sin karaktär och art ligger nära de skäl som anges i första stycket. Ett sådant skäl kan t.ex. vara att en utredning redan påbörjats rörande utbetalningen vid den berörda myndigheten. Ett annat exempel är att det av effektivitetsskäl inte är motiverat att fortsätta granskningen, trots att granskningen inte heller fortsätter vid en annan myndighet eller arbetslöshetskassa.

Det finns inget som hindrar att Utbetalningsmyndigheten, med anledning av vad som framkommit vid en fördjupad granskning, gör en brottsanmälan, t.ex. vid ett komplext angrepp mot välfärdssystemen som rör flera myndigheter. Det finns dock inte någon skyldighet för myndigheten att göra en sådan anmälan.

Av 2 kap. 6 § och 3 kap. 1–5 §§ följer att myndigheten har en dokumentations- och underrättelseskyldighet.

6 § Utbetalningsmyndigheten ska dokumentera inledandet, avslutandet och resultatet av den fördjupade granskningen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.4.

Av paragrafen framgår att Utbetalningsmyndigheten ska dokumentera inledandet, avslutandet och resultatet av den fördjupade granskningen. Av dokumentationen bör det framgå varför Utbetalningsmyndigheten har valt att inleda respektive avsluta en fördjupad granskning. Dokumentationen bör vidare innehålla en redovisning av de åtgärder som myndigheten har utfört under granskningen. När det gäller resultatet av en fördjupad granskning bör det av dokumentationen framgå om Utbetalningsmyndigheten har underrättat en annan myndighet eller arbetslöshetskassa om en misstänkt felaktig utbetalning eller annan felaktighet, eller om granskningen har avslutats utan att myndigheten har vidtagit några sådana åtgärder. Av dokumentationen bör även framgå om Utbetalningsmyndigheten har gjort en brottsanmälan.

3 kap. Underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten

Underrättelser om fördjupad granskning

1 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen när en fördjupad granskning inleds och avslutas samt om resultatet av granskningen.

Av paragrafen framgår att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen när en fördjupad granskning inleds och avslutas samt om resultatet av granskningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.1.

Underrättelseskyldigheten enligt paragrafen har sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § OSL. Det finns inga särskilda formkrav för underrättelsen. Av 8 § framgår vilken information som underrättelsen ska innehålla.

Underrättelser om felaktiga uppgifter eller andra förhållanden

Bolagsverket

2 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift i verkets offentliga register om en enskild näringsidkare eller en juridisk person är felaktig. Motsvarande gäller i fråga om en uppgift om en företrädare eller en huvudman.

Av paragrafen, som utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, framgår att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift i Bolagsverkets offentliga register om en enskild näringsidkare eller en juridisk person är felaktig. Motsvarande gäller i fråga om en uppgift rörande en företrädare eller en huvudman. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Med Bolagsverkets offentliga register avses bl.a. aktiebolagsregistret, handelsregistret och registret över verkliga huvudmän. Underrättelseskyldigheten omfattar såväl fall då det finns anledning att anta att en registrering var felaktig när den gjordes som fall där det finns anledning att anta att uppgiften var korrekt när den registrerades, men inte längre speglar de verkliga förhållandena.

Rekvisitet ”anledning att anta” innebär att tröskeln för underrättelseskyldigheten är låg. Antagandet kommer i normalfallet att grunda sig på omständigheter som framkommit i myndighetens dataanalyser och urval eller vid en fördjupad granskning.

Underrättelseskyldigheten enligt paragrafen har sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § OSL. Det finns inga särskilda formkrav för underrättelsen. Av 6 § framgår vilken information som underrättelsen ska innehålla.

Inspektionen för vård och omsorg

3 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att lämpligheten att bedriva verksamhet med personlig assistans kan ifrågasättas när det gäller någon som har tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Av paragrafen framgår att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta IVO om det finns anledning att anta att lämpligheten att bedriva verksamhet med personlig assistans kan ifrågasättas när det gäller någon som har tillstånd enligt 23 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Bestämmelsen är i övrigt utformad på samma sätt som regleringen i 2 §, se kommentaren till den paragrafen.

Migrationsverket

4 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Migrationsverket om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen (2005:716) är felaktigt.

Av paragrafen framgår att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Migrationsverket om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen är felaktigt. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Bestämmelsen är i övrigt utformad på samma sätt som regleringen i 2 §, se kommentaren till den paragrafen.

Skatteverket

5 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att en registrering i beskattningsverksamheten är felaktig eller att ett beslut om skatt eller avgift är felaktigt.

Av paragrafen framgår att Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att en registrering i beskattningsverksamheten är felaktig eller att ett beslut om skatt eller avgift är felaktigt. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Underrättelseskyldigheten avser i första hand sådana felaktiga registreringar som har betydelse för en rättighet eller en skyldighet för en enskild, som t.ex. en registrering av ett sådant förhållande som regleras i 7 kap. 1 § skatteförfarandelagen eller av organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.

Bestämmelsen är i övrigt utformad på samma sätt som regleringen i 2 §, se kommentaren till den paragrafen.

Vad som ska framgå av en underrättelse

6 § Av en underrättelse enligt 1–5 §§ ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om felaktigheten och andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning.

I paragrafen, som har fått en ny placering i enlighet med *Lagrådets* förslag, anges vad som ska framgå av en underrättelse enligt 1–5 §§. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.4.

Enligt paragrafen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om felaktigheten och andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning. Detta innebär att alla de omstän-

digheter som Utbetalningsmyndigheten bedömer behövas för att få en bild av felaktigheten ska framgå av underrättelsen. Det kan t.ex. handla om att en hos Bolagsverket registrerad företrädare kan antas vara en s.k. målvakt på grund av att företrädaren har varit detta i andra företag och saknar inkomst och känd hemvist.

Som exempel på andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning kan nämnas grundläggande information som identifieringsuppgifter och liknande. Det är de uppgifter som kan antas vara av betydelse för respektive myndighets eller arbetslöshetskassas handläggning som ska överlämnas, vilket innebär att uppgiftslämnandet kan se olika ut i förhållande till olika myndigheter i samma granskning. Begränsningen, som inte ska tolkas snävt, syftar till att ringa in de uppgifter som den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan kan behöva för sin verksamhet, samtidigt som inte onödig information lämnas över.

Undantag från underrättelseskyldigheten

7 § Underrättelseskyldigheten enligt 1–5 §§ gäller inte om det finns särskilda skäl.

Paragrafen, som har fått en ny rubrik i enlighet med *Lagrådets* förslag, innehåller undantag från Utbetalningsmyndighetens underrättelseskyldighet enligt 1–5 §§. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.3.

Enligt paragrafen gäller inte någon underrättelseskyldighet om det finns särskilda skäl. Så kan vara fallet om t.ex. den berörda myndigheten eller arbetslöshetskassan redan känner till den aktuella felaktigheten, det redan pågår en granskning eller om det är fråga om ett obetydligt fel som det inte finns skäl att underrätta om.

Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

8 § I lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen finns ytterligare bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten.

Paragrafen, som har fått en ny placering och rubrik i enlighet med *Lagrådets* förslag, innehåller en upplysning om att det i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen finns ytterligare bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

12.3 Förslaget till lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skyldigheter för statliga myndigheter och andra aktörer att i vissa fall lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

I paragrafen, som har fått en ny rubrik i enlighet med *Lagrådets* förslag, anges att lagen innehåller bestämmelser om skyldigheter för myndigheter och andra aktörer att i vissa fall lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Uppgifter av betydelse för utbetalningar via systemet med transaktionskonto

2 § De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:000) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera utbetalningarna.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten för de myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Av bestämmelsen följer att myndigheterna är skyldiga att lämna samtliga uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver för att kunna administrera utbetalningarna, t.ex. för att göra en utbetalning. Det kan bl.a. handla om uppgifter om namn, person-, samordnings- eller organisationsnummer, postadress, belopp som ska betalas ut, datum för utbetalning, vad utbetalningen avser och vilken period som utbetalningen avser. Även uppgifter om konton hos kreditinstitut, telefonnummer och e-postadresser kan komma att behöva lämnas till myndigheten.

Det bör inte krävas någon uttrycklig begäran från Utbetalningsmyndigheten i varje enskilt fall för att uppgiftslämnande ska ske. En rutinmässig överföring av uppgifter behöver dock alltid föregås av någon form av begäran eller kontakt från Utbetalningsmyndigheten i anslutning till att en rutin för överföringen upprättas. I samband med en sådan begäran eller kontakt får Utbetalningsmyndigheten precisera vilka uppgifter som myndigheten vill få del av, och med vilken regelbundenhet detta ska ske. Den utlämnande myndigheten får i samband med detta ta ställning till om uppgifterna omfattas av uppgiftsskyldigheten och ska lämnas ut.

Systemet med transaktionskonto regleras i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.

Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

3 § Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd,
2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
3. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, i de fall uppgifterna gäller arbetsgivarintyg.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som sökanden har lämnat vid en

Paragrafen, som har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om skyldighet för ett antal uppräknade myndigheter samt för arbetslöshetskassor att lämna sådana uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som är av betydelse för den senare myndighetens dataanalyser och urval. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.1 och 8.3.3.

I *första stycket* anges skyldigheter för vissa myndigheter samt för arbetslöshetskassor att lämna vissa uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Första punkten avser uppgifter om beslut som rör ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd. Begreppen ekonomisk förmån och ekonomiskt stöd omfattar såväl bidrag, ersättningar, pensioner och lån som betalas ut till eller tillgodoräknas fysiska personer, som bidrag, stöd, ersättningar och lån som betalas ut till eller tillgodoräknas företag eller andra juridiska personer.

Uppgiftsskyldigheten omfattar beslut om att bevilja eller avslå en ansökan om förmån eller stöd samt beslut om ändring, omprövning eller återkrav avseende dessa. Även beslut som har fattats av en domstol efter överklagande omfattas. Det finns således inget krav att beslutet ska ha fattats av den som omfattas av uppgiftsskyldigheten, men uppgiften om beslutet ska finnas tillgänglig hos den utlämnande myndigheten eller arbetslöshetskassan. Vidare omfattas beslut under handläggning av en ansökan om förmån eller stöd som är av betydelse för om förmånen eller stödet ska beviljas, t.ex. beslut om sjukpenninggrundande inkomst eller beslut om att den enskilde är försäkrad för bosättning eller arbete. Även beslut om intjänad pensionsrätt omfattas av bestämmelsen. För arbetslöshetskassornas del omfattas både grundbeslut och utbetalningsbesked. Det är i regel endast själva beslutsmeningen som Utbetalningsmyndigheten har behov av att ta del av, och inte skälen för beslutet. Viss kompletterande information kan dock behöva lämnas.

Andra punkten avser olika kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om sådana ekonomiska förmåner eller stöd som nämns i första punkten. Att en fysisk eller juridisk person ”omfattas” av ett beslut innebär att kontaktuppgifter ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten även avseende enskilda som har fått avslag på en ansökan om ett stöd eller en förmån. Därutöver omfattar bestämmelsen kontaktuppgifter till uppgivna kontaktpersoner och ombud. Med kontaktuppgifter avses t.ex. adress, telefonnummer och e-postadress. Med kontaktperson avses den fysiska person som för en juridisk persons räkning sköter kontakten med myndigheten.

Av *tredje punkten* följer att uppgiftsskyldigheten även omfattar vissa specificerade uppgifter i arbetsgivarintyg som har getts in till myndigheter och arbetslöshetskassor.

I *andra stycket* regleras en uppgiftsskyldighet som är specifik för Arbetsförmedlingen. Denna myndighet ska, utöver sådana uppgifter som anges i första stycket, lämna uppgifter som avser leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

I *tredje stycket* finns en uppgiftsskyldighet som är specifik för arbetslöshetskassorna, som utöver uppgifterna i första stycket ska lämna uppgifter som avser näringsverksamhet. Det kan bl.a. handla om uppgifter om

ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som en sökande har lämnat vid en anmälan om arbetslöshet. Med ledningsuppdrag avses t.ex. uppdrag som styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, särskild firmatecknare, kassör och revisor. Med identifikationsuppgifter för näringsverksamheten avses t.ex. firmanamn och organisationsnummer. Uppgiftsskyldigheten omfattar även uppgifter om historiska engagemang.

De ovan nämnda bestämmelserna innebär inte att samtliga uppgifter som räknas upp alltid ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten. Beroende på inriktningen på dataanalyserna och urvalen kan det variera vilka uppgifter som Utbetalningsmyndigheten är i behov av, och även vilka myndigheter som Utbetalningsmyndigheten vänder sig till. Uppgiftsskyldigheten är vidare utformad så att den avser uppgifter om vissa förhållanden. Som exempel kan nämnas att en uppgift om intygsgivare kan innefatta inte bara uppgift om vem som är intygsgivare utan även när och hur ett intyg har lämnats in. Vidare innefattas i uppgifter om beslut även uppgifter om grunden för beslutet.

Bestämmelsen innebär inte att uppgifter ska lämnas endast på begäran. Uppgiftslämnandet ska ske genom regelbunden överföring av uppgifter från de aktuella myndigheterna och arbetslöshetskassorna till Utbetalningsmyndigheten (se vidare kommentaren till 2 §).

4 § Bolagsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. vem som har lämnat uppgifter till Bolagsverket och uppgiftslämnarens kontaktuppgifter,
2. vem som har gjort en viss inbetalning till Bolagsverket, och
3. förseningsavgifter beslutade av Bolagsverket.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om skyldighet för Bolagsverket att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten och avser uppgifter av betydelse för myndighetens dataanalyser och urval. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.4.

Enligt *första punkten* ska Bolagsverket lämna uppgifter om vem som har lämnat uppgifter till myndigheten och uppgiftslämnarens kontaktuppgifter.

Av *andra punkten* framgår att Bolagsverket ska lämna uppgifter om vem som har gjort en viss inbetalning till myndigheten.

Enligt *tredje punkten* ska Bolagsverket lämna uppgifter om förseningsavgifter beslutade av myndigheten.

Uppgifterna ska lämnas på begäran av Utbetalningsmyndigheten. I samband med en sådan begäran ska Utbetalningsmyndigheten precisera vilka företag och andra juridiska personer som myndigheten behöver få uppgifter om och vilka närmare uppgifter om dessa som myndigheten behöver få del av. Bolagsverket får i samband med detta ta ställning till om uppgifterna omfattas av uppgiftsskyldigheten och ska lämnas ut.

De ovan nämnda bestämmelserna innebär inte att samtliga uppgifter som räknas upp alltid ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten, se vidare kommentaren till 3 §. Av 8 § framgår att uppgiftsskyldigheten endast gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

5 § Inspektionen för vård och omsorg ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. tillstånd till och anmälan om att yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans samt om ägare och ledning för sådan verksamhet, och
2. anmälan av den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning enligt 23 § femte stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet för IVO och avser uppgifter av betydelse för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.5.

Uppgiftsskyldigheten omfattar uppgifter om tillstånd att bedriva verksamhet inom ramen för lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt uppgifter om ägare och ledning för sådan verksamhet. Uppgiftsskyldigheten omfattar även uppgifter om ansökningar om tillstånd som har avslagits samt uppgifter om ändringar av meddelade tillstånd eller ledning och ägare samt uppgifter om återkallelse av tillstånd. Skyldigheten gäller också uppgifter om anmäld verksamhet som bedrivs av en kommun eller region samt uppgifter om anmälan av en person som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning och som har anställt egna personliga assistenter.

De ovan nämnda bestämmelserna innebär inte att samtliga uppgifter som räknas upp alltid ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten, se vidare kommentaren till 3 §. Se även kommentaren till 2 § avseende rutinmässig överföring av uppgifter. Av 8 § framgår att uppgiftsskyldigheten endast gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

6 § Migrationsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd och uppehållskort,
2. ansökan om förlängning av uppehållstillstånd och arbetstillstånd,
3. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktoppgifter till dessa, och
4. anställningsavtal i ärende om arbetstillstånd.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Migrationsverket och avser uppgifter av betydelse för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.6.

Enligt *första punkten* ska Migrationsverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd och uppehållskort. Punkten omfattar såväl beslut om att bevilja tillstånd eller utfärda uppehållskort som beslut om att avslå sådana ansökningar. Det bör som regel endast vara själva beslutsmeningen som behöver lämnas ut, dvs. uppgifter om på vilken grund tillstånd har beviljats, under vilken tidsperiod tillståndet gäller, vilken arbetsgivare ett arbetstillstånd är kopplat till osv.

Enligt *andra punkten* ska Migrationsverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om ansökan om förlängning av uppehållstillstånd och arbetstillstånd. Bestämmelsen avser uppgifter som har lämnats av enskilda i sådana ansökningar. Det kan handla om såväl ansök-

ningar som har resulterat i ett tidsbegränsat arbetstillstånd som ansökningar som har resulterat i ett permanent uppehållstillstånd. Bestämmelsen omfattar även uppgifter om avslag på sådana ansökningar. Uppgifter som kan vara relevanta för Utbetalningsmyndigheten att begära ut är t.ex. sådana kompletterande uppgifter som den enskilde har lämnat i en ansökan som ligger till grund för bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner.

Enligt *tredje punkten* ska Migrationsverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa. Vad som avses med kontaktperson framgår av kommentaren till 3 §. Begreppet arbetsgivare tar sikte på den roll i vilken den enskilde aktören uppträder vid Migrationsverket. Begreppet omfattar därför även en aktör som har gett in ett anställningsavtal innan ett tillstånd har beviljats och en aktör som har gett in ett anställningsavtal i ett ärende där en ansökan har avslagits.

Enligt *fjärde punkten* ska Migrationsverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om anställningsavtal i ett ärende om arbetstillstånd. Punkten omfattar både uppgifter om anställningsavtal som ges in i samband med en första ansökan om arbetstillstånd och motsvarande uppgifter vid en ansökan om förlängning av arbetstillstånd. Uppgiftsskyldigheten omfattar även anställningsavtal i ärenden där en ansökan har avslagits.

Uppgifterna ska lämnas på begäran av Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsen är i detta avseende utformad på samma sätt som regleringen i 4 §, se kommentaren till den paragrafen.

De ovan nämnda bestämmelserna innebär inte att samtliga uppgifter som räknas upp alltid ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten, se vidare kommentaren till 3 §. Av 8 § framgår att uppgiftsskyldigheten gäller endast i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

7 § Skatteverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. registrering för arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt samt godkännande för F-skatt,
2. redovisad omsättning i inkomstdeklaration för juridiska personer och enskilda näringsidkare,
3. redovisning av skatter och avgifter i skattedeklaration samt individuppgifter i arbetsgivardeklaration,
4. betalning av skatter och avgifter för betalningsskyldiga som ska lämna skattedeklaration eller är godkända för F-skatt,
5. beslut om debiterad preliminär skatt,
6. omprövningsbeslut till nackdel för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt beslut om återkallelse av godkännande för F-skatt,
7. beslut om företrädaransvar och ansvar för delägare i ett svenskt handelsbolag,
8. kontaktuppgifter till juridiska personer och enskilda näringsidkare samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
9. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, den som har gjort anmälan, kontaktuppgifter till dessa och intyg om arbete som har getts in i ärende om folkbokföring.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Skatteverket. Uppgiftsskyldigheten omfattar uppgifter av betydelse för Utbetal-

ningsmyndighetens dataanalyser och urval. Övervägandena finns i Prop. 2022/23:34 avsnitt 8.3.7.

Enligt *första punkten* ska Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om registrering för arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt samt godkännande för F-skatt. Punkten avser sådan registrering och sådant godkännande som ska göras av Skatteverket enligt 7 kap. 1 § första stycket 2–8 och 9 kap. 1 § skatteförfarandelagen.

Enligt *andra punkten* ska Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om redovisad omsättning i inkomstdeklarationer för juridiska personer och enskilda näringsidkare. Punkten avser den omsättning som redovisas i inkomstdeklarationer av juridiska personer och i en NE-bilaga av enskilda näringsidkare.

Enligt *tredje punkten* ska Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om redovisning av skatter och avgifter i skattedeklarationer samt individuppgifter i arbetsgivardeklarationer. Punkten avser redovisning av uppgifter i en sådan skattedeklaration som ska lämnas av den som anges i 26 kap. 2 § skatteförfarandelagen. Uppgiftsskyldigheten omfattar uppgifter om arbetsgivardeklarationer, inklusive uppgifter på individnivå.

Enligt *fjärde punkten* ska Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om betalning av skatter och avgifter för betalningsskyldiga som ska lämna skattedeklaration eller är godkända för F-skatt. Uppgiftsskyldigheten omfattar därmed de som driver någon form av näringsverksamhet.

Av *femte punkten* framgår att Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten ska lämna uppgifter om beslut om debiterad preliminär skatt. Bestämmelser om beslut om debitering av preliminär skatt finns i 55 kap. 2–5 §§ skatteförfarandelagen.

Av *sjätte punkten* framgår att Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten ska lämna uppgifter om omprövningsbeslut till nackdel för juridiska personer och enskilda näringsidkare, samt beslut om återkallelse av godkännande för F-skatt. Det kan t.ex. handla om beslut som inneburit att tidigare beslut om mervärdesskatt omprövats och resulterat i att ytterligare skatt ska betalas eller att ett godkännande för F-skatt återkallats.

Av *sjunde punkten* framgår att Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten ska lämna uppgifter om beslut om företrädaransvar och ansvar för delägare i ett svenskt handelsbolag. Bestämmelsen avser ansvar för annans skatt som fastställs enligt bestämmelserna i 59 kap. 12–14 §§ (företrädaransvar) respektive 59 kap. 11 § (ansvar för delägare i ett svenskt handelsbolag) skatteförfarandelagen. Dessa former av ansvar för annans skatt rör i huvudsak en fysisk person. Även en juridisk person kan dock påföras ansvar enligt 59 kap. 11 § skatteförfarandelagen. Uppgiftsskyldigheten för Skatteverket till Utbetalningsmyndigheten omfattar annans som huvudregel uppgifter om företag och andra juridiska personer, med undantag för uppgifter om arbetsgivardeklarationer på individnivå.

Av *åttonde punkten* framgår att Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten ska lämna uppgifter om kontaktuppgifter till juridiska personer och enskilda näringsidkare samt uppgivna kontaktpersoner och ombud. Punkten innebär att samtliga uppgifter om kontaktpersoner och ombud omfattas, och inte bara uppgifter som lämnats i t.ex. anmälningsformulär.

Av *nionde punkten* följer att Skatteverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten ska lämna uppgifter om arbetsgivare, intyggivare, kontaktperson, den som har gjort anmälan, kontaktuppgifter till dessa och intyg om arbete som har getts in i ärende om folkbokföring. Punkten omfattar således vissa specificerade uppgifter i arbetsgivarintyg som har getts in till Skatteverket i ett ärende om folkbokföring.

Uppgifterna ska lämnas på begäran av Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsen är i det avseendet utformad på samma sätt som regleringen i 4 §, se kommentaren till den paragrafen. De ovan nämnda bestämmelserna innebär inte att samtliga uppgifter som räknas upp alltid ska lämnas till Utbetalningsmyndigheten, se vidare kommentaren till 3 §. Av 8 § framgår att uppgiftsskyldigheten gäller endast i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

8 § Uppgiftsskyldigheten i 3–7 §§ gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

Av paragrafen framgår att uppgiftsskyldigheten i 3–7 §§ gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

Uppgifter av betydelse för fördjupad granskning

9 § Statliga myndigheter och arbetslöshetskassorna ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk person som behövs vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

Paragrafen reglerar skyldigheten för statliga myndigheter och arbetslöshetskassor att lämna uppgifter som behövs vid en fördjupad granskning vid Utbetalningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Uppgiftsskyldigheten omfattar samtliga uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk person och som behövs för en fördjupad granskning. Bestämmelser om den fördjupade granskningen finns i lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Med uppgifter avses såväl muntliga som skriftliga uppgifter.

Bestämmelsens utformning medför att Utbetalningsmyndigheten inte kan begära uppgifter utan att specificera vilken fysisk eller juridisk person som begäran avser. Även avlidna personer omfattas i den mån uppgifter hänförliga till en avliden behövs vid granskning av en utbetalning till en annan person. Det kan vid en fördjupad granskning av ett ekonomiskt stöd som utbetalats till ett företag t.ex. finnas behov av att få ta del av uppgifter rörande den fysiska person som stödet avsett, även om den enskilde har avlidit vid tiden för granskningen.

Många olika slags uppgifter kan behöva hämtas in för att myndigheten ska kunna genomföra en fördjupad granskning. Vid granskning av stöd som betalats ut från Arbetsförmedlingen till ett assistansbolag kan rapporter för personliga assistenter behöva begäras in från Försäkringskassan. Vid granskningar kopplade till välfärdsbolag kan olika former av intyg, t.ex. bankintyg, behöva begäras in från Bolagsverket för att bedöma bolaget och dess verksamhet. Vid granskningar av företag och andra

juridiska personer kan det även finnas behov av att ta del av bevis över verkställighet från bevisningar genomförda av Skatteverket för att få uppgifter om vilka som företrätt bolaget eller befunnit sig i bolagets lokaler vid förrättningen. Från Arbetsförmedlingen kan det vara aktuellt att begära in anställningsavtal som har lämnats in av arbetsgivaren i ett ärende om nystartsjobb. Från länsstyrelsen kan uppgifter om lönegarantin vara av intresse.

En begäran av Utbetalningsmyndigheten om att ta del av uppgifter med stöd av bestämmelsen ska vara tydlig och precis.

10 § Kreditinstitut ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet om uppgifterna är nödvändiga vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Uppgifterna ska lämnas snarast och i elektronisk form.

Med kreditinstitut avses kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt utländska kreditinstitut enligt samma lag om institutet har filial i Sverige.

Paragrafen reglerar uppgiftsskyldigheten för kreditinstitut avseende uppgifter som behövs vid en fördjupad granskning vid Utbetalningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Bestämmelsen innebär att kreditinstitut är skyldiga att överlämna efterfrågade uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Den s.k. banksekretessen i 1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse utgör således inget hinder mot ett utlämnande av uppgifterna.

Enligt *första stycket* ska kreditinstitut på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om förhållandet till en viss namngiven fysisk eller juridisk person som är nödvändiga för myndigheten vid en fördjupad granskning. Det uppställda kravet på nödvändighet innebär att uppgifter som i och för sig är av betydelse för utredningen inte kan begäras ut med stöd av bestämmelsen, om granskningen kan genomföras på annat sätt, utan tillgång till uppgifterna. Det är främst kontouppgifter som kan bli aktuella att överlämna med stöd av bestämmelsen. Även andra uppgifter, t.ex. uppgifter om kontaktpersoner eller uppgifter om fullmakts-havare, kan i vissa fall vara nödvändiga för myndigheten att få del av.

Uppgifterna ska lämnas i elektronisk form, vilket innebär att uppgifterna som utgångspunkt ska lämnas i bearbetningsbart skick. Kreditinstitut kan, även om det finns ett krav på elektronisk form, lämna uppgifter på olika sätt. Kreditinstitutet kommer i samråd med myndigheten att närmare få bestämma formerna för utlämnandet. Att uppgifterna ska lämnas snarast innebär att de ska lämnas skyndsamt.

I bestämmelsens *andra stycke* anges vad som avses med kreditinstitut. För den närmare innebörden av detta begrepp, se kommentaren till 3 § i den föreslagna lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.

12.4 Förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter.

I paragrafen anges vad lagen innehåller, närmare bestämt bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag tillämpas vid behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Lagen gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

Bestämmelserna i 6–8, 10 och 11 §§ samt 2–4 kap. gäller även vid behandling av uppgifter om avlidna.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.2.

Av *första stycket* framgår att lagen är tillämplig vid behandling av personuppgifter. Definitioner av begreppen behandling och personuppgifter finns i artikel 4.2 och 4.1 i dataskyddsförordningen. Lagen ska tillämpas på uppgifterna att administrera systemet med transaktionskonto samt att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, t.ex. myndighetens dataanalyser och urval samt granskningar. Uttrycket att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen omfattar även sådan behandling som inte direkt avser en felaktig utbetalning från välfärdssystemen, men som ändå syftar till att förebygga, förhindra och upptäcka sådana. Som exempel kan nämnas dataanalyser och urval av data som rör utbetalningar från skattekontot (som härrör från systemet med transaktionskonto), eller en granskning där felaktiga uppgifter upptäcks hos Bolagsverket som det finns skäl att underrätta denna myndighet om. Sådan behandling omfattas alltså också av lagens tillämpningsområde. Uppföljning och liknande aktiviteter avseende Utbetalningsmyndighetens verksamhet utgör en naturlig del av myndighetens verksamhet och omfattas också av tillämpningsområdet. Behandling av personuppgifter vid myndigheten som inte avser den angivna verksamheten, t.ex. i samband med personaladministration, faller dock utanför lagens tillämpningsområde.

I paragrafens *andra stycke* begränsas tillämpningsområdet till en viss typ av behandling av personuppgifter, nämligen då behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register. Manuell behandling som inte ingår i, eller kommer att ingå i, ett register faller således utanför lagens tillämpningsområde. Bestämmelsen är utformad i nära anslutning till artikel 2.1 i dataskydds-

förordningen och bör tolkas på samma sätt som den bestämmelsen. En definition av register finns i artikel 4.6 i dataskyddsförordningen.

Genom paragrafens *tredje stycke* utvidgas lagens tillämpningsområde till att delvis omfatta behandling av uppgifter som enligt dataskyddsförordningen inte utgör personuppgifter, nämligen uppgifter om avlidna. Lagens bestämmelser om ändamål, tillgång till personuppgifter, sök- begränsningar, längsta tid som personuppgifter får behandlas, transaktionskontoregistret och uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval ska enligt tredje stycket tillämpas även vid behandling av uppgifter om avlidna.

Eftersom dataskyddsförordningen inte är tillämplig vid behandling av uppgifter om avlidna kan dock dataskyddsförordningens och dataskyddslagens bestämmelser om tillsyn och sanktionsavgifter inte tillämpas vid felaktig behandling av sådana uppgifter.

Förhållandet till annan reglering

3 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandlingen av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

I paragrafen anges lagens förhållande till annan reglering.

Första stycket upplyser om att lagen innehåller bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen. Förordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna, men förutsätter och tillåter i vissa avseenden nationella bestämmelser som kompletterar förordningen, vilket bl.a. finns i denna lag. Hänvisningen till dataskyddsförordningen avser dataskyddsförordningen i dess vid varje tidpunkt gällande lydelse.

Av *andra stycket* framgår lagens förhållande till dataskyddslagen. Den senare lagen är subsidiär i förhållande till denna lag, och gäller endast om denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen inte innehåller några avvikande bestämmelser.

Rätten att göra invändningar

4 § Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

I paragrafen görs ett undantag från den rätt för registrerade att invända mot behandlingen av personuppgifter som följer av artikel 21.1 i dataskyddsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.3.

Undantaget omfattar rätten för den registrerade att när som helst, av skäl som hänför sig till hans eller hennes specifika situation, göra invändningar mot behandlingen av personuppgifter. Undantaget utgör en sådan begränsning i den nationella rätten som är tillåten enligt artikel 23 i dataskydds-

förordningen. Vid sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt lagen, eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den, gäller därmed inte rätten enligt artikel 21.1 att göra invändningar mot behandlingen.

Personuppgiftsansvar

5 § Utbetalningsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt denna lag.

Paragrafen reglerar Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsansvar. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.4.

En definition av begreppet personuppgiftsansvarig finns i artikel 4.7 i dataskyddsförordningen. Av dataskyddsförordningen följer vissa skyldigheter för den som är personuppgiftsansvarig. Den personuppgiftsansvarige ansvarar bl.a. för att kunna visa att behandlingen av personuppgifter sker på ett korrekt sätt (se artikel 5.1 och 5.2), att se till att lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder genomförs (se artikel 24.1) och att den registrerade ersätts för skada som en rättsstridig behandling av personuppgifter har medfört (se artikel 82).

Av bestämmelsen framgår att Utbetalningsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftsbehandling som myndigheten utför enligt lagen.

Ändamål

6 § Utbetalningsmyndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter att

1. administrera ett system med transaktionskonto, och
2. förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen i första stycket.

I paragrafen anges de primära ändamålen för myndighetens behandling av personuppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Ändamålen återspeglar de behov av personuppgiftsbehandling, såsom insamling, bearbetning och utlämnande, som finns för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra sina uppgifter. De primära ändamålen ger tillsammans med den sekundära ändamålsbestämmelsen i 7 § och bestämmelsen om finalitetsprincipen i 8 § en ram för vilken personuppgiftsbehandling som är tillåten.

Av *första stycket* framgår att en grundläggande förutsättning för att en personuppgift ska vara tillåten att behandla är att den är nödvändig för att utföra en uppgift som myndigheten har. Nödvändighetskravet innebär inte att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig (prop. 2017/18:105 s. 189). I kravet på nödvändighet ligger dock att personuppgifter inte får behandlas om syftet med behandlingen kan uppnås med andra medel, t.ex. genom att anonymisera uppgifterna (prop. 2017/18:232 s. 117).

Enligt *första punkten* får Utbetalningsmyndigheten behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sin uppgift att administrera ett system med transaktionskonto. Denna uppgift

regleras bl.a. i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Ändamålet omfattar all den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra denna uppgift. Som exempel på sådan behandling kan nämnas att ta emot uppgifter om utbetalningar från beslutande myndigheter, registrera uppgifter om utbetalningar i transaktionskontoregistret och vidareförmedla uppgifter om utbetalningar till betalningsförmedlande bank för att de ska kunna verkställas. Vidare kan myndigheten behöva lämna ut uppgifter till enskilda avseende den enskildes transaktionskonto eller till beslutande myndigheter avseende utbetalningar från respektive myndighet.

Av *andra punkten* framgår att Utbetalningsmyndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Med utbetalningar från välfärdssystemen avses även utbetalningar från skattekontot. Ändamålet omfattar Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Arbetet med dataanalyser och urval kan bestå i att analysera samband, mönster och avvikelser genom bearbetning av uppgifter i syfte att identifiera utbetalningar från välfärdssystemen som kan vara felaktiga. Exempel på personuppgiftsbehandling som kan vara nödvändig för myndighetens dataanalyser och urval är inhämtning av uppgifter från andra myndigheter med stöd av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Ytterligare exempel är bearbetning av sådana uppgifter och uppgifter från transaktionskontoregistret. Vidare omfattas uppföljning, utveckling och testning av analys- och urvalsmodeller, om behandlingen omfattar personuppgifter. I ändamålet ingår också Utbetalningsmyndighetens granskningar. Dessa regleras i lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Granskningar görs främst utifrån sådana urvalsträffar som myndighetens dataanalyser och urval har lett till, och sker genom inledande och fördjupad granskning. Som exempel på personuppgiftsbehandling som kan behöva ske inom ramen för dessa granskningar kan nämnas sortering och närmare analys av urvalsträffarna. Vidare kan nämnas sökning i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval (se kommentaren till 3 kap. 1–4 §§) i syfte att kontrollera urvals-träffarnas relevans eller komplettera dem med ytterligare relevanta uppgifter. Inom ramen för granskningar kan det även finnas behov av insamling av uppgifter från andra myndigheter eller aktörer med stöd av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Det kan också finnas behov av utlämnande av uppgifter genom underrättelser till berörda myndigheter med stöd av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen eller 3 kap. lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. All personuppgiftsbehandling som är nödvändig för att utföra granskningar omfattas av ändamålet. Även om ändamålet enligt ordalydelsen avser felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen omfattas även behandling av personuppgifter som avser t.ex. utbetalningar från skattekontot, eller underrättelser till myndigheter och andra aktörer. Sådan behandling syftar också till att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. I ändamålet kan även ingå annan behandling som utförs inom ramen för Utbetalningsmyndighetens uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka

felaktiga utbetalningar. Det kan t.ex. vara fråga om att på olika sätt stödja och följa arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar.

I *andra stycket* upplyses om att regeringen med stöd av sin restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen i första stycket. Med stöd av restkompetensen kan regeringen även bestämma att Utbetalningsmyndigheten ska meddela föreskrifter om sådana begränsningar.

7 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Paragrafen innehåller en s.k. sekundär ändamålsbestämmelse om möjligheten att behandla personuppgifter för ändamål utöver de som anges i den primära ändamålsbestämmelsen. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Av bestämmelsen följer att de uppgifter som behandlas för primära ändamål (6 §) även får behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Behandlingen förutsätter således att uppgifterna redan är föremål för behandling enligt 6 §. Bestämmelsen omfattar sådant uppgiftslämnande som sker på grund av att myndigheten ska lämna ut uppgifter, t.ex. med stöd av lagen om under rättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, i fall då utlämnande inte kan ske med stöd av 6 §. Bestämmelsen omfattar även sådant uppgiftslämnande som sker med stöd av bestämmelser som medför att uppgifter får lämnas ut, t.ex. den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Bestämmelsen omfattar uppgiftslämnande till myndigheter och andra aktörer, t.ex. arbetslöshetskassor. Det avgörande är att uppgiftslämnandet sker med stöd av lag eller förordning.

8 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med de ändamål som uppgifterna samlades in för.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om finalitetsprincipen i dataskyddsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.3.

Paragrafen tydliggör att finalitetsprincipen i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen gäller vid behandling av personuppgifter enligt lagen. Behandling av personuppgifter enligt denna paragraf förutsätter att uppgifterna har samlats in för något av de primära ändamål som anges i 6 §. Bestämmelsen är utformad i nära anslutning till artikel 5.1 b och bör tolkas på samma sätt. Detta innebär bl.a. att behandling för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1 i förordningen inte ska anses vara oförenlig med de ursprungliga ändamålen. Det innebär också att de omständigheter som anges i artikel 6.4 i förordningen ska beaktas vid bedömningen av om behandlingen är förenlig med finalitetsprincipen.

Finalitetsprincipen innebär bl.a. att personuppgifter som har hämtats in för ändamålet att administrera systemet med transaktionskonto, i ett senare skede kan användas i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Vidare innebär principen att uppgifter som behandlas i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval (se 3 kap.) också kan behandlas i syfte att utföra granskningar av urvalsträffar.

Det kan t.ex. vid såväl inledande som fördjupad granskning behöva göras sökningar i uppgiftssamlingen för att komplettera en urvalsträff. Vissa uppgifter från granskningar kan också behöva behandlas vid myndighetens dataanalyser och urval. Uppgifter om vilka urvalsträffar som har gått vidare till granskning kan t.ex. behöva behandlas för att inte samma utbetalningar återkommande ska leda till urvalsträffar.

Känsliga personuppgifter

9 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får behandlas, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Paragrafen reglerar möjligheten till sådan behandling av känsliga personuppgifter som får ske med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Bestämmelsen ersätter den generella bestämmelsen i 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen avseende undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter, som gäller där sektorsspecifik reglering saknas (prop. 2017/18:105 s. 91), och innebär i likhet med den bestämmelsen ett undantag från förbudet. De personuppgifter som myndigheten får behandla med stöd av bestämmelsen är sådana som avses i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, nämligen personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Definitioner av genetiska och biometriska uppgifter finns i artikel 4.13 och 4.14 i dataskyddsförordningen.

Bestämmelsen omfattar inte behandling av uppgifter om en persons nationalitet, eftersom en sådan uppgift normalt inte ger upplysning om etniskt ursprung. Likaså faller som regel uppgifter om att en viss person närmast kommer från en viss världsdel eller ett visst land utanför bestämmelsens tillämpningsområde. Skulle en sådan uppgift i det enskilda fallet t.ex. avslöja etniskt ursprung faller den dock inom bestämmelsens tillämpningsområde (jfr prop. 2016/17:89 s. 142).

Utbetalningsmyndigheten får enligt bestämmelsen behandla känsliga personuppgifter om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Behandling av känsliga personuppgifter bör ofta kunna bedömas som nödvändig, då sådana uppgifter kan ligga till grund för utbetalningar från välfärdssystemen och därmed omfattas av systemet med transaktionskonto. Myndigheten har också i uppgift att utföra dataanalyser, urval och granskningar utifrån sådana uppgifter. Behandlingen måste dock alltid kunna motiveras. I kravet på nödvändighet ligger att personuppgifter inte får behandlas om syftet med behandlingen kan uppnås med andra medel, t.ex. genom att anonymisera uppgifterna eller i stället behandla andra typer av uppgifter.

Sökbegränsningar

10 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller personuppgifter som avses i artikel 10 i

EU:s dataskyddsförordning (fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott).

Förbudet omfattar inte sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på sådan uppgift om hälsa som hänför sig till en förmån eller ett stöd. Det omfattar inte heller sökningar i en viss handling.

Paragrafen reglerar under vilka förutsättningar som sökningar avseende vissa kategorier av uppgifter får göras. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.1.

I *första stycket* finns ett förbud mot vissa sökningar. Sökbegränsningen omfattar alla tekniska åtgärder som innebär att uppgifter används för att strukturera eller systematisera information i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller sådana personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott. Vad som avses med känsliga personuppgifter framgår av kommentaren till 9 §. Genom bestämmelsen förbjuds sökningar som görs för att få fram ett urval av personer som t.ex. har en viss politisk åsikt, religiös åskådning eller sexuell läggning. Däremot hindrar bestämmelsen inte sökningar som görs i något annat syfte än att identifiera ett urval av individer, t.ex. för att utöva tillsyn, ta fram verksamhetsstatistik för registervård eller för att söka efter ett namn. Vad gäller sökförbudet avseende fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott (se artikel 10 i dataskyddsförordningen) hindrar förbudet inte sökningar i syfte att få fram uppgifter om beslutade återkrav, omprövningsbeslut eller beslut som avser administrativa sanktionsavgifter såsom skattetillägg.

I *andra stycket* anges att förbudet inte omfattar sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på sådan uppgift om hälsa som hänför sig till en viss förmån eller ett visst stöd. Genom detta undantag är det möjligt för myndigheten att ta fram ett urval baserat på uppgifter om beslut om t.ex. sjukpenning eller assistansersättning. Uppgifter om hälsa definieras i artikel 4.15 i dataskyddsförordningen som personuppgifter som rör en fysisk persons fysiska eller psykiska hälsa, inbegripet tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster, vilka ger information om dennes hälsostatus. Uppgifter som rör hälsa ska ges en vid tolkning och anses omfatta uppgifter som rör alla aspekter, såväl fysiska som psykiska, av en persons hälsa (se t.ex. prop. 2018/19:118 s. 34).

Förbudet omfattar inte heller sökningar som sker i en viss handling. Den enskilde medarbetaren kan således göra sökningar på t.ex. känsliga personuppgifter i en viss handling.

I 3 kap. 3 och 4 §§ finns bestämmelser om sökningar i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

Tillgång till personuppgifter

11 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Paragrafen reglerar den interna tillgången till personuppgifter i Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.2.

Av paragrafens *första stycke* följer att Utbetalningsmyndigheten är skyldig att se till att tillgången till personuppgifter begränsas till det som

var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Det är således vilka arbetsuppgifter den som tjänstgör vid Utbetalningsmyndigheten har som ska vara styrande för vilka uppgifter som medarbetarna ska få tillgång till. Bestämmelsen är inte endast tillämplig vid anställning av en medarbetare, utan förutsätter att tillgången till personuppgifter följs upp och förändras efter hand som ändringar i den enskilde medarbetarens arbetsuppgifter ger anledning till det.

Av *andra stycket* följer att Utbetalningsmyndigheten också är skyldig att se till att åtkomsten till personuppgifter kontrolleras. Åtkomsten ska också följas upp regelbundet. Det är i första hand upp till myndigheten att närmare bestämma formerna för detta, men det kan t.ex. ske genom loggar.

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

12 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt, dock inte genom direktåtkomst.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för elektroniskt uppgiftslämnande. Överväganden finns i avsnitt 9.7.2.

Bestämmelsen tydliggör att elektroniskt utlämnande är tillåtet, dock inte genom direktåtkomst. Direktåtkomst innebär att en mottagare har direkt tillgång till någon annans register eller databas och därigenom på egen hand kan ta del av information (se HFD 2015 ref. 61). Som exempel på annat elektroniskt utlämnande än genom direktåtkomst kan nämnas utlämnande på usb-minne eller genom e-post. Den form för utlämnande som sannolikt är mest vanlig vid överföring av större informationsmängder är dock direkt överföring från ett datorsystem till ett annat.

2 kap. Transaktionskontoregistret

1 § För att administrera systemet med transaktionskonto ska det finnas en uppgiftssamling, benämnd transaktionskontoregistret.

I paragrafen finns en bestämmelse om det transaktionskontoregister som Utbetalningsmyndigheten ska föra. Övervägandena finns i avsnitt 9.7.1.

Bestämmelsen innebär en skyldighet för Utbetalningsmyndigheten att föra ett transaktionskontoregister i syfte att administrera systemet med transaktionskonto. Genom bestämmelsen ges behandlingen av personuppgifter för detta syfte en särskild form och ett särskilt namn. Systemet med transaktionskonto regleras i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.

2 § I transaktionskontoregistret får sådana uppgifter behandlas som behövs för att administrera systemet med transaktionskonto.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registret.

Paragrafen reglerar vilka uppgifter som får behandlas i transaktionskontoregistret. Övervägandena finns i avsnitt 9.7.1.

Första stycket ger en ram för de uppgifter som får behandlas i transaktionskontoregistret. Det ska handla om uppgifter som behövs för att administrera systemet med transaktionskonto. Bestämmelsen har en nära kopp-

ling till ändamålsbestämmelsen i 1 kap. 6 § första stycket 1, se kommentaren till den bestämmelsen, som också sätter ramarna för vilka personuppgifter som får behandlas för detta ändamål. Bestämmelsen innebär inte något förbud mot att behandla personuppgifter för detta ändamål någon annanstans än i registret. Bestämmelsen har därmed inte en lika snäv innebörd som bestämmelsen om uppgifter som behandlas i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval, se kommentaren till 3 kap. 2 § första stycket.

Som exempel på uppgifter som kan komma att behandlas i transaktionskontoregistret kan nämnas uppgifter om utbetalningar av stöd, förmåner, skatter eller avgifter som omfattas av lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Det kan i praktiken handla om uppgifter om namn, person-, samordnings- eller organisationsnummer, kontaktuppgifter och bankkontouppgifter, samt om belopp, datum för utbetalning och vad utbetalningen avsett.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att regeringen kan meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen.

3 kap. Uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval

1 § För att göra dataanalyser och urval, i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, ska det vid Utbetalningsmyndigheten finnas en uppgiftssamling, benämnd uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

I paragrafen regleras skyldigheten för Utbetalningsmyndigheten att föra en uppgiftssamling. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.1.

Enligt bestämmelsen är Utbetalningsmyndigheten skyldig att föra en uppgiftssamling för dataanalyser och urval som utförs i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Genom paragrafen ges myndighetens behandling av personuppgifter i syfte att utföra dataanalyser och urval en särskild form och ett särskilt namn. Denna bestämmelse, och begränsningen av vilka uppgifter som får behandlas i 2 §, utgör ramarna för den behandling som får och ska ske i denna uppgiftssamling.

2 § Endast de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval får behandlas i uppgiftssamlingen. Personuppgifterna som behandlas för att göra dataanalyser och urval får inte behandlas någon annanstans än i uppgiftssamlingen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen.

Paragrafen, som utformats efter synpunkter från *Lagrådet*, innehåller en begränsning av de uppgifter som får behandlas för att göra dataanalyser och urval. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.1 och 9.8.2.

Enligt *första stycket* får endast de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval behandlas i uppgiftssamlingen. Bestämmelsen innebär att uppgiftssamlingen inte ska innehålla andra uppgifter än sådana som behövs för dataanalyser och urval. Den medför också att de uppgifter som behandlas för att göra dataanalyser och urval ska finnas i uppgiftssamlingen.

Finalitetsprincipen (se kommentaren till 1 kap. 8 §) möjliggör att uppgifter som behandlas för att göra dataanalyser och urval även kan behandlas för vissa andra ändamål. Den nu aktuella bestämmelsen bedöms exempelvis inte hindra att uppgifter i uppgiftssamlingen används för att utföra granskningar enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Uppgifterna i uppgiftssamlingen kan alltså komma att användas även i andra delar av myndighetens verksamhet.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att regeringen kan meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen. En närmare avgränsning kan därmed finnas i förordning.

3 § Sökning och annan behandling i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval ska genomföras med respekt för enskildas personliga integritet.

I paragrafen regleras särskilda förutsättningar för sökning och annan behandling i uppgiftssamlingen. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.3.

Av bestämmelsen framgår att sökning och annan behandling i uppgiftssamlingen ska genomföras med respekt för enskildas personliga integritet. Bestämmelsen omfattar all behandling i uppgiftssamlingen, men tar i första hand sikte på behandling som sker för att göra dataanalyser och urval. Bestämmelsen är tillämplig t.ex. vid användningen av urvalsmodeller och vid utformningen och genomförandet av dataanalyser. Att behandlingen ska utföras med respekt för enskildas personliga integritet innebär inte ett förbud mot behandling som innebär någon form av integritetsintrång. Myndigheten bör dock i samband med framtagandet av rutiner för sökning och annan behandling noga överväga vilken integritetspåverkan en behandling kan ha och säkerställa att eventuella integritetsintrång tydligt kan motiveras.

4 § Metoder för att ta fram urval och de sökbegrepp som används vid sökningar i uppgiftssamlingen ska dokumenteras på ett sådant sätt att de kan kontrolleras i efterhand. Utbetalningsmyndigheten ska regelbundet följa upp de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen.

Bestämmelsen innehåller krav på dokumentation och uppföljning och ska ses som en särskild skyddsåtgärd vid behandling av uppgifter i uppgiftssamlingen. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.3.

Enligt bestämmelsen ska metoder för att ta fram urval och de sökbegrepp som används vid sökningar i uppgiftssamlingen dokumenteras på ett sådant sätt att de kan kontrolleras i efterhand. Med metoder för att ta fram urval menas t.ex. urvalsmodeller som används vid dataanalyser och urval. Med sökbegrepp avses sådana begrepp som används för att söka igenom en informationsmängd för att hitta och välja ut de poster eller uppgiftskonstruktioner där det sökta begreppet förekommer. Sökbegrepp kan också användas för att välja bort information som saknar relevans. Det är i första hand upp till Utbetalningsmyndigheten att bedöma på vilket sätt dokumentationen som bestämmelsen ställer krav på ska ske. Det avgörande är att det i efterhand ska kunna gå att kontrollera vilka metoder och sökbegrepp som har använts för att ta fram urval.

I paragrafen ställs även krav på att Utbetalningsmyndigheten regelbundet ska följa upp sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen. Med

regelbunden uppföljning avses att kontrollerna ska ske systematiskt och återkommande. Det är i första hand upp till myndigheten att bedöma när och hur kontrollerna ska genomföras, men det kan t.ex. ske genom uppföljning av loggar.

4 kap. Längsta tid som personuppgifter får behandlas

Allmän bestämmelse

1 § Personuppgifter får inte behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen, dock som längst den tid som följer av 2 och 3 §§.

Paragrafen innehåller en huvudregel om längsta tid för behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.1.

Bestämmelsen innebär en skyldighet för myndigheten att upphöra med behandlingen av personuppgifter så snart personuppgifterna inte längre behövs med hänsyn till det ändamål för vilket de behandlas. Detta innebär att personuppgifterna ska tas bort eller avidentifieras på ett sådant sätt att alla identifieringsmöjligheter försvinner. Bestämmelsen ställer krav på myndigheten att kunna motivera fortsatt behandling av personuppgifter, t.ex. inför en tillsynsmyndighet. Om uppgiften behandlas för flera olika ändamål, får den dock fortsätta att behandlas för de andra ändamålen om behovet av behandling kvarstår för dessa.

Vidare framgår att uppgifter inte får behandlas längre än vad som anges i 2 och 3 §§, som omfattar vissa slags uppgifter. I de fallen finns således en yttersta tidsgräns för behandlingen.

Lagrådet föreslår att lagtexten ska hänvisa till ”bestämmelserna i detta kapitel”, i stället för till 2 och 3 §§. Då regleringen i 4 och 5 §§ avser vissa närmare angivna undantagssituationer anser regeringen att den av *Lagrådet* föreslagna lydelsen är mindre lämplig.

Uppgifter i transaktionskontoregistret

2 § Personuppgifter som behandlas i transaktionskontoregistret får inte behandlas längre än tio år efter utgången av det år då betalningsuppdraget för den utbetalning som uppgifterna hänför sig till registrerades.

Paragrafen innehåller en särskild bestämmelse om tidsfrist för behandling av personuppgifter som behandlas i transaktionskontoregistret. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.2.

I transaktionskontoregistret kommer uppgifter som kopplas till utbetalningar att behandlas, se vidare kommentaren till 2 kap. 2 §. Bestämmelsen innebär att behandlingen av personuppgifter ska upphöra tio år efter utgången av det år då betalningsuppdraget avseende den utbetalning som uppgiften hänför sig till fördes in i registret. Fristen är anpassad till den tioåriga preskriptionstiden avseende utbetalningar, se 10 § andra stycket lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Den angivna tidsperioden innebär att utgångspunkten är att det finns ett behov att behandla uppgifterna under den angivna tidsperioden. Det bör samtidigt

framhållas att det för att uppgifterna ska få behandlas under den perioden krävs att det finns ett faktiskt behov av det (se 1 §).

Av 4 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om avvikelser från denna bestämmelse.

Uppgifter för fördjupad granskning

3 § Personuppgifter som behandlas vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar får inte behandlas längre än två år efter utgången av det år då den fördjupade granskningen avslutades.

Paragrafen innehåller en särskild bestämmelse om längsta tid för behandling av personuppgifter som behandlas vid en fördjupad granskning enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.3.

Vid en fördjupad granskning kan olika slags uppgifter behandlas, t.ex. uppgifter som härrör från uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval eller uppgifter som Utbetalningsmyndigheten vid den fördjupade granskningen har hämtat in från andra myndigheter med stöd av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsen innebär en skyldighet för Utbetalningsmyndigheten att upphöra med behandlingen av uppgifterna två år efter utgången av det år då den fördjupade granskningen avslutades.

Den angivna tidsperioden innebär att utgångspunkten är att det finns ett behov att behandla uppgifterna under den angivna tidsperioden. Det bör samtidigt framhållas att det för att uppgifterna ska få behandlas under den perioden krävs att det finns ett faktiskt behov av det (se 1 §). Bestämmelsen innebär inte att en personuppgift som behandlas även för andra närmare ändamål, t.ex. för att göra dataanalyser och urval, behöver upphöra att behandlas även för det ändamålet inom den angivna tidsperioden.

Av 4 § framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om avvikelser från denna bestämmelse.

Rätt att meddela föreskrifter och beslut

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter som avses i 1–3 §§ får behandlas under viss tid eller att sådana uppgifter får fortsätta att behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål.

Paragrafen innehåller en upplysningsbestämmelse om rätten att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.4.

Av bestämmelsen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har möjlighet att meddela föreskrifter om andra tidsfrister för behandling av personuppgifter, eller om att personuppgifter får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål.

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer får också i det enskilda fallet besluta om sådan behandling som avses i 4 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätten att fatta beslut om tidsfrister för behandling av personuppgifter eller behandling för vissa särskilda ändamål. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.4.

Av paragrafen framgår att den myndighet som regeringen bestämmer även i ett enskilt fall får besluta om sådan behandling av personuppgifter som avses i 4 §. Som exempel på när det kan bli aktuellt att fatta ett sådant beslut kan nämnas då preskriptionsavbrott sker avseende en utbetalning som behandlas i transaktionskontoregistret och som uppgiften hänförs sig till.

12.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

5 § Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsködningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmättningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, *och*

8. *Utbetalningsmyndighetens verksamhet.*

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

Paragrafen reglerar när Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs bl.a. för andra myndigheters verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 9.10.1.

Genom ändringen läggs Utbetalningsmyndighetens verksamhet till i uppräkningsparagrafen. Arbetsförmedlingen får därmed behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom Utbetalningsmyndighetens verksamhet.

12.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Prop. 2022/23:34

2 § Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, *Utbetalningsmyndigheten*, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Paragrafen anger vilka aktörer som omfattas av underrättelseskyldighet enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Paragrafen ändras på så sätt att Utbetalningsmyndigheten läggs till i uppräknningen av aktörer som omfattas av underrättelseskyldigheten. Om uppgiftsskyldigheten följer av lag innebär bestämmelsen i 10 kap. 28 § OSL att Utbetalningsmyndigheten kan lämna uppgifter som omfattas av sekretess vidare till andra myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor.

12.7 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

17 kap.

Dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar

1 a § Sekretess gäller för uppgift om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar, om det kan antas att det allmännas syfte med verksamheten motverkas om uppgiften röjs.

Paragrafen är ny och reglerar sekretess för uppgift om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

De uppgifter som omfattas av bestämmelsen är t.ex. uppgifter om vilka riskfaktorer som en myndighet har tagit fram för att identifiera misstänkta felaktiga utbetalningar. Även uppgifter om hur dataanalyser eller urvalsmodeller har utformats eller utvecklats kan sekretessbeläggas med stöd av bestämmelsen.

Sekretess gäller för uppgifterna oavsett i vilken verksamhet som de förekommer. Om myndigheter delar uppgifter om metoder och riskfaktorer mellan varandra kommer bestämmelsen att vara en primär sekretessbestämmelse vid såväl den överlämnande som den mottagande myndigheten. Om sekretess gäller vid den mottagande myndigheten kan det inte antas att det allmännas möjligheter att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar motverkas om uppgiften lämnas till myndigheten.

Regelns utformning med ett rakt skaderekvisit innebär en presumtion för offentlighet. Trots denna presumtion kommer uppgifterna i många fall att kunna sekretessbeläggas, då man kan anta att det allmännas möjligheter

att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar motverkas om uppgifterna blir kända.

Behovet av att sekretessbelägga uppgifter om metoder och modeller för dataanalyser och urval samt riskfaktorer finns under den tid som metoderna, modellerna och riskfaktorerna används i verksamheten. Bestämmelsen innebär att sekretess kan hindra ett utlämnande så länge metoden, modellen eller riskfaktorn som uppgiften är hänförlig till används i verksamheten. När dessa inte längre används upphör sekretessen och uppgifter om dem ska lämnas ut på förfrågan.

40 kap.

Verksamheten vid Utbetalningsmyndigheten

7 d § Sekretess gäller hos Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen är ny och reglerar sekretess vid Utbetalningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.1 och 7.2.2.

Första stycket innehåller en bestämmelse om sekretess hos Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen avses bl.a. myndighetens dataanalyser och urval som utförs i detta syfte samt myndighetens granskning av urvalsträffar som dataanalyserna och urvalen leder till. Bestämmelsen, som endast är tillämplig vid Utbetalningsmyndigheten, innebär att det råder absolut sekretess för uppgifterna i den aktuella verksamheten.

Enligt *andra stycket* gäller sekretessen för en uppgift i en allmän handling i högst 20 år.

8 § Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5 och 7 d §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.3.

Ändringen i paragrafen är en följd av införandet av den nya bestämmelsen i 7 d § och innebär att tystnadsplikten som följer av den bestämmelsen inskränker den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Sammanfattning av betänkandet Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35)

Kontrollen över utbetalningarna från välfärdssystemen bör, enligt utredningens direktiv, samordnas och stärkas. Utredningens huvudsakliga uppdrag har varit att överväga om en funktion för systemövergripande riskanalyser, urval och kontroller bör införas för att förhindra att felaktiga belopp betalas ut, och för att säkerställa att utbetalningarna sker till rätt mottagare.

Vi föreslår att en ny myndighet, Myndigheten för utbetalningskontroll, inrättas den 1 juli 2022. Myndigheten ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från de statliga välfärdssystemen. Verksamheten ska vara ett komplement till välfärdsmyndigheternas kontrollarbete. Ansvaret för ärendehandläggning och beslut ska ligga kvar på respektive myndighet. Våra förslag ska inte heller begränsa de kontroller som görs hos myndigheterna inom ramen för respektive förmån eller stöd. Myndigheten för utbetalningskontroll ska även administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar.

Syftet med våra förslag är att minska de felaktiga utbetalningarna och därigenom förebygga brottslighet som drabbar välfärdssystemen.

Förändrad problembild för felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

De senaste två decennierna har det skett stora förändringar i samhället med betydelse för välfärdssystemen. Samhället i stort har digitaliserats och så även välfärden. Rörligheten av arbetskraft mellan länderna har ökat liksom inslaget av privata utförare i välfärdssystemen. Dessa förändringar har fört med sig en rad konsekvenser. En negativ konsekvens är att det har skapat förutsättningar för ett mer sofistikerat och medvetet missbruk av välfärdssystemen. Där problembilden tidigare i stor utsträckning handlade om enskilda individers fusk, exempelvis kolliderande utbetalningar, ser vi i dag en helt annan typ av upplägg som drabbar välfärden. Företag och identitetsmissbruk används som verktyg för att felaktigt få utbetalningar från välfärdssystemen. Det stora flertalet företag i välfärden är seriösa, men svårigheten är att upptäcka de företag som används för att missbruka välfärdssystemen. Digitaliseringen har skapat stordriftsfördelar för identitetsmissbruk som tidigare inte fanns.

De som systematiskt utnyttjar välfärdssystemens svaga punkter är något av experter på det. De rör sig mellan välfärdssystemen, och hittar och utnyttjar snabbt luckor i regelverk och kontroller. Myndigheterna har inte möjlighet till samma flexibilitet. Det beror bl.a. på begränsningar i regelverken och på bristande möjligheter att snabbt kommunicera information om nya upplägg. Dessutom gör komplexiteten att det många gånger krävs

ett omfattande utredningsarbete för att identifiera och motverka ett brottsligt utnyttjande.

De nya sätten att utnyttja systemen ställer därför nya krav på välfärdsmyndigheterna. Det är svårare att upptäcka, utreda och åtgärda upplägg som omfattar flera personer och där mer än en myndighet kan vara berörd. Sett till välfärdssystemen som en helhet är den samlade beredskapen för att stävja dessa upplägg inte tillräcklig. Många gånger finns de uppgifter som skulle behövas för att upptäcka felaktigheter hos en annan myndighet. Det kan vara så att den beslutande myndigheten inte har tillgång till uppgiften eller inte får använda den för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar på grund av sekretessregler och bestämmelser om behandling av personuppgifter. Det saknas möjligheter att i den utsträckning som behövs använda data från olika delar av välfärdssystemen om utbetalningar, intyg och andra kontrolluppgifter, eller uppgifter från Skatteverket, för att effektivt upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar.

Myndigheterna har också olika förutsättningar för att bedriva sin kontrollverksamhet. Kontrollfrågorna prioriteras olika hos olika myndigheter och prioriteringen har växlat över tid. Det gör att långsiktigheten i kontrollfrågan uteblir och att kontrollinsatserna kan uppfattas som ryckiga. Myndigheterna lägger ner ett omfattande arbete på att motverka felaktiga utbetalningar, men alla myndigheter utgår från den egna verksamheten. Ingen har till uppdrag eller ens möjlighet att arbeta mot felaktiga utbetalningar utifrån välfärdssystemen som helhet.

Allt detta bidrar till att de som systematiskt vill utnyttja systemen tenderar att ständigt ligga steget före medan myndigheterna ligger steget efter i sitt kontrollarbete.

Myndigheternas kontrollarbete behöver kompletteras

För att komma åt de avancerade uppläggen som drabbar välfärdssystemen behövs nya metoder. Vi menar att nästa steg i uppbyggnaden av försvaret mot de systematiska uppläggen som riktas mot välfärden är att skapa gemensamma strukturer som kan bemöta dessa. För att kunna motverka felaktiga utbetalningar behöver välfärdssystemen ses som ett sammanhängande system. Det krävs långsiktighet, kontinuitet och ett sammanhållet kontrollarbete för välfärdssystemen som helhet.

Det är därför vår uppfattning att det ska inrättas en särskild myndighet som utifrån ett helhetsperspektiv ska verka för att motverka felaktiga utbetalningar och missbruk av välfärdssystemen. Detta innebär att arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar får stå i fokus och inte behöver konkurrera med andra uppgifter. En ny myndighet är en tydlig signal om att regeringen prioriterar frågan om att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Myndigheten kan också ha en förebyggande effekt. Vidare kan en myndighet med ett utpekat ansvar för dessa frågor bidra till att utveckla samverkan på området. Detta kommer sammantaget att leda till minskad brottslighet och stärkt tilltro till välfärdssystemen.

Våra förslag rör de centrala delarna av de statliga välfärdssystemen där det är särskilt viktigt att det finns ett förtroende för systemen. Därför omfattas utbetalningar från Arbetsförmedlingen, Centrala studiestöds-

nämnden (CSN), Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten av myndighetens uppdrag att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Även Skatteverket omfattas av förslagen och i vissa delar också arbetslöshetskassorna. Dessutom ska flera andra myndigheter lämna uppgifter till Myndigheten för utbetalningskontroll och ta emot underrättelser om felaktigheter.

Ett system med transaktionskonto

För att skapa en samlad struktur för utbetalningar från de statliga välfärdssystemen och Skatteverket föreslår vi att ett system med transaktionskonto inrättas. Systemet ska administrera utbetalningar från välfärdssystemen och Skatteverket. En samlad funktion, separat från andra myndigheter, innebär en överblick över välfärdens utbetalningar som helhet samtidigt som risken för att uppgifter sprids till fler än nödvändigt begränsas.

Transaktionskontosystemet leder till en effektivisering för staten som helhet bl.a. genom att utbetalningar från välfärdssystemen kan hanteras samlat och att kontouppgifter för mottagare av utbetalningar bara behöver administreras av en myndighet i stället för av flera. Systemet med transaktionskonto ska regleras i en särskild lag och en kompletterande förordning.

Uppgifter från transaktionskontosystemet ska utgöra grunden för myndighetens arbete med dataanalyser och urval för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar.

Dataanalyser och urval

Myndigheten för utbetalningskontroll ska göra dataanalyser och urval för att upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Det handlar om sådant som de beslutande myndigheterna har svårt att upptäcka utifrån den data som de var för sig har tillgång till. Fokus för verksamheten vid Myndigheten för utbetalningskontroll ska vara avsiktliga fel och mer avancerade upplägg som drabbar välfärdssystemen där någon eller några på oriktiga grunder vill tillskansa sig medel. Möjligheten att samköra uppgifter från olika välfärdsmyndigheter gör att myndigheten kan upptäcka felaktigheter på ett sätt som inte går i dag. Det gäller särskilt i de fall där uppgifter som indikerar felaktigheter finns hos en annan än den beslutande myndigheten. Det gör det även möjligt att jämföra uppgifter som lämnats till olika myndigheter och på så sätt upptäcka felaktigheter.

Som underlag för dataanalyser och urval behöver myndigheten, utöver uppgifter om utbetalningar från transaktionskontosystemet, använda vissa uppgifter från beslutande myndigheter såsom beslut, intyg från arbetsgivare och lämnade kontaktuppgifter. Därtill ska vissa andra uppgifter från myndigheter ligga till grund för dataanalyserna och urvalen såsom registeruppgifter från Bolagsverket och Kronofogdemyndigheten. Även Skatteverkets uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationer och vissa skatteuppgifter samt folkbokföringsuppgifter ska få användas. Vidare ska vissa uppgifter från arbetslöshetskassorna kunna användas.

Granskningar

Urvalsträffar från myndighetens dataanalyser och urval behöver hanteras och sorteras för att kunna utgöra ett effektivt underlag i välfärdsmyndigheternas arbete med att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Vi föreslår att detta ska kunna ske i två steg, inledande och fördjupad granskning. Myndighetens granskning av urvalsträffar ska regleras i en särskild lag.

Inledande granskning innebär hantering och sortering av samtliga urvalsträffar som lämnas över från verksamheten med dataanalyser och urval. För vissa urvalsträffar kan det vara motiverat att myndigheten vidtar en fördjupad granskning, dvs. en kompletterande utredning. Fördjupad granskning får inledas när det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning. Urvalsträffar där det är troligt att fler än en myndighet eller arbetslöshetskassa berörs bör prioriteras. Vid en fördjupad granskning ska myndigheten kunna hämta in kompletterande underlag.

Myndigheten för utbetalningskontroll ska underrätta andra myndigheter och arbetslöshetskassor om resultatet av granskningarna. Granskningarna ska utgöra ett stöd för beslutande myndigheters och arbetslöshetskassors kontrollarbete. Myndigheten för utbetalningskontroll ska inte ompröva eller överpröva andra myndigheters beslut.

Stödja och följa

Myndigheten för utbetalningskontroll ska stödja och följa statliga myndigheters och arbetslöshetskassors arbete med att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Det finns mycket att vinna på kunskapsutbyte, gemensamma problemanalyser och samordnade åtgärder. Myndigheten för utbetalningskontroll ska utgöra en plattform för myndighetsgemensamt arbete med att motverka felaktiga utbetalningar. Uppdragets närmare utformning bör lämnas till myndigheten.

Myndigheten kan, genom sin särskilda kompetens i kontrollfrågor, bli en viktig remissinstans vid reformer av välfärdssystemen. Detta är särskilt viktigt vid stora eller snabba förändringar som gör att det kan uppstå nya möjligheter för de som systematiskt vill tillskansa sig medel på oriktiga grunder.

Myndigheten ska också ha i uppdrag att vart tredje år lämna en samlad redogörelse till regeringen om arbetet mot felaktiga utbetalningar. Redogörelsen ska utgöra ett underlag i arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Dessutom anser vi att det ska fastslås ett mål om att felaktiga utbetalningar ska minska. Målet ska följas upp i budgetpropositionen.

Personuppgiftsbehandling

Den behandling av personuppgifter som ska ske i myndighetens verksamhet, särskilt vid dataanalyser och urval, utgör ett intrång i enskildas personliga integritet. Vi menar att integritetsintrånget står i proportion till syftet

att kunna upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen och därigenom motverka välfärdsbrottslighet. Vi föreslår en lag som reglerar och möjliggör den personuppgiftsbehandling som är nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra föreslagna uppdrag. Förslagen omfattar ett antal skyddsåtgärder, bl.a. sökbegränsningar, begränsningar av tillgången till personuppgifter för myndighetens personal och regler om åtkomstkontroll.

I förordning ska det anges vilka uppgifter Myndigheten för utbetalningskontroll ska få använda vid dataanalyser och urval. Detta för att säkerställa principen om uppgiftsminimering och för att stärka skyddet för den personliga integriteten.

Offentlighet och sekretess

Det finns behov av sekretessregler till skydd för såväl enskilda som allmänna intressen i myndighetens verksamhet. Absolut sekretess ska gälla för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i myndighetens verksamhet. Uppgifterna kommer alltså alltid att vara sekretessbelagda och får inte lämnas ut till myndigheter och andra, om det inte finns sekretessbrytande bestämmelser som tillåter det. Vi föreslår också att det ska finnas möjlighet att sekretessbelägga uppgifter om metoder, modeller och riskfaktorer hänförliga till analyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Myndighetens verksamhet förutsätter informationsutbyte med andra myndigheter och aktörer. Vi föreslår sekretessbrytande underrättelse- och uppgiftsskyldigheter för att möjliggöra detta informationsutbyte. Förslagen innebär att Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, CSN, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och arbetslöshetskassorna ska lämna vissa närmare angivna uppgifter till myndighetens verksamhet med dataanalyser och urval. Statliga myndigheter, arbetslöshetskassor och kreditinstitut ska lämna uppgifter avseende en namngiven fysisk eller juridisk person som är av betydelse för myndighetens fördjupade granskningar.

Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (2008:206) ska gälla för Myndigheten för utbetalningskontroll. Myndigheten kan också upptäcka andra troliga felaktigheter i myndigheters beslut och registreringar. Bolagsverket, Inspektionen för vård och omsorg, Migrationsverket och Skatteverket ska därför underläggas när granskningar visar på felaktigheter i deras beslut eller register.

Myndigheten för utbetalningskontroll

Myndigheten ska organiseras som en styrelsemyndighet. Lokalisering av myndigheten bör ske med närhet till en större arbetsmarknadsregion och med närhet till en universitets- eller högskoleort.

Inom myndigheten ska det finnas ett integritetsskyddsråd med uppgift att utöva fortlöpande insyn i de åtgärder som vidtas för att säkerställa integritetsskyddet i verksamheten.

Myndighetens uppdrag beräknas kräva en bemanning på 80 årsarbetskrafter när verksamheten är fullt utbyggd efter tre år.

Verksamheten ställer höga krav på informationssäkerhet och skyddsåtgärder.

Väl fungerande samverkan är en förutsättning för myndighetens verksamhet

Myndigheten för utbetalningskontroll ska särskilt samverka med Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Skatteverket i syfte att motverka felaktiga utbetalningar. Motsvarande uppdrag skrivs in i respektive samverkande myndighets instruktion. I instruktionen för Myndigheten för utbetalningskontroll anges även att myndigheten ska samverka med andra berörda parter.

Myndigheten för utbetalningskontroll bör delta i myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet som nätverksmyndighet.

Vissa övriga frågor

Utredningen har även haft i uppdrag att överväga om kommuner frivilligt ska kunna ansluta sig till funktionen, kartlägga för- och nackdelar för enskilda med ett samordnat uppgiftslämnande samt utreda om funktionen bör ta över ansvaret för att driva in beslutade återkravsärenden från beslutande myndigheter.

Omfattning och beskaffenhet av felaktiga utbetalningar inom den kommunala välfärden är inte tillräckligt belagt. Problembilden tycks likna den som finns för de statliga välfärdsutbetalningarna. Flera stora skillnader finns dock mellan statliga och kommunala utbetalningar inom välfärden, varför möjligheten för kommuner att ansluta sig till de funktioner som Myndigheten för utbetalningskontroll ansvarar för bör utredas vidare. Även möjligheten för regionerna att ansluta sig till dessa funktioner bör utredas.

Transaktionskontosystemet innebär en förenkling för enskilda genom att kontouppgifter för utbetalningar endast behöver lämnas en gång och till en myndighet. I övrigt har vi inte kunnat identifiera behov av att Myndigheten för utbetalningskontroll ska samordna ytterligare uppgiftslämnande från enskilda.

Överväganden om att samla hanteringen av återkravsfordringar vid Myndigheten för utbetalningskontroll bör göras först efter att vissa regeländringar på området är genomförda och har fått effekt. Det gäller bl.a. regler för bostadsbidrag som utgör majoriteten av återkraven hos Försäkringskassan.

Finansiering av förslagen

Vårt huvudförslag är att det tillförs medel så att finansieringen inte tas från befintliga verksamheter på välfärdsområdet. Ett alternativt förslag är att finansieringen sker genom att minska förvaltningsanslagen för de berörda

myndigheterna. Det bör då göras genom en generell sänkning av anslaget för de myndigheter som ska omfattas av systemet med transaktionskonto. Neddragningen bör vara proportionerlig i förhållande till myndigheternas driftkostnader. De myndigheter vi föreslår ska anslutas till transaktionskontosystemet, och som alltså påverkas av finansieringsförslaget, är Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.

De totala kostnaderna för en fullt utbyggd verksamhet beräknas till omkring 153 miljoner kronor per år. Kostnader för bankavgifter kommer att minska för berörda myndigheter och motsvarande anslag bör flyttas till anslaget för Myndigheten för utbetalningskontroll. Det kvarstående finansieringsbehovet för en fullt utbyggd verksamhet är 120 miljoner kronor.

Ett snabbt genomförande

Det är angeläget att våra förslag genomförs så snart som möjligt så att Myndigheten för utbetalningskontroll kan påbörja sin verksamhet. Arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är en fråga som måste ha hög prioritet. Vi föreslår att myndigheten ska inleda sin verksamhet den 1 juli 2022. De nya lagarna och förordningarna ska träda i kraft när myndigheten inleder sitt arbete.

Anslutningen av myndigheternas utbetalningar till transaktionskontot ska ske successivt och senast den 1 juli 2025 ska alla berörda utbetalningar ske via transaktionskontosystemet.

Konsekvenser av förslagen

Färre felaktiga utbetalningar och minskad välfärdsbrottslighet

Vi bedömer att förslagen leder till minskade felaktiga utbetalningar och därigenom minskad välfärdsbrottslighet. Främst bedömer vi att förslagen kan påverka avsiktliga fel samt systematiska och organiserade upplägg som riktas mot välfärdssystemen.

Våra förslag kommer att leda till tidigare upptäckter av felaktiga utbetalningar än i dag. Snabbare upptäckt medför väsentligt större möjligheter att genom återkrav få tillbaka felaktiga utbetalningar. Genom dataanalyser och urval kommer Myndigheten för utbetalningskontroll att upptäcka felaktigheter som i dag förblir oupptäckta. Även myndighetens möjlighet att sambearbeta folkbokföringsuppgifter med uppgifter från välfärdssystemen gör att identitetsmissbruk kommer att upptäckas i större omfattning.

Myndighetens granskningar innebär en ytterligare aktör som kompletterar till de befintliga myndigheternas arbete med att granska felaktigheter, särskilt avseende avancerade upplägg som drabbar mer än ett välfärdssystem. Det kan röra sig om företag som används som brottsverktyg och identitetsmissbruk som i dag är svåra att upptäcka eftersom enskilda myndigheter saknar tillgång till de uppgifter som behövs för att upptäcka och utreda dessa upplägg.

Att fler felaktigheter upptäcks kommer också att öka möjligheterna att lagföra brottslighet. Tidigare upptäckt av felaktigheter leder till att kommande utbetalningar kan förhindras då löpande utbetalningar kan stoppas i ett tidigare skede. Attraktiviteten i denna brottslighet kan därför förväntas minska.

En viktig aspekt av minskad brottslighet som drabbar välfärdssystemen är att det kan ha betydelse för annan, ännu grövre brottslighet. Det finns exempel på att pengar från välfärdsbrottslighet använts till att finansiera grov organiserad brottslighet och i vissa fall även terroristverksamhet. Våra förslag minskar möjligheterna att finansiera sådan allvarlig brottslighet, vilket innebär positiva effekter för samhället i stort.

Vi menar att våra förslag kommer att leda till en ökad tilltro till såväl välfärden som samhällsinstitutionerna.

Lägre utgifter för staten på sikt

Förslagen kommer initialt att innebära ökade utgifter, men på sikt bedöms de leda till lägre utgifter för staten. Nettoeffekten beror på de resultat som den föreslagna verksamheten uppnår när det gäller minskade felaktiga utbetalningar.

De felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen har uppskattats till cirka 18 miljarder kronor, motsvarande cirka 3 procent av de totala utbetalningarna. Trots att skattningarna ska tolkas med försiktighet, kan man utgå från att de felaktiga utbetalningarna uppgår till betydande belopp. Även om bara en mindre andel av de totala felaktiga utbetalningarna försvinner väger det upp och motiverar kostnaderna för myndigheten.

Transaktionskontosystemet innebär i stort sett en fast kostnad. Övriga delar av förslagen kan i större utsträckning anpassas efter vald ambitionsnivå.

Konsekvenser för statliga myndigheter

Flera av konsekvenserna för de statliga myndigheterna kommer att vara likartade. En konsekvens för de direkt berörda myndigheterna är att it-lösningar behöver anpassas för överföring av data till Myndigheten för utbetalningskontroll. De berörda myndigheterna påverkas också genom det samarbete som byggs upp med Myndigheten för utbetalningskontroll. De underrättelser om misstänkta felaktigheter som lämnas från Myndigheten för utbetalningskontroll ska kunna tas till vara på de befintliga myndigheterna. Förslagen bidrar till kvaliteten i myndigheternas kontrollarbete. Underrättelserna från Myndigheten för utbetalningskontroll kommer sannolikt att leda till fler omprövnings- och återkravsärenden hos de berörda myndigheterna.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Förslagen innebär inga konsekvenser för den kommunala självstyrelsen då kommuner och regioner inte föreslås omfattas av myndighetens verksamhet i detta skede. Det finns dock en risk för övervältring. Om arbetet mot

felaktiga utbetalningar inom statliga verksamheter förstärks kan det leda till att de som missbrukar systemen i större utsträckning inriktar sig på regionala eller kommunala verksamheter.

Prop. 2022/23:34

Bilaga 1

Konsekvenser för arbetslöshetskassor

Arbetslöshetskassorna ska kontinuerligt lämna uppgifter till Myndigheten för utbetalningskontroll. Förslaget innebär därmed en något ökad uppgiftslämnarbörda för arbetslöshetskassorna.

Arbetslöshetskassorna kommer regelbundet att få underrättelser från Myndigheten för utbetalningskontroll om misstänkta felaktigheter som ska hanteras av arbetslöshetskassorna. På så sätt får arbetslöshetskassorna underlag som kan användas i deras kontrollarbete.

Konsekvenser för företag

Förslaget bidrar till konkurrens på lika villkor. Seriösa aktörer upplever i dag svårigheter att hävda sig i konkurrensen med företag som har en affärskalkyl som bygger på att missbruka välfärdssystemen. Våra förslag syftar till att särskilt försvåra för de mer allvarliga uppläggen som drabbar välfärdssystemen.

Kreditinstitut kommer att få en något ökad uppgiftslämnarbörda eftersom de föreslås bli skyldiga att lämna uppgifter till myndighetens verksamhet med fördjupade granskningar.

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om transaktionskonto

Härigenom föreskrivs följande.

Ett system med transaktionskonto

1 § Myndigheten för utbetalningskontroll ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från myndigheter.

De utbetalningar som regeringen bestämmer ska ske via systemet med transaktionskonto.

Transaktionskonto

Vem ska ha ett transaktionskonto?

2 § Myndigheten för utbetalningskontroll ska registrera ett transaktionskonto för den som har fått beslut om en sådan utbetalning som avses i 1 §.

Vad ska registreras på ett transaktionskonto?

3 § Ett tillgodohavande ska registreras på ett transaktionskonto så snart Myndigheten för utbetalningskontroll får ett underlag på en utbetalning från beslutande myndighet.

När ska utbetalning från ett transaktionskonto ske?

4 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto ska betalas ut den dag som beslutande myndighet har bestämt.

När är den beslutande myndighetens utbetalning verkställd?

5 § En utbetalning är verkställd för den beslutande myndigheten den dag som tillgodohavandet ska betalas ut enligt 4 §.

Hur ska ett tillgodohavande betalas ut?

6 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto ska betalas till ett konto hos ett kreditinstitut.

Om uppgift om sådant konto saknas får utbetalning ske på annat sätt. Myndigheten får även i annat fall besluta om utbetalning på annat sätt om särskilda förhållanden föranleder det.

7 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto får inte överlåtas innan det ska betalas ut enligt 4 §.

Tillgodohavande som inte kan betalas ut

8 § Ett tillgodohavande som inte kan betalas ut ska stå kvar på transaktionskontot.

Ett tillgodohavande som inte har kunnat betalas ut inom tio år från den tidpunkt som anges i 4 § tillfaller staten.

Utmätning

9 § Utsökningsbalkens bestämmelser tillämpas vid utmätning av ett tillgodohavande.

10 § Ett tillgodohavande får utmätas trots att det inte får överlåtas enligt 7 §.

Uppgiftsskyldighet

11 § De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto ska lämna de uppgifter som behövs för att utbetalningen ska kunna administreras av Myndigheten för utbetalningskontroll.

Övriga bestämmelser

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter som kompletterar denna lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
 2. Lagen ska tillämpas i förhållande till de myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto först när de ansluts till systemet med transaktionskonto och för de utbetalningar som administreras via transaktionskontot. Lagen ska dock senast den 1 juli 2025 tillämpas fullt ut för anslutna myndigheter.

Förslag till lag om granskningar för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om verksamheten vid Myndigheten för utbetalningskontroll med granskningar för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Verksamheten sker genom inledande och fördjupad granskning.

Lagen innehåller även bestämmelser om underrättelseskyldighet för Myndigheten för utbetalningskontroll med anledning av felaktigheter som identifieras i verksamheten med granskningar.

2 § Med en felaktig utbetalning avses i denna lag förmån, stöd eller skatt och avgift som beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp.

Med urvalsträffar avses i denna lag utbetalningar som har valts ut i myndighetens verksamhet med dataanalyser och urval i syfte att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar.

Med beslutande myndighet eller arbetslöshetskassa avses i denna lag den myndighet eller arbetslöshetskassa som har fattat beslut om utbetalning som har valts ut för fördjupad granskning.

2 kap. Verksamheten med granskningar

Inledande granskning

1 § Inledande granskning innebär hantering och sortering av de urvalsträffar som har lämnats över från myndighetens verksamhet med dataanalyser och urval.

2 § En inledande granskning ska vidtas innan

1. myndigheten inleder en fördjupad granskning,
2. myndigheten underrättar en annan myndighet eller arbetslös hetskassa om urvalsträffen, eller
3. urvalsträffen avslutas utan åtgärd.

Fördjupad granskning

3 § Fördjupad granskning innebär en närmare analys av urvalsträffar.

Fördjupad granskning ska utgöra ett stöd för beslutande myndigheters och arbetslöshetskassors kontroll av utbetalningar från välfärdssystemen.

4 § En fördjupad granskning får inledas om det finns anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning.

Vid bedömning av vilka urvalsträffar som ska väljas ut för fördjupad granskning ska det särskilt beaktas om

1. det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett, eller

2. det är mer effektivt att granskningen fortsätter vid berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

5 § En fördjupad granskning ska avslutas när

1. det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett, eller

2. det är mer effektivt att granskningen fortsätter vid berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

En fördjupad granskning får också avslutas om det finns annat liknande skäl att avsluta granskningen.

6 § Ställningstaganden om att inleda och att avsluta en fördjupad granskning samt resultatet av granskningen ska dokumenteras.

7 § Beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor ska underrättas om att en fördjupad granskning inleds och att den avslutas samt om resultatet av granskningen.

De uppgifter som är av betydelse för respektive beslutande myndighets eller arbetslöshetskassas handläggning ska överlämnas i samband med underrättelsen enligt första stycket.

3 kap. Underrättelseskyldighet för Myndigheten för utbetalningskontroll

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om underrättelseskyldigheter för Myndigheten för utbetalningskontroll.

Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

2 § Av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen följer en skyldighet för Myndigheten för utbetalningskontroll att, om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, underrätta den myndighet eller organisation som har fattat beslutet.

Underrättelseskyldighet vid andra felaktigheter

Bolagsverket

3 § Bolagsverket ska underrättas om det finns anledning att anta att uppgift om företag eller andra juridiska personer, företrädare eller huvudmän i Bolagsverkets offentliga register är felaktig.

Inspektionen för vård och omsorg

4 § Inspektionen för vård och omsorg ska underrättas om det finns anledning att anta att lämpligheten att bedriva verksamhet med personlig

assistans kan ifrågasättas när det gäller någon som har tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Migrationsverket

5 § Migrationsverket ska underrättas om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen (2005:716) är felaktigt.

Skatteverket

6 § Skatteverket ska underrättas om det finns anledning att anta att uppgift i folkbokföringsdatabasen är felaktig eller ofullständig.

Skatteverket ska underrättas om det finns anledning att anta att registrering i beskattningsverksamheten är felaktig eller att beslut om skatt eller avgift är felaktigt.

Generella bestämmelser

7 § Underrättelseskyldigheten enligt 3–6 §§ gäller inte om det finns särskilda skäl.

8 § Vid underrättelse enligt 3–6 §§ ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för myndighetens antagande om felaktigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Häri genom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens syfte

1 § Syftet med denna lag är att ge Myndigheten för utbetalningskontroll möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt i sin verksamhet och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag ska tillämpas vid behandlingen av personuppgifter vid Myndigheten för utbetalningskontroll i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Lagen gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

Bestämmelserna i 6–8 och 11–13 §§, 2 kap. samt 3 kap. gäller även vid behandling av uppgifter om juridiska personer och avlidna. Bestämmelsen i 10 § ska också tillämpas vid behandling av uppgifter om avlidna.

Förhållandet till annan reglering

3 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Rätten att göra invändningar

4 § Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Personuppgiftsansvar

5 § Myndigheten för utbetalningskontroll är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt denna lag.

Ändamål

6 § Myndigheten för utbetalningskontroll får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att

1. administrera utbetalningar via systemet med transaktionskonto,
2. göra dataanalyser och urval i syfte att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen,
3. hantera och sortera myndighetens urval (inledande granskning),
4. utföra fördjupad granskning,
5. göra omfattningsstudier, riskanalyser och andra analyser inom ramen för verksamheten att stödja och följa arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, eller
6. göra urval av utbetalningar för samordnade kontrollinsatser inom ramen för verksamheten att stödja och följa arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

7 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

8 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Behandling av känsliga personuppgifter

9 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får behandlas om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet.

Sökbegränsningar

10 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning (uppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott).

Förbudet att utföra sökningar enligt första stycket omfattar inte sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på sådan uppgift om hälsa som avser förmån eller stöd.

Tillgång till personuppgifter

11 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Myndigheten för utbetalningskontroll ansvarar för att åtkomsten till personuppgifter kontrolleras på ett ändamålsenligt sätt.

Bevarande och gallring

12 § Personuppgifter ska gallras så snart uppgifterna inte längre behövs för de ändamål som de behandlas för. Detta gäller inte om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har meddelat föreskrifter eller i ett enskilt fall beslutat att gallring ska ske senast vid en viss tidpunkt eller

att uppgifter får bevaras för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål.

Prop. 2022/23:34
Bilaga 2

Första stycket gäller inte om annat följer av 13 § eller 2 kap. 3 §.

13 § Personuppgifter som behandlas för ändamålet att utföra fördjupad granskning (6 § 4) ska gallras ett år efter att den fördjupade granskningen avslutats. Sammanställning av resultatet av fördjupad granskning ska bevaras.

Rätt att meddela föreskrifter

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter som kompletterar denna lag.

2 kap. Transaktionskontoregistret

1 § För ändamålet att administrera utbetalningar via systemet med transaktionskonto (1 kap. 6 § 1) ska Myndigheten för utbetalningskontroll med hjälp av automatiserad behandling föra ett register, transaktionskontoregistret.

2 § Myndigheten för utbetalningskontroll får ge direktåtkomst till uppgifter i transaktionskontoregistret.

Direktåtkomst får ges till

1. myndighet som är ansluten till systemet med transaktionskonto, och
2. den registrerade, dennes vårdnadshavare, förvaltare eller ombud.

3 § Personuppgifter som behandlas i transaktionskontoregistret ska gallras tio år efter utgången av det år då betalningsuppdraget registrerades. Detta gäller inte om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har meddelat föreskrifter eller i ett enskilt fall beslutat att uppgifter får bevaras för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål.

3 kap. Uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval

1 § För ändamålet att göra dataanalyser och urval i syfte att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (1 kap. 6 § 2) får endast sådana personuppgifter behandlas som finns i en samling av uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten, uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

2 § Sökning och annan behandling i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval ska genomföras med respekt för enskildas personliga integritet.

3 § Metoder för att ta fram urval samt de sökbegrepp som används vid sökningar i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval ska dokumen-

Prop. 2022/23:34
Bilaga 2

teras på sådant sätt att de kan kontrolleras i efterhand. Myndigheten för utbetalningskontroll ska utföra regelbunden uppföljning av de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Förslag till lag om uppgiftsskyldighet till Myndigheten för utbetalningskontroll

Prop. 2022/23:34
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skyldigheter för myndigheter och andra att lämna uppgifter till Myndigheten för utbetalningskontroll i dess verksamhet med att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Uppgifter av betydelse för verksamhet med dataanalyser och urval

2 § Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassor ska till Myndigheten för utbetalningskontroll lämna uppgifter om

1. beslut som rör ekonomisk förmån eller ekonomiskt stöd,
2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som mottagit sådana förmåner eller sådant stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
3. arbetsgivare, intyggivare, kontaktperson, kontaktuppgifter, sökande och vad intyget gäller avseende intyg om arbete.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om upphandlade kompletterande aktörer samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassor ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i näringsverksamhet som sökande lämnat vid anmälan om arbetslöshet samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

Uppgiftsskyldigheten gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs i verksamheten vid Myndigheten för utbetalningskontroll med dataanalyser och urval för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

3 § Bolagsverket ska på begäran till Myndigheten för utbetalningskontroll lämna uppgifter om

1. ingivare av uppgifter till Bolagsverket och hens kontaktuppgifter,
2. vem som har gjort inbetalning till Bolagsverket, och
3. förseningsavgift.

Uppgiftsskyldigheten gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs i verksamheten vid Myndigheten för utbetalningskontroll med dataanalyser och urval för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

4 § Inspektionen för vård och omsorg ska till Myndigheten för utbetalningskontroll lämna uppgifter om tillstånd och anmälan att yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans, uppgifter om ägare och ledning för sådan verksamhet samt uppgifter om anmälan, av den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersätt-

ning, enligt 23 § femte stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Uppgiftsskyldigheten gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs i verksamheten vid Myndigheten för utbetalningskontroll med dataanalyser och urval för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

5 § Migrationsverket ska på begäran till Myndigheten för utbetalningskontroll lämna uppgifter om

1. beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd och uppehållskort,
2. ansökan om förlängning av uppehållstillstånd och arbetstillstånd, och
3. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, kontaktuppgifter, sökande och vad intyget gäller avseende anställningserbjudande i ärende om arbetstillstånd.

Uppgiftsskyldigheten gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs i verksamheten vid Myndigheten för utbetalningskontroll med dataanalyser och urval för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

6 § Skatteverket ska på begäran till Myndigheten för utbetalningskontroll lämna uppgifter om

1. registrering till arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt samt godkännande för F-skatt,
2. redovisad omsättning i inkomstdeklaration för juridiska personer och enskilda näringsidkare,
3. redovisning av skatter och avgifter i skattedeklaration,
4. betalning av skatter och avgifter för betalningsskyldiga som ska lämna skattedeklaration eller är godkända för F-skatt,
5. beslut om debiterad preliminär skatt,
6. omprövningsbeslut till nackdel för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt beslut om återkallelse av godkännande för F-skatt,
7. företrädaransvar och ansvar för delägare i ett svenskt handelsbolag,
8. kontaktuppgifter för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
9. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, kontaktuppgifter, sökande och vad intyget gäller avseende intyg om arbete som har getts in i ärende om folkbokföring.

Uppgiftsskyldigheten gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs i verksamheten vid Myndigheten för utbetalningskontroll med dataanalyser och urval för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Uppgifter av betydelse för verksamhet med fördjupad granskning

7 § Statliga myndigheter och arbetslöshetskassor ska på begäran av Myndigheten för utbetalningskontroll, utöver vad som framgår av 2–6 §§, lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk person när det gäller uppgifter som behövs för myndighetens fördjupade granskning.

8 § Kreditinstitut ska på begäran av Myndigheten för utbetalningskontroll lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk per-

sons förhållande till institutet om uppgiften är nödvändig för myndighetens fördjupade granskning. Uppgifterna ska lämnas elektroniskt utan dröjsmål.

Prop. 2022/23:34
Bilaga 2

Med kreditinstitut avses kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt ett utländskt kreditinstitut enligt den lagen, om institutet har filial i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utskönningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmätningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., *samt*

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. kompletterande aktörers verksamhet enligt uppdrag från Arbetsförmedlingen.

7. kompletterande aktörers verksamhet enligt uppdrag från Arbetsförmedlingen, *och*

8. *Myndigheten för utbetalningskontrolls verksamhet.*

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Prop. 2022/23:34
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Centrala studie-stödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

2 §¹

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Centrala studie-stödsnämnden, Arbetsförmedlingen, Myndigheten för utbetalningskontroll, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

¹ Senaste lydelse 2018:259.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 40 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 17 kap. 1 a § och 40 kap. 7 d §, och närmast före 17 kap. 1 a § och 40 kap. 7 d § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

Analys och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

1 a §

Sekretess gäller för uppgift om metoder, modeller och riskfaktorer hänförliga till analys och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen om det kan antas att det allmännas möjligheter att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar motverkas om uppgiften röjs.

40 kap.

Verksamheten vid Myndigheten för utbetalningskontroll

7 d §

Sekretess gäller hos Myndigheten för utbetalningskontroll i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

8 §⁶

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4 och 5 §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5 och 7 d §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

⁶ Senaste lydelse 2018:1919.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande lämnats av Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Botkyrka kommun, Brottsförebyggande rådet, Centrala studiestödsnämnden, Datainspektionen, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Finansinspektionen, Företagarna, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Linköping, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, Inspektionen för vård och omsorg, Justitiekanslern, Kammarkollegiet, Konkurrensverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Landsorganisationen i Sverige, Linnéuniversitetet, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Region Halland, Region Stockholm, Rekonstruktörs- och konkursförvaltarcollegiet, Revisorsinspektionen, Riksarkivet, Riksdagens ombudsmän, Riksgäldskontoret, Skatteverket, Socialstyrelsen, Statens servicecenter, Statens tjänstepensionsverk, Statskontoret, Stockholms kommun, Svensk Försäkring, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges a-kassor, Sveriges Kommuner och Regioner, Säkerhetspolisen, Södertälje kommun, Tandvårds- och läkemedelförmånsverket, Tjänstemännens centralorganisation, Transportstyrelsen, Uppsala universitet (juridiska institutionen), Västmanlands tingsrätt och Åklagarmyndigheten.

Föreningen Auktoriserade Revisorer, Regelrådet, Region Kalmar, Riksrevisionen och Sveriges Akademikers Centralorganisation har avstått från att yttra sig.

Bodens kommun, Centrum för rättvisa, Fastighetsägarna Sverige, Funktionsrätt Sverige, Gotlands kommun, Hyresgästföreningen, Pensionärernas riksorganisation, Region Västerbotten, Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar, Stockholms centrum för forskning om offentlig sektor, Stockholms universitet (kriminologiska institutionen), Storuman kommun, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag, Timrå kommun, Vårdföretagarna Almega och Ystads kommun har inte svarat på remissen.

Yttrande har också inkommit från Business Region Göteborg AB, Lunds universitet (Samhällsvetenskapliga fakulteten), Länsstyrelsen Västernorrland, Sveriges Tandläkarförbund, Uppsala kommun, Västsvenska Handelskammaren och Växjö kommun.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens system med transaktionskonto och om de utbetalningar som ska ske genom detta system.

2 § Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från statliga myndigheter. De myndigheter som omfattas av systemet är Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.

3 § Med beslutande myndighet avses i lagen den myndighet som har beslutat om att en utbetalning som omfattas av systemet med transaktionskonto ska ske.

Med kreditinstitut avses i lagen kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt utländska kreditinstitut enligt samma lag om institutet har filial i Sverige.

Transaktionskonto

4 § Utbetalningsmyndigheten ska registrera ett transaktionskonto för den som ska ta emot en utbetalning från systemet med transaktionskonto.

5 § Ett tillgodohavande ska registreras på mottagarens transaktionskonto så snart Utbetalningsmyndigheten får ett underlag för utbetalningen från den beslutande myndigheten.

6 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto ska betalas ut den dag som den beslutande myndigheten har bestämt.

7 § En utbetalning ska anses verkställd av den beslutande myndigheten den dag som tillgodohavandet ska betalas ut, även om utbetalningen inte har kunnat genomföras.

8 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto ska betalas till ett konto hos ett kreditinstitut. Kontot ska tillhöra mottagaren av utbetalningen.

Om Utbetalningsmyndigheten saknar uppgift om ett sådant konto, eller om det annars på grund av särskilda förhållanden finns behov av det, får utbetalning ske på annat sätt.

9 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto får inte överlåtas innan det ska betalas ut.

10 § Ett tillgodohavande som inte kan betalas ut ska stå kvar på transaktionskontot.

Ett tillgodohavande som inte har kunnat betalas ut inom tio år från den tidpunkt som anges i 6 § tillfaller staten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan.

Utmätning

11 § Ett tillgodohavande på ett transaktionskonto får utmätas trots att det inte får överlåtas enligt 9 §.

Rätt att meddela föreskrifter

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om

1. vilka slags utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto, och

2. hur utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto ska göras.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2. Samtliga utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto senast den 1 januari 2027.

Häri genom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar som sker via systemet med transaktionskonto.

Lagen innehåller även bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten.

2 § Med en felaktig utbetalning avses i denna lag en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp.

Med urvalsträff avses i denna lag en träff som myndighetens data-analyser och urval har lett till.

2 kap. Granskning av utbetalningar

Inledande granskning

1 § Utbetalningsmyndigheten ska vid en inledande granskning gå igenom urvalsträffar i syfte att identifiera felaktiga utbetalningar.

2 § En inledande granskning ska leda till

1. att granskningen avslutas utan åtgärd,
2. att en underrättelse om en urvalsträff lämnas till en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa för hantering, eller
3. att en fördjupad granskning inleds.

Fördjupad granskning

3 § Om det finns anledning för Utbetalningsmyndigheten att anta att det har skett en felaktig utbetalning får myndigheten inleda en fördjupad granskning genom att göra en närmare analys av urvalsträffen.

I 9 och 10 §§ lagen (2023:000) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten finns bestämmelser om skyldighet för statliga myndigheter, arbetslöshetskassor och kreditinstitut att lämna vissa uppgifter när Utbetalningsmyndigheten har inlett en fördjupad granskning.

4 § Vid bedömningen av vilka urvalsträffar som väljs ut för en fördjupad granskning ska Utbetalningsmyndigheten prioritera urvalsträffar där

1. det finns anledning att anta att fler än en myndighet eller arbetslöshetskassa berörs av det förhållande som ligger till grund för antagandet att det har skett en felaktig utbetalning, och
2. effektivitetsskäl talar för att granskningen utförs av Utbetalningsmyndigheten i stället för av berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

5 § En fördjupad granskning ska avslutas om

1. det inte längre finns anledning att anta att en felaktig utbetalning har skett, eller

2. det är mer effektivt att granskningen fortsätter vid berörda myndigheter eller arbetslöshetskassor.

En fördjupad granskning får även avslutas om det av andra skäl finns anledning att avsluta granskningen.

6 § Utbetalningsmyndigheten ska dokumentera inledandet, avslutandet och resultatet av den fördjupade granskningen.

3 kap. Underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten

Underrättelser om fördjupad granskning

1 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen när en fördjupad granskning inleds och avslutas samt om resultatet av granskningen.

Underrättelser om felaktiga uppgifter eller andra förhållanden

Bolagsverket

2 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift om en enskild näringsidkare, ett annat företag eller en annan juridisk person, en företrädare eller en huvudman i Bolagsverkets offentliga register är felaktig.

Inspektionen för vård och omsorg

3 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att lämpligheten att bedriva verksamhet med personlig assistans kan ifrågasättas när det gäller någon som har tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Migrationsverket

4 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Migrationsverket om det finns anledning att anta att ett beviljat tillstånd enligt utlänningslagen (2005:716) är felaktigt.

Skatteverket

5 § Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Skatteverket om det finns anledning att anta att en registrering i beskattningsverksamheten är felaktig eller att ett beslut om skatt eller avgift är felaktigt.

Underrättelser vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

6 § I lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen finns ytterligare bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten.

Allmänna bestämmelser

Prop. 2022/23:34

Bilaga 4

7 § Underrättelseskyldigheten enligt 1–5 §§ gäller inte om det finns särskilda skäl.

8 § Vid en underrättelse enligt 1–5 §§ ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om felaktigheten och andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Förslag till lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skyldigheter för statliga myndigheter och andra aktörer att i vissa fall lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Uppgifter av betydelse för utbetalningar via systemet med transaktionskonto

2 § De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:000) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera utbetalningarna.

Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

3 § Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd,
2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om sådana ekonomiska förmåner eller stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
3. när det gäller arbetsintyg: arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som sökanden har lämnat vid en anmälan om arbetslöshet samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

4 § Bolagsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. vem som har lämnat uppgifter till Bolagsverket och uppgiftslämnarens kontaktuppgifter,
2. vem som har gjort en viss inbetalning till Bolagsverket, och
3. förseningsavgifter beslutade av Bolagsverket.

5 § Inspektionen för vård och omsorg ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. tillstånd till och anmälan om att yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans samt om ägare och ledning för sådan verksamhet, och

2. anmälan av den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning enligt 23 § femte stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

6 § Migrationsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd och uppehållskort,
2. ansökan om förlängning av uppehållstillstånd och arbetstillstånd,
3. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, och
4. anställningsavtal i ärende om arbetstillstånd.

7 § Skatteverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter om

1. registrering för arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt samt godkännande för F-skatt,
2. redovisad omsättning i inkomstdeklaration för juridiska personer och enskilda näringsidkare,
3. redovisning av skatter och avgifter i skattedeklaration samt individuppgifter i arbetsgivardeklaration,
4. betalning av skatter och avgifter för betalningsskyldiga som ska lämna skattedeklaration eller är godkända för F-skatt,
5. beslut om debiterad preliminär skatt,
6. omprövningsbeslut till nackdel för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt beslut om återkallelse av godkännande för F-skatt,
7. beslut om företrädaransvar och ansvar för delägare i ett svenskt handelsbolag,
8. kontaktuppgifter till juridiska personer och enskilda näringsidkare samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och
9. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, den som har gjort anmälan, kontaktuppgifter till dessa och intyg om arbete som har getts in i ärende om folkbokföring.

8 § Uppgiftsskyldigheten i 3–7 §§ gäller i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval.

Uppgifter av betydelse för fördjupad granskning

9 § Statliga myndigheter och arbetslöshetskassorna ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk person som behövs vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

10 § Kreditinstitut ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet om uppgiften är nödvändig vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Uppgifterna ska lämnas snarast och i elektronisk form.

Med kreditinstitut avses kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt utländska kreditinstitut enligt samma lag om institutet har filial i Sverige.

Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag tillämpas vid behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Lagen gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

Bestämmelserna i 6–8, 10 och 11 §§ samt 2–4 kap. gäller även vid behandling av uppgifter om avlidna.

Förhållandet till annan reglering

3 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandlingen av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Rätten att göra invändningar

4 § Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Personuppgiftsansvar

5 § Utbetalningsmyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt denna lag.

Ändamål

6 § Utbetalningsmyndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter att

1. administrera ett system med transaktionskonto, och

2. förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om begränsningar av ändamålen i första stycket.

7 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

8 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med de ändamål som uppgifterna samlades in för.

Känsliga personuppgifter

9 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får behandlas, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Sökbegränsningar

10 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning (fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott).

Förbudet omfattar inte sökningar i syfte att få fram ett urval grundat på sådan uppgift om hälsa som hänför sig till en förmån eller ett stöd. Det omfattar inte heller sökningar i en viss handling.

Tillgång till personuppgifter

11 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

12 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt, dock inte genom direktåtkomst.

2 kap. Transaktionskontoregistret

1 § För att administrera systemet med transaktionskonto ska det finnas en uppgiftssamling, benämnd transaktionskontoregistret.

2 § I transaktionskontoregistret får sådana uppgifter behandlas som behövs för att administrera systemet med transaktionskonto.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registret.

3 kap. Uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval

1 § För att göra dataanalyser och urval, i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, ska det vid Utbetalningsmyndigheten finnas en uppgiftssamling, benämnd uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

2 § De personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval får endast behandlas i uppgiftssamlingen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen.

3 § Sökning och annan behandling i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval ska genomföras med respekt för enskildas personliga integritet.

4 § Metoder för att ta fram urval och de sökbegrepp som används vid sökningar i uppgiftssamlingen ska dokumenteras på ett sådant sätt att de kan kontrolleras i efterhand. Utbetalningsmyndigheten ska regelbundet följa upp de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen.

4 kap. Längsta tid som personuppgifter får behandlas

Allmän bestämmelse

1 § Personuppgifter får inte behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen, dock som längst den tid som följer av 2 och 3 §§.

Uppgifter i transaktionskontoregistret

2 § Personuppgifter som behandlas i transaktionskontoregistret får inte behandlas längre än tio år efter utgången av det år då betalningsuppdraget för den utbetalning som uppgifterna hänför sig till registrerades.

Uppgifter för fördjupad granskning

3 § Personuppgifter som behandlas vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar får inte behandlas längre än två år efter utgången av det år då den fördjupade granskningen avslutades.

Rätt att meddela föreskrifter och beslut

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter som avses i 1–3 §§ får behandlas under viss tid eller att sådana uppgifter får fortsätta att behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål.

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer får också i det enskilda fallet besluta om sådan behandling som avses i 4 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:1240

Föreslagen lydelse

5 §

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmätningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., och

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, och

8. *Utbetalningsmyndighetens verksamhet.*

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Prop. 2022/23:34
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

2 §¹

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, *Utbetalningsmyndigheten*, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

¹ Senaste lydelse 2019:653.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 40 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 17 kap. 1 a § och 40 kap. 7 d §, och närmast före 17 kap. 1 a § och 40 kap. 7 d § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

Dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar

1 a §

Sekretess gäller för uppgift om metoder, modeller och riskfaktorer som hänför sig till dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar, om det kan antas att det allmännas syfte med verksamheten motverkas om uppgiften röjs.

40 kap.

Verksamheten vid Utbetalningsmyndigheten

7 d §

Sekretess gäller hos Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

8 §¹

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4 och 5 §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5 och 7 d §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

¹ Senaste lydelse 2018:1919.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2022-10-10

Närvarande: F.d. justitierådet Martin Borgeke samt justitieråden Leif Gäverth och Eric M. Runesson

Utbetalningsmyndigheten

Enligt en lagrådsremiss den 1 september 2022 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten,
2. lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar,
3. lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten,
4. lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten,
5. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
6. lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen,
7. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunniga Mattias Karlsson och Leena Mildemberger.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Allmänt

Remissen innehåller förslag till lagstiftning med anledning av inrättandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten. Denna myndighet ska ha som uppdrag bl.a. att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Förslagen grundar sig på ett betänkande från Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen (se SOU 2020:35).

Tanken är att Utbetalningsmyndigheten ska påbörja sin verksamhet den 1 januari 2024. Vid den tidpunkten ska också de i remissen föreslagna lagarna och lagändringarna träda i kraft.

Remissförslagen innebär bl.a. att myndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från vissa andra statliga myndigheter. Myndigheten ska även granska utbetalningar i syfte att identifiera felaktiga sådana. Granskningen ska baseras på dataanalyser och urval från bl.a. utbetalningar som myndigheten administrerar.

De myndigheter vilkas utbetalningar ska skötas av Utbetalningsmyndigheten är Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. En skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten omfattar en vidare krets. Den träffar även arbetslöshetskassor och kreditinstitut.

När Utbetalningsmyndigheten upptäcker felaktiga utbetalningar eller andra felaktigheter ska den underrätta berörda aktörer om detta. Enligt förslaget ska på motsvarande sätt statliga myndigheter och ”vissa andra aktörer”, t.ex. arbetslöshetskassorna, vara skyldiga att under vissa förhållanden lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Förslagen tar alltså upp sådan lagstiftning som behövs för att verksamheten vid den nya myndigheten ska kunna bedrivas och för att syftet med den ska kunna tillgodose. Däremot behandlar de inte själva inrättandet av myndigheten. Därmed blir namnet på remissen, ”Utbetalningsmyndigheten”, inte helt rättvisande. Det vore mera träffande att kalla en kommande proposition för ”Lagstiftning med anledning av inrättandet av en utbetalningsmyndighet”.

I grunden har Lagrådet inte några invändningar mot att det inrättas ett system med en utbetalningsmyndighet med uppdrag att kontrollera utbetalningar från välfärdssystemen. En fråga är emellertid om inte ytterligare statliga utbetalningar av det aktuella slaget hade bort omfattas för att syftet med lagstiftningen bättre skulle kunna uppnås. Ett exempel är utbetalningar avseende lönegaranti. Som Lagrådet förstår det är emellertid en utvidgning av systemet i en framtid inte utesluten. För att en sådan ska kunna ske fordras naturligtvis att det tas fram ett beredningsunderlag för detta. En fördel med att låta systemet till att börja med omfatta utbetalningar från endast de angivna myndigheterna är, som har framhållits vid föredragningen inför Lagrådet, att dessa har en likartad betalningsstruktur.

I det urvals-, gransknings- och analysarbete som Utbetalningsmyndigheten föreslås utföra kommer myndigheten att hantera en stor mängd personuppgifter, i vissa fall även känsliga sådana. Vid behandlingen av personuppgifter kommer Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skyddet för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/45/EG (dataskyddsförordningen) och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning att vara tillämpliga.

Det föreslagna systemet väcker åtskilliga frågor rörande hur intresset av den enskildes personliga integritet ska vägas mot det allmänna intresset av att felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen motverkas. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att myndigheten kommer att samla in uppgifter av skilda slag från olika myndigheter rörande enskilda individer. Det kommer hos myndigheten att ske en sambearbetning av uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden, uppgifter som tidigare i regel varit spridda på flera myndigheter. Som regeringen anför i remissen torde det vara fråga om en sådan kartläggning av enskildas personliga förhållanden som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. En sådan kartläggning får ske endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (jfr 2 kap. 20–21 §§ regeringsformen).

Under remissbehandlingen har bl.a. Datainspektionen (numera Integritets- skyddsmyndigheten) uttalat kritik mot utredningens förslag. Inspektionen har framhållit att förslaget saknar fullständiga integritetsanalyser och tydliga bedömningar av hur de olika förslagen förhåller sig till dataskydds- bestämmelserna. Datainspektionen har också pekat på att det i betänkandet saknas en redovisning av i vilken utsträckning de uppgifter som omfattas av förslaget behöver samlas in.

I remissen har regeringen bemött de synpunkter som har framförts från bl.a. Datainspektionen avseende behovet av skydd för enskildas integritet. Vid föredragningen inför Lagrådet har det framhållits att det i remiss- förslaget ställs höga krav på personuppgiftsbehandlingen. Förslaget inne- bär för övrigt att även uppgifter om avlidna omfattas, vilket alltså innebär att skyddet för personuppgifter omfattar en vidare krets än vad både dataskyddsförordningen och dataskyddslagen kräver.

Som Lagrådet bedömer det är de föreslagna bestämmelserna proportioner- liga i förhållande till det intresse som ligger bakom dem. Förslaget inne- håller också tillräckliga ändamålsbestämmelser och skyddsregler och framstår också i övrigt som överensstämmande med dataskyddsförord- ningen och dataskyddslagen. Lagrådet finner sammanfattningsvis att lag- förslagen, vad gäller frågor om den personliga integriteten, uppfyller de krav som kan och ska ställas på dem.

Med detta sagt övergår Lagrådet till att lämna synpunkter på de enskilda lagförslagen.

Förslaget till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten

Rörande förslaget till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndig- heten vill Lagrådet först lämna följande mera övergripande synpunkter.

Det föreslagna systemet med transaktionskonto har både en offentlig- rättslig och en privaträttslig dimension. Den senare dimensionen kopplar till fordringsrätten och skuldebrevsrätten. Till undvikande av tvistdrivande oklarheter bör förslaget terminologiskt förhålla sig till båda dessa delar av rättsordningen.

Uttrycket ”tillgodohavande” används på flera ställen i lagtexten. I vissa sammanhang används det för den innestående fordran som den betalningsberättigade kan ha på grund av en med positiv rättskraft beslutad utbetalning. I ett annat sammanhang konstateras att ett tillgodohavande uppkommer först på den dag när en utbetalning ska ske (förfallodagen). Tanken synes vara att intill förfallodagen är mellanhavandet mellan den beslutande myndigheten och Utbetalningsmyndigheten en rent intern angelägenhet motsvarande den som råder mellan en gäldenär och gäldenärens ombud. Den betalningsberättigades fordran har alltså ännu inte preciserats till ett tillgodohavande på ett konto. Inte heller utgör den en redovisningsskuld.

I förslaget får det sägas råda oklarhet i fråga om rättsverkan av en konto-registrering och om i vilken mån den betalningsberättigade kan rikta direktanspråk mot staten genom Utbetalningsmyndigheten (ombudet). Vidare är det otydligt hur den föreslagna ordningen förhåller sig till de privaträttsliga reglerna om betalningsdröjsmål samt rörande mot vem den betalningsberättigade ska framställa krav på grund av ett dröjsmål och vilka krav som kan ställas. Lämpligen presenteras överväganden kring dessa frågor i författningskommentaren.

De nu framförda synpunkterna bör ses även mot bakgrund av att den som är betalningsberättigad själv ska kunna förstå vad som gäller i dessa hänseenden.

Lagrådet återkommer till frågor om förfoganden över den inestående fordran som den betalningsberättigade kan ha.

Innan Lagrådet övergår till att diskutera utformningen av de olika paragraferna vill Lagrådet ifrågasätta om det, som det görs i förslaget till lagens namn, är korrekt att tala om transaktionskonto ”vid” Utbetalningsmyndigheten. Uttrycket ”vid” antyder att transaktionskontot tillhör den betalningsberättigade. Lagrådet föreslår att lagen benämns Lag om Utbetalningsmyndighetens administration av ett transaktionskontosystem.

Lagrådet anser inte heller att den rubriksättning som finns i förslaget är optimal. De två första rubrikerna Inledande bestämmelser och Transaktionskonto framstår som lämpliga. Men före 8 § bör en ny rubrik läggas in, förslagsvis med lydelsen Förfoganden över belopp på ett transaktionskonto. Fram till 8 § behandlar lagtexten hanteringen av belopp som registreras eller har registrerats på transaktionskonto, men från och med 8 § handlar det om belopp vars utbetalningsdag har inträffat och som således utgör ett tillgodohavande för den enskilde som då också, som det får uppfattas, har rådighet över beloppet.

Lagrådet föreslår vidare att det före 10 § sätts in rubriken Preskription.

1 och 2 §§

De båda inledande paragraferna ger en introduktion till lagen. Förhållandet mellan 1 och 2 §§ framstår emellertid inte som helt naturligt. Som 1 § är formulerad i förslaget förutsätter den att Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar. Detta sägs dock först i 2 §.

Enligt Lagrådet skulle följande fördelning av textinnehållet mellan de båda paragraferna vara bättre.

1 § Utbetalningsmyndigheten ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar från statliga myndigheter. Denna lag innehåller bestämmelser om systemet och om de utbetalningar som ska ske genom det.

2 § De myndigheter vilkas utbetalningar ska omfattas av systemet med transaktionskonto är Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.

Med en sådan skrivning i 2 § löser man problemet med att det knappast är myndigheterna som omfattas av systemet, utan deras utbetalningar.

3 §

Även här talas det om "omfattas" men nu är det (mera riktigt) utbetalningarna som "omfattas". Bättre är emellertid att i första stycket skriva: Med beslutande myndighet avses i lagen den myndighet som har beslutat om en utbetalning som ska ske genom systemet med transaktionskonto.

4 §

I bestämmelsen sägs att Utbetalningsmyndigheten ska registrera ett transaktionskonto för (dvs. på) den som ska ta emot en utbetalning från systemet med transaktionskonto. Någon sådan registrering ska dock inte ske om det redan finns ett konto registrerat för mottagaren. Detta torde för övrigt komma att bli en mycket vanlig situation. Som en avslutande bisats bör det därför i lagtexten läggas in "..., om inte ett sådant konto redan finns registrerat".

5 §

I bestämmelsen anges att ett tillgodohavande ska registreras på mottagarens transaktionskonto så snart Utbetalningsmyndigheten får ett underlag för utbetalningen från den beslutande myndigheten. Eftersom det inte är fråga om ett tillgodohavande på ett konto som den enskilde har rådighet över förrän den dag som har angetts som utbetalningsdag bör ordet "tillgodohavande" ersättas med något annat, förslagsvis "betalningsuppdrag". Lagrådet får här hänvisa till det som har sagts i det föregående.

6 §

Förslaget till lagtext i denna paragraf lider av samma svaghet som texten i 5 §. Här är det lämpligt att i stället för tillgodohavande tala om "Det belopp som har registrerats".

7 §

Paragrafen reglerar i sak vad som gäller när betalning av något skäl inte har kunnat genomföras. I bestämmelsen sägs att en "utbetalning ska anses verkställd" etc. Ordet "verkställd" är emellertid inte det lämpligaste i sammanhanget. Det är bättre att skriva på följande vis.

En betalning ska anses vara gjord av den beslutande myndigheten den dag som beloppet ska betalas ut även om betalningen inte har kunnat genomföras.

8 §

I tydlighetens intresse vill Lagrådet framhålla att det i denna paragraf är adekvat att använda ordet "tillgodohavande", eftersom betalnings-tidpunkten har inträffat.

9 §

I förslaget till lagtext anges att ett tillgodohavande på ett transaktionskonto inte får överlåtas innan det ska betalas ut. Eftersom det inte rör sig om ett tillgodohavande före betalnings-dagen, utan endast om ett inestående tillgodohavande hos den beslutande myndigheten, är en lämplig utformning denna:

Ett belopp som finns registrerat på ett transaktionskonto får inte överlåtas innan beloppet ska betalas.

Lagrådet vill här också väcka frågan, om inte bestämmelsen bör komma tidigare i lagen, förslagsvis före 8 §. (Se vad Lagrådet har anfört i det föregående.)

10 §

Paragrafen handlar om när ett tillgodohavande som inte har kunnat betalas ut preskriberas och därmed tillfaller staten. För att ansluta till texten i preskriptionslagen (1981:130) bör andra stycket lämpligen formuleras så här:

Ett tillgodohavande preskriberas tio år från den tidpunkt som anges i 6 §, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Ett tillgodohavande som är preskriberat tillfaller staten.

11 §

I förslaget till lagtext anges att ett tillgodohavande på ett transaktionskonto får utmätas trots att det enligt 9 § inte får överlåtas. Här återkommer den terminologiska problematik som Lagrådet har uppmärksammat i det föregående. En bättre formulering är denna:

Ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto får utmätas trots att det enligt 9 § inte får överlåtas.

I övrigt konstaterar Lagrådet att bestämmelsen har utformats med föreskriften i 71 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244) som förebild. En fråga som kan ställas är emellertid om inte utmättnings-bestämmelser av detta slag bör tas in i utsökningsbalken för en sammanhållen reglering av hithörande frågor. Eftersom det i ärendet saknas beredningsunderlag för en sådan lösning invänder Lagrådet dock inte mot det framlagda förslaget.

12 §

Paragrafen innehåller en upplysningsbestämmelse med två punkter om regeringens föreskriftsrätt. I det här fallet är det emellertid knappast någon fördel med en punktlista. Lagrådet förordar att lagtexten efter de inledande orden ges lydelsen:

... meddela föreskrifter om vilka slags utbetalningar som ska administreras via systemet med transaktionskonto och om hur utbetalningarna ska göras.

Ikraftträdande

Som framgått är det tänkt att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2024. I en andra punkt som rör ikraftträdandet anges att samtliga utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto senast den 1 januari 2027. Både Utbetalningsmyndigheten och de myndigheter vars utbetalningar ska göras via Utbetalningsmyndigheten kan alltså använda sig av en sorts övergångsperiod under vilken systemen kan trimmas in. Rent lagtekniskt är det emellertid olyckligt att föreskriva att ”samtliga betalningar” från den angivna tidpunkten ska administreras via det nya systemet. En bättre formulering är denna:

Senast den 1 januari 2027 ska alla utbetalningar som avses i lagen administreras via systemet med transaktionskonto.

Förslaget till lag om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar

1 kap. 2 §

I paragrafen definieras innebörden ”felaktig utbetalning” och vad som avses med ”urvalsträff”. Enligt författningskommentaren tar ”felaktig utbetalning” sikte både på det fallet att ett belopp har betalats ut och det, att någon betalning ännu inte har skett men ett beslut om utbetalning har fattats. Att bestämmelsen ska förstås så går emellertid knappast att utläsa av lagtexten. En formulering som tydligare anger vad som avses är följande.

Med felaktig betalning avses i denna lag en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som har betalats, återbetalats eller tillgodoräknats med ett för högt eller för lågt belopp. Vad som i lagen sägs om felaktig betalning tillämpas även på felaktiga beslut om utbetalning. Som framgår har Lagrådet i texten lagt in ordet ”återbetalats”. Det har att göra med att det blir aningen förvirrande att som betalning tala om en skatt som har betalats med för högt eller för lågt belopp. Det blir också bättre om man undviker att som betalning definiera en åtgärd (ett beslut) som inte innebär en betalning.

2 kap.

I kapitlet finns lagregler om hur Utbetalningsmyndighetens granskningar ska gå till. De kan ske genom inledande granskning och fördjudad granskning. Bestämmelserna är tämligen detaljerade och handlar bl.a. om vilka urvalsträffar som ska väljas ut för fördjudad granskning. En reglering av detta slag lyfts regelmässigt inte upp till lag, utan brukar finnas i förordning eller i interna myndighetsföreskrifter. I allmänmotiveringen (s. 43 f.) har regeringen förklarat varför lagformen har valts. Ett skäl som anförs är att det är viktigt att det blir tydligt för enskilda under vilka förutsättningar som Utbetalningsmyndigheten får genomföra inledande respektive fördjudade granskningar samt förmedla information bl.a. till andra myndigheter. Lagrådet har förståelse för denna argumentation och vill alltså inte motsätta sig att reglerna kommer till uttryck i lag.

2 kap. 1 §

Lagtexten, som föreskriver vad Utbetalningsmyndigheten ska göra vid en inledande granskning, är inte formulerad på ett optimalt sätt. Det är bättre att skriva:

I Utbetalningsmyndighetens uppdrag ingår att försöka identifiera felaktiga utbetalningar. I detta syfte ska Utbetalningsmyndigheten gå igenom de träffar som myndighetens analyser och urval har lett till (inledande granskning).

Väljer man en lösning av detta slag får innehållet i 1 kap. 2 § andra stycket övervägas.

2 kap. 3 §

I förslaget till lagtext, första stycket, anges att om det finns anledning för Utbetalningsmyndigheten att anta att det har skett en felaktig utbetalning så får myndigheten inleda en fördjupad granskning. Formuleringen är knappast på kornet. Bättre är att skriva:

Finns det anledning att anta att det har skett en felaktig utbetalning får Utbetalningsmyndigheten inleda en fördjupad granskning och göra en närmare analys av urvalsträffen.

Genom den alternativa formuleringen knyter man inte sannolikhetsbedömningen till just Utbetalningsmyndigheten utan den blir fristående och alltså oberoende av något särskilt subjekt.

2 kap. 4 §

I paragrafen anges i två punkter kriterier för vilka urvalsträffar som ska prioriteras när Utbetalningsmyndigheten bestämmer sig för att utföra en fördjupad granskning. Av författningskommentaren framgår att kriterierna enligt båda punkterna normalt ska vara uppfyllda för att en urvalsträff ska bli föremål för en fördjupad granskning. Detta framgår emellertid inte av lagtexten. Lagrådet föreslår att lagtexten ändras så att det föreskrivs:

... prioritera urvalsträffar där det både

1. finns anledning ..., och
2. effektivitetsskäl talar ...

2 kap. 5 §

I paragrafen anges när en fördjupad granskning ska avslutas. Andra stycket bör formuleras annorlunda i syfte att undvika ett cirkelliknande resonemang:

En fördjupad granskning får avslutas också om det finns andra skäl för det. Ett alternativ är förstås att i författningskommentaren endast ange att de situationer som anges särskilt i paragrafen inte är de enda i vilka en fördjupad granskning får avslutas.

2 kap. 6 §

Rent språkligt blir lagtexten bättre om man skriver:

Utbetalningsmyndigheten ska dokumentera inledandet och avslutandet av en fördjupad granskning samt resultatet av granskningen.

3 kap. 1 §

Även här skulle lagtexten kunna förbättras på ett ganska enkelt vis.

När en fördjupad granskning inleds ska Utbetalningsmyndigheten underrätta den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen. Utbetalningsmyndigheten ska också underrätta den beslutande myndigheten eller kassan om när granskningen avslutas och om resultatet av den.

Underrättelser om felaktiga uppgifter eller andra förhållanden

Under rubriken **Underrättelser om felaktiga uppgifter eller andra förhållanden** finns fyra paragrafer som reglerar Utbetalningsmyndighetens underrättelseskyldighet i förhållande till Bolagsverket (3 kap. 2 §), Inspektionen för vård och omsorg (3 kap. 3 §), Migrationsverket (3 kap. 4 §) och Skatteverket (3 kap. 5 §). Var och en av paragraferna står under en egen underrubrik som består av myndighetens namn. Paragraferna är snarlika till sin uppbyggnad. Lagrådet ifrågasätter om det inte vore en fördel att samla texten i en och samma paragraf (jfr texten i rutan på s. 57 f.). I vart fall kan underrubrikerna med fördel utgå.

3 kap. 2 §

Om ändå regleringen ska vara uppdelad på fyra olika paragrafer bör texten i 3 kap. 2 § skrivas så här:

Utbetalningsmyndigheten ska underrätta Bolagsverket om det finns anledning att anta att en uppgift i verkets offentliga register om en enskild näringsidkare eller en juridisk person är felaktig. Motsvarande gäller i fråga om en uppgift rörande en företrädare eller en huvudman.

Samtidigt vill Lagrådet väcka frågan, om lagtexten inte utgör en överprecisering: Räcker det inte med att någon uppgift, vilken som helst, i Bolagsverkets register är felaktig?

3 kap. 6–8 §§

Under rubriken **Underrättelser vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen** finns i remissförslaget en bestämmelse, 3 kap. 6 §, som upplyser att det i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen finns ytterligare bestämmelser om underrättelseskyldighet för Utbetalningsmyndigheten. Härfter finns en rubrik **Allmänna bestämmelser**, under vilken det ges först en bestämmelse om att underrättelseskyldigheten enligt 3 kap. 1–5 §§ inte gäller om det finns särskilda skäl (3 kap. 7 §) och sedan en om vad en underrättelse enligt 3 kap. 1–5 §§ ska innehålla.

Lagrådet ifrågasätter i denna del förslagets struktur. Regeln i 7 § om undantag från underrättelseskyldigheten enligt 1–5 §§ bör komma direkt efter dessa paragrafer. Sedan bör regeln i 8 § komma, om nu inte denna i

stället kan inarbetas i 3 kap. 1 § som ju handlar om vad Utbetalningsmyndigheten ska underrätta om. Sist bör det som nu utgör 3 kap. 6 § placeras. Rubriken **Allmänna bestämmelser** bör utgå medan den rubrik som nu finns före 3 kap. 6 § bör lyda: **Andra bestämmelser om underrättelseskyldighet.**

3 kap. 8 §

Om innehållet i 3 kap. 8 § ska utgöra en egen paragraf (jfr det som nyss har sagts) bör lagtexten lyda så här:

Vid en underrättelse enligt 1–5 §§ ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för Utbetalningsmyndighetens antagande om felaktigheten. Även andra uppgifter som kan antas vara av betydelse för berörda myndigheters eller arbetslöshetskassors handläggning ska lämnas.

Förslaget till lag om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

1 §

I denna paragraf finns en bestämmelse som anger vad lagen innehåller. Till skillnad från de andra lagförslagen som ingår i remissen finns här ingen rubrik före den inledande paragrafen. Andra rubriker finns dock i lagen. Lagrådet föreslår att rubriken före 1 § blir **Lagens innehåll**.

Lagtexten är skriven så att lagen ska gälla ”statliga myndigheter och andra aktörer”. En statlig myndighet benämns alltså indirekt en ”aktör”. Lagrådet sätter frågetecken för detta språkbruk. Och eftersom de ”andra aktörer” som avses är av endast två slag, kan dessa med fördel anges i texten. Denna skulle därmed få följande lydelse.

Denna lag innehåller bestämmelser om skyldigheter för statliga myndigheter samt för arbetslöshetskassor och kreditinstitut att i vissa fall lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

3 §

I bestämmelsen anges att Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna vissa närmare angivna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsens första stycke består av en enda lång mening som har delats upp i en punktlista. Formuleringen i punkt 3 bryter emellertid mot den språkliga idén bakom texten i första stycket. Lagrådet föreslår att innehållet i punkt 3 får utgöra ett eget stycke.

4 §

I paragrafen anges att Bolagsverket på begäran av Utbetalningsmyndigheten ska lämna vissa uppgifter. Först av 8 § framgår emellertid den viktiga inskränkningen att uppgiftsskyldigheten gäller endast i den utsträckning som uppgifterna behövs för Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval. Att uppgiftsskyldigheten har sina begränsningar bör anges redan i 4 §.

Lagtexten kan lämpligen lyda:

Bolagsverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten och med de begränsningar som framgår av 8 § lämna uppgifter om ...

5 §

Här föreskrivs om uppgiftsskyldighet för Inspektionen för vård och omsorg. Också i denna paragraf behövs en hänvisning till begränsningen i 8 §.

Dessutom bör texten i punkt 2 skrivas annorlunda:

2. anmälan enligt 23 § femte stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade av den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning.

6 §

I denna paragraf föreskrivs om uppgiftsskyldighet för Migrationsverket. Även här behövs en hänvisning till 8 §.

7 §

Enligt den här paragrafen ska Skatteverket lämna uppgifter. Se vad som tidigare har sagts om en hänvisning till 8 §.

De uppgifter som ska lämnas av Skatteverket gäller bl.a. registrering för arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt samt godkännande för F-skatt, redovisad omsättning i inkomstdeklaration för juridiska personer och enskilda näringsidkare samt redovisning och betalning av skatter. Lagrådet ställer sig frågan varför inte uppgifter kring ROT/RUT-avdrag ska tas med.

I punkt 9 anges att Skatteverket ska lämna vissa uppgifter i ärenden om folkbokföring. Lagrådet föreslår att lagtexten ges följande lydelse.

, och om

9. arbetsgivare, intygsgivare och kontaktperson, den som har gjort anmälan och kontaktuppgifter till dessa personer samt intyg om arbete, allt i den utsträckning som uppgifterna har getts in i ärende om folkbokföring.

8 §

I den mån Lagrådets förslag om ändringar i 4–7 §§ godtas bör en följdjustering av 8 § göras.

9 §

I bestämmelsen föreskrivs om uppgiftsskyldighet vid fördjupad granskning. Skyldigheten riktar sig mot statliga myndigheter och mot arbetslöshetskassor. Till undvikande av missförstånd och för att klargöra innebörden av uppgiftsskyldigheten bör paragrafen enligt Lagrådets mening formuleras så här:

Utbetalningsmyndigheten får av statliga myndigheter och av arbetslöshetskassor begära att de ska lämna uppgifter avseende vissa angivna fysiska eller juridiska personer. Detta får ske i den utsträckning som uppgifterna behövs vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:000) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Myndigheterna och arbetslöshetskassorna är skyldiga att lämna de begärda uppgifterna.

Lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten

Som framgår av 1 kap. 2 § ska den här lagen tillämpas vid behandlingen av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto och med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. På vanligt sätt har lagen försetts med ett antal underrubriker. Detta är något som Lagrådet i grunden bejaktar. Det är emellertid av betydelse att underrubrikerna utformas med omsorg. I det avseendet vill Lagrådet ifrågasätta rubriken före 1 kap. 4 §. Den har lydelsen: **Rätten att göra invändningar**. I paragrafen som följer finns emellertid en föreskrift om undantag från rätten enligt artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning att göra invändningar. Rubriken bör därför i stället lyda: **Begränsning av rätten att göra invändningar**.

1 kap. 7 §

I paragrafen anges att personuppgifter som behandlas enligt (den föregående) 6 § får behandlas också för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Ordet ”lag” måste syfta på någon annan lag än den här aktuella lagen, dvs. lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Lagtexten bör därför ges följande lydelse.

Personuppgifter som behandlas enligt 6 § får behandlas också för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med annan lag, eller förordning.

Med denna formulering får paragrafen också en riktigare ordföljd.

1 kap. 11 §

I paragrafen föreskrivs i första stycket att tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Det är underförstått att regeln tar sikte på var och en vid Utbetalningsmyndigheten. Detta bör emellertid anges uttryckligen i lagtexten.

I andra stycket föreskrivs att åtkomsten av personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet. Lagrådet ifrågasätter användandet av ordet ”regelbundet”. Om det behövs ett ord som anger hur kontrollen och uppföljningen ska ske är det bättre att skriva ”fortlöpande” eller ”återkommande”. Ett alternativ är att i stället ange att åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp ”på ett ändamålsenligt sätt” (jfr texten i en av rubrikerna på s. 132).

2 kap. 1 §

Kapitlet handlar om det transaktionskontoregister som ska finnas vid Utbetalningsmyndigheten. Den inledande bestämmelsen bör enligt Lagrådet ges följande lydelse.

För administration av systemet med transaktionskonto ska det vid Utbetalningsmyndigheten finnas en uppgiftssamling, benämnd transaktionskontoregistret.

2 kap. 2 §

I paragrafen anges vilken typ av uppgifter som får behandlas i transaktionskontoregistret. Lagtexten i första stycket är inte språkligt korrekt. Lagrådet föreslår följande lydelse.

I transaktionskontoregistret får uppgifter behandlas i den utsträckning som det behövs för att systemet med transaktionskonto ska kunna administreras.

3 kap. 1 §

I 3 kap. ges bestämmelser för den uppgiftssamling, benämnd uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval, som ska finnas vid Utbetalningsmyndigheten.

Lagtexten i 3 kap. 1 § är svårläst, bl.a. med en inskjuten bisats. En mera lättläst lagtext är denna:

Vid Utbetalningsmyndigheten ska det finnas en uppgiftssamling för dataanalyser och urval. Denna ska användas i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

3 kap. 2 §

I paragrafens första stycke anges att ”de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval får endast behandlas i uppgiftssamlingen”.

I författningskommentaren sägs att bestämmelsen innebär dels att uppgiftssamlingen inte ska innehålla andra uppgifter än sådana som behövs för dataanalyser och urval, dels att de uppgifter som behandlas för dataanalyser och urval ska finnas i uppgiftssamlingen. Vidare anges att uppgifterna i uppgiftssamlingen kan komma att användas i andra delar av myndighetens verksamhet. Vad detta närmare betyder framgår inte. Den avsedda innebörd som föreskriften ska ha behöver alltså förtydligas. När det är gjort, måste innebörden komma till klart uttryck i lagtexten.

3 kap. 4 §

Här föreskrivs bl.a. att Utbetalningsmyndigheten regelbundet ska följa upp de sökningar som har gjorts i uppgiftssamlingen. Beträffande bruket av ordet ”regelbundet” får Lagrådet hänvisa till vad som uttalas under 1 kap. 11 §.

4 kap. 1 §

I paragrafen finns en bestämmelse som begränsar den tid under vilken personuppgifter får behandlas. I lagtexten hänvisas till de två följande bestämmelserna, dvs. till ”den tid som följer av 2 och 3 §§”. Som lagförslaget är uppbyggt ska emellertid hänvisningen sikta inte bara på 2 och 3 §§, utan på vad som följer av ”bestämmelserna i detta kapitel”.

Prop. 2022/23:34
Bilaga 5

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 december 2022

Närvarande: statsrådet Busch, ordförande, och statsråden Billström, Svantesson, Ankarberg Johansson, J Pehrson, Jonson, Strömmer, Roswall, Forssmed, Tenje, Slottner, M Persson, Wykman, Malmer Stenergård, Kullgren, Liljestränd, Brandberg, Bohlin, Carlson

Föredragande: statsrådet Svantesson

Regeringen beslutar proposition 2022/23:34 Utbetalningsmyndigheten